

Riksdagens protokoll

2006/07:103

Onsdagen den 9 maj

Kl. 09.00 – 19.45

Protokoll
2006/07:103

1 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Civilutskottets betänkanden 2006/07:CU19 och CU20
Civilutskottets utlåtande 2006/07:CU30
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2006/07:MJU10

2 § Tullkontroll av kontanta medel, m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2006/07:SkU14
Tullkontroll av kontanta medel, m.m. (prop. 2006/07:68).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 7 §.)

3 § Sveriges tillträde till FN:s korruptionskonvention

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2006/07:JuU12
Sveriges tillträde till FN:s korruptionskonvention (prop. 2006/07:74).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 7 §.)

4 § Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2006/07:SfU7
Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel (prop.
2006/07:53).

*Genomförande av EG-
direktivet om offer för
människohandel*

Anf. 1 MAGDALENA STREIJFFERT (s):
Fru talman! Jag vill att ni blundar en stund. Du är Olga. Du är 17 år,
och du bor i Moldavien. Din pappa är arbetslös och alkoholiserad. När

han är full slår han din mamma och ibland också dig. Du och dina fem syskon är ständigt hungriga. Du har inte fått möjlighet att läsa vidare i skolan, och det finns inga jobb.

Du träffar Sascha. Han är 22 år och allt du har drömt om. Han är snygg. Han är världsvan. Han är omtänksam. Han lovar att ta dig därifrån till det rika landet Sverige. Han ska ordna jobb till er båda. Du får en framtid du alltid har önskat dig. Du följer med.

När ni kommer till färjan som ska ta er till Sverige träffar ni på Saschas kompis som ska hjälpa er. Sascha ska bara ordna något, och han tar med sig ditt pass medan du och kompiserna går på färjan. Du ser aldrig Sascha igen. I stället blir du inlåst i en hytt under hela resan. Du blir våldtagen om och om igen.

Väl i Sverige tas du till en lägenhet. Samma sak händer där. Hela tiden kommer det nya människor. De gör dig illa, men du är helt maktlös. Du får mat och lite pengar, men du får aldrig gå utanför lägenheten. Du försöker att komma på olika sätt att avsluta ditt liv.

Nu kan ni öppna ögonen igen. Olga lyckades fly och hamnade hos polisen i Sverige. Men så här ser verkligheten ut för många människor i dag. Varje år utsätts fyra miljoner individer för människohandel. Av dessa beräknas en miljon vara barn. Detta är det snabbast växande området inom organiserad brottslighet i dag. Enligt Rikskriminalpolisen kommer 200–500 kvinnor varje år till Sverige som offer för människohandel – kvinnohandel. Mörkertalet är stort. De flesta är från Baltikum, Östeuropa eller Ryssland.

För Olga, som mår fysiskt och psykiskt fruktansvärt dåligt, ska det vara självklart att vi i Sverige och EU tar vårt ansvar och ser till att hon får den hjälp och det stöd hon behöver. Det är både för att få fast de människor som sysslar med dessa avskyvärda brott och för att hon också ska få en ny start, vilja leva vidare och våga tro på en framtid igen. I och med detta förslag får Olga, och andra människor som fallit offer för människohandel eller har fått hjälp till olaglig invandring, 30 dagars betänketid att fundera på om hon vill samarbeta med de behöriga myndigheterna. Om hon är villig att göra detta ska hon ges ett tillfälligt uppehållstillstånd som inte får vara kortare än sex månader, och tiden ska kunna förlängas. Under denna tid får Olga också möjlighet att söka asyl i Sverige för att få permanent uppehållstillstånd.

Vi socialdemokrater ser också fram emot det förslag som ska läggas fram med utgångspunkt i den utredning som nu ser över frågan om permanent uppehållstillstånd för de personer som har fallit offer för människohandel.

Olga har också rätt till att under denna tid få en dräglig levnadsstandard, mat, bostad och hälsovård. Hänsyn ska också tas till hennes behov av säkerhet och skydd.

Vi socialdemokrater ställer oss bakom direktivet – med ett undantag. Olga som ska vittna mot de människor som behandlade henne så illa är rädd. Hon känner inte till landet, språket, och hon har ingen att vända sig till under denna tid. Vi anser att det är av särskild vikt att inrätta speciellt anpassade säkra platser för Olga och andra som har fallit offer för människohandel i vårt land. Därför vill jag yrka bifall till reservation 4.

Det är viktigt att det finns en plats där kvinnor kan känna sig säkra och fria samt där tolkar tillsammans med myndighetspersoner och andra

aktörer kan möta offren utan att kvinnorna i fråga måste släppa känslan av trygghet. Möten ska ske i offrens tillfälliga trygga miljö, och utredningen och omhändertagandet ska fortsätta under den tid kvinnorna kan stanna i landet. Det är inte alla kommuner i dag som kan erbjuda dessa kvinnor denna trygga plats. Med vårt förslag blir därför den skyldigheten tydligare.

För att vi ska komma åt dessa avskyvärda brott krävs det insatser på flera områden. Det gäller både skydd av de människor som drabbas och som därför våga ställa förövaren inför rätta och också fattigdomsbekämpning i andra länder. Jämställdhetsaspekten och resurser för de polisiära insatserna för att komma åt förbrytarna är andra viktiga delar. Därför är det tråkigt att den moderatledda regeringen bland annat har tagit bort de riktade pengarna till polisen för att bekämpa just människohandeln.

Fru talman! För Olga som har varit med om dessa traumatiska upplevelser kan dessa förslag vara ett steg mot att hon ska kunna få en ny start, vilja leva vidare och våga tro på en framtid igen.

I detta anförande instämde Kurt Kvarnström och Jasenko Omanovic (båda s).

Anf. 2 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Det vi i dag har att diskutera är inte dessa brotts avskyvärdhet. Den är vi i allt väsentligt överens om. Det vi i dag har att diskutera är inte heller huruvida kvinnor och barn, ibland också män, drabbas av trafficking eller inte. Vi här inne är medvetna om att så sker. Det vi i dag har att fundera över är snarare vad vi gör för dem som drabbas och hur vi motverkar att det kan fortsätta.

I det förslag som vi i dag har att ta ställning till görs en mycket olycklig koppling mellan ett vittnesbörd, att ställa upp och vittna mot sina förövare, och möjligheten att få stanna i Sverige – dessutom bara tillfälligt. Från Vänsterpartiets sida är vi därför djupt kritiska till det förslag som i dag föreligger. Vi menar att det innebär ett nytt övergrepp mot de personer som har varit utsatta för trafficking. Att pressa dessa kvinnor och barn att vittna för att få chansen att stanna i Sverige är att utsätta dem för ytterligare ett övergrepp. Det är att säga att om de ska få en chans att vara kvar här måste de ställa upp och vittna mot sina förövare. Jo, fru talman, jag är väl medveten om att det inom flyktinglagstiftningen i övrigt finns en möjlighet att ge flyktingstatus och uppehållstillstånd för kvinnor som har utsatts för trafficking och människohandel för sexuella ändamål. Men den används oerhört sparsamt. Såvitt jag vet finns det några få exempel på att den paragrafen används. Det är däri som det djupt problematiska ligger.

Om frågan om uppehållstillstånd kopplas till frågan om vittnesmål, hamnar den som är utsatt för trafficking i ett extremt beroendeförhållande. Du får stanna här om du ger oss de uppgifter vi behöver. Om inte återkallar vi ditt tillfälliga tillstånd och du sänds tillbaka till de personer som har utsatt dig för övergreppet.

Fru talman! Jag tror att när man i efterhand granskar detta förslag kommer många att peka på en specifik mening i betänkandet på s. 13, åtminstone efter att jag nu nämner den. Den är nämligen undertecknad av

samtliga andra partier i kammaren, från Miljöpartiet och högerut – om man nu vill definiera Miljöpartiet på den skalan. Det vill de själva inte göra, men i de här frågorna är det ungefär där de kan placeras. Det står så här:

”Utskottet konstaterar att det primära syftet med att bevilja bevispersoner tidsbegränsade uppehållstillstånd är statens intresse av att kunna lagföra förövarna.”

Så kan det ju vara. Visst kan det vara ett syfte. Visst är det oerhört väsentligt – missförstå mig inte på den punkten – att hitta verksamma metoder för att komma till rätta med och sätta åt de personer som utsätter andra för trafficking, människohandel för sexuella ändamål. Men det primära syftet torde väl ändå vara att försöka se till att de kvinnor och barn – det är i huvudsak de grupperna vi talar om – som utsätts får en möjlighet att fortsätta sina liv i trygghet.

Man kan tycka att jag märker ord. Talaren som kommer efter mig kommer möjligen att säga att den där formuleringen inte var alldeles lyckad. Problemet är inte bara hur meningen är formulerad utan att formuleringen genomsyrar hela tankesättet, att koppla frågan om uppehållstillstånd till frågan om vittnesmål.

Kammaren har även vid tidigare tillfällen diskuterat och tagit ställning i de här frågorna. Det rör inte minst frågan om tillfälligt kontra permanent uppehållstillstånd. Här får man i dag verkligen skåda en pinsam undfallenhet från de flesta partiets sida.

Riksdagens kammare har tidigare beslutat, på förslag av ett enigt socialförsäkringsutskott, att kvinnor som utsätts för trafficking ska kunna få permanenta tillstånd. Här återges det: Utskottet vidhåller uppfattningen att detta bör röra sig om permanenta tillstånd – men vi tänker inte föreslå det, för vi väntar på beredningsarbetet.

Låt mig kort bara klargöra skillnaden mellan att få ett permanent och att få ett tillfälligt tillstånd, för den är också väsentlig.

Ett tillfälligt tillstånd innebär att du är kvar så länge som du är till nytta för den svenska staten och rättsprocessen. Sedan ska du sändas tillbaka. Ett permanent tillstånd innebär möjligheten, om du väljer att ta den, att stanna i Sverige för att här bygga ett liv i någorlunda trygghet och kanske börja bearbeta de erfarenheter du har. Skillnaden är milsvid.

Här kan man då konstatera, liksom på de punkter som återkommer under dagen, att de partier som tidigare har utgjort en borgerlig flyktingvänlig opinion har underordnat sig den moderata politiken. Det gäller Centerpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet. Nu är det den moderata politiken som gäller. Oavsett vad enskilda ledamöter i andra sammanhang säger voterar man här i riksdagen för en politik som är bestämd av Moderaterna. Det är olyckligt, för det gör att retorik och politik inte riktigt stämmer överens.

Jag är lite förvånad över att Miljöpartiet inte yrkar avslag på propositionen. Jag vill gärna ställa den frågan. Eftersom det brukar finnas gott om logik och goda argument i Miljöpartiets flyktingpolitik blir jag här lite förvånad. Miljöpartiet har, såvitt jag förstår, inte heller valt att se det som vi, nämligen att vi vill frikoppla frågan om vittnesmål från frågan om tillstånd. Man accepterar den sammankopplingen eftersom man inte vill avslå propositionen.

Sedan till Magdalena Streijffert: Det är utmärkt att de kvinnor och barn som utsätts får det så bra som möjligt under den tillfälliga tid som de får vistas i Sverige. Det är väsentligt. Utskottsmajoriteten svarar ju att det i allt väsentligt också är så.

Problemet med argumentationen och den politiska linjen från Socialdemokraternas sida i det här fallet är att den går lite grann ut på detta: Vi låter dig stanna här så länge som vi har nytta av dig. Vi ger dig en utmärkt eller så god tillvaro som möjligt under den tid du är här, det stöd och den hjälp du behöver. Men det är ett tillfälligt tillstånd, och när du inte längre är till nytta för oss ska du sändas tillbaka – tillbaka till de personer som utsatte dig för dessa övergrepp. Där ligger väl det cyniska i den politiska linjen.

Fru talman! Det kan tyckas vara en enkel fråga: Vi ska införliva ett EG-direktiv i svensk rätt. Vi ska helt enkelt göra det som EU har bestämt att vi ska göra. EU har sagt att så här ska det bli, och det får göras i Sverige också.

Alla vi som är politiskt aktiva och en massa andra människor i det här landet vet att det inte behöver vara så enkelt, utan det är fullt möjligt för oss att gå längre än vad EU kräver. Det är fullt möjligt för oss att låta detta vara permanenta tillstånd, att inte kunna återkalla dem på det sätt som föreskrivs. Men det är också fullt möjligt att göra det som jag tycker borde vara det självklara, nämligen att avslå propositionen och i stället se till att man från regeringens sida lägger fram förslag för kammaren som ger de kvinnor som utsätts för dessa övergrepp och brott möjligheten till permanenta tillstånd, möjligheten att bygga en framtid i trygghet i Sverige.

Jag yrkar därför, fru talman, bifall till reservation 1 under punkt 1.

Anf. 3 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Jag får börja med att svara Kalle på de frågor som han har ställt till mig.

Till att börja med kan jag när det gäller vår blocktillhörighet säga att Miljöpartiet tillhör det gröna blocket. Än så länge är vi ensamma i det blocket då ingen annan har anslutit sig. Vi ser gärna att ni andra kommer till oss.

I nästa fråga undrar du varför vi inte har yrkat avslag på propositionen. Det handlar om att det är ett EG-direktiv som ska genomföras. Om vi inte genomför det kommer det att gälla rakt av i vilket fall som helst, för det gör EG-direktiv. Enligt EG-domstolen är det så.

I stället för att yrka avslag på genomförandet av ett EG-direktiv vill vi hellre förbättra det. Vi vill förbättra det på precis samma sätt som du vill, Kalle. Vi vill att de människor som det handlar om ska få ett permanent uppehållstillstånd i Sverige – av samma orsaker som du nämner.

Om jag har utsatts för ett brott och ska vittna om det brottet, i Sverige i detta fall, måste jag ha en garanti för att jag har ett skydd också på lång sikt. Vi kan inte förvänta oss att de människor som vittnar ska bryta med gärningsmännen för alltid när det är så att de sedan kan skickas hem igen. Det borde vara ett permanent tillstånd som vi ger dessa kvinnor, som det oftast handlar om.

Precis som du säger, Kalle, har man i utskottet sagt att det egentligen är permanenta tillstånd vi bör ge dem. Det sades tydligen också under förra mandatperioden här i riksdagen. Då satt inte jag här, så jag var inte med i den diskussionen. Vi skulle i det här läget redan nu kunna bestämma oss för att ge dessa kvinnor och andra permanenta uppehållstillstånd.

Därför yrkar jag bifall till reservation nr 2 av Vänsterpartiet och Miljöpartiet i utskottet.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi hellre går före än säger nej. I det här läget har vi möjlighet att gå före, och det är min uppfattning att vi bör göra det.

Vänsterpartiet tog också upp en väldigt viktig punkt i utskottet som vi valde att stödja. Det gäller polisens skyldighet att upplysa de människor som det handlar om att det finns andra möjligheter att söka uppehållstillstånd här i landet. Nu är det väldigt skilt från uppehållstillstånd av andra skäl än att få stanna som vittne. Man omfattas av två helt olika lagsystem och socialförsäkringssystem, om vi kan kalla det så. Därför är det viktigt att man redan hos polisen får upplysning om att man har möjlighet att söka asyl här i landet. Så sker inte alltid i dag på grund av att polisen inte har den skyldigheten. Därför är det väldigt viktigt att den skyldigheten finns lagreglerad.

Jag vill därför yrka bifall till reservation nr 5 av Vänsterpartiet och Miljöpartiet i utskottet.

Anf. 4 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Om man kort ska avhandla det här med partigruppstillhörighet kan man möjligen parafraasera en gammal kristdemokratisk ledare som en gång satt ensam i riksdagen. Miljöpartiet verkar, när det gäller partigruppstillhörighet och blocktillhörighet, vara som frön för vinden: Varhelst jag slår rot bildar jag en grupp. Så tycks det vara.

Men låt oss bortse från det och snarare diskutera det politiska innehållet i detta! Det första jag ska säga är ju att vi är överens om stora delar av detta. Låt det inte råda någon tveksamhet på den punkten! Miljöpartiet och Vänsterpartiet är helt överens om att man ska upplysa om möjligheten att söka asyl. Det är många kvinnor som annars inte känner till detta. Man ska också få möjlighet till permanenta tillstånd. Sedan har Miljöpartiet valt att inte stödja vårt förslag om att man inte ska kunna återkalla tillståndet om villkoren inte uppfylls. Och det är väl den första frågan: Varför har man valt att inte stödja detta?

Sedan kommer jag till det här med EG-direktiv som, så att säga, gäller ändå. Ja, nu är ju detta en politisk församling och inte en samling jurister. Hade en samling jurister träffats här i Sveriges högsta beslutande organ hade många av oss varit mycket oroliga. Många jurister hade säkert välkomnat det, förstås. Men skillnaden är ju att vi i en politisk församling är väl medvetna om att det, bara för att det står på ett visst sätt, inte alltid blir så. Det gäller inte minst de frågor vi nu diskuterar. Bara för att man beslutar om en viss lagstiftning och vissa förarbeten till denna är det inte alls säkert att det i verkligheten kommer att bli på det viset.

Det är lite grann så med EG-direktiv också. Om vi säger att vi inte går med på att införliva ett EG-direktiv i svensk rätt innebär det, i juridisk mening, att det ändå gäller, och det blir en prövning i EG-domstolen. Men i politisk mening är detta en signal om att en förändring av direktivet krävs och att vi inte är beredda att acceptera kopplingen mellan vittnesmål och möjligheten till tillstånd. Så har vi resonerat. Varför har inte ni gjort det?

Anf. 5 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag börjar med att svara på den sista frågan: Det kanske beror på att jag också är jurist och tänker i de termerna.

Sedan handlade det om att återkalla tillstånd och att vi har den ordningen. Låt oss säga att man nu inte genomför det här med att människor får ett permanent tillstånd redan från början utan att man i stället har kvar möjligheten att ha ett tillfälligt uppehållstillstånd men med möjlighet att söka via andra vägar! Det är det normala ansökningsförfarandet, helt enkelt. Då anser jag att det är bättre att man får möjlighet att söka enligt det vanliga normala förfarandet i stället för att det dras ut på en process som inte kommer att leda till någonting. Det är nämligen ett vanligt uppehållstillstånd man behöver, inte det här för vittnesmålet.

Det är två skilda processer, om man säger så. Därför ska man renodla dem. Och i det fallet kan man återkalla om det nu är så att de inte väljer att fortsätta på den banan. Det låter kanske krångligt, men så har jag sett det i alla fall när jag har tittat på det här.

Sedan gällde det EG-rätten. Ja visst, vi kan göra en politisk markering. Men vad leder det till? Det är kanske juristen i mig som säger att man inte kan agera så. Visst, politiska markeringar är jättebra, men nu håller vi på med lagstiftning.

Vi har varit ett grönt parti i 25 år, och det tror jag inte att det är någon som ifrågasätter. Vi samarbetar väldigt ofta med Socialdemokraterna och Vänstern. I vissa frågor har vi under årens lopp samarbetat med de andra. Det är det inte heller någon som ifrågasätter. Så har det alltid varit.

Anf. 6 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Varhelst vi kan slå rot bildar vi en grupp.

(BODIL CEBALLOS (mp): Så är det med maskrosor.)

Jag tror, fru talman, att det kan råda ett missförstånd runt frågan om återkallelse av tillstånd, antingen från min sida eller från Bodil Ceballos sida.

Det vi här talar om är ju inte möjligheten att söka på andra grunder, för det är klart att man ska kunna göra det. Det är till exempel därför som vi är överens om att polisen ska upplysa om möjligheten att söka asyl. Men det som diskuteras i det här betänkandet är ju möjligheten för den svenska staten att återkalla ett tillstånd om personen i fråga inte uppfyller villkoren när det gäller att vara en del av rättegången. Det är det som här föreslås, och det är den möjligheten vi vill frånta staten.

Det är tyvärr inte samma sak som permanent tillstånd. Det handlar bara om att ett tillfälligt tillstånd fortsätter att löpa under den tid man har beviljats det, även om personen pressas och tvingas att inte bidra till rättsprocessen. Det är ett försök att något frikoppla den här personen från tvånget att faktiskt också bidra till rättsprocessen, eftersom det inte är den enklaste sak att göra.

När det gäller EG-rätten är det mycket möjligt och alldeles rimligt att resonera som Bodil Ceballos gör om man har gett upp i fråga om möjligheten att förändra EG eller möjligheten att föra en självständig politik i Sverige. Då ska man resonera på ungefär det sättet. Och det gör en jurist. Det är inte konstigt. Men det finns många jurister som också argumenterar utifrån den ståndpunkt som jag har – låt inte detta bli en alltför skarp uppdelning – och som säger att enda möjligheten att förändra hur det fungerar inom EU-systemet är att man faktiskt också politiskt markerar och kräver sådana förändringar.

Det här är ett sätt att göra det. Det förvånar mig att Miljöpartiet är så legalistiskt att man utan vidare diskussion egentligen är beredd att acceptera det här EG-direktivet och inte vill göra de tydliga och viktiga politiska markeringarna.

Ytterst är ju frågan: Anser Miljöpartiet att möjligheten till permanent tillstånd eller tillfälligt tillstånd i Sverige ska kopplas till vittnesmål eller inte? Det är den politiska fråga som Bodil Ceballos har att besvara.

Anf. 7 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att vittnesmålet ska kopplas till detta därför att den människa som redan från början är utsatt för trafficking eller något annat av det slaget bör få stanna här på helt andra grunder. Det skulle inte ens behöva vara så att man ska stanna på grund av att man vittnar, att det ska vara den enda grunden för att man ska få stanna här, utan man bör få permanent tillstånd ändå. Och där är vi väl överens, antar jag. Vi brukar vara överens i de här frågorna, men ändå är det vi som för diskussionerna här i kammaren.

Sedan gällde det det här med att återkalla. Jag tror egentligen inte att vi har olika uppfattningar där heller. Det är två olika system. Är det så att man inte får ett permanent tillstånd direkt när man medger att man kommer att delta i processen utsätter man sig för en fara redan där. Man utsätter sig för en fara genom att över huvud taget gå in i och vara delaktig i rättsprocessen. Får man då ett tillfälligt tillstånd är det väldigt svårt att faktiskt ta beslutet att delta i processen. Egentligen borde man kunna söka på andra grunder i stället för att behöva delta i den här processen.

Men nu har vi en uppdelning med två olika system. Det är ett system för den som ingår i det vanliga asylförfarandet och en process för den som vittnar. Då måste man också ha möjlighet att säga: Nej, jag vill inte delta i den här processen längre, utan jag vill hellre söka asyl eller uppehållstillstånd på andra grunder och kunna byta till något annat i stället för att leva i den här osäkerheten.

Man kan tänka: Jaha, när den här tiden har tagit slut blir jag ändå hemskickad.

Det är egentligen inte någon motsättning. Jag tror att vi egentligen har samma uppfattning men att vi kanske rent juridiskt ser på det på olika sätt – jag vet inte.

Anf. 8 MIKAEL CEDERBRATT (m):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkan-
det och avslag på motionerna.

Alla som har varit uppe i talarstolen hittills har talat om hur vidrigt
detta är. Därför skulle jag kanske kunna låta bli det, men det är så vidrigt
att jag måste säga det i alla fall. Det finns egentligen inget som är sämre
än att utnyttja människor som är i utsatta situationer och samtidigt tjäna
pengar på det. Och det ska bekämpas på alla sätt.

Det direktiv som EU fastställde den 24 april 2004 tycker jag är en
signal om att det här är ett så vidrigt brott att hela Europa ställer sig upp
som en man och kvinna och säger att det här ska vi bekämpa tillsam-
mans. Jag ser snarare direktivet som en positiv signal när det gäller att
hantera den här typen av saker.

Det som är lite tråkigt är att det här beslutet skulle ha varit genomfört
redan den 6 augusti förra året, tror jag. Det kan man vara lite kritisk mot.
Och man kan ju fundera på varför Kalle inte har drivit på det.

Jag tycker också att man ska göra tillägget om den utredning som
kommer att redovisas den 31 oktober eller någonting sådant, tror jag. Det
handlar om att faktiskt titta på behovet av skydd. Jag som är ny i riksdag-
en kan ibland tycka att det är en trög hantering här. Allt ska utredas.
Allt ska tittas på. Allt ska beredas. Men jag tror att det är viktigt när man
har med lagstiftning att göra. Därför tycker jag att vi väntar in denna.
Men signalen, att det här är viktigt, gör att vi ska ta det här beslutet nu.

Det primära syftet, precis som Kalle Larsson påpekade, är att få dem
dömda. Det här spåret är det primära syftet att få dem dömda, men lång-
siktigt är syftet att ingen eller få ska råka ut för den här situationen.

Ibland upptäcks den här typen av brottslighet på det sätt som beskrevs
från talarstolen, att man lyckades fly. Men det finns andra sätt som det
här upptäcks på, via polisens insatser. Rättsväsendet har alliansen lagt 1,5
miljarder mer på. Ungefär hälften av det beloppet går till polisen. Ni ska
vara medvetna om att två till tre gånger i veckan kör människor över
Öresundsbron som upptäcks av polisen, och tänk så många som inte upp-
täcks. Så, Kalle Larsson, stöd oss när vi vill satsa mer pengar på polisen!
För då kanske mer kommer att avslöjas.

Anf. 9 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig göra Mikael Cederbratt lugn på en punkt. Vi är
ju ett av de partier som faktiskt i flera års tid, även under den förra majo-
riteten, drev på för att vi skulle satsa mer resurser just på polisen, fler
utbildningar på Polishögskolan och så vidare. Det är en fördomsfull in-
ställning att inte andra än just moderater skulle vara för poliser. Däremot
ser vi annorlunda på rättstillämpning och annat. Men jag tror att vi låter
den debatten, eftersom tiden inte tillåter något annat, vara något som
justitieutskottet vid senare tillfälle diskuterar.

Jag ska välja att göra det enkelt eller tydligt. Jag kan ta många frågor,
men jag väljer en. Mikael Cederbratt går på linjen att det primära syftet
med den här lagstiftningen är att få dem dömda. Okej. Jag kan ha syn-
punkter på det, att det borde vara två primära syften, att få människor
dömda men också att de som utsätts får en så rimlig möjlighet som det
bara går att återkomma till någorlunda vettiga förhållanden, liv i trygghet
och så vidare. Låt oss ändå acceptera Mikael Cederbratts utgångspunkt.

Tror Mikael Cederbratt att det är enklare eller svårare att få de här personerna dömda om man beviljar permanenta tillstånd i stället för tillfälliga?

Jag hörde Mikael Cederbratt säga att han egentligen vill ha permanenta tillstånd men att det pågår ett beredningsarbete runt den frågan. Det är ju bara det att vi vet vad vi talar om. Ska det stå tillfälligt tillstånd eller permanent tillstånd? Det är den skillnaden vi nu diskuterar. Då är frågan till Mikael Cederbratt: Tror du att det är enklare att få de här personerna dömda om det handlar om ett permanent tillstånd för dem som vittnar än om det handlar om ett tillfälligt som är det som du i dag företräder?

Anf. 10 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är skönt, även om vi inte ska debattera det mer, att Kalle Larsson vill ha fler poliser. Det tackar jag för.

Jag tror att det är lättare att få de här förövarna dömda om vi implementerar det här EG-direktivet i svensk lag. Det tror jag. Det är ett problem i vissa lägen med bevisföringen, och det underlättar det här beslutet.

Som jag sade får vi vänta in vad utredningen säger om skyddet. Samtidigt finns det andra parallella spåret som beskrevs tidigare här att om man har asylskäl kan man faktiskt få det parallellt med det här. Jag tycker att vi ska ta det här beslutet nu, för jag tror att det underlättar att få människor dömda som sysslar med sådant här.

Anf. 11 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Mikael Cederbratt använde tidigare argumentet att han var ny i riksdagen, men han är tillräckligt gammal i det politiska spelet i alla fall för att ha förmågan att svara på en annan fråga än den som är ställd. Det är i och för sig helt okej. Det han nu argumenterar runt är ju varför man inte bör avslå propositionen. Det handlar om att det är lättare att få personerna dömda om vi faktiskt genomför det här.

Men det var inte min fråga. Min fråga var i stället: Är det lättare att få de här personerna dömda om man beviljar permanenta tillstånd än om man beviljar tillfälliga tillstånd? Det är ju en annan möjlighet i dag att ta ställning till den reservation som Miljöpartiet och Vänsterpartiet står bakom, att det inte ska stå tillfälligt tillstånd utan att det ska stå permanent tillstånd på den rad i beslutet som anger vilken form av tillstånd man ska få. Om nu det primära syftet är, som Mikael Cederbratt själv sade, att få dessa personer dömda, ska vi i så fall inte ta till de allra mest verkningfulla metoderna? Varför avvakta ett beredningsarbete som ska fundera över om det ska stå bokstäverna permanent eller tillfälligt på raden om vilket tillstånd det handlar om?

Svara gärna på den frågan. Varför anser majoriteten att man inte bör ge permanenta tillstånd? För det är faktiskt det besked som kammaren får i dag. Vi har ett beslut som går att ta om dessa kvinnor ska kunna få ett permanent tillstånd. Ändå väljer ni att avslå det förslaget och hänvisar till beredningsarbete som handlar om detta enkla, vilka bokstäver det ska stå på tillståndet.

Anf. 12 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Det primära är att vi tar det här steget i dag. Vi kan ta det här stegvis så får vi se var vi hamnar, om det blir permanent eller inte. Jag tycker att det är viktigt, för vi ligger redan efter i tidtabellen, om jag får uttrycka mig på det sättet. Det ger felaktiga signaler. Vi borde ha tagit det här redan under föregående mandatperiod.

Det finns dörrar för dem som har asylskäl. Migrationsverket tar slutet. Det finns möjligheter att faktiskt få en sådan parallell process i gång. Därför tycker jag att vi i dag stannar där förslaget ligger. Sedan får vi invänta utredningen och så får vi se vad den säger. Jag tycker att det brådskar att få verktyg för att sätta dit de här.

Anf. 13 FREDRICK FEDERLEY (c):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkan-
det och avslag på reservationerna.

Jag tyckte att Magdalena Streijffert från Socialdemokraterna höll ett mycket bra inledningsanförande. Jag sprang upp till kammaren sedan så jag hann bara höra halva. Men det jag har känt i den här debatten är att det finns en bred samhörighet. Det är inte bara majoritetspartierna utan också Socialdemokraterna och Miljöpartiet som är beredda att ta det här steget.

Jag hade tänkt hålla ett brinnande anförande om utsattheten som på-
går i Europa, den aktiva slavhandel som vi kan se varje dag. I stället ska jag välja att bemöta dem som jag tycker argumenterar mycket svagt här.

Vi ser att en slavhandel aktivt pågår varje dag. Vi har haft många år på oss att göra något åt det. I stället är det EU som kommer och driver oss framåt i den här frågan, någonting som vi svenska politiker borde ha tagit tag i för länge sedan. Det är inte utan att man blir lite förvånad när man hör framför allt Vänsterpartiets hållning här. Vänsterpartiet brukar värna dem som är utsatta. Åtminstone säger man sig göra det. Men det jag har upplevt i den här debatten så här långt är att man hellre säger nej till det här förslaget och därmed låter det vara som det är. Därmed har man inte möjligheten att ge ett ordentligt skydd för de kvinnor som är utsatta för slavhandel.

Alternativet, Kalle Larsson, är ju inte att man ska ge ett permanent uppehållstillstånd till de kvinnor som är utsatta. Alternativet är att lagen förblir såsom den är, såsom den har varit under hela tiden när du har varit med och haft möjlighet att påverka politiken i landet. Men vi från allianspartierna sida och också med stöd av Miljöpartiet och Socialdemokraterna tycker att det är dags att vi kommer en bit på vägen och ser att det liggande förslaget är betydligt bättre än den lagstiftning som är.

Det borde inte behöva vara så i Sverige som värnar en öppen och human flyktingpolitik och också har en stark solidaritetskänsla med andra delar av världen att EU ska komma och driva oss före. Vi har en kritik från samtliga partier gentemot mycket av den migrationspolitik som förekommer i många av Europas olika länder. Då är det extra beklagligt när det är just de länderna och den kraft som finns i Europa som får oss att ta det här steget.

Som Mikael Cederbratt var inne på är det här en liten del av ett stort paket. Det handlar om en eftersatt poliskår och en eftersatt lagstiftning men framför allt det vi diskuterar i dag, skyddet för de kvinnor som är utsatta. Det här är något som vi har låtit pågå i Sverige under ganska många år. Debatten var het efter filmen *Lilja 4-ever*. Trots det är det först i dag som vi kommer till konkreta åtgärder.

Jag önskar att vi kunde stärka det här skyddet på flera punkter. Jag tror också att det är rimligt att vi inväntar och ser vilka konsekvenser ett permanent uppehållstillstånd skulle kunna få och om det är den rätta vägen att gå. Drömmen är så klart att vi inte skulle behöva någon lagstiftning som reglerar det här över huvud taget, för det skulle inte finnas någon slavhandel i Europa på något plan.

Man läser fast den här debatten vid att bara vara ett spel för gallerierna. Så känner jag att Vänsterpartiet just nu agerar. Hade man valt att lyfta fram frågan kraftigare hade man kunnat göra det tidigare. Man hade också kunnat agera mycket mer kraftfullt. Vänsterpartiet väljer att lägga lagstiftningen åt sidan i stället för att verkligen värna dem som behöver skyddet.

Jag tror att vi ser framför oss många hårda och svåra år då vi arbetar med frågorna och stärker hela paletten på de områden som vi behöver jobba med. Det är knappast rätt alternativ att lägga lagstiftningsförslaget på hyllan. Det vore skönt att se Vänsterpartiet självkritiskt erkänna att i detta fall är det EU som går före oss i riksdagskammaren. I stället borde man lyfta fram att Europa här fungerar positivt och kan tvinga oss till lagstiftning som vi själva borde ha infört för väldigt länge sedan.

Jag vill tacka alla debattörerna för mycket bra inledningar. Därmed slopar jag den långa skrivna inledning jag hade förberett. Jag ser fram emot att vi fattar det här beslutet. Det är många kvinnor som behöver detta stärkta skydd.

Jag ser fram emot att vi för debatten vidare i en konstruktiv anda. Det gör vi inte genom att lägga förslaget på hyllan. Jag har en sista kommentar till Vänsterpartiet. Det känns ibland som att ni förespråkar en fri invandring på alla områden utom när det kommer till arbetskraft. Den enda gången ni säger blankt nej till att vi ska öppna Sveriges gränser och vara öppna och humana är när det kommer till arbetsmarknaden. Det är intressant att ni säger nej till den som kommer hit och vill söka sig en bättre ekonomisk framtid. Men ni är beredda att låtsas gå före på det här området fast ni de facto inte gör det.

Anf. 14 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Fredrick Federley är till att börja med i det senare avseendet inne på fel debatt. Jag tar gärna diskussionen om flyktingpolitik, migration och arbetskraftsinvandring i allmänhet under den debatt som i första hand berör detta. Men det är inte omedvetet han är det. Fredrick Federley är, får vi ändå erkänna, tillräckligt skicklig på att argumentera för att veta vad det är han gör. Han vill inte diskutera det vi nu diskuterar utan snarare försöka föra fokus till någonting annat.

Här talas om tidigare insatser och frågan ställs: Varför har ni inte gjort någonting tidigare? Den argumentationen har vi hört några gånger nu. Den syftar till att försvara förslag som är ganska bristfälliga. Nu har vi ett förslag på bordet i dag. Låt oss vara seriösa nog att diskutera det.

Om det sker i konstruktiv anda eller inte får möjligen avgöras av hur replikerna låter.

Det problem som finns med EG-direktivet och lagstiftningen som vi i dag antar är att man kopplar frågan om vittnesmål till frågan om uppehållstillstånd. Den principiella frågan jag vill ställa till Fredrick Federley är: Är det rätt att göra så? Är det att gå före att säga att för att kunna stanna i Sverige, om du har varit utsatt för trafficking, måste du vittna. Du måste bidra med någonting till vår rättsprocess för att du ska få den möjligheten. Innan svaret bara slinker ut: Men man kan ju få asyl också, ska vi vara medvetna om att de personer som får asyl på grund av trafficking är räknade på ena handens fingrar, såvitt jag vet.

Är det korrekt och bra att säga till en kvinna som är utsatt för trafficking: Okej, du har varit utsatt för detta, men enda chansen för dig att stanna är att du vittnar mot dem som har varit förövare. Det är att du berättar om precis allting du har varit utsatt och att hjälper oss att sätta dit dem. När du har gjort det ska du dessutom sändas tillbaka. På vilket sätt är det att gå före?

Anf. 15 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Om Kalle Larsson, som också är en mycket god debattör, hade valt att lyssna hade han hört att jag sade att det är skrämmande att EU tvingar oss före. I den gällande lagstiftningen i dag finns inte detta rättsskydd för dessa kvinnor över huvud taget.

Det är vad vi diskuterar. Precis som du menade att jag försöker diskutera annat försöker du skjuta debatten lite vid sidan av målet. Det vi debatterar i dag är: Ska vi stärka skyddet för dessa kvinnor, eller ska vi inte göra det?

Du försöker att flytta debattfokus från att handla om ett tillfälligt tillstånd till att handla om det permanenta. Där pågår en beredning. Jag tycker att man ska avvakta den. Sedan får vi ta den diskussionen då. Debatten handlar inte om tillfälligt eller permanent. Det handlar om tillfälligt eller inget.

I dag finns det för den kvinna som är utsatt för trafficking och skulle vilja vittna inte ett skydd i form av att hon kan få stanna i det här landet. Det du gör, Kalle Larsson, är att du säger nej till det. Bodil Ceballos debatterade mycket bra och framförde sina argument. Hon sade: Det här är bättre än ingenting. Det är den diskussionen som vi i dag för.

Säger du nej till detta kommer vi inte att kunna garantera rättsskyddet. Då har du lämnat kvinnorna åt sitt öde. Du försöker att framställa det som att du är den som mest värnar dessa kvinnor som är utsatta för slavhandel. Men det som blir den konkreta verkligheten av din politik är att du lämnar dem helt utan rättsskydd. Det innebär att man går före om man kan garantera åtminstone så här mycket rättsskydd och säkerhet för framtiden.

Vi vet att det finns ett ganska stort antal fall där kvinnor som uppenbart varit utsatta för slavhandel väljer att inte vittna på grund av den rädsla de känner inför förövarna. De känner maktlöshet inför vad de har varit utsatta för. De har varit inlåsta i lägenheter och varit utan pass. De är också rädda för återvändandet hem till sitt hemland. Där finns ofta kulturer som fördömer dem oavsett om de frivilligt har valt ett sådant liv eller som i detta fall har blivit tvingade till det av slavhandlare.

Anf. 16 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Mycket ska man få höra. Låt mig börja med att konstatera att vi i dag kan ställning till om det ska gälla tillfälliga eller permanenta tillstånd. Det finns ingen anledning för Fredrick Federley att säga: Jag tycker att det borde vara så här eller så här. Men det är inte den frågan vi har att ta ställning till i dag, utan det är om vi ska göra det här eller inte. Det stämmer inte.

Det finns förslag och en reservation som det går bra att rösta på i kammaren så småningom som säger: Det ska inte vara tillfälliga tillstånd, utan permanenta. Varför det? Jo, just därför att man vill låta de människor som är utsatta få en möjlighet att vittna. Det kan de för all del få om de önskar det själva. Men de ska också få möjlighet att bygga en normal och någorlunda värdig framtid.

Det Fredrick Federley här företräder är att dessa kvinnor när de har vittnat, när de har berättat om de upplevelser de har varit med om, när de har gjort vad de kan för att dra fram i ljuset de förövre som finns i hela kedjan i processen, ska sändas tillbaka igen.

De har blivit utsatta för traffickning, människohandel för sexuella ändamål, något som tidigare debattörer kallade vidrigt. De ska med det primära syftet att förövarna ska gripas berätta hela sin historia. De ska utsättas för ytterligare ett övergrepp, menar jag, genom att tvingas att vittna för möjligheten att få stanna. När de har gjort det ska de sändas tillbaka. Hur kan det vara berättigat?

Jag går inte på argumentationen att om vi inte gör detta så gör vi ingenting. Det stämmer inte alls. Det finns en rad förslag hur man kan stärka skyddet för de kvinnor som är utsatta för traffickning, människohandel, och övrigt när det gäller kvinnors asylskäl.

Vi återkommer till den debatten under debatten om nästa betänkande. Det finns en rad olika förslag och yrkanden från Vänsterpartiet som Fredrick Federley kanske skulle titta lite närmare på om det är så att han faktiskt är intresserad av att se till att kvinnor som utsätts för förföljelse får möjligheten att stanna i Sverige.

Anf. 17 FREDRICK FEDERLEY (c) replik:

Fru talman! Jag tror att det är få som undgått att notera debatten som rasade i höstas. Den nyvalda regeringen lämnade relativt snabbt ett antal förslag till riksdagen. Vi kritiserades ganska hårt av oppositionen. Jag vill minnas att Kalle Larsson var ganska aktiv i den debatten. Han menade på att förslag som inte är ordentligt beredda inte ska hamna på kammarens bord.

Vi säger absolut inte nej till eventuella förändringar i framtiden. Det som kommer här är ett lagförslag från EU som bör genomföras. Det är något som vi i den här kammaren borde ha gjort för länge sedan. Vi säger inte nej till eventuella förändringar framöver. Men vi vill bereda det ordentligt.

Kalle Larsson säger: Här behöver vi inte bereda förslagen grundligt. Här behöver vi inte se på alla eventuella konsekvenser och analyser. Här tycker vi att det är okej att gå förbi beredningsprocesser. Det är en oerhört intressant argumentation där man tydligt på Vänsterpartiets kansli avgör vilka frågor som ska beredas och vilka som inte ska det.

Oavsett vad du säger, Kalle, kommer konsekvensen av en votering i den här frågan inte att handla om ett permanent uppehållstillstånd eller ett tillfälligt uppehållstillstånd. Den kommer att handla om dagens lagstiftning eller det förslag som ligger och som jag förordar.

Jag tror att vi kommer att återvända till den här debatten fler gånger. Den är väl värd att föra. Men försök inte att få det att framstå som att vi har andra förslag som är redo att antas i detta nu. Det har vi uppenbarligen inte. De är inte ordentligt beredda.

Du kanske tycker att det är okej att man går förbi beredningen när det är dina förslag som ligger på bordet. Men från majoritetens sida är vi inte beredda att göra det.

Anf. 18 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Det här betänkandet handlar om reglering av en lagstiftning eller i praktiken genomförandet av en EG-lagstiftning för tredjelandsmedborgare som deltar i en brottmålsprocess i Sverige. De vittnar mot någon som har begått ett brott mot dem och kan därigenom få tillfälliga uppehållstillstånd under den period som de är med och vittnar. De uppehållstillstånden ska sedan kunna förlängas. Jag tror att vi alla här inne känner att vi gärna skulle vilja bevilja permanenta uppehållstillstånd i en högre utsträckning. Det pågår också en utredning om detta.

Det är väldigt många hårda ord i en sådan här debatt, och det är klart att det alltid är mycket lättare att sitta i opposition också. Det är ofta betydligt svårare att ta ansvar för landet, att behöva driva igenom sådana här saker, tillsätta utredningar och på olika sätt ta ansvar för de beslut man fattar. Det är alltid lättare att sitta i opposition, Kalle Larsson.

Vi har format ett Europa som i dag är enat inom ramen för den europeiska unionen och mycket annat men som samtidigt är tudelat. Hur har det blivit så? Jag tycker att vi ska fundera på hur det kommer sig att det finns så pass många unga människor i dag i Moldavien, Ukraina, Ryssland eller andra stater i Östeuropa som känner att det bästa och viktigaste för dem i deras liv är att kunna flytta till Västeuropa. Hur kommer det sig att det har blivit så? Hur har misären, samhällsbygget och allting annat utvecklats på det sättet att människor känner att det viktigaste för dem är att komma till Västeuropa, där kan vi leva i frihet.

Jag tror att vi får titta tillbaka till i alla fall 1917 för att förstå utvecklingen i Europa på det här området och dessutom tillfoga vad som hände efter kommunismens fall i de här staterna där demokratiseringsprocessen på många sätt har varit svag, där man har starkt patriarkala samhällen och så vidare.

Det är klart att i ett Europa med fri rörlighet eller i ett Europa med stängda gränser kommer den typen av kultur eller kvinnosyn, som kan vara gällande i hela Europa, också att innebära att det här fenomenet kommer att existera. Det kommer att finnas så länge det finns en efterfrågan från män att köpa sex och så länge det finns människor som kan exploatera andra människor och tjäna pengar på detta. Vad det handlar om är givetvis att förändra attityder. Men vad det också handlar om är att hjälpa de tjejer, framför allt, som faller offer för människohandeln.

Hur kan man då göra detta? Ett rimligt sätt, tror vi i Folkpartiet och i den borgerliga alliansen, är att människor lagligt kan ta sig till ett annat land, till Västeuropa, exempelvis till Sverige, och få ett jobb där. Då

minskar också möjligheten att utnyttja människor inom trafficking. Det här tror jag att de allra flesta människor ställer upp på.

Om Lilja i Moskvas förort hade kunnat gå in på ett rekryteringskontor eller på Internet hittat en bra sajt dit hon kunnat skicka ett CV, en beskrivning av sig själv, där man kunde ha tittat efter om det fanns arbetsgivare, kanske i Skandinavien, som skulle ha kunnat tänka sig att anställa den tjejen en tid och hon samtidigt hade möjlighet att lära sig svenska kanske hon inte hade behövt hamna i den situation där hon till slut hamnar i filmen *Lilja 4-ever*.

Om man lagligt ger människor möjligheten att ta sig in någonstans kan man på det sättet också minska det stora lidande som blir en följd av människohandel och trafficking. Därför är arbetet med en liberaliserad arbetskraftsinvandring väldigt viktigt för att också kunna bekämpa trafficking och människohandel.

Till de människor som råkar illa ut och som sedan väljer att ange eller anmäla sina plågoandar säger svenska myndigheter att om du ställer upp för att de här personerna ska kunna lagföras, dömas och få sitt straff ger vi ett tillfälligt – vilket man kan kritisera – uppehållstillstånd till dig under den tid som rättegången pågår. Det är faktiskt ett steg i rätt riktning. Det är mycket enkelt att kritisera det, men utan detta skulle det inte finnas praktiskt taget någon möjlighet alls, så detta är ett steg i rätt riktning. Dessutom arbetar en utredning för att se över om man också kan bevilja permanent uppehållstillstånd.

Förutom frågan om arbetskraftsinvandring är det givetvis så att de processer som vi har i Sverige när människor kommer hit som flyktingar och som de måste genomgå när de sedan söker uppehållstillstånd måste vara rättssäkra. Det är det andra stora ben som vi måste jobba med i Sverige. Där gjorde den förra regeringen och dess stödpartier ett viktigt arbete – inte den förra regeringen nödvändigtvis, men dess stödpartier i alla fall. Det var ett viktigt arbete där man hela tiden tryckte på och fick till stånd den nya instans- och processordningen med stöd av de borgerliga.

Nu handlar det om att se över den. Hur har det gått ett och ett halvt år efter att den nya ordningen infördes? Det är ett viktigt arbete vi har framför oss som steg för steg också kan bidra till att vi får en migrationspolitik i Sverige igen som är värd namnet.

Anf. 19 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Ibland undrar jag om folkpartister i allmänhet och Fredrik Malm i synnerhet har ett slags färdigskrivet manus där man när det gäller flyktingfrågor först säger att det har någonting med kommunismen att göra och sedan säger att det är arbetskraftsinvandring som är lösningen.

Jag tänkte försöka undvika att falla i den retoriska fällan och undvika att diskutera detta, kanske bryta min egen referensram och tacka Fredrik Malm för att han ger ett erkännande till det arbete som Vänstern och Miljöpartiet fick med Socialdemokraterna på. De var faktiskt trots allt också med på arbetet med den nya instans- och processordningen och flera andra viktiga saker som hände den förra mandatperioden, något som andra replikanter möjligen kanske skulle ha lyssnat på när Fredrik Malm sade det från talarstolen i stället för att lyssna på mobiltelefonerna.

Det andra viktiga som Fredrik Malm faktiskt säger är ju, och det har ingen tidigare sagt, att det är efterfrågan som styr detta. När män är de som köper sex finns det en efterfrågan på trafficking. Det är en viktig insikt. Den har inte så jättemycket med själva lagförslaget att göra i och för sig, men det är väldigt viktigt att det sägs därför att det är en viktig insikt i hur det här fenomenet fungerar.

Det jag ändå vill ställa en fråga om till Fredrik Malm är kopplingen mellan tillfälliga tillstånd och permanenta. Här har vi i dag möjligheten att säga att det ska vara permanenta och inte tillfälliga tillstånd. Att hänvisa till beredningsarbete är snarare att säga att vi ska fundera över vilka bokstäver som passar bäst i beslutet. Det kan en del behöva bereda därför att de inte kan ta ställning till det annars. Men jag tycker att det finns ett färdigt förslag att ta ställning till.

Den andra frågan är: Är det verkligen vettigt att koppla vittnesmål till frågan om tillstånd? Är det principiellt sett ett bra system? I vilka andra sammanhang ska man i så fall fundera över detta?

Anf. 20 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Det är klart att personer som har kommit till Sverige och som saknar tillstånd att uppehålla sig i landet, om jag uttrycker det på det viset, måste få garantier för sitt uppehälle i Sverige om de deltar i en brottmålsprocess. Det är det ena.

Kalle Larsson frågar varför de inte får permanenta uppehållstillstånd direkt. Det finns vissa kriterier för att få permanent uppehållstillstånd. Deltar man i en brottmålsprocess är det än så länge inte ett kriterium. Däremot är det brott man sannolikt utsatts för rimligen ett kriterium som kan ge permanent uppehållstillstånd. Det är just det som vi också tittar på i regeringen så att man får ett genomarbetat och bra förslag. Det här är vårt första steg i rätt riktning. Sedan kommer det fler steg efter detta, hoppas verkligen jag i alla fall.

Jag vill också vad gäller efterfrågan och trafficking säga att det är ganska uppenbart att det är svårt att titta på den här typen av fenomen utan att anamma en feministisk analys, i alla fall till viss del, för att förstå den underordning de här kvinnorna befinner sig i. Jag tycker det i alla fall.

Anf. 21 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag instämmer i det sistnämnda.

Däremot var väl frågan inte riktigt utredd. Jag väljer att använda en halv minut för att ställa den igen. Frågan var huruvida det är bra eller dåligt att koppla tillstånden till frågan om vittnande. Finns det inte en risk att man då också gör kvinnor som är utsatta ytterligare en otjänst? Ännu en gång är de tvungna att återuppleva och återberätta de saker de har varit utsatta för för att de ska få chansen att stanna. Efter att det är gjort tvingas de att åka tillbaka.

Det finns inte bara en möjlighet att ta ställning till vårt yrkande om avslag på EG-direktivet och i stället stödja våra andra förslag om hur man borde göra. Det finns också en möjlighet att i dag skarpt ta ställning till frågan om tillfälliga tillstånd eller permanenta. Det går att fatta det beslutet.

Det går också att säga att de tillfälliga tillstånden inte ska återkallas. Där vill jag ändå höra Fredrik Malms skäl till att i dag inte välja att stödja sådana förslag.

Anf. 22 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Man kan ju vända på resonemanget och fråga sig om det per automatik ska beviljas permanent uppehållstillstånd därför att man deltar i en brottmålsprocess. Det är motsatsen till det hela som också ska betänkas.

Det rimliga är att man, om man inte har rätt att uppehålla sig i Sverige men deltar i en rättsprocess, måste få garantier för sitt uppehälle. Därefter – utifrån utfall av domen och utifrån vad som klargjorts att man varit med om – får dessa saker i så fall tas till intäkt för ett framtida beslut.

Precis som Kalle Larsson är också jag en mycket varm anhängare av en rättssäker, generös, human och liberal flyktingpolitik. Jag ser gärna det ganska viktiga argument som Kalle Larsson i en replikväxling med Fredrick Federley här tidigare förde fram, nämligen att permanenta uppehållstillstånd ger en annan möjlighet för individen att blicka framåt, ta ansvar för sitt liv, börja bygga upp, planera och så vidare i stället för att hela tiden vara rädd för det beslut som kan komma om ett år.

I grund och botten är alltså strävan efter fler permanenta uppehållstillstånd någonting som vi har gemensamt.

Anf. 23 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Vi politiker beskylls ofta för att syssla med abstraktioner. Men när vi pratar om ett sådant här ämne kan jag inte frikoppla själva ämnet från objektet; känslomässigt är det omöjligt för mig.

Tillsammans med socialutskottet har jag varit i Prag. Jag har sett skyltfönstren och vad det handlar om. Jag kan liksom inte bara skaka av mig det och hamna i en debatt om teknikaliteter, om vilken beslutsordning vi ska ha för olika processer.

Jag får nog instämna med Kofi Annan som i går var med och firade Storbritanniens 200-årsdag för avskaffandet av slaveriet. Kofi Annan säger att trafficking är nutidens slavhandel.

Vi glömmar lätt vår historia. Men det är inte så länge sedan vi helt le-
galt köpte människor. Jag tycker att vi ska koppla ihop de här sakerna.

Kofi Annan gör den kopplingen och säger: Slavhandeln som skedde för 200 år sedan må vara historia. Men moralisk blindhet är ständigt närvarande. Vi får inte blunda för brott som är en skam för oss alla. Dagens slavhandel är trafficking och barnarbete.

Jag håller helt med om detta, och det tror jag att vi alla gör.

Därför, fru talman, visar ämnet i detta betänkande, människohandeln, att det inte tycks finnas någon nedre etisk gräns för hur långt människan är beredd att sjunka i syfte att tjäna pengar och utnyttja sina medmänniskor.

Det gamla talesättet om att den moderna människan är väldigt lik den gamla människan står sig ännu. Människohandel – trafficking som det heter med ett nyare ord – måste anses vara någonting av det mest förnedrande och kränkande som en människa kan utsättas för. Det är inte enbart utnyttjandet av en utsatt människas situation utan det är också själva

kränkningen av den människans okränkbara människovärde som är det allra värsta. Egentligen är det en kränkning av alla de värden och värderingar som ett humanistiskt samhälle borde stå för och som vårt samhälle vilar på.

När detta sagts – med emfas, hoppas jag – är jag övertygad om att vi alla reagerar starkt mot själva företeelsen och mot att sådant här florerar och på flera håll i vår del av världen ökar.

Jag är också övertygad om att vi alla vill bekämpa och eliminera handeln med människor. Problematiken är dock sådan att trafficking spänner över flera samhälls- och myndighetsområden. För att på ett framgångsrikt sätt bekämpa människohandeln måste också samverkan mellan länder, inom och utanför EU, utvecklas. Det fordrar internationella överenskommelser och samverkansformer.

Vi måste finna vägar för att komma åt hela kedjan. Ansvarvilar ju också på efterfrågesidan, om jag får uttrycka det så. Den som köper sådana här tjänster gör sig delaktig i brottet mot människan i fråga.

Detta betänkande utgör ett steg på vägen när det gäller att komma åt att hjälpa offret och, i första hand, att komma åt förövarna.

Redan i dag finns det ett regelverk som, om det används korrekt, på ett bättre sätt skulle medföra ökad rättssäkerhet för utsatta människor. Tyvärr har det ibland visat sig att så inte varit fallet; enskilda individer har hamnat utanför. Här måste det ske en klar förbättring i myndighetsutövningen och i hela kedjan.

Kristdemokraterna anser att det som föreslås i betänkandet innebär en klar förbättring för utsatta människor som fallit offer för människohandel. När man ska ta beslut om en nyordning av en sådan karaktär – detta med permanenta tillstånd har ju dykt upp – måste man komma ihåg att det måste finnas en koppling också mellan individuella prövningar av den enskilda människans fall innan man gör en katalog som kollektiviserar skälen exempelvis för att få stanna.

Man får inte frikoppla det ena från det andra. För mig och för Kristdemokraterna är det helt solklart att man, om man riskerar att till kropp eller själ bli utsatt för brott, därmed har asylskäl. Men jag vill väldigt gärna i första hand komma åt dem som ägnar sig åt detta. Det borde ha varit genomfört redan på sensommaren förra året.

Mot den bakgrunden ser jag positivt på utskottets förslag, som jag yrkar bifall till.

Anf. 24 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Den lagstiftning och det bakomliggande EG-direktiv som i dag är föremål för behandling här i riksdagen syftar till att skapa bättre förutsättningar för brottsutredande myndigheter i EU:s medlemsstater när det gäller att bekämpa den organiserade brottsligheten, naturligtvis framför allt människohandeln.

Handel med människor är en grym och cynisk företeelse. Människor blir lidande, och lagar och regler åsidosätts systematiskt.

Det är ett brott mot en annan människas frihet och frid. Man tar sikte på att ta kontroll över en person i syfte att han eller hon ska utnyttjas på något sätt. Förvisso kan detta brott se ut på olika sätt. Men ett brott är det likafullt.

Det kan vara fråga om utnyttjande för sexuell exploatering men även om utnyttjande för tvångsarbete eller för avlägsnande av organ. Det kan röra sig om personer som arbetar under slavliknande förhållanden på byggarbetsplatser eller i restaurangnäringen eller som arbetar som fruktplockare.

Det är glädjande att förutsättningarna för att komma åt denna brottslighet kraftfullt förbättras genom den lagstiftning som riksdagen nu diskuterar.

Bestämmelserna i EG-direktivet och vår svenska lagstiftning gäller för offer för människohandel oavsett vilken form av utnyttjande de utsätts för. Den borgerliga regeringen fullföljer därför den politik som vi står för och gör inte skillnad på brott och brott.

Under de senaste tio åren är det framför allt handel med människor i syfte att utnyttja dessa för sexuella ändamål som har stått i fokus – med rätta! Denna form av utnyttjande ska aktivt beivras av de brottsutredande myndigheterna. Jag delar helt den upprördhet som i dag kommit till uttryck i flera av anförandena här i kammaren.

Men i ett flertal länder – både inom och utanför Europa – har människohandel för arbetskraftsexploatering på senare tid fått en allt större uppmärksamhet. Även kampen mot denna form av organiserad människohandel måste vara ett prioriterat arbete för de brottsutredande myndigheterna.

Det är viktigt att de som utsatts för människohandel tas om hand och får det stöd från samhället som de behöver. Här behövs det ett väl utvecklat samarbete mellan olika myndigheter och organisationer som kommer i kontakt med brottsoffren. Det är också viktigt att de personer som ägnar sig åt denna lukrativa organiserade brottslighet lagförs.

Möjligheten att meddela ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för tredjelandsmedborgare som fallit offer för människohandel eller som fått hjälp till olaglig invandring ger dessa utlänningar laglig rätt att stanna kvar i medlemsstaterna.

Deras vittnesmål i sin tur ger polis och åklagare ökade möjligheter att lägga fram tillräcklig bevisning för fällande domar mot de gärningsmän som ägnar sig åt denna mycket vinstgivande organiserade brottslighet och som skoningslöst skott sig på andra människors desperation.

Det här direktivet kommer därför att vara ett mycket verksamt verktyg i detta arbete.

Anf. 25 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Statsrådet Tobias Billström är ju ytterst ansvarig för att de förslag på migrationsområdet som kommer till riksdagen är väl förberedda. Det är egentligen i första hand till Tobias Billström som frågan om permanenta eller tillfälliga tillstånd bör ställas. Sedan replikskiftena med övriga borgerliga representanter och Miljöpartiet är avslutade kan jag säga att jag har viss förståelse för att man som en enskild riksdagsledamot säger att regeringen måste bereda förslagen. Men nu är frågan skarp. Ansvarig minister är på plats, vilket är välkommet i sig, och då kan frågan besvaras varför vi inte på vårt bord i dag har ett förslag om permanenta uppehållstillstånd. Jag hoppas att svaret inte bara blir att den förra regeringen inte gjorde tillräckligt bra beredningsarbete och att man därför inte hunnit under dessa åtta månader. Jag förstår att man gärna använder

den krypvägen, så att säga, men det hade varit möjligt om man verkligen hade prioriterat detta. Jag vill ändå tro att migrationsministern faktiskt menar att han vill göra det och tar fram förslag som gäller permanenta tillstånd – om det är det man vill ha.

Det är de två frågor jag ställer. Hade det varit bättre att vi i dag hade ett förslag om permanenta tillstånd att ta ställning till än att vi i dag får ta ställning till ett förslag om tillfälliga tillstånd och tvingas ytterligare bereda förslag om permanenta? Flera borgerliga debattörer har varit inne på att det egentligen hade varit bättre med permanenta tillstånd. Vad är åsikten i sak? Om åsikten i sak är att det hade varit bättre att i dag ha ett förslag om permanenta tillstånd som vi faktiskt kunde ta ställning till, varför finns inte det förslaget på bordet?

Anf. 26 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Den här frågan är ganska så enkel att svara på. Direktivet handlar, precis som Kalle Larsson mycket riktigt påpekar, inte om permanenta uppehållstillstånd för brottsoffer. Något förslag om en sådan ny bestämmelse i utlänningslagen som just specifikt skulle ta sikte på utläningar som medverkar i en brottsutredning eller en brottsrättegång finns inte intaget i det beredningsunderlag som ligger till grund för den proposition som nu behandlas.

Anledningen till det är mycket enkel: Den här frågan är föremål för utredning. Regeringen gav i juli 2006 Utredningen om översyn av bestämmelsen om människohandelsbrottet m.m., som är den korrekta beteckningen på utredningen, i uppdrag att analysera och ta ställning till om utlänningslagens bestämmelser om permanenta uppehållstillstånd behöver kompletteras med anledning av vad som anges i riksdagens tillkännagivande. Den här utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 oktober 2007. Utredningen ser också över frågan om straffbestämmelsen för människohandel och huruvida den behöver förändras. Utredningen ska vidare analysera vilka övriga eventuella lagändringar som kan behöva göras för att Sverige ska kunna tillträda Europarådets konvention om människohandel.

Min uppgift som statsråd är att se till att de lagförslag som presenteras här i riksdagen är väl förberedda, väl underbyggda och genomtänkta så att de kan vinna en majoritet i kammaren. Därför är också ambitionen att se till att det blir rätt från början. Det är alltså rimligt att en utredning som har till uppgift att gå igenom och analysera den förutsättning som finns i utlänningslagstiftningen får arbeta färdigt. Därför ser det ut som det gör, och jag tycker att det är bra så långt.

Anf. 27 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det där var strängt taget inte svar på någon av mina frågor. Jag ska ändå försöka tolka – det är lite farligt – tidigare inlägg från borgerliga debattörer. Där har det ändå funnits en vilja att säga att det kanske vore bra med permanenta tillstånd. Man har inte definitivt stängt den dörren i alla fall. Det är dessutom så att det har riksdagen i enighet beslutat om ska gälla. Det är inte så att ministern i sitt beredningsarbete har att ta ställning bara till vad alliansbröderna anser. Inte heller behöver han, om det skulle föresväva honom, ta hänsyn till vad mitt parti eller andra tycker. Han har att också ta hänsyn till ett enigt betänkande från

riksdagen. Inte en enda ledamot här i kammaren röstade emot att det skulle röra sig om permanenta tillstånd. Alla slöt upp bakom förslaget att det skulle vara permanenta tillstånd.

Vi har ännu inte fått svar på om det är det som ska gälla eller inte. Vi har inte fått svar på om ministern faktiskt tycker att det riksdagsbeslutet var riktigt eller inte.

När ministern säger att rätt ska bli rätt från början har han förstås teoretiskt rätt i det. Den fråga jag ställer nu: Vad anser ministern är rätt? Är det permanenta eller tillfälliga tillstånd? Varför är inte början i dag? Ni har ändå haft en del tid på er. Det är fullt förståeligt att man ska sitta in de nya stolarna och dekorera rummen i sitt eget kansli och så vidare och att man, för att jag inte ska vara nonchalant och lite slarvig, också har mycket annat att ta itu med när man blir minister och är ny i regeringen. Låt mig ödmjukt säga att jag inte har en aning om hur mycket det är och kommer förmodligen aldrig att få veta. Men varför har den här frågan inte varit en av de första? Det har ändå kommit andra förslag på riksdagens bord. Varför är inte början i dag? Vad är det egentligen ministern anser vara det rätta – tillfälligt eller permanent?

Anf. 28 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag har varit ledamot i denna kammare. Jag vet inte när det började bli en tradition att man avbryter pågående utredningar, kastar sig från det ena förslaget till det andra. Så var det inte i varje fall så länge jag satt här. Om en utredning är tillsatt ska det vara mycket starka skäl innan man går in och avbryter denna utredning. Varför skulle vi göra det? Utredningen har fått ett tydligt mandat. Den har fått en tydligt definierad uppgift. Jag har nyss i mitt anförande redogjort för att denna tydliga uppgift till utredningen om översyn av bestämmelsen om människohandelsbrott redan har kompletterats med det tillkännagivande som riksdagen har gjort. Ändå är inte Kalle Larsson nöjd.

Jag tror att det handlar om det som Kalle Larsson själv gav uttryck för i tidigare replikskifte. Han sade att lagstiftning handlar om vilken ordning som bokstäverna ska stå i. Något annat är inte viktigt eller angeläget, det är fråga om ordning på bokstäverna. Se där gravskriften över ett gott lagstiftningsarbete, Kalle Larsson, i eldskrift!

Jag tycker att det är angeläget och viktigt att den här kammaren har bra underlag när man ska fatta beslut. Det åvilar regeringen att se till att det ser ut på det viset. Det är också angeläget och betydelsefullt för att den lagstiftning som riksdagen sedan processar och lägger fram för svenska folket ska vinna gehör och acceptans i breda lager. Därför måste man göra saker och ting rätt från början, och därför ser det ut som det gör.

Min privata uppfattning i den här frågan är av mindre betydelse än det som jag nyss har sagt, nämligen att direktiven till utredningen redan har kompletterats. Alltså kommer vi sedan, när utredningen väl har levererat sitt slutbetänkande, att ha möjlighet att diskutera detta i kammaren, i den politiska debatten och i den offentliga debatten. Kalle Larsson kommer utan tvekan att delta i den diskussionen, och det är väl bra så långt. Men jag tycker inte att man ska gå och kasta fram lagförslag på bordet utan att veta vad det är man håller på med. Det tycker jag är dålig politik.

Anf. 29 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag blev inte heller riktigt klok på svaret, även om det blev lite tydligare underhand. Man kan närma sig det här problemet från två olika håll. Antingen utgår man från att huvudsyftet är att skydda de människor som har utsatts för slavhandel, ofta kvinnor och barn, det som Lars Gustafsson pratade om, eller så är huvudsyftet att man ska sätta dit förövarna.

Min utgångspunkt är att det är de här människorna som ska skyddas, och det är därför som jag anser att de egentligen skulle ha rätt till permanenta uppehållstillstånd redan av den anledningen att de har varit utsatta för de grova brott som det faktiskt handlar om. Men det är inte huvudsyftet enligt direktivet. Där är huvudsyftet är att man ska lagföra brottslingarna helt enkelt, och det är naturligtvis också bra.

Men när vi i hela EU-området nu har ansett att det här är en viktig fråga och att när dessutom den svenska riksdagen har bestämt sig för att det ska vara permanenta uppehållstillstånd som gäller kan jag inte förstå hur tillfälliga uppehållstillstånd ska kunna ge de här kvinnorna och barnen ett ordentligt skydd. Jag menar att bara det att de har valt att delta i rättsprocessen kommer att sätta dem i en väldigt stor fara när de sedan tvingas åka hem igen och kanske träffa samma människor eller liknande människor. För mig är det väldigt viktigt att det är permanenta uppehållstillstånd.

Därför undrar jag: Varför lämnar regeringen inte ett sådant förslag nu när vi har chansen i samband med att vi tar det här direktivet, eller varför väntar man inte in utredningen? Varför inte nu?

Anf. 30 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Den sista frågan är enkel att svara på. Vi måste genomföra det här direktivet, för annars kommer vi att behöva betala böter till den europeiska unionen, och det är vi inte intresserade av att göra. Vi är redan kraftigt försenade med direktivet, som skulle ha varit antaget mycket tidigare av riksdagen men som beroende på den tidigare regeringens långsamhet och tröghet inte kom fram till kammaren.

Som redan konstaterats i debatten här tidigare är det bra att direktivet implementeras i lagstiftningen. På det viset blir saker och ting tydligare och klarare. Jag har nyss i talarstolen redogjort för alla de fördelar som direktivet kommer att innebära när det gäller brottsbekämpningsmöjligheterna. Därutöver har vi möjlighet att ytterligare komplettera sagda direktiv när utredningen väl är färdig, den utredning som vi själva har startat. Det finns ingen motsättning mellan de två olika delarna. Det finns ingen motsättning mellan att å ena sidan göra det man kan göra genom att nu sända direktivet genom riksdagen och att å andra sidan göra ytterligare kompletteringar om de är nödvändiga.

Vi har redan i dag en lagstiftning som innebär att Migrationsverket efter ansökan av en förundersökningsledare kan bevilja tidsbegränsat uppehållstillstånd för en utlänning om det finns behov av hans eller hennes medverkan i en brottsutredning eller rättegång. Det är det som är det centrala i den här diskussionen, för som Bodil Ceballos själv var inne på kan faktiskt en person själv ansöka om att få flyktingstatus på någon annan konventionsgrund, och det är väl gott så.

Jag ska också peka på lite statistik som kan vara värdefull för kammar-
ren. Sedan bestämmelsen om tidsbegränsat uppehållstillstånd till så kal-
lade bevispersoner infördes i oktober 2004 har Migrationsverket redan
beviljat drygt ett 50-tal bevispersoner tidsbegränsade uppehållstillstånd,
och i ca 40 fall har det handlat om människohandelsbrott. Jag tycker att
dessa siffror är viktiga för diskussionen. Men det är alltså endast ett fåtal
av de personer som beviljas tillstånd som bevispersoner som själva ansö-
ker om permanent uppehållstillstånd i Sverige. Det är också en viktig
iakttagelse.

Anf. 31 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Då måste man också fråga sig varför de då inte ansöker
om permanent uppehållstillstånd. Är det för att de anser att de inte behö-
ver det eller är det för att ingen upplyser dem om möjligheten att söka
permanent uppehållstillstånd? Jag är orolig över hur det ser ut på den
fronten ute på våra polismyndigheter. Jag tror att man inte får tillräcklig
information om de möjligheter man har och att det därför är många färre
som väljer att delta i rättsprocesserna.

Nu kan man få uppehållstillstånd i Sverige för olika sorters brott un-
der tiden som brottet utreds. Vissa brott är allvarliga medan andra är
mindre allvarliga, naturligtvis. Det som är skillnaden mellan det här
direktivet och den lagstiftning som vi har i dag är egentligen att det sätts
en tidsgräns, om jag förstått saken rätt.

Direktivet gäller ju i och med att det redan har trätt i kraft. Nu förstår
jag också att vi skyndar på det på grund av att vi annars kan få böter. Det
är tråkigt att det är av den orsaken och inte på grund av att det är något
som vi verkligen vill göra.

Hur lång tid dröjer det innan utredningen är klar? När kan vi få se ett
lagförslag som utgår från att det är permanenta uppehållstillstånd som
ska beviljas de människor som är utsatta för de väldigt grava brott som
trafficking är?

Jag kan förstå om man inte får asyl om man är här och vittnar om det
till exempel gäller en bilstöld. Men nu talar vi om något helt annat, om
trafficking, slavhandel. Vi måste ta detta på allra största allvar och
skydda de människor som har utsatts för det.

Anf. 32 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Först och främst tycker jag att det var väl mycket av en
slamkrypare från Bodil Ceballos när det gällde frågan om varför vi väljer
att skicka direktivet till riksdagen nu. Trots allt handlade frågan från dig
om huruvida det finns något annat argument. Det gör det inte, utan det är
bara en fråga om att om vi inte vidtar och verkställer åtgärderna nu så
löper vi risk att bötfällas. Det är därför som vi inte väntar ytterligare ett
år. Det behöver vi inte heller göra, utan vi kan i lugn och ro avvakta
utfallet av den utredning som redan är tillsatt och ändå implementera
direktivet, som vi i riksdagen är fullt eniga om är väsentligt.

När det gäller frågan om de permanenta uppehållstillstånden är det
faktiskt endast ett fåtal av de personer som beviljas tillstånd som så kal-
lade bevispersoner som själva ansöker om permanent uppehållstillstånd i
Sverige. Jag tror inte att detta är relaterat till ett informationsbehov eller
att det är en informationsfråga, för enligt uppgifter från polis och åkla-

gare vill flertalet av de här personerna av flera olika anledningar lämna landet så snart som möjligt. Migrationsverket har hittills bara i fem fall beviljat permanenta uppehållstillstånd till personer som tidigare meddelats tidsbegränsade uppehållstillstånd som bevispersoner. Det är också statistik som talar sitt tydliga språk, tycker jag.

Grundprinciperna för hanteringen är att det är förundersökningsledaren som bedömer om villkoren är uppfyllda innan han eller hon ansöker om tillstånd för en utlänning. Ytterst handlar det om besvisvärdet hos den enskilde. Annars kan man ju, som vi uppenbarligen är överens om, ansöka om asyl på någon annan grund. Det innebär att systemet faktiskt fungerar så som det var tänkt. Men eftersom riksdagen har lämnat en beställning till regeringen om att se över frågan om permanent uppehållstillstånd ska det självfallet ske, och det sker i enlighet med det utredningsarbete som jag nu har redogjort för.

Det är viktigt att understryka att motsättningarna i kammaren uppenbarligen är mindre än vad de kan tyckas vara i den här debatten.

Anf. 33 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! Det här är ett direktiv som vi socialdemokrater påbörjade arbetet med under förra mandatperioden och som den moderatledda regeringen nu fullföljer.

Vi står bakom direktivet, men vi skulle kunna ställa oss bakom hela betänkandet om vår motion som stärker de utsatta kvinnorna ytterligare hade funnits med. Vi är överens om att särskild hänsyn ska tas till dessa kvinnors behov av säkerhet och skydd, och vår motion säger just att det är av särskild vikt att inrätta speciellt anpassade och säkra platser för kvinnor som har fallit offer för människohandel i vårt land. Dessa utsatta kvinnor behöver någon plats där de kan känna sig trygga, där de kan bearbeta sina traumatiska upplevelser och där de vågar ställa upp i en brottutredning. Det är inte alla kommuner som kan erbjuda en sådan säker och trygg plats i dag.

Tycker inte migrationsminister Tobias Billström att det här är en så viktig fråga att den borde finnas med i detta betänkande?

Anf. 34 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Först och främst delar jag inte Magdalena Streijfferts uppfattning att det här inte finns med i betänkandet. Den som läser s. 16 i socialförsäkringsutskottets betänkande nr 7 kan konstatera att utskottet självt mycket noggrant har tagit upp förutsättningarna för kommunerna att erbjuda de utsatta kvinnorna den vård och det stöd som de behöver.

Man hänvisar dessutom till förslag som den regering som jag företräder redan har presenterat för kammaren, nämligen när man skriver om proposition 2006/07:38, *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*. Där har regeringen redan föreslagit en ändring som träder i kraft den 1 juli i år, som innebär att det tydligare framgår vilket åtagande socialnämnden i den enskilda kommunen har för att ge brottsoffer stöd och hjälp, alltså precis den typ av brottsoffer som vi pratar om nu.

Socialutskottet har därtill nyligen ställt sig bakom regeringens förslag liksom regeringens bedömning att det krävs en ambitionshöjning och ett helhetsgrepp för att kvalitetsutveckla och förbättra socialtjänstens stöd.

Det handlar alltså inte bara om att peka ut riktning, utan det handlar också om att definiera den.

Av detta följer att även om det nämnda förslaget inte explicit tar sikte på den nu aktuella personkrets som vi diskuterar här i kammaren i dag, kommer skärpningen av kommunernas skyldighet att ge stöd och hjälp att vara till gagn för dessa kvinnor även i deras egenskap av brottsoffer.

Mitt svar på Magdalena Streijfferts fråga är att det görs mycket, att det görs rätt saker, och det sker inte bara i betänkandet utan på ett stort antal plan i riksdagen just nu.

Anf. 35 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik:

Fru talman! Det låter som att vi är överens egentligen. Därför tycker jag att det är lite märkligt att man inte har bifallit vår motion, för den tar upp just de saker som du tar upp.

Jag vill ta upp en annan fråga, för det är viktigt att bekämpa organiserad brottslighet på många områden, inte bara genom att ge utsatta kvinnor särskilt skydd. Flera debattörer har varit inne på just de polisiära insatserna, även migrationsministern.

Polisen i Sverige har under de senaste sex åren fått ökade resurser, och det fortsätter. Där tror jag att vi alla partier är överens. Under de senaste tre åren har pengar öronmärkts just för att bekämpa människohandel. Men dessa tas nu bort av den moderatledda regeringen. Jag tycker att det är märkligt när man säger att detta är en viktig och prioriterad fråga. Även om man ökar resurserna är det viktigt att ha öronmärkta pengar till just bekämpande av människohandel.

Är det bara fina ord som vi har hört i debatten i kammaren i dag eftersom man i praktiken inte alltid följer dessa i de politiska besluten?

Anf. 36 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är glädjande att höra att oppositionen instämmer i regeringens synpunkter att det behövs mer resurser och pengar till polisen. Det hade varit glädjande om man hade gjort det även som regering, men efter att ha deltagit i ett antal debatter här i kammaren måste jag säga att så faktiskt inte var fallet. Men detta är bra.

Däremot kan det diskuteras huruvida det är rätt och riktigt av riksdagen att sätta sig ned och börja peka ut för polismyndigheterna exakt hur de ska hantera de ytterligare resurser som de behöver. Jag tycker inte att det är rätt. Polisen är utmärkt kompetent att hantera den uppgiften på egen hand.

Samma sak gäller för övrigt också Magdalena Streijfferts fråga om varför man inte ska skriva kommunerna på näsan exakt vad de ska göra. Kommunerna är utmärkt kompetenta att göra det själva inom det kommunala självstyret. Däremot är det viktigt och väsentligt att peka på kommunernas skyldighet att leverera detta stöd. Detta görs också mycket föredömligt av utskottet i texten som jag nyss redogjorde för.

Det är inte mer öronmärkta pengar som behövs. Det kan jag säga även om jag inte är justitieminister. Det som behövs är tydligare och klarare riktlinjer. Det levererar regeringen till polisen genom de regleringsbrev och tydliga beslut som regeringen fattar på området.

Min förhoppning är att vi ska vara överens om att vi måste arbeta samfällt för att de utsatta kvinnorna ska få bättre skydd och stöd. Det

kommer att bli så om ambitionshöjningen som vi nu förespråkar från regeringens sida får genomslag ute i landets kommuner, inom socialtjänsten och på andra ställen.

Prot. 2006/07:103
9 maj

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 7 §.)

5 § Migration och asylpolitik

*Migration och
asylpolitik*

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2006/07:SfU8
Migration och asylpolitik (skr. 2006/07:58).

Anf. 37 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Fru talman! När riksdagen i dag behandlar regeringens skrivelse om migration och asylpolitik kan jag konstatera att en bred majoritet i riksdagen står bakom de grundläggande förutsättningarna inom politikområdet. När Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna nu helhjärtat sluter upp bakom regeringens skrivelse är det en ordentlig positionsflyttning i förhållande till den hållning som partierna tidigare har intagit.

Regeringens skrivelse är ett dokument som beskriver såväl tidigare förd politik, med då gällande majoritetsförhållande, som nuvarande.

Jag kan av utskottets beredning konstatera att det på grundläggande områden finns en majoritet bestående av fem av riksdagens partier.

Jag som tidigare framhållat i synen att det finns en bred majoritet för den svenska migrations- och asylpolitiken och då klandrats av tre av regeringsalliansens partier kan konstatera att dessa partier nu gör en helt annan bedömning än för bara ett år sedan.

Vän av ordning har säkert skäl att ställa sig frågan om grunderna till denna omsvängning, och jag tror mig kunna se den tydligare än många av dem som har lyssnat till de tre partiernas retorik under tidigare år och debatter eller mött dem utanför riksdagen. Jag har inget emot omsvängningen, jag bara konstaterar.

I den debatt om regeringens budget och socialförsäkringsutskottets beredning av utgiftsområdet som vi förde här i riksdagen före jul framförde vi socialdemokrater en viss oro för den beredskap som fanns inom regeringen vad gäller läget i omvärlden och den svenska asylmottagningen. I de prognoser som då redovisades från Migrationsverket framgick att mottagningen skulle öka på ett dramatiskt sätt, från ca 23 000 till ca 40 000 asylsökande. Vi kunde även konstatera att en stor del av dessa utgjordes av ensamkommande barn.

Statsrådet Billström framförde då att han och regeringen var hoppfulla när det gällde att hantera situationen och att man noga skulle följa frågan och återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder om så ansågs behövligt.

Vi kan nu konstatera att regeringen har följt frågan men att de åtgärder som utlovades inte har gett effekter på exempelvis kommunernas kollektiva vilja att ta emot flyktingar. Det råder till exempel stor brist på kommuner som önskar och vill ta emot ensamkommande barn.

Av aktuell statistik framgår att kurvan för ensamkommande barn ligger kvar med stigande utveckling. Under årets första fyra månader har 427 barn kommit till Sverige som ensamkommande enligt Migrationsverkets uppgifter.

Jag är medveten om att regeringen i vårpropositionen har lagt in ekonomiska incitament samt förstärkning till ansvariga myndigheter, men bedömningen är att detta är i underkant för att kunna skapa den stabilitet som är nödvändig och för att barnen ska ges ett värdigt mottagande.

Under våren har jag vid ett antal tillfällen frågat statsrådet om vilka åtgärder som ska vidtas för att möta kommunernas och de ansvariga myndigheternas oro. Svaren har i stort sett uteblivit, men jag har noterat flygbladsutdelning på moderatstämma i Örebro, och jag har också konstaterat en hemställan till riksdagens partier om ett gemensamt brev ut till kommunerna. Behovet av bred uppslutning för detta brev var tydligen inte större än att statsrådet utan att besvara några enkla frågor från oss socialdemokrater kunde sända ut brevet med endast fem partiers underskrift och utan socialdemokratiskt undertecknande.

Fru talman! Skrivelsens breda förankring till trots finns det ett antal reservationer från oss socialdemokrater i utskottets behandling. Vi står givetvis bakom dessa men vill för tids vinnande yrka bifall endast till reservationerna 13, 19, 30 och 42.

I samband med utredningen om regelsystemet för framtida arbetskraftsinvandring, Kaki, diskuterades frågan om migration i ett bredare perspektiv: Asylrätten kontra arbetskraftsinvandring eller ekonomisk migration som den ibland benämns. Utredningen såg en fara i sammanblandningen av de olika skälen till migration. Man kunde i en förlängning se att skyddsskälen under vissa förutsättningar kunde underordnas eventuella arbetskraftsbehov. Graden av arbetsförhet och inte skyddsskäl skulle kunna bli avgörande för rätten att få stanna i Sverige. En majoritet i utredningen ville av detta skäl klargöra skillnaden.

I de uttalanden som regeringen har gjort med anledning av utredningen, och även som det framskymtar i skrivelsen, tycks regeringen göra en annan bedömning än utredningen.

Även om jag vet att Kaki nu bereds inom Regeringskansliet så utgör gjorda uttalanden från regeringens sida skäl till att riksdagen bör klargöra att en sammanblandning av asyl och arbetskraftsinvandring kan få som konsekvens att skyddsskäl underordnas andra skäl för uppehållstillstånd. Asylrätten kan undermineras.

Vi har såväl under tidigare års debatt om de papperslösas situation som nu efter genomförd process inför den nya instans- och processordningen kunnat konstatera att många människor, som fortfarande befinner sig i landet som papperslösa eller i asylprocessen, utnyttjas av oseriösa arbetsgivare. Som riksdagsledamot får jag ofta signaler om personer som arbetar under vidriga förhållanden men som inte vågar reagera eller agera på grund av sin utsatthet och beroendeställning till arbetsgivaren.

Regeringen och samhället i stort har ett ansvar att tillse att det regelsystem som finns på arbetsmarknaden följs. Oseriösa arbetsgivare måste därför hindras att utnyttja arbetskraft på det sätt som i dag sker vad gäller människor i stor utsatthet.

Precis som i det övriga samhället kan vi se att kvinnor i asylprocessen löper risk att behandlas annorlunda än män. För att undvika att kvinnor

diskrimineras eller behandlas annorlunda på annat sätt är det av stor vikt att det inom Migrationsverket ges utbildning om jämställdhet men också utbildning med särskild inriktning på barn.

Utbildning sker i viss utsträckning men behöver enligt flera källor utvecklas och kompletteras med vidareutbildning på olika områden. Vi har här i riksdagen under morgonen kunnat ta del av problematiken.

Som jag tidigare har anfört beräknas antalet asylsökande till Sverige uppgå till ca 40 000 personer per år de kommande åren. Situationen styrs av den oro som finns på många ställen i världen, men kanske speciellt av kriget i Irak.

Under tiden den 1 januari till den 22 april var antalet asylsökande 11 444 av vilka mer än hälften kom från Irak. Mottagandet i landet och landets kommuner är en komplicerad men också mycket viktig fråga vad gäller ett värdigt mottagande. Signalerna från landets kommuner har under året varit oroande. Det gäller inte minst den mycket ojämna fördelningen av mottagande som finns mellan landets kommuner. På detta område krävs såväl politiska signalsystem som ekonomiska resurser.

Regeringen har i den ekonomiska vårpropositionen signalerat om ytterligare resurser. Det är dock viktigt att dessa resurser följs upp och att kommunerna ges förutsättningar för ett värdigt mottagande i de olika led som finns inom politikområdet.

De åtgärder som regeringen har vidtagit vad gäller nedläggning av Integrationsverket och överförande av den verksamheten på Migrationsverket, länsstyrelserna och kommunerna har till dags datum endast skapat frågetecken och viss frustration bland personal inom området. För att skapa ett mottagande av bra kvalitet krävs därför resurser samt en ansvarsfull fördelning av mottagandet mellan landets kommuner.

Fru talman! Situationen i världen är mycket oroväckande, trots positiva signaler från bland annat UNHCR i dag än för ett antal år sedan. Krig och förföljelser av människor skapar skyddsbehov för många människor. Jag är glad att vi i Sverige och Sveriges riksdag har en så pass stor samsyn kring de stora dragen i migrations- och asylpolitiken. Jag oroas dock av de strömningar av intolerans och inhumanitet som skymtade fram under föregående års valrörelse. Det är en strömning som vi socialdemokrater varnade för och som riksdagens partier bör ha ett förhållningssätt till.

Stora svängningar inom politikområdet skapar lätt oro ute i samhället. Jag är glad att vi nu kan samla en så bred majoritet bakom skrivelsens huvuddelar och att kyrkor och föreningsliv enligt uttalanden vill sluta upp kring en human migrations- och flyktingpolitik och ett värdigt mottagande och integrationsarbete. Riksdagens tidigare uttalanden inom detta område tycks ha gett resultat.

Nu krävs kanske kraft i uttalanden från regering och riksdag kring en nationell solidarisk fördelning av ansvaret inom hela politikområdet.

Anf. 38 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Många miljoner människor befinner sig i dag på flykt undan krig, förföljelse, tortyr, utsatthet och trakasserier. I många av de krishärdar som människor tvingas fly ifrån används svenska vapen. Detta, om något, torde stämma till eftertanke.

Människor flyr i dag från Irak. Flera miljoner människor befinner sig på flykt undan den folkrättsvidriga ockupation som USA och dess allierade genomför med passivt stöd av den svenska sittande regeringen. Människor flyr från Afghanistan och den ockupation som där också skedde och inleddes i strid mot folkrätten. Människor flyr från Libanon och Somalia – två andra platser där USA:s anspråk på världsherravälde har gjort sig gällande och där man har tagit sig rätten att tillsätta och avsätta regeringar efter eget behag.

Människor flyr från förtryckets Etiopien. Det är ett land där den politiska demokratin i praktiken är avskaffad. Oppositionella fängslas och politiska ledare fräntas sina möjligheter att agera och kritisera den sittande regimen.

Människor flyr från Bangladesh. Människor flyr från Eritrea. Människor flyr från många latinamerikanska länder där olika statsapparater har utsatt dem för en förföljelse och ett förtryck som de inte kan leva med.

Jag tror att den bakgrunden är värd att ta med sig när vi i dag diskuterar migrations- och asylpolitik.

Svaret på utmaningen borde bli en rättvisare världsordning, att utjämna de ekonomiska motsättningar och klyftor som finns i världen, att avskrika de skulder som de fattigaste länderna har till Sverige och andra länder. Svaret borde bli kamp mot militarismen och att verka för nedrustning, att i praktiken – inte bara i retoriken – avbryta den svenska vapenexporten till krigförande länder som i dag är ganska omfattande. Svaret borde dessutom vara att välkomna dem som tvingas fly från sina hemländer, att välkomna dem till Sverige så att de kan få sin konventionsstadgade rätt att söka skydd undan förföljelse tillgodosedd.

Svaret är än så länge i allt väsentligt ett annat. Svaret är fortsatt ockupation. Svaret är krig och fortsatt vapenexport – i det sista fallet också från Sveriges sida, i de två första med passivt stöd från Sverige. Svaret är stängda gränser. De lagliga möjligheterna att utifrån söka sig in i EU eller Sverige för att få asyl är i dag i det närmaste obefintliga. Människor tvingas i stället att ta sig till EU och Sverige på olagliga vägar hänvisade till människosmugglare som ibland profiterar på deras utsatthet.

Man bygger just nu murarna runt ”Fästning Europa” högre och högre. Medan vi pratar tillsätter man snabbinsatsstyrkor inom EU. De kallas faktiskt snabbinsatsstyrkor. De ska kunna skickas till den del av den europeiska unionen där människor för tillfället har hittat en liten glugg att göra det som man har konventionsstadgad rätt att göra, nämligen söka sig till ett annat land och få skydd undan förföljelse.

Man upprättar kommandocentraler – de kallas faktiskt kommandocentraler – för att omöjliggöra att flyktingkonventionen fungerar i praktiken.

När vi borde se en utveckling mot en rättvisare världsordning, ett välkomnande av människor som tvingas fly och fler lagliga vägar in i EU ser vi alltför mycket av det motsatta. Det är självfallet politiska frågor. Omfattande politiska förändringar är nödvändiga. Vi har sett politiska förändringar till det bättre de senaste åren. Missförstå mig inte. Det pågår alltså en dragkamp mellan dem av oss som vill utöka rätten till asyl och få den att komma åtminstone i någon överensstämmelse med internationella konventioner och dem som i allt väsentligt svarar på utmaningen med högre murar och restriktivare regler och praxis.

Ett exempel på en sådan positiv förändring är den tillfälliga asyllagen som för en tid sedan gav tusentals människor möjlighet att stanna i Sverige permanent som annars hade varit förvisade till ett liv i ovisshet i Sverige eller riskerade att sändas tillbaka. Inte för alla – jag återkommer till det – men för dem som fick stanna var det en möjlighet att börja bygga ett bättre liv.

Nedläggningen av Utlänningsnämnden, en ny mer rättssäker instans- och processordning är ett annat sådant positivt exempel. Det saknas inte kritik från vår sida mot hur den nya instans- och processordningen fungerar. Vi är oroliga över utfallen i olika delar av landet. Vi är oroliga för att sekretessen fortfarande inte är löst i en del avseenden. Vi är oroliga för att man inte tillräckligt väl tar hänsyn till UNHCR:s riktlinjer när man fattar beslut, till exempel i fråga om flyktingar från Irak.

Det är ändå positiva förändringar. Man måste kunna se det för att inse att en politisk förändring är möjlig och för att se den dragkamp som pågår.

I detta betänkande lägger vi fram förslag på en mängd olika områden. Jag tror att jag räknade till 49 reservationer. Vi är ensamma eller tillsammans med andra partier medskyldiga eller medansvariga för 34 av dem. Det ska inte ses som en allmän vilja att vara i opposition. Det finns inget egenvärde i detta. Vi är gärna med och påverkar betydligt mer än vad vi gör i dag. Detta ska i stället ses som ett exempel på att vi på en rad olika punkter inser att en politisk förändring är nödvändig. Det handlar om många olika saker. Det handlar om att Dublinkonventionen inte borde användas på det sätt som görs. Det handlar om att Sverige borde begära omförhandlingar av det som kallas för transportörsansvar. Det handlar om att man borde få arbeta under hela asyltiden och att man borde få svenskundervisning under hela den tid som man befinner sig i Sverige. Hur kan det vara en börda att kunna ett språk, även om man sedan reser tillbaka?

Jag vill särskilt lyfta fram ett par frågor. Den första gäller uppehållstillstånd för papperslösa. Som tidigare talare nämnde utnyttjas i dag människor som befinner sig i Sverige utan papper hänsynslöst. Det stämmer att de tvingas leva i en skuggtillvaro där de inte får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda och inte får sina rättigheter på arbetsmarknaden tillgodosedda.

Vi är tillsammans med Socialdemokraterna, överraskande nog kanske, överens om att man borde se till att människor som är papperslösa får bättre möjligheter att agera gentemot arbetsgivare som utnyttjar dem. Men den logiken fungerar ju bara om man samtidigt är beredd att agera för att dessa människor också ska få tillstånd att stanna här. För vem är beredd att använda sig av möjligheten att vittna mot en arbetsgivare som man är tvungen att ha som arbetsgivare om man sedan inte anses ha rätt att stanna i Sverige? Där tycker jag till och med, om jag ska vara helt ärlig, att det ligger lite grann i majoritetens argumentation på den punkten att det enda logiska här är att agera både för ett starkt skydd gentemot arbetsgivare som utnyttjar människor som är papperslösa och för människors möjlighet att permanent få stanna i Sverige. Som jag sade gav den tillfälliga lagen tusentals människor möjlighet att stanna. Men den innebar också att tusentals människors rättmätiga krav på att få möjlighet att bygga en framtid här avvisades.

Jag har träffat människor som har levt här i fyra, fem, sex, åtta eller tolv år och som kallas ensamstående därför att de inte har barn i Sverige, utan de kanske har barn i hemlandet, som om det skulle vara lättare att i tio–tolv år leva i Sverige och inte få se eller träffa sina barn.

För rätten att börja bygga en framtid här är det därför nödvändigt med en politisk förändring, och jag yrkar därför bifall till reservation 18 under punkt 15. Det är dags nu att inse konsekvenserna till fullo av den tidigare rättsosäkra ordningen och ge papper till dem som behöver det.

Fru talman! Jag skulle vilja försöka, även om det inte är lätt för mig, jag erkänner det, så att säga lyfta mig lite grann från den partipolitiska diskussionen. Jag är för en del av kammarens ledamöter känd för att vara en person som ofta partipolitiserar och försöker få fram motsättningar. Jag tror att det är nödvändigt för en god politisk debatt. Men i minst ett avseende i detta betänkande borde vi kunna leta efter en möjlighet att agera samfällt. Det handlar om de regler som i dag gäller för möjligheten att återförenas med eller att få leva tillsammans med den person som man älskar.

Jag har under de senaste månaderna stött på fall där människor som har varit samlevande och i vissa fall gifta med personer från Azerbajdzjan, Etiopien, Angola eller Colombia har fått beskedet att man tror på deras beskrivning av att deras förhållande är genuint och äkta. Men man säger att för att deras partner ska få stanna här i Sverige måste vederbörande åka tillbaka till hemlandet för att ansöka om att få komma tillbaka till Sverige och få möjlighet att leva med sin partner, detta trots att det i flera av dessa fall, som knappast är okända för kammarens ledamöter, finns risk för att de personer som reser tillbaka utsätts för förföljelse och andra former av trakasserier.

Jag skulle vilja vädja till kammarens ledamöter att noggrant läsa reservation 11 under punkt 10, som jag härmed yrkar bifall till. Den reservationen skulle nämligen ge oss en möjlighet att låta det vara gällande som egentligen i praktiken är bestämt. Det finns ju ett undantag i dag i lagstiftningen som medger att om det finns särskilda skäl ska man inte behöva åka tillbaka till hemlandet för att söka. Men uppenbarligen behövs det ett beslut från denna kammare för att det också ska börja gälla i verkligheten.

Fru talman! Vi fick av Göte Wahlström en beskrivning av hur de politiska positionsförflyttningarna sker. Göte Wahlström välkomnade att det skedde en förändring. Och det kan jag förstå därför att det i stor utsträckning är en positionsförändring som närmar sig den som Socialdemokraterna tillsammans med Moderaterna tidigare har stått för, det som fler partier än vi tidigare har kallat en inhuman och rättsosäker asylprocess och flyktingpolitik. Samtidigt kan man möjligen notera att Göte Wahlström använder en stor del av sitt eget anförande till att stödja förslag som vi gemensamt med Socialdemokraterna faktiskt har kommit fram till. Så också där sker det väl en liten positionsförändring. Om det sedan bara är därför att Socialdemokraterna för tillfället är i opposition återstår att se. Jag har sagt det tidigare, och jag säger det igen, nämligen att om det ska ske en positionsförändring från socialdemokratins i svensk flyktingpolitik vill jag se den bekräftad i voteringar i kammaren eftersom det är det som spelar roll. Då kommer jag att välkomna den eftersom den hade varit väldigt välkommen.

Jag ska säga något om de andra partierna. För ett år sedan hade kammaren en liknande debatt som denna. Då röstade samtliga borgerliga partier för att Dublinkonventionen inte skulle användas så restriktivt som i dag. Nu har samtliga borgerliga partier ändrat uppfattning och har ingen kritik mot Dublinförordningen. Varför har ni bytt uppfattning?

För ett år sedan i samma debatt krävde Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centern att begreppet synnerligen ömmande omständigheter, som finns i lagstiftningen, skulle ändras till särskilt ömmande omständigheter. Vi står bakom ett sådant förslag i dag, varför gör inte ni det? Vad är det som har hänt under detta år som gör att ni nu har övergett en uppfattning som var så självklar för ett år sedan?

För ett år sedan tyckte både Kristdemokraterna och Centerpartiet att förvar skulle användas mycket mer restriktivt och att det måste finnas en tidsgräns för hur länge man får sitta i förvar. Jag måste fråga Kristdemokraterna och Centerpartiet: Varför stöder ni inte detta förslag i dag? Det ligger ju här på kammarens bord. Det går utmärkt att stödja det förslag som ni för ett år sedan tyckte var ett utmärkt förslag.

Samma partier, Kristdemokraterna och Centerpartiet, tyckte för ett år sedan i motsvarande debatt som den som vi har i dag att asylvisering var en alldeles utmärkt idé, alltså att man skulle kunna söka ett visum för att kunna söka asyl och att man skulle öppna en laglig väg in i EU och Sverige för att söka asyl.

Min avslutande fråga är: Vad har hänt under detta år som gör att Kristdemokraterna och Centerpartiet har övergett denna uppfattning? Det kan väl ändå inte vara så enkelt, fru talman, som att man nu ingår i regeringen?

Anf. 39 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! När vi i Europa talar om migration talar vi för det mesta i termer av att migrationen är ett problem. Vi utgår från vårt perspektiv och våra behov i stället för de flyendes verklighet. Och vårt behov handlar, som alla i Sverige vet, om en reglerad invandring. Det har upprepats många gånger ifrån den här talarstolen.

Vi stänger våra gränser mer och mer. Vi inför visum för fler länder. Vi hittar på regler för att göra det svårare för människor att stanna här. Och vi överlämnar åt EU att harmonisera asyl- och invandringspolitiken. I diskussionerna i EU läggs stort fokus på migrationsströmmarna från Afrika och hur man ska hindra människor från att ta sig in i Europa längs kusterna i söder.

Och visst räddar den här gemensamma kustbevakningen, Frontex, liv. Men det är inte dess huvudsyfte.

För några veckor sedan berättade jag för migrationsministern att jag skulle åka ned till Kanarieöarna och hjälpa de gröna där i valrörelsen. Jag skulle också försöka träffa Frontex. Nu kunde jag inte träffa Frontex, men däremot hamnade jag mitt i en händelse med 99 senegaleser som kom till kusten på Gran Canaria. Man tror i alla fall att det var senegaleser, och det var vad dessa människor själva sade till mig när jag fick lov att intervjua några av dem. De kom med Röda Korsets fartyg som hade tipsats av Frontex spaningsflyg. Efter att Frontex har tipsat tar Röda Korset och den nationella polisen över. På nolltid riggar man upp en stor mottagning med tält och mycket annat i hamnen, och alltihop går väldigt

snabbt och smärtfritt. Röda Korset har en sjukhusbåt som hämtar upp ute på havet. I det här fallet togs ett fyrtiotal personer till sjukhus på grund av uttorkning. 22 var barn, varav ett bara sex år.

Jag fick möjlighet att prata med både polisen och flyktingar på plats, det vill säga dem som inte snabbt tagits till sjukhus. Jag frågade polischefen om Frontex insatser är till nytta. Hans svar var att de ju kommer i alla fall. Hans utgångspunkt var alltså att Frontex är till för att stoppa inflödet och inte för att rädda liv, som vissa andra menar är ett viktigt syfte.

Men det är inte så konstigt att folk kommer i alla fall. Vi i Europa har under många sekler exploaterat Afrika och dess resurser, både under kolonialismen och därefter. Det handlar inte minst om EU med de orättvisa handelsavtal som är mer till nytta för européerna än för afrikanerna. Vi köper till exempel rätten att fiska i deras vatten. Utanför Senegals kust, där vi alltså tror att de här människorna kommer från, drar en europeisk trälare upp lika mycket fisk på en dag som det traditionella kustnära fisket drar upp på ett helt år. Det traditionella fisket ger också arbetstillfällen för människor i Senegal i flera led.

Vår jordbrukspolitik slår ut det afrikanska jordbruket, och vår förbränning av fossila bränslen förstör deras möjligheter att bruka sin jord, eftersom klimatet blir allt varmare och torrare. Klimatpåverkan är en realitet i Afrika redan nu.

Sammantaget är det vi i den rika världen som bär skulden till den tragedi som utspelar sig längs de afrikanska kusterna. Därför har vi också ett väldigt stort ansvar att i stället för att stänga våra gränser söka fler reella lösningar. Det måste ske genom olika former av bistånd, där laglig migration är ett av sätten, men också genom rättvisa handelsvillkor. Detta är oerhört viktigt för att komma till rätta med situationen. Vi måste ju i första hand göra det möjligt för människor att förverkliga sina drömmar om ett bättre liv i sina hemländer. Kalle var inne på konflikter i världen som till exempel leder till att vi har en väldigt stor flyktingström från Irak till Sverige. Detta är en annan del av det problem som vi har i världen i dag, där väst hela tiden är inblandat.

När jag pratade med journalister i Spanien om Frontex trodde de att nu kommer den här svenska ledamoten snabbt att åka hem till Sverige och tala om att det behövs mer pengar till Frontex för att hjälpa till att stoppa inflödet. Men det var inte den bilden jag gav. Jag gav dem i stället den bild jag också ger till er, nämligen att det faktiskt är vi som bär skulden till det som händer. Därför har vi också ett stort ansvar för att rätta till situationen i hemländerna i stället för att göra tvärsom och bara stänga till. Journalisterna kände för övrigt knappt till att det kommer flyktingar hit från Irak.

Vi har långt kvar till en rättvis värld. Under tiden kommer det att komma både politiska och ekonomiska flyktingar till Europa, och de som kommer hit ska naturligtvis bli väl bemötta, oavsett vad skälet till deras flykt är.

Väl bemötta blir också de allra flesta i Sverige fram till att avslagsbeslutet kommer. Det är då skräcken, mardrömmarna och tankarna på att stanna kvar ändå kommer. Man lever hellre gömd i Sverige än åker tillbaka till krig, misär och förföljelse. Förmodligen skulle vi alla ha gjort detsamma om vi hade varit i deras situation. Att gömma sig är nämligen

ett väldigt svårt beslut. Det är en oerhörd psykisk påfrestning, och det leder till väldigt många trauman.

I dag lever ett okänt antal tusen personer här utan papper. En del av dem har tillfälliga sådana, men de flesta är helt utan. De sökte enligt den tillfälliga lagen men till och med barnfamiljer fick ibland avslag. De lever här nu, de konsumerar, de betalar hyra, de jobbar vitt eller svart, de har barn i skolan etcetera. De är en del av vårt samhälle och bidrar till samhällsekonomin precis som alla vi andra. Det vore intressant att räkna på vad det skulle kosta samhället om de försvann härifrån och inte längre fanns här som konsumenter. Så gjorde man faktiskt i Spanien, och man kom fram till att den totala samhällsvinsten var 4 miljarder euro.

När man regulariserade 800 000 personer i Spanien blev det också en ren vinst för staten, eftersom dessa personer började betala skatt. Det borde inte vara så svårt att göra detsamma här i Sverige. Vad är det vi väntar på? Varför inte låta dem som är här nu och som har fått sina ärenden prövade enligt den gamla utlänningslagen stanna? Det skulle i längden kanske till och med kosta mindre eftersom vi då avlastar Migrationsverket i arbetet med framtida ärenden. Vi kommer ju att få så pass många nya flyktingar som Migrationsverket behöver jobba med.

Det har gjorts olika beräkningar av vad en sådan legalisering – amnesti tycker jag är fel ord – skulle kosta, men dessa beräkningar tar endast fasta på kostnaderna och inte ett dugg på vilka besparingar eller intäktsökningar det faktiskt kan innebära.

Jag vill därför yrka bifall till reservation 18 som skulle leda till en tillfällig lag som kan ge de papperslösa uppehållstillstånd nu.

I betänkandet aviseras ett lagförslag om lagliga möjligheter att komma till Sverige för att få arbetstillstånd här. Det ser vi fram emot, och vi hoppas att lagförslaget också kommer att innehålla bestämmelser som gör det möjligt att söka arbets- och uppehållstillståndet här i Sverige utan att behöva åka hem emellan, detta särskilt med tanke på att många lever gömda här, eftersom de uppenbarligen inte kan resa hem igen.

Det är väldigt svårt för dem att vänta till nästa år, eftersom de måste lyckas hålla sig undan gränspoliserna som ju på vissa håll i landet är väldigt metodiska och jobbar mycket aktivt för att skicka hem folk. Jag tycker inte att det borde vara tillåtet för polisen att hämta människor direkt utanför sjukhus, skolor, mödravårdscentraler etcetera och skicka i väg dem utan att de ens hinner hämta sina mediciner, sina pass eller andra personliga tillhörigheter. Ibland hinner de inte ens säga adjö. Så sker i dag. Man får alltså inte ens åka hem och hämta sina saker. Detta händer alltför ofta. Det är en oerhörd brist på respekt för de individer som avvisas. Det är inte brottslingar som vi har att göra med och som ska utvisas av någon anledning, utan det är flyktingar.

Med tanke på att alla de som nu befinner sig här utan papper kommer att kunna söka uppehållstillstånd och arbetstillstånd någon gång i en inte alltför avlägsen framtid, föreslår vi ett moratorium för avvisningar tills den nya lagen träder i kraft. Vi tycker att det vore ett slöseri med resurser att skicka i väg människor som redan befunnit sig i vårt land i många år, som kan språket och kulturen och som redan hunnit integrera sig i det svenska samhället. Jag yrkar därför också bifall till reservation 20.

En annan grupp som har hamnat i knipa är, precis som Kalle tog upp tidigare, anhöriga. Enligt lagstiftningen har vissa anhöriga till personer

boende i Sverige rätt att få uppehållstillstånd här i landet. Men huvudregeln är att man ska söka hemifrån. Det kan i och för sig vara okej, men regeln får inte tolkas så in absurdum att man aldrig använder sig av de bestämmelser i förarbetena som innebär att man faktiskt i vissa fall har rätt att söka från Sverige. Det kan till exempel handla om att det inte finns någon svensk beskickning i hemlandet eller att det inte anses skäligt att man ska åka hem om man ändå kommer att få tillståndet om man söker i Sverige.

Om en person som ansöker tidigare har sökt asyl i landet verkar det som om Migrationsverket utgår från att det handlar om ett skenäktenskap. Det verkar som om en asylsökande inte förväntas förälska sig, gifta sig, skaffa barn etcetera med någon här i landet, och det är ju konstigt.

Jag ställde en fråga till migrationsministern om det här i vintras. Svaret jag fick var att det är Migrationsverket som har bevisbördan för att det är ett skenäktenskap och inte tvärtom, att ett beslut går att överklaga och att det då är upp till domstolen att ta ställning. Nu har jag två fall på gång som har behandlats olika av Migrationsverket.

I det ena fallet har Migrationsverket fattat ett beslut som inte går att överklaga. Mannen i fråga måste åka till Iran för att därifrån söka uppehållstillstånd i Sverige. Hur lätt är det för en före detta asylsökande att först bli insläppt i Iran och sedan bli utsläppt igen?

Ett annat fall var det jag tog upp i interpellationen som referensärende. Paret i fråga gjorde allt det som migrationsministern sade, men nu har ändå ett slutligt beslut kommit som innebär att kvinnan i fråga måste åka tillbaka till Azerbajdzjan, där det inte finns någon ambassad, där hennes före detta man väntar på att få chansen att ta död på henne och där myndigheterna inte kommer att ge henne det skydd hon behöver. Dessutom vill Migrationsverket skicka i väg henne utan pass och i stället med någon dokumentation som Migrationsverket utfärdar. Det innebär också att hon inte helt obemärkt kan ta sig in i landet. Hennes svenske man kämpar med näbbar och klor för att hon ska få göra sin ansökan i Sverige och få uppehållstillstånd. Det finns ingen anledning till att det inte skulle gå, för lagstiftningen tillåter det. Hon har inget pass. Vad ska de göra nu?

Det här är en fråga som måste få en snar lösning. Utgångspunkten ska inte vara att det handlar om skenäktenskap när två människor gifter sig eller flyttar ihop. Migrationsverket har bevisbördan i teorin, men i praktiken är det fortfarande den enskilde som blir tvungen att leda sin kärlek i bevis. Jag yrkar därför bifall till reservation 11.

Miljöpartiet har under många år drivit kravet att handläggningstiderna ska kortas och att man ska få uppehållstillstånd automatiskt om ärendet inte har avgjorts inom ett år – när det gäller barn inom sex månader. Det har blivit mycket bättre än tidigare, men det är fortfarande alltför många som får vänta alldeles för länge. Därför yrkar jag också bifall till reservation 17.

Anf. 40 MIKAEL CEDERBRATT (m):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Jag vill börja med att uttala att den nuvarande regeringen och alliansen på många områden står för en mycket human människosyn i ett brett

perspektiv. Det gäller att man har rätt att lära sig någonting när man går i skolan. Det gäller att man har rätt till trygghet på gator och torg och i hemmet, att man har rätt till ett värdigt omhändertagande när man blir gammal, att man har rätt till god vård i rätt tid och att man har rätt till asyl.

Jag ska nu uppehålla mig vid målen inom migrationsområdet.

Det första målet är att värna asylrätten. Det naturliga är att en människa som är på flykt på grund av ras, nationalitet eller sexuell läggning ska ha rätten att få en fristad i Sverige. Också om det finns välgrundad fruktan för tortyr och kroppsstraff ska den möjligheten finnas. Den sista, synnerligen ömmande delen gäller hälsa alternativt koppling till Sverige.

Ni kanske undrar varför jag håller på och pratar om det här. Vi vet ju detta. Vi kan rabbla det i sängen när vi vaknar mitt i natten. Men det får aldrig bli så självklart att vi glömmer bort det. Det tål att upprepas gång på gång, inte minst i dessa tider när mörka krafter mobiliserar sig.

De övriga tre målen stöder i olika grad asylrätten. Det andra målet, reglerad invandring, är till för att vi ska kunna hitta dem som mest behöver vårt skydd och att de ska få det. Naturligtvis finns också skyddsaspekten att vi som lever i Sverige ska ha viss koll på vad det är för människor som inte har så goda syften med att komma in i landet. Men det handlar inte bara om att ge asyl och skydd, utan också om att se till att människor har möjlighet att få ett bra liv i Sverige. Om de inte uppfyller kraven utan behöver lämna oss ska de få hjälp med detta.

Jag går in på ett litet sidospår. Jag vill nämna vikten av att man försöker stödja många av de här människorna i deras hemländer, så att de inte ska behöva fly. Därför är det viktigt att man kopplar ihop olika politikområden och sätter fokus på det internationella samarbetet med EU och FN.

En reglerad invandring ska kännetecknas av humanism, rättssäkerhet och effektiv handläggning. Det kommer ett antal översyner som tittar på detta. Reglerad invandring är till för att sortera in, inte att sortera ut. På det sättet stöder en reglerad invandring värnandet av asylrätten.

Det tredje målet är arbetskraftsinvandringen. Det faktum att människor vill förverkliga sina drömmar och få ett bättre liv och deras kreativitet är det som för världen framåt. Men detta har också en annan dimension, nämligen att klyftor i världen utjämnas och minskas. Vi vet att de människor som arbetar utanför sina hemländer skickar pengar tillbaka till en sammanlagd summa som är dubbelt så stor som det nationellt samlade biståndet.

Jag tror att migrationspolitiken, och även integrationen, vinner på om den av oss som bor här i landet uppfattas som tydlig, klar och transparent. Det är därför jag tycker att vi ska öppna en dörr till. Vi ska låta asyldörren vara fredad från dem som vill komma hit för att arbeta. Det är naturligtvis en fördel ur handläggningssynpunkt; det handlar om hur vi fördelar våra resurser. Det innebär en tydlighet gentemot de sökande och dem som arbetar med detta. Men det viktigaste tror jag är att det är en start på en bra integration. Människor vet varför en viss person kommit hit. Om man renodlar det på det här sättet menar jag att det också stöder asylrätten.

Det fjärde målet är ökad harmonisering av asyl- och migrationspolitiken inom EU. Jag vill ändå hävda att EU i huvudsak är en human aktör.

Vi behöver sådana i den globala världen. Jag tror att EU i olika frågor faktiskt gör skillnad. Den skillnaden kan minska människors behov att lämna sitt land. Vi utjämnar flyktingströmmarna för de olika medlemsländerna på ett sätt som gör att man får ett bra flöde och väl fungerande asylsystem. Jag tror också att samarbetet ökar totalkapaciteten att ta hand om asylsökande inom hela EU. På så sätt stöder även harmoniseringen asylrätten.

Migrationsskrivelsen är, som åtminstone Göte Wahlström nämnde, en historiebeteckning. "Historia" är grekiska och betyder "att lära". Därför ska man läsa den nogsamt.

Jag har haft ett händelserikt år inom området, minst sagt. Den tillfälliga lagen upphörde, till glädje för vissa och sorg för andra, som någon sade. Den gav en väldig påfrestning på systemet och Migrationsverket. Vi har infört en ny instans- och processordning, där ledorden är "två parter" och "muntlighet". En utvärdering är på gång, men enligt de signaler vi har fått genom de kontakter som jag tror att många av oss har haft verkar det som att trovärdigheten för asylsystemet har ökat markant.

Vi införde ett nytt mål, att vi ska sträva efter att öka möjligheterna till arbetskraftsinvandring. Propositionen är under utarbetande, har vi förstått, och kommer när den är väl förankrad. Vi fortsätter Europas samarbete och samtal med ursprungsländerna för att ge stöd där de behöver det, men också för att människor i de fall då de måste lämna vårt land kan göra det under vettiga och säkra former.

Vi har fått en ny lag vad gäller ensamkommande barn, en lag som jag tycker verkar bra. Den delar på uppgifterna. Kommunerna är bra på omhändertagande, och det ansvaret har de enligt lagen. Staten sysslar med prövningen och har det ekonomiska ansvaret. Jag tror också att kommunerna ska göra detta frivilligt. Då blir det bäst för de ensamkommande barnen. Det vill jag markera väldigt tydligt.

Fru talman! Jag vill än en gång yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 41 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig inleda med att säga att mycket till uttryckssättet, till språkbruket och till retoriken är lätt att instämma i. Problemet under de senaste åren har väl egentligen inte varit hur man beskriver den svenska politiken på det här området. Beskrivningarna har i allt väsentligt varit ganska positiva. Vi ska ha en human politik, vi ska värna asylrätten och så vidare, som det står i de migrationspolitiska målen.

Problemet har varit hur verkligheten bakom dessa ord har sett ut och fortfarande ser ut. Att säga att man värnar asylrätten samtidigt som människor sänds tillbaka till förtryckets Iran, till det ockuperade Irak, till Libanon och till alla de länder där människor i dag faktiskt riskerar fortsatt förföljelse är att tömma orden på allt väsentligt innehåll.

Den första frågan är: Är det inte dags nu för retorik och praktik att bli mer samstämmiga? Jag skulle förstås helst se att det var politiken som förändrades så att retoriken var det som gällde. Men om man nu inte är beredd att göra de politiska förändringar som vi har lämnat förslag till här eller andra som går i den riktningen i alla fall – borde man i så fall inte från Moderaternas sida fundera över att beskriva verkligheten såsom den faktiskt ser ut?

Jag vill ställa en fråga till Mikael Cederbratt när jag har chansen. Vad vill du göra för att de papperslösa som befinner sig här i Sverige i dag, som verkar och lever bland oss, ska få en möjlighet till ett bättre liv och en möjlighet att stanna i Sverige? Vilka konkreta åtgärder och förslag har du?

Det var en första fråga. Jag återkommer med en till i mitt andra inlägg. Det vore bra om kammaren kunde få ett konkret svar. Det är många som undrar. Min förhoppning är att du då inte bara hänvisar till möjligheten att man någon gång i framtiden eventuellt får stanna om man arbetar. Frågan gäller också dem som inte har möjlighet att arbeta.

Anf. 42 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! De här orden, som jag säger, och som Kalle Larsson till stora delar tycker låter bra – vilket beror på att de är bra – måste ändå upprepas. Vi måste upprepa detta, inte minst i dessa tider när det finns andra sanningar som försöker tränga sig på.

När du talar om att skicka tillbaka måste man sätta in det i ett perspektiv där vi har en lagstiftning. Vi har ett migrationsverk som tittar på och bereder ärendet och fattar ett beslut. Vi har möjligheter till överklagan och en hantering med den nya instans- och processordningen i domstol. Det är i alla fall ett stort, stort steg för att faktiskt se till att man inte skickar någon fel – om jag får uttrycka mig på det sättet.

Det finns många dimensioner när det gäller de papperslösa. Nu har man sagt att en viss sak gäller för att få laglig rätt att vara i landet. För att det systemet ska vara trovärdigt måste de som inte har uppfyllt de kriterierna lämna landet, först och främst frivilligt – för så står det. Men annars får de tas ut genom att man använder sig av Migrationsverket, polisen eller något annat. Det finns en trovärdighetsfråga här. Man kan inte säga att vi har de här reglerna och de här lagarna om det samtidigt finns folk som inte uppfyller kraven och ändå får stanna kvar.

Regeringen försöker i vårpropositionen att göra lämnandet lättare bland annat genom ekonomiskt bistånd. Vi för också en diskussion om det här med ursprungsländerna, som jag nämnde förut. Det handlar om att underlätta för människor att komma dit där de ska vara.

Vi har också utredningen Kaki som bereds inom Regeringskansliet. Hur remissrundan och propositionen blir vet jag inte i dagsläget.

Anf. 43 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att ställa en annan fråga. Den rör de personer som i dag försöker få möjlighet att stanna i Sverige och som är sammanboende eller gifta med en person som redan bor här. Jag nämnde i mitt exempel att jag har träffat personer som har partner från Azerbajdzjan, Etiopien, Colombia och Angola. De hänvisas i dag till att återvända till sitt gamla hemland för att därifrån söka en möjlighet att komma tillbaka till Sverige och leva med den de älskar.

I dag har Mikael Cederbratt och alla andra här i kammaren möjlighet att med en enkel knapptryckning förändra den situationen. Varför har ni hittills motsatt er det? Varför anser ni att man till höga kostnader och med risk för förföljelse ska fortsätta att återvända till sitt gamla hemland när det i många fall är uppenbart att de här personerna kommer att få stanna?

Jag går nu över till situationen för de papperslösa. Vi har nu en rätts-säker ordning. Vi kan tänka oss att man hade fattat beslut i alla de ärenden som vi här hänvisar till i den ordningen och att de hade avgjorts i den nuvarande instans- och processordningen med migrationsverk och sedan möjlighet till överklagande till domstolar därefter i överdomstolen. Då hade jag möjligen begripit Mikael Cederbratts argumentation. Då hade man kunnat hänvisa till att de här personerna har fått sina ärenden prövade.

Men det är inte det som vi talar om här. Vi talar om de personer som har fått sina ärenden prövade enligt den gamla ordningen. Både enligt Mikael Cederbratts parti, mitt parti och alla andra partier här i kammaren var det en rättsosäker ordning. Det är där de här personerna har fått sina ärenden prövade. En del av dem har fått det i en andra omgång enligt en tillfällig lag, men bara hos Migrationsverket – icke hos domstolar.

Jag tycker att Mikael Cederbratt måste svara med någonting utöver att bara säga att om man har fått sin sak prövad och det har befunnits att man inte ska vara här så ska man åka hem. Vill man inte åka hem så skickar vi polisen på folk. Så säger Mikael Cederbratt.

Anf. 44 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Jag ska kort kommentera det här med anhöriga. Vi för här en diskussion utifrån ett lagstiftandeperspektiv. Grundregeln är att man ska söka från hemlandet eller i alla fall utanför Sverige och ha detta klart innan man kommer till gränsen. Det finns undantag, och jag kan inte kommentera enskilda fall, även om det kan låta cyniskt. Utifrån lagstiftningsperspektivet finns ändå möjligheten till undantag.

Anf. 45 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Precis som Mikael Cederbratt sade finns det en historik i skrivelsen. Den beskriver en förd politik. Men den beskriver också lite grann av framtiden. Det berör jag i två av de reservationer som vi har från socialdemokratisk sida. I dem behandlas egentligen arbetsmarknadsfrågorna kopplade till skrivelsen.

Den ena reservationen handlar om risken i att graden av arbetsförhet skulle få överordnad betydelse i förhållande till skyddsskäl. Anledningen till att jag säger detta är att samband med Kakiutredningen, det vill säga frågan om arbetskraftsinvandring, lyfts ibland fram att man skulle kunna byta spår. Vi har möjlighet att få undantag för att kunna få arbeta i Sverige under asylprövningstiden. Om man då arbetar och inte skulle få uppehållstillstånd så skulle graden av arbetsförhet vara avgörande för om man ska få stanna eller inte.

Det skulle vara klargörande att få ett ställningstagande från Moderaterna på just det här området. Jag vet ju att det bereds, men jag har hört uttalanden från Moderaternas sida när det gäller just spårbytet.

Den andra reservationen handlar om den situation som vi är fullt medvetna om finns ute i landet. Det finns på arbetsmarknaden ett antal oseriösa arbetsgivare som vill utnyttja situationen och den utsatthet som många befinner sig i. Det handlar om att inte våga ta ställning i fackliga frågor, inte våga ha kontakter med fackliga organisationer och att inte våga driva de berättigade krav som man har på arbetsmarknaden beroende på den utsatthet man har i vissa situationer. Det kan gälla det som

Kalle Larsson beskrev här om att vara papperslös. Det kan också handla om dem som har ett undantag och får arbeta på arbetsmarknaden. De får möta arbetsgivaren i stället för att ställa berättigade krav och härigenom komma i bättre dager för ett eventuellt uppehållstillstånd på grund av andra skäl, det vill säga graden av arbetsförhet.

Anf. 46 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Jag börjar med arbetskraftsinvandringen och den fråga som Göte Wahlström tar upp om risken för att man blandar ihop det hela. Det är precis därför vi tycker att det är viktigt med två dörrar. Det handlar om tydligheten. Jag tycker också att det är viktigt att skyddsskäl och asylskäl enbart är grundade på det som lagen säger.

Oseriösa arbetsgivare ska naturligtvis bekämpas. Vi har lagstiftning för detta. Det finns skattelagstiftning och andra lagstiftningar. Jag tror att det snarare handlar om att de ska användas mer frekvent. Jag tror inte att vi behöver några speciella nya lagar om detta, inte vad jag kan se i alla fall.

Anf. 47 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Mikael Cederbratt pratar om tydlighet, och det är precis det jag efterlyser när det gäller att dra upp skiljelinjerna mellan arbetskraftsinvandring och asylrätten. Jag satt själv i utredningen om arbetskraftsinvandring. Där har vi tittat på just den här situationen och väldigt starkt belyst vad utsattheten kan betyda för den enskilda människan. Det gäller även de oklarheter som kan uppstå i den mån man exempelvis skulle kunna använda sig av spårbytessituationen. Det handlar om att vara asylsökande, att få möjlighet att möta den svenska arbetsmarknaden för sin språkutbildning och att möta vår kultur. Det är graden av arbetsförhet som ska vara avgörande för om man ska få stanna och inte de skyddsskäl som var avgörande när man gjorde sin första ansökan om asyl.

Det jag vill ha är just tydlighet, vilket framgår av den reservation som jag har yrkat bifall till här i debatten. Majoriteten säger att man vill ha tydlighet, och då undrar jag varför man inte möter upp den reservation som vi har som just ställer krav på tydligheten i systemet.

När det gäller oseriösa arbetsgivare är det glädjande att höra att man markerar att man mer frekvent ska använda den lagstiftning som finns. Vi har en regering som säger att man vill vara väldigt rapp på många andra områden, exempelvis när det gäller de arbetslösas situation och de sjukskrivnas situation. Då är det glädjande att man också mer frekvent vill utnyttja lagstiftningen mot de oseriösa arbetsgivare som utnyttjar människor som är väldigt utsatta och beroende av en enskild arbetsgivare för sitt framtida liv här i Sverige. Det känns bra, och jag tycker att det är klargörande. Jag förväntar mig att vi kan följa den utvecklingen här i kammaren också fortsättningsvis.

Anf. 48 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Tydlighet mellan asylansökan och möjligheten att få arbetstillstånd är viktig. Jag säger att den är viktig. Kaki är under beredning, och vi får vänta och se vad remissinstanserna svarar och hur dis-

kussionen om propositionen blir. Det finns ingen anledning att ta ställning i dagsläget.

Anf. 49 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag begärde ordet när Mikael Cederbratt pratade om att den reglerade invandringen handlade om att sortera in och inte sortera ut. Jag undrar vad du egentligen menar. Ska vi välja ut vilka som får komma, och sedan när de väl har kommit kan vi sortera dem? Jag vet inte riktigt vad du menade. Jag vill gärna att du förklarar det.

Sedan tänker jag på en annan sak som du upprepade på en fråga från Kalle om den humana och generösa flyktingpolitiken. Du säger att det är värt att upprepa det därför att det finns andra sanningar. Då undrar jag vad det är för andra sanningar du tänker på. Personligen har jag den uppfattningen att vi alltid har sagt att vi har en human och generös flyktingpolitik i Sverige. Det är den bild vi försöker ge av oss själva, men min uppfattning om vår flyktingpolitik är inte att den är human och generös utan att den är väldigt restriktiv. Det är den bild jag har haft under många år. Genèvekonventionen säger en sak, och vi får hela tiden höra att vi inte uppfyller kraven i Genèvekonventionen.

Jag vill gärna upprepa detta med fredad asylrätt. Det är flera som har tagit upp att vi måste ha klara skiljelinjer mellan det som gäller asylfrågan och det som gäller arbetskraftsinvandring. Vi har ju varit på samma linje som ni när det gäller arbetskraftsinvandring. Det är viktigt att man kan komma hit som arbetskraftsinvandrare också. Jag skulle vilja veta hur långt ni har kommit i processen och när vi kan få ett svar på frågan om när den nya lagen kan träda i kraft.

Jag har en annan fråga också. Jag skulle vilja fråga om ni har räknat på de positiva effekterna av migrationen i Sverige också. Flyktingar som finns här bidrar till biståndet i sina egna länder, men vad bidrar de till i Sverige?

Anf. 50 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Diskussionen om att sortera in och sortera ut handlar i positiv bemärkelse helt enkelt om att hitta dem som har skäl att stanna.

Jag vill påpeka att det inte finns några inhumana krafter i den här kammaren, men de finns utanför i den allmänna diskussionen. Det är dem vi måste hantera i någon form. Jag kommer inte att nämna något namn eller någon partibeteckning.

När det gäller arbetskraftsinvandringen tänker jag vara så ofin att jag låter statsrådet Billström eventuellt svara på den frågan eftersom jag tror att han är bättre på det än jag.

Jag har inte sett några siffror på vad migration tillför Sverige. Däremot är jag, i likhet med dig, övertygad om att den gör det. Vi kan bara titta på den FN-rapport som visar att det finns en oerhört stor kraft som inte bara är ekonomisk, utan det finns också andra värden som gör att migration är bra.

Anf. 51 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Då skulle jag vilja tipsa er om att göra en sådan beräkning. Det skulle vara väldigt intressant att se hur det ser ut för oss här i Sverige.

En annan fråga som jag också har gäller detta med anhöriga som Kalle tog upp. Jag upplever att det inte är lagstiftningen som det är fel på egentligen, utan det är fel på tillämpningen av den. Det är redan i dag möjligt att undanta människor när man anser att det inte är skäligt att de ska behöva åka till hemlandet för att söka uppehållstillstånd där. Det går att göra det i Sverige, men Migrationsverket är väldigt hårdnackat i den frågan. Det kan vara så att någon har fått stanna med de skälen, men jag känner inte till något enda fall. Jag skulle vilja att du utvecklade det lite grann. Har ni funderat på att se till att lagstiftningen faktiskt tillämpas också?

När det gäller de papperslösa vet jag att vi har den nya lagstiftningen på gång med arbetskraftsinvandring etcetera, men det är rätt lång tid kvar innan den kan träda i kraft. Vi har en massa människor som nu bor här som vi, om vi vill, skulle kunna ge möjligheten att redan i dag få stanna i Sverige. Det skulle avlasta Migrationsverket. Det skulle innebära att många människor kan börja arbeta vitt och betala skatt etcetera, precis som alla andra. Jag skulle vilja veta vad det är som stoppar er från att göra någon form av legalisering som man har gjort på många andra ställen i Europa.

Anf. 52 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Jag håller med Bodil Ceballos om att det inte är något fel på lagstiftningen, utan att det handlar om tillämpningen. Enligt den nya instans- och processordningen är det inte min roll att titta på tillämpningen, utan det är egentligen Migrationsöverdomstolen som ska fatta den typen av beslut som ska bli vägledande. Jag tror att det är viktigt att man har den tingens ordning när det gäller sådant här.

Tyvärr får jag göra dig lite besviken när det gäller den andra frågan. Jag svarar att vi får avvakta propositionen.

Anf. 53 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! Dagens debatt om regeringens skrivelse om migrations- och asylpolitiken handlar om en gången tids politik. Den visar också de förändringar som gjorts i svensk lagstiftning och den utveckling som den svenska migrationspolitiken genomgår.

Innan jag går vidare vill jag yrka avslag på motionerna och bifall till förslaget i betänkandet.

Centerpartiet förespråkar en öppen och generös migrationspolitik. Vi vill se ett Sverige som är berett att ta sitt ansvar för dem som bäst behöver skydd här i världen. Vi ser också behovet av att ha en reglerad arbetskraftsinvandring för att öka möjligheterna att komma hit och bygga sig en annan framtid.

Fram till dagens datum har den enda vägen in i Sverige varit att söka asyl. Vi i Centerpartiet är därför glada åt den nya regeringens vilja att skapa legala möjligheter för att komma till Sverige och arbeta. Det ger en helt ny möjlighet för dem som söker omforma sin framtid att komma hit. Det stärker rätten för dem som också har asylskäl.

Den nya rätts- och processordningen är viktig, för den har inneburit att rättssäkerheten har stärkts och att den enskildes rätt att föra sin egen talan har blivit viktigare. För Centerpartiets och alliansens del är det väsentligt att vi kan hålla uppsatta handläggningstider och att vi kan

bibehålla rättssäkerheten för att värna människors värdighet. Det är värdigheten som kommer först med rättssäkerhet och rimlig väntan.

Trycket på Sverige som mottagarland har ökat, och det kommer att öka under både 2007 och 2008. Det ställer mycket stora krav på mottagandets effektivitet, humanitet och värdighet. Det råder ingen tvekan om att det finns politiska grupperingar som försöker vinna billiga poäng på andras lidande, och som centerpartist vill jag verkligen säga att jag känner avsky inför en framväxande främlingsfientlighet. Vi måste föra en debatt om värdighet och värna den öppna och humana flyktingpolitiken utan att debatten faller ned på en mycket låg nivå – en sandlådenivå, kan man säga.

Historiskt sett har Sverige mycket att tacka våra invandrare för. Det är de som har gjort att vi har kunnat bygga upp vår industristat och öka välbefinnandet i vårt land. Invandringen kommer också framöver att vara lika viktig, att berika vårt land och att vara oss till nytta, för invandrarna medverkar till att skapa fler jobb, och det är oerhört viktigt för oss.

I och med att världen blir alltmer integrerad och människor i allt större utsträckning rör sig över landgränser för att arbeta och leva är det oerhört viktigt att vi kan ta till vara människors erfarenheter och göra dem till en fördel för vårt land. Det är därför den nya migrationspolitiken är så viktig.

När det gäller de ensamkommande barnen, fru talman, ser jag tyvärr hur få kommuner det är som i dag erbjuder dem plats och tar emot dem, och det tycker jag är oerhört tragiskt. Tänk er att en förälder är så desperat att han eller hon, bara för att ge åtminstone någon i familjen en möjlighet att få en tryggare tillvaro, skickar sina barn till Sverige. För dem finns det alltså ingen annan utväg än att skiljas från den som de älskar mest.

Centerpartiet vill självklart respektera det kommunala självstyret i detta och inte tvinga någon att ta emot de ensamkommande barnen. Därför har vi valt att använda ett positivt politiskt ledarskap och försöka påverka våra kommuner att ta emot barnen. Men om det visar sig att man inte tar sig an barnen är vi inte främmande för att återkomma och diskutera andra lösningar.

Förföljelsen på grund av sexuell läggning har också varit ett problem. Vi har sett att personer har skickats tillbaka till länder där det förekommer. Det finns alltså all anledning för oss att återkomma i dessa ärenden om den nya processordningen inte kan garantera HBT-gruppens säkerhet och rättigheter i den lagstiftning som vi nu har.

Migrationspolitiken är delad på flera områden. Det gäller dem som når Sverige, där vi har ett stort ansvar, och samtidigt vet vi att migrationspolitiken är svår att leva upp till och i allra högsta grad är viktig. Det finns därför all anledning för oss att se över migrationspolitiken globalt sett och ge ett perspektiv som inte bara rör Sverige. Vi måste alltså börja med att titta på var konfliktens rot finns för att följa ärendet till Sveriges gränser och ha en helhetssyn på vad vi kan göra.

Därför, fru talman, vill jag återigen med dessa ord hänvisa till vad jag sade i början. Jag yrkar avslag på motionerna och bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 54 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det är fascinerande att höra en beskrivning av hur politiken borde fungera. Vi hörde flera förslag som låter positiva. Det sades att vi borde tänka så här, och vi borde resonera på det här sättet – men allt både inleddes och avslutades med att man yrkar avslag på samtliga förslag till förbättring. Det är en lite märklig retorik, får jag säga. Men det är inte min sak att recensera retoriken i allmänhet, utan att ställa frågor till den som har hållit ett anförande.

Därför skulle jag vilja börja med detta: Precis före valet, vid flera tillfällen, träffade jag centerpartister. De sade i alla fall att de var centerpartister. De sade: Vi är för en flyktingamnesti. Vi vill att de som finns här i dag som har blivit orättvist behandlade enligt den tidigare ordningen ska få rätten att stanna i Sverige. I dag finns det sådana förslag på kammarens bord – och Centerpartiet avstyrker dem. Varför gör ni det?

För ett år sedan, när vi hade debatt här i kammaren, ansåg Centerpartiet tillsammans med flera andra partier att Dublinkonventionen var alltför restriktiv. I dag stöder ni inte sådana förslag. Vad har hänt?

I samma debatt ansåg ni att ”synnerligen ömmande omständigheter”, det smala utrymme som i dag finns, skulle ändras till ”särskilt ömmande omständigheter”. I dag motsätter ni er ett sådant förslag. Varför?

Vid samma tillfälle tyckte ni att det skulle finnas en tidsgräns för förvarstagande och att det skulle användas mer restriktivt. I dag avstyrker ni sådana förslag. Vad har hänt?

För ett år sedan tyckte ni att asylviseringar var en utmärkt idé. Vad är det som har hänt under den tid som har gått, det senaste året, som gör att ni nu tycker att det är en dålig idé, så dålig att ni väljer att här i kammaren avslå sådana förslag?

Anf. 55 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Det är intressant att Kalle Larsson recenserar vad jag säger och också försöker göra sig till tolk av de ord jag använder, som naturligtvis är Centerpartiets. Men det får stå för dig, Kalle Larsson, och för Vänsterpartiet.

Av de frågor som du tar upp kan jag börja med frågan om amnesti. Det är oerhört intressant att titta på vad som hände när vi tillät sådan amnesti. Jo, det var några som fick stanna här i Sverige, och så var det många som fortfarande inte fick den möjligheten. När man då tittar på vilka följderna av det blir får man fundera: Var det så himla bra, när vi nu kanske inte nådde dem som vi trodde att vi skulle nå med den generella amnestin?

Då, Kalle Larsson, när du frågar om vi inte står upp för det igen, kan man säga så här: Om det nu inte gav de resultat som vi alla förväntade oss, det vill säga att så många fler skulle få den här möjligheten, så måste man ju fundera över om vi kan hitta andra möjligheter för människor att komma till Sverige och börja en ny framtid.

Det är därför vi nu tittar på och hoppas på att den nya lagstiftning som vi faktiskt har ska ge ett bättre resultat än den tidigare gjorde. Jag måste fråga mig, Kalle Larsson: Tyckte du att det man hade tidigare var så mycket bättre än det som nu är föreslaget?

Man kan ju inte hela tiden ändra på lagstiftningen. Man måste ju också följa upp och se att en ny lagstiftning ger resultat. Det är ju där vi befinner oss nu.

Anf. 56 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det var visst värre ställt än jag trodde. Nu säger Solveig Zander inte någonting till försvar för varför partiet ändrat position på fem punkter, och hon går till och med så långt att hon säger att det förmodligen var fel att införa den tillfälliga lagstiftning som Centerpartiet vid det tillfället stod bakom – om jag nu uppfattar positionen rätt. Om det är positionsförändringen från Centerpartiets sida – att man inte längre står för flyktingamnesti, vilket man gjorde dagen före valet, utan till och med är tveksam till den tillfälliga lagstiftning som vi, ärligt talat, till och med fick med oss Socialdemokraterna på – då har positionsförändringen gått så snabbt att jag tror att många centerpartister kommer att bli förvånade när de får veta vad som skett. Nu är det möjligt att jag missförstod Solveig Zander. Hon får gärna klargöra det i sin nästa replik.

Låt mig också säga att den tillfälliga lagen ju inte var någon flyktingamnesti. Det var en tillfällig lagstiftning som särskilt inriktades på dem som hade verkställighetshinder och på barnfamiljer. Därför är också bifallsfrekvenserna med den tillfälliga lagen högre i de grupperna än i andra grupper.

En flyktingamnesti är någonting annat. Den innebär att alla som inte gjort sig skyldiga till grov brottslighet och som befinner sig i landet före ett visst datum får möjlighet att stanna. Skilj gärna på de två förslagen. Vi föreslår alltså inte att man återupprepar en tillfällig lag. Den har vi haft, och den var positiv. Den gav tusentals människor chansen att bygga sig en framtid i Sverige. Det vi nu föreslår, och som ni verkar vilja avslå i kammaren – frågan gäller just det – är möjligheten att faktiskt genomföra det som Solveig Zanders parti dagen före valet stod bakom, nämligen att de som fått avslag på den tillfälliga lagen, och de som inte varit inne i asylprocessen genom ett engångsbeslut, får möjlighet att stanna i Sverige.

Klargör nu, Solveig Zander, hur långt förändringen av Centerpartiets flyktingpolitik egentligen gått!

Anf. 57 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Att diskutera med Kalle Larsson är alltid mycket intressant, för han drar sina egna slutsatser om saker och ting.

Jag sade verkligen inte att den förra amnestin var fel – definitivt inte. Den stod vi upp för, och fram till dagen före valdagen, och även efter valdagen, krävde vi att man skulle återinföra möjligheten att få amnesti. Men, Kalle Larsson, nu har vi sett resultatet, vilket vi ju inte hade sett då. Både du och jag har träffat många människor som vi trodde skulle få stanna genom den amnesti som vi möjliggjorde men som inte fick det. Då kan man fråga sig om vi ska fortsätta att kräva den typen av amnesti trots att den inte omfattar dem som vi verkligen vill.

Vi menar att den nya process- och rättsordningen nu möjliggör för människor att kunna föra sin egen talan på ett helt annat sätt än tidigare, och den möjliggör även att man får sin sak prövad utifrån andra infallsvinklar. Vi tror på den nya lagstiftningen, och därför säger vi att vi måste

se vad den ger för resultat innan vi gör någonting annat. Man kan inte bara hålla på och ändra och ändra, för det ger inte rättssäkerhet. Man måste veta vad man har och följa det.

Prot. 2006/07:103
9 maj

*Migration och
asylpolitik*

Anf. 58 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag har några frågor.

Solveig Zander talar om de ensamkommande barnen, att man i första hand ska försöka få kommunerna att på frivillig väg ta hand om dem och att man annars kan tänka sig andra lösningar. Jag undrar vilka andra lösningar det handlar om.

Också vi anser att man i första hand måste försöka få kommunerna att på frivillig väg ta hand om barnen. Jag tror att det ibland brustit i kommunikationen mellan Migrationsverket och kommunerna och att man skickat förfrågningar till fel ställen i kommunerna. Det är i alla fall den erfarenhet jag har från min hemkommun där diskussionen med de kommunala företrädarna hållits ganska levande.

Solveig Zander talade även om konfliktens rot och att man måste följa ärendet till Sveriges gränser. Hon sade också att vi måste se det i ett globalt perspektiv, att inte bara titta på ärenden som gäller dem som kommer till oss utan även se dem i stort. Jag undrar om Solveig Zander kan utveckla det lite mer.

Sedan har vi de papperslösa. Kalle Larsson har redan tagit upp detta. Jag är inte så dum att jag tror att vi kommer att få igenom den reservation om en generell lösning som jag och Kalle har i socialförsäkringsutskottets betänkande, eftersom den ju bara omfattar våra två partier.

Jag är en realistisk person, och vi har därför föreslagit en annan lösning som ni borde kunna ställa er bakom, nämligen att införa ett moratorium fram till dess att den nya lagen träder i kraft samt att inte skicka ut de människor som nu lever i någon form av *nowhere*. Det handlar om dem som inte har några papper, eller bara har papper för en kort tid framöver, och som väntar på att den nya lagen ska träda i kraft för att då kunna söka arbetstillstånd i Sverige. Det finns alltså en tid däremellan. Varför inte åtminstone ställa sig bakom det moratoriet?

Anf. 59 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Frågan gällde andra lösningar för ensamkommande barn. Det var bra att du nämnde din hemkommun, Bodil Ceballos, för det viktiga just nu är att se vad det blir av länsstyrelsernas möjligheter att samtala med kommunerna och få kommunerna att förstå vad det handlar om. Jag måste uppriktigt säga att min hemkommun, Enköping, tack vare mer information, och kanske också genom min ringa medverkan ska jag väl säga, förstått att man kan göra en insats i stället för att tro att det här är det svåraste som finns. Där har man nu hittat en lösning, och det är väl bland annat det som just är en annan lösning. Det handlar om mer information och om att på ett helt annat sätt än hittills hjälpa kommunerna. Utan att gå händelserna i förväg kan jag lämna den informationen till dig i dag.

När det gäller det globala perspektivet som togs upp, att det inte bara handlar om att titta på dem som kommer till Sverige, så är det självklart. Det är därför vi från Centerpartiet stöder och uppmuntrar tanken att använda EU på ett helt annat sätt än i dag just för att vidga våra vyer och få

ett större tryck bakom när vi tittar på vår omvärld och ser vad vi kan göra för flyktingströmmarna över världen. Det är jätteviktigt. Sverige är ett litet land, men tillsammans kan vi i EU, och genom EU, skapa ett mycket större tryck.

Jag hinner inte säga mer i denna replik.

Anf. 60 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Solveig Zander kan återkomma till frågan om moratoriet i sin nästa replik.

Solveig Zander tog upp EU och det globala perspektivet. Jag tycker kanske att vi är alldeles för passiva vad gäller att använda EU. Man säger att EU ska fixa det här. Vi lämnar det till EU så ordnar det sig. Så säger man i de flesta länderna i EU.

Jag menar att vi ska påverka EU i den diskussion som förs. Vi ska också använda oss av och påverka FN eftersom det är en global fråga. Den gäller inte bara EU-länderna. Det är inte vi som ska stänga in oss eller öppna gränserna gemensamt, utan detta är en oerhört stor fråga där alla länder måste vara med i diskussionerna. Jag tror att FN är den plats där vi allra mest måste diskutera dessa frågor.

I och med att vi är med i EU måste vi även använda vår möjlighet att påverka. Jag upplever att det förekommer mycket av "stäng till" bland företrädarna för andra länder. Man är rädd för migrationen, rädd för att den ska påverka vårt välstånd i EU.

Anf. 61 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! I dag på EU-dagen kan jag verkligen höja en fana för EU och för de möjligheter som vi måste ta till vara i EU. Jag vet, och jag förmodar att även Bodil Ceballos vet, att vår migrationsminister driver dessa frågor både i EU och i ett globalt perspektiv. Om du uppfattade det som att jag ansåg att vi bara skulle verka i EU är det inte alls så, utan vi måste använda EU för att påverka övriga världen. Där är självklart FN jätteviktigt. Vi vet att våra sändebud i FN jobbar mycket med frågor om migration, invandring – också utifrån andra länders perspektiv. Det är viktigt att vi gör det i de stora sammanhangen. Det är där vi kan få genomslag. Det gäller inte minst biståndspolitiken. Den är viktig i sammanhanget.

Jag ska försöka svara på den fråga du tog upp innan. Det gäller vad som händer under den mellanliggande tiden. Rättssäkerhet är A och O. Man ska veta vad man har att rätta sig efter i dessa frågor. Det förmodar jag att även Miljöpartiet håller med om. Skulle vi nu tillfälligtvis införa en möjlighet, under en mycket begränsad tid, ifrågasätter jag rättssäkerheten i den processen. Jag ifrågasätter också att den möjligheten skulle komma nu för en sådan kort tid. Det handlar om människor som under en längre tid har försökt att stanna kvar och som har fått åka tillbaka.

Anf. 62 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Det här är en viktig debatt. På programmet stod det att det innan denna debatt skulle vara en debatt om ett betänkande från skatteutskottet. Det fanns inga anmälda talare till den debatten. Till den här debatten finns många anmälda talare. Den i grunden väsentliga skillnaden mellan det här politikområdet, migration och flyktingpolitik, och till

exempel ett skattepolitiskt område eller något annat politikområde är att om våra myndigheter fattar ett felaktigt beslut rörande en person som till exempel ansöker om uppehållstillstånd, om informationen som ligger till grund för ett visst beslut inte är korrekt, om en person avvisas eller utvisas från Sverige fast vederbörande egentligen borde ha rätt att få stanna i vårt land, riskerar konsekvensen att bli förödande.

Det handlar om kött och blod. Det handlar inte om en felaktig kontrolluppgift i någon deklaration eller så. Det handlar inte om att en myndighet fattar ett felaktigt beslut som alltid går att korrigera. Vi har att göra med en situation där världen ser ut som den gör i dag med krig, förtryck och förföljelse. Det finns nationalstater som på olika sätt förfogar över territorier med olika system och där rörlighet och annat regleras. I förlängningen leder detta till alla dessa bedrövelser i form av krig, förtryck, flyktingströmmar och så vidare. Konsekvensen blir att människor far illa.

Även om det finns stora skiljelinjer är i grund och botten alla partier i Sveriges riksdag överens om att vi som en demokratisk nation måste ta ett solidariskt ansvar att hjälpa människor. Sedan finns det skillnader. Det finns skillnader i form av hur långt man är beredd att gå i vissa frågor. Det finns skillnader i sakfrågor. Det finns skillnader i utgångspunkten i synen på arbetskraftsinvandring och mycket annat. Men i grund och botten måste den svenska politiken vila på framför allt ett viktigt ord, nämligen rättssäkerhet. Fattas ett felaktigt beslut om en person i Sverige, som har känt förtrycket in på sin bara hud, blir konsekvensen av detta en avvisning, kanske tillbaka till tortyr, Evinfängelset i Teheran eller någon annanstans och den plåga som därefter följer. Det är givetvis något som vi i en demokratisk institution, ett parlament i den fria världen, inte på något vis kan acceptera att vi har bidragit till.

Detta är utgångspunkten för migrationspolitiken – för mig som liberal och demokrat. Men det handlar också om att när Sverige i dag har en stor flyktinginvandring, när vi kan läsa i våra tidningar att det kommer många tusen fler människor till Sverige än tidigare, från krigets Irak, Afghanistan, Somalia, är det mycket viktigt att vi politiker, alliansregeringen och oppositionen, står upp för att den grundläggande utgångspunkten för migrations- och flyktingpolitiken är rättssäkerheten. Det innebär att om man har skäl att stanna i Sverige har man rätt att få göra det, oavsett om det kommer 40 000 eller 4 000 människor till Sverige.

I debatten i våra medier sker i dag en fokusering på antal och på budgetsiffror. På olika sätt skapas en bild, en uppfattning, i Sverige av att det är när det kommer många människor som påfrestningarna blir stora och att det är då invandringen borde begränsas. Men faktum är att det är när det är krig eller det sker förföljelse runt om i världen som det humanitära ansvaret, vårt solidariska ansvar, blir ännu viktigare än annars.

Därför menar vi i regeringen att det gemensamma ansvaret innebär att alla kommuner ställer upp och tar emot ensamkommande flyktingbarn och ställer upp för de människor som får permanent uppehållstillstånd. Vår migrationsminister arbetar mycket aktivt inom sitt parti och har till och med arrangerat bokbord – jag gjorde det en gång i tiden för Liberala ungdomsförbundet – på kommundagarna hos Moderaterna. Det hedrar vår migrationsminister. Han arbetar aktivt för att alla ska ta ett gemensamt ansvar.

Om kommunerna inte tar det gemensamma ansvaret blir konsekvensen att hela den moraliska grunden för vår migrationspolitik steg för steg försvagas. Det innebär att några tar mycket ansvar och andra tar mindre ansvar. Detta är förstås en utveckling som på sikt innebär att asylrätten också kanske till och med hotas i Sverige. Trycket på att inte ta emot lika många människor kommer att öka eftersom många kommuner anser att de inte klarar ansvaret. Därför menar jag – vilket jag har uttalat tidigare – att frågan givetvis kommer att fortsätta att vara brännhet i debatten så länge som vi inte tar det gemensamma ansvaret.

Detta gäller givetvis också i Europeiska unionen. Det kommer fram många olika frågor som är viktiga att ta itu med. Det gäller Dublinförordningen, och det handlar om transportörsansvaret. Det handlar till exempel om att EU just nu förhandlar med en stat om medlemskap samtidigt som människor flyr därifrån. Jag tänker på kurder från Kurdistan i Turkiet. De avvisas i dag regelmässigt fastän praxis innan EU-förhandlingarna påbörjades var annorlunda. Det finns många saker inom Europeiska unionen som vi måste ta itu med.

Den förra regeringen gjorde inte särskilt mycket. Man hade en EU-minister som praktiskt taget aldrig besökte Bryssel, och man hade två stödpartier som ville lämna Europeiska unionen. I den regering vi har nu, vår alliansregering, finns en stark uppslutning kring att det svenska medlemskapet är viktigt. Det finns en uppslutning kring att vi måste använda vår röst för att påverka EU. Denna regering har större möjligheter att också kunna påverka migrationspolitiken i Europeiska unionen i en positiv riktning. Därför måste vi tydligt fortsätta detta arbete.

I grund och botten, fru talman, förutsätter möjligheten att skapa ett samhälle för alla människor, ett samhälle där människor upplever att de kan lita på staten och myndigheterna, rättssäkerhet i asylprocessen och att man tar ett gemensamt ansvar i Sverige och i Europeiska unionen. Detta vill denna regering arbeta för.

Anf. 63 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Fredrik Malm nämnde inledningsvis några länder: Irak, Afghanistan och Somalia. Det är tre länder där krig har drivit människor på flykt. Det är krig som i allt väsentligt har utövats med USA:s direkta medverkan eller stöd. Ödmjukt kan man efterfråga en kritik av den internationella politiken. Det är kanske inte så konstigt att den inte kommer från Fredrik Malm. Han har annars gjort sig känd här i kammaren och inte minst vid andra tillställningar för att vara den som efterfrågar ytterligare krigshandlingar – de numera bevingade orden: Jag säger inte USA ut ur Irak, jag säger USA in i Iran. Det gjorde sig Fredrik Malm senast känd för.

Jag skulle egentligen vilja ställa en fråga till Fredrik Malm, och det är: Är du nöjd? Jag ställer den frågan till Fredrik Malm därför att det finns inte ett enda förslag till förändring av svensk politik från Folkpartiets sida i den debatt vi i dag har. Det finns inte ett enda förslag till förändring. Det finns inga motioner. Man har inte drivit fram någonting mer än regeringsmedverkan.

Fredrik Malm ger ändå i talarstolen intryck av att han inte tycker att allting är alldeles utmärkt, utan att det finns problem, ett ansvar att ta och så vidare. Varför inte också komma med några konkreta förslag?

Låt mig ge några tips från coachen på förslag som du skulle kunna stödja, som ditt parti så sent för några månader sedan eller för ett år sedan stödde. Då stödde ni en allmän amnesti. Varför gör ni det inte i dag? Förra året i den här debatten stödde ni att man skulle ändra ”synnerligen ömmande omständigheter”, denna smala lilla väg till asyl, till ”särskilt ömmande omständigheter”. Då var ni kritiska till hur Dublinkonventionen användes.

De här tre sakerna, som så sent som för ett år sedan var er egen politik, har ni i dag möjlighet att rösta för igen. Har ni några egna förslag? Varför kan ni inte ställa upp åtminstone bakom det ni har tyckt tidigare?

Anf. 64 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! I grund och botten är det så att om man lyssnar på en annans anförande kan man notera det som sägs. Om man är mer intresserad av att sitta och fila på sina egna repliker och tycker att det är det centrala i debatten blir det en annan sak.

Jag nämnde två mycket centrala punkter i mitt anförande. Den första var rätten att kunna flytta till Sverige för att arbeta här, arbetskraftsinvandring. Det skulle innebära att Sverige blir ett mer öppet land, att pressen och trycket på flyktingpolitiken och asylförfarandet minskar då människor kan komma lagligt till Sverige och få stanna här. I förlängningen innebär det att vi värnar asylrätten.

Detta är Vänsterpartiet emot. Ni anser att det inte är okej att flytta till Sverige och jobba här, såvida man inte flyttar till Sverige och jobbar olagligt här och är papperslös. Dem värnar ni om men inte dem som flyttar till Sverige lagligt för att jobba här.

Det andra som jag nämnde var det gemensamma arbetet i den europeiska unionen. Där står ju ni i Vänsterpartiet för att Sverige ska lämna unionen. Då är frågan: Hur klarar man frågan om att få en human flyktingpolitik inom EU? Hur klarar man de tuffa debatterna om hur EU ska få en politik där människor som söker sig till unionen från olika håll – från Östeuropa, Nordafrika och Mellanöstern – kan få en framtid här om man i grund och botten menar att det här samarbetet inte är så viktigt och att vi kan stå utanför det?

Man står här i kammaren och säger: Med en enkel knapptryckning, kära vänner, kan du, du och du få stanna. Då tror jag att man har missuppfattat vad det här handlar om. Det är inte så enkelt.

Det handlar om att vi måste forma en politik där vi har en praxis som fungerar, där vi har en lagstiftning som är rimlig, där vi har bedömningar och utbildad personal inom våra myndigheter, där vi har landinformation som fungerar, där vi har en sekretesslagstiftning som fungerar. Det handlar inte bara om en knapptryckning, Kalle Larsson. Det är betydligt mer komplicerat än så.

Anf. 65 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Fredrik Malm vill göra det mer komplicerat än så.

Vad är det för konkreta förslag vi har fått höra? Jo, det är dels arbetskraftsinvandring, där det inte finns något konkret förslag att ta ställning till i dag. Där hade jag alltså rätt. Det är dels att vi ska verka inom EU, lite mer i allmänhet.

Okej. Då är alltså beskedet till den asylsökande som i dag riskerar avvisning till Iran: Du får stanna om du kan skaffa ett arbete. Eller också är beskedet: Vi ska snacka med de stora killarna i EU så ska vi se om du så småningom får stanna.

Är beskedet till de hungerstrejkande kurder från Turkiet som just nu finns borta vid Sergels torg, om Folkpartiet fick bestämma, att de borde få stanna här om de kunde skaffa ett arbete?

Frågan är konkret. Jag begär inte att Fredrik Malm ska ta ställning till enskilda ärenden. Det är alltid problematiskt att göra det. Det tycker jag också. Däremot måste väl människor som fortfarande uppfattar Folkpartiet som ett liberalt parti leta i Fredrik Malms anföranden efter vad det är Folkpartiet vill göra när man nu talar så väl om att det borde vara en annan ordning. Då borde Fredrik Malm kunna svara på de väldigt konkreta frågor jag ställer.

Ni har i dag chansen att ta ställning för den politik ni företrädde för mindre än ett år sedan, att ändra ”synnerligen” till ”särskilt” ömmande omständigheter och vidga möjligheten för fler att få stanna den vägen, att kritisera och kräva en förändring av Dublinkonventionen och den vägen se till att fler ärenden kan prövas i Sverige, att ta ställning för papper åt de papperslösa, som ni så sent som dagen före valet också företrädde.

Fru talman! Jag undrar vad det är som förhindrar Fredrik Malm att ta ställning för den politik han tidigare företrädde. Är det så enkelt att Fredrik Malm har ändrat uppfattning? Eller är det bara det att han har tystnat inför den moderatledda flyktingpolitiken?

Anf. 66 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Jag undrar vilket besked Kalle Larsson är beredd att ge till de människor som i dag säger att de har ett jobb i Sverige och vill stanna i Sverige. Ditt besked till dem, Kalle Larsson, är att ni i Vänsterpartiet i socialismens och marxismens namn och i kampen mot de besuttna säger att de inte har rätt att flytta till Sverige för att arbeta.

Oppositionen är ganska splittrad här. Socialdemokraterna har i grunden en negativ inställning till arbetskraftsinvandring och tycker dessutom inte att de papperslösa ska vara med i facket. Miljöpartiet har uppfattningen att arbetskraftsinvandring i grunden är någonting positivt och står upp för de papperslösa. Vänsterpartiet tycker att man ska stå upp för de papperslösa men inte ge rätt till människor som inte har papper att flytta till Sverige och få papper och arbeta.

Det finns en splittring här som egentligen har den enda essensen att man värnar någon form av svensk hegemoni, i grund och botten en fackligt-intresse-hegemoni, framför de människor som vill flytta till Sverige och arbeta. Det är ditt besked, Kalle Larsson.

Den här diskussionen handlar också om att de saker som Sverige har ställt upp på inom ramen för vårt EU-samarbete i grunden gäller ett samarbete som är viktigt. Det är i grunden ett samarbete som jag tror att de allra flesta människor, möjligen inte Kalle Larsson själv, värnar om.

Men det finns också avigsidor i EU i dag. Det finns nationella parlament där xenofoba, rasistiska och främlingsfientliga krafter är starka och driver politiken i en mer restriktiv riktning. Det finns en brist på transparens inom EU-politiken, vilket innebär att det är ett väldigt mödosamt arbete att förändra den.

För att vi ska klara de riktigt stora utmaningarna med flyktingströmmar handlar det om ett gemensamt ansvarstagande, inom ramen för arbetet inom FN:s organ UNHCR, för att få en gemensam migrationspolitik inom hela EU. Trots de brister vi ser måste vi arbeta för detta. Då kan man inte bara säga *stay out of it*, vi går ur.

Anf. 67 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Det vi kallar Sverige fanns faktiskt före svenskarna, så egentligen är vi alla invandrare. Jag tror att det var någon gång vid andra istiden, för 10 000 år sedan, som fiskare och jägare kom. Det kan vara bra att veta när vissa hävdar att man ska bevara Sverige svenskt. Det är nästan komiskt.

För att vi ska kunna upprätthålla en fungerande och rättssäker migrations- och asylpolitik fordras ett regelverk, som är utformat för att möta de utmaningar och problem som kan uppstå. Detta innebär att politiken särskilt på detta politikområde inte kan vara statisk utan måste förändras och anpassas allteftersom verkligheten ändras.

Tvärt emot vad som hävdas i debatten skulle ett otydligt och gränslöst regelverk i stället skada en human och fungerande migrations- och asylpolitik. Risker för utanförskap för den migrerande skulle i stället öka och utanförskapet riskera att späda på flyktingfientliga och främlingsfientliga strömningar.

För att befintliga lagar och regelverk ska fungera som tänkt måste myndighetsutövningen ske på ett rättssäkert sätt, som vi tidigare har hört här.

Den nya process- och instansordningen verkar ha förutsättningar att fungera så som det politiska beslutet avsåg. Migrationsdomstolarna är fortfarande i utveckling för att finna ett optimalt arbetssätt.

Vid socialförsäkringsutskottets besök på Migrationsöverdomstolen här i Stockholm framkom att domstolen såg positivt på nyordningen och redan funnit vägar till att utveckla sitt arbete för en rättssäker beslutsprocess. Man har också planerat en utvärdering av verksamheten som kommer att presenteras framöver, vilket jag välkomnar.

Det återstår givetvis en del övrigt att önska som ytterligare förbättringar i asylprocessen. För oss kristdemokrater är det självskrivet att de juridiska ombuden inte bör utses av Migrationsverket utan av annan instans, förslagsvis migrationsdomstolarna. Det får inte förekomma några möjligheter att ifrågasätta jäv i rättsprocessen. Dessutom måste kunskapen hos ombuden i att företräda asylsökande öka, vilket framkom både hos Migrationsöverdomstolen och vid det möte som allianspartierna anordnade i förra månaden med ett antal företrädare i migrationsfrågor.

Fru talman! Nu är emellertid inte en migrationsprocess avslutad i och med ett beslut om man får stanna eller inte. För den som får stanna får inte integrationen resultera i ett utanförskap i Sverige, och för den som måste återvända får det inte resultera i förföljelse eller risk för tortyr eller, i värsta fall, hot om livet.

För att detta ska kunna fungera måste hela migrations-, integrations- och asylprocessen fungera i varje del. I detta fall är det viktigt med en hög biståndsnivå, ett fungerande FN, ett arbete för demokrati i länderna och så vidare.

För oss kristdemokrater är en human flykting- och asylpolitik självskrivnen, och varje individ som söker sig till vårt land ska behandlas med respekt och bedömas individuellt. Vi anser också att det är positivt att möjligheter till en ordnad arbetskraftsinvandring öppnas. Detta ger ett mervärde både för Sverige och för den arbetskraftsinvandrade.

Eftersom både vi och de som har att ansvara för våra beslut är ofullkomliga kommer misstag och fel att begås. Men strävan måste hela tiden vara, både för oss som lagstiftare och för dem som står för myndighetsutövningen, att minimera bristerna och att åtgärda felen med den enskildes bästa för ögonen.

Kalle Larsson tycks ha misstolkat partiets uppfattning utifrån det som inte står i betänkandet. Betänkandet är ju ett betänkande över en skrivelse, som är en summering av det som har varit och olika tankar. Det är inte någon redovisning för ett enskilt speciellt ärende eller för ett antal förslag att ta ställning till.

I detta fall gör väl Kalle Larsson sig lite skyldig till *guilt by association* – det vill jag kalla det för. Exempelvis finns det mycket som inte tas upp som inte ens Kalle Larsson tar upp, till exempel sjukvård för de gömda. Det är lätt att skriva in om man nu tycker att man vill stapla upp alla förslag som man har.

Men vi har valt att liksom bemöta det som finns, och vi har ställt oss bakom förslaget i betänkandet. De övriga frågor som vi tycker är viktiga, Dublinkonventionen och en del andra saker som Kalle Larsson tog upp, tycker vi fortfarande är viktiga. Därför väljer jag för tids vinnande att endast yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 68 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! I mitt inledningsanförande konstaterade jag att tre av allianspartierna radikalt hade förändrat sin syn på det migrationspolitiska området. Kalle Larsson har beskrivit just det här skiftet i tidigare replikskiften med de övriga partierna.

Jag inväntade Lars Gustafsson för jag tänkte att jag skulle lyssna av samtliga företrädare för de tre partierna och se vad ställningstagandet egentligen var. Vad står man egentligen för i dagsläget i förhållande till vad som gällde den 16 september eller tiden dessförinnan?

Jag har läst de protokoll som jag har haft till mitt förfogande efter tidigare debatter med just de här tre partierna, och jag har lyssnat av och sett vilken uppfattning man hade vid de tillfällena.

Nu kan jag konstatera att Lars Gustafsson lever upp till precis den uppfattning som jag framhävde i mitt inledningsanförande, det vill säga den radikala positionsförändringen. Jag har inget emot den, som jag sade. Däremot kan jag konstatera att det naturligtvis har skapat en märklig debatt ute i samhället. Och det finns hos människor förväntningar som man skapade för bara ett år sedan och som Lars Gustafssons parti nu inte alls vill leva upp till.

Jag har själv haft debatt på hemmaplan med kristdemokrater som har framhärdat i den kristdemokratiska synen. Och jag har visat upp vad Kristdemokraterna nu står för, inte minst genom det här migrationsbetänkandet. Man är naturligtvis förvånad över den här förändringen. Men det är likväl en realitet.

Jag måste fråga Lars Gustafsson, efter att ha lyssnat på både Solveig Zander och Folkpartiets företrädare Fredrik Malm: Delar Lars Gustafsson Solveig Zanders uppfattning när det gäller exempelvis frågan om hanteringen av den särskilda lagstiftningen kontra amnestidebatten? Jag upplevde att Centerpartiet på något sätt hamnade i en märklig diskussion därför att man tydligen inte hade greppet om vad det egentligen handlade om, med den särskilda lagstiftningen. Men delar Lars Gustafsson Solveig Zanders uppfattning?

Anf. 69 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Det vi nu får höra är ju en verklighetsbeskrivning som Göte Wahlström försöker tuta i lyssnarna och tittarna, om de nu finns här. Verkligheten är ju inte alls sådan.

Den gemensamma reservation som vi hade var inte det förslag som Göte Wahlström kom överens om med sina stödpartier. Det var ett helt annat förslag som inte innebar en allmän amnesti, som vi stod bakom. Den här tidsperioden gick ut, och nu står vi inför fait accompli. Och i och med att vi står inför fait accompli är det, som Ceballos har tagit upp lite mer pragmatiskt, inte bara för oss att veva tillbaka till början.

Nu har vi den här situationen, och nu måste vi hitta en lösning från ett misslyckande som Göte Wahlström och hans parti bär ansvaret för. Och, som sagt, vi kan inte rulla skottkärran baklänges, utan vi får släpa med oss det som finns kvar och försöka lösa det. Det försöker vi göra på olika sätt genom en ny processordning, genom en rättssäkerhet hos myndigheterna och ett annat arbetssätt än vad som tidigare har varit fallet. Och många partier står bakom det.

Jag har inte ändrat uppfattning alls. Vi ville genomföra detta. Vi lyckades inte, utan det blev en halvmesyr. Nu står vi inför detta fait accompli. Då får vi jobba utifrån de förutsättningarna med en ny regering, vilket vi tänker göra. Och, som Alf Svensson sade i Almedalen, vi vet att vi har lyckats släpa det hit; vi ska försöka släpa det längre.

Anf. 70 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Nu berörde jag inte bara ett område. Jag nämnde just amnestidebatten. Men jag konstaterar att Kristdemokraterna genom att nu ställa sig bakom skrivelsen har ändrat sin uppfattning på område efter område i förhållande till tidigare debatt. Det handlar om transportörsansvaret. Ja, jag kan räkna upp ett antal områden där Kristdemokraterna har ändrat uppfattning genom att ställa sig bakom den skrivelse som regeringen nu lägger fram.

Det är alltså en väsentlig positionsförändring som har skett. Jag kan öppet säga att jag tycker att det i många stycken är till det bättre. Jag kanske känner mig mer hemma med de uppfattningar som ibland lyfts fram i dagsläget genom skrivelsen. Det sade jag också i mitt anförande.

Men det här agerandet gör mig bekymrad. Under en lång period har man framhärdat i en uppfattning. Man har till och med stått och talat om att detta är den enda lösningen, att det är den riktiga lösningen, att man har lösningen på problemen. Och i dag står man med en helt annan politik. Det är en radikal förändring av synsättet. Detta är inte att vilseföra lyssnarna, åhörarna och kammaren, utan det är ett konstaterande av en förändring av den kristdemokratiska politiken.

Jag ställer än en gång frågan: Står Lars Gustafsson bakom Solveig Zanders uppfattning och det hon framförde här i debatten? Vi kan naturligtvis följa upp det här i de riksdagsprotokoll som finns. Men instämmer Lars Gustafsson i den uppfattning som Solveig Zander här framförde?

Anf. 71 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är intressant. Nu kom Göte Wahlström att tala om en total radikal förändring, och så tog han upp *ett* exempel. Sedan hittade han ett nytt exempel.

Vi har inte ändrat uppfattning i fråga om transportörsansvaret. Vi konstaterar bara att det är en EU-regel, och så är det. Vi vill ändra på detta. Men det här är bara ett svar på skrivelsen.

Solveig Zanders yttrande får väl stå för henne själv. Å andra sidan konstaterar hon faktiskt att det förslag som vi hade inte gick igenom. Nu är vi tillbaka. Hur gör vi från och med nu? Kalle Larsson och vissa vill att vi ska börja om igen och göra en ny amnesti. Ceballos säger att vi ska ha ett moratorium för att lösa det på det viset. Och vi har sagt att vi i stället avvaktar och försöker börja på nytt igen.

Vi har inte ändrat uppfattning. Detsamma gäller Dublinprocessen. Men det ska jag ta i nästa replik med Kalle Larsson. Jag tror att de kristdemokratiska väljarna och åhörarna inte behöver vara oroliga för var vi står någonstans, för det här har vi gjort länge.

Anf. 72 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Ska vi börja med att reda ut ett av missförstånden? Det här är inte alls ett betänkande som bara tar upp skrivelsen. Det här är ett betänkande som tar upp den skrivelse som regeringen har lagt fram plus alla de motionsförslag som varje parti har haft full frihet att lägga fram under den allmänna motionstiden i höstas.

Det är därför frågan blir extra intressant: Var står egentligen Kristdemokraterna? Ni hade ju hösten på er, åtminstone en månads tid, att lämna in alla de förslag som ni ville för att förändra flyktingpolitiken. I stort sett ingenting kom in. I alla fall kom ingenting in som ni nu vill fullfölja och verkligen stå för i riksdagens kammare.

Det är liksom därifrån som den här kritiken kommer och alla frågor som vi ställer. Jag behöver inte göra mig skyldig till *guilt by association*. Ni gör er själva skyldiga genom att inte ens stå för er egen politik som bara var några månader gammal.

Göte Wahlström är nöjd. Det kan jag faktiskt förstå. För det som nu sker från flera borgerliga partiers sida är ju en uppslutning bakom en politik som socialdemokrater och moderater tidigare har stått för. Vi har en situation här i dagens debatt där Socialdemokraterna lämnar in reservationer tillsammans med oss på flera punkter medan inga borgerliga partier presenterar några egna förslag. Det stämmer till eftertanke.

Lars Gustafsson kan i dag ställa sig bakom förslag som rör att Dublinkonventionen inte ska tolkas så restriktivt som man gör. Varför gör Lars Gustafsson inte det?

Kristdemokraterna kan ställa sig bakom förslag som man för ett år sedan stod bakom, nämligen att man skulle säga "särskilt" ömmande omständigheter i stället för "synnerligen" ömmande. Varför gör man inte det?

Kristdemokraterna kan också ställa sig bakom frågan om papper åt de papperslösa, att lösa frågan en gång för alla, för ingen av oss var ju nöjd med den tillfälliga lagstiftningen fullt ut. Det går att göra något åt det i dag. Men Lars Gustafsson har hittills bara sagt: Jag tänker inte göra något. Jag avvaktar vidare beredning.

Anf. 73 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Det Kalle Larsson säger är helt fel. Han försöker få fram att sanningen är hans egen. Men så är det ju inte i verkligheten. När det gäller de papperslösa är det för det första vi som har gjort att de finns. Ni lyckades inte åtgärda det. Nu är det upp till oss att lösa det.

Jag har aldrig sett att en regeringsföreträdare väcker motioner i riksdagen. Han arbetar väl utifrån regeringssyftet. Man lägger väl fram propositioner som det heter. Det här är en skrivelse som det sedan tidigare finns en massa motioner på, även från kristdemokrater. Men givetvis driver man politiken, om man tillhör regeringsalternativet, från ett regeringsperspektiv och inte från ett oppositionsperspektiv. Man kan ju inte som Kalle Larsson ibland vara i opposition mot sig själv. Debatten har förts på DN:s debattsida om vad det här regeringsunderlaget tidigare tyckte. Så är det ju inte.

När det gäller Dublin är det inte bara att upplösa det. Det handlar om att arbeta i EU för det. Det står inget skrivet om att Kristdemokraterna skulle ha ändrat uppfattning om att vi vill verka för en förändring. Vi ser ju vilka konsekvenser det får med förstalandsprincipen där i praktiken Sverige nu kommer att få ett väldigt tryck på sig med mängder av människor då vi blir första land. Det är inte hållbart. Vi arbetar för att EU ska ta ett kollektivt ansvar för alla de flyktingar som kommer från Irak. Jag kan inte se att detta skulle vara något emot kristdemokratisk politik eller det vi har sagt tidigare.

När det gäller transportörsansvar är det bara att konstatera att vi inte tycker att det är bra. Fredrik Malm sade här innan att han inte heller tycker att det är bra. Vi har inte ändrat uppfattning, men man arbetar ju utifrån den situation man har. Om man är i regeringsställning och inte i opposition arbetar man utifrån det, för man vill lägga fram förslag som har en majoritet i riksdagen och som också går åt rätt håll. Sedan får man inte allt man vill – det känner säkert Kalle Larsson till – även om man så önskar.

Anf. 74 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Så kröp det ändå fram till slut vad skälet var till att Kristdemokraterna i dag inte röstar för förslag som man egentligen står bakom. Man ingår i en regering. Man har uppenbarligen i regeringsförhandlingarna låtit posten som migrationsminister, precis som nästan alla andra viktiga och tunga poster i regeringen, gå till Moderaterna. Det var en del av oss som hoppades, kanske lite naivt får väl erkännas, att det skulle bli en liten ändring, att Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centerpartiet som ju har stått oss och Miljöpartiet nära i flera flyktingpolitiska avseenden de senaste åren skulle kunna åstadkomma någon positiv förändring av den förda politiken.

Vi kunde ta exemplen som jag gav, att förändra ”synnerligen” till ”särskilt” ömmande omständigheter och öppna möjligheterna något,

åstadkomma en amnesti eller åtminstone för en del av dem som fick avslag med den tillfälliga lagen ge en möjlighet att bli prövade igen eller helst möjligheten att stanna. Man kunde kanske också i majoritetstexten uttala att man är kritisk mot Dublinförordningen.

Men ingenting av detta händer ju. Det finns inga sådana exempel. Det är det som gör mig orolig. Det handlar inte om att jag vill göra ned Lars Gustafsson i ett replikskifte. Om det hade varit så hade jag gjort det enklare för mig än så här. Jag är uppriktigt oroad över de positionsförändringar som vi ser. För det som händer just nu är ju att fler och fler partier pratar väl, påstår att de står för en viss politik, men när det väl kommer till konkreta omröstningar, när man visar i handling vad man faktiskt står bakom för politik väljer partier som tidigare hade en kanske inte perfekt men betydligt bättre linje än regeringens att rösta emot den politik man påstår sig företräda.

Jag tror faktiskt att detta förvirrar inte bara mig. Det förvirrar ganska många andra människor också. Nu börjar det klagöras. Om man sitter i regering kan man inte driva en generösare flyktingpolitik.

Anf. 75 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Om man sitter i regering kan man genomföra en bättre flyktingpolitik. Det är det som är skillnaden. Nu säger Kalle Larsson att vår förflyttning i Kristdemokraterna går från synnerliga till särskilda eller från särskilda till synnerliga. Vi fick höra av lagmännen i överdomstolen som vi var hos att en tyckte att det var svårt att tolka vad detta innebar för skäl, medan en annan tyckte att det var solklart. Jag förväntar mig att man utvecklar en praxis. Om det behöver ändras från särskilda till synnerliga eller från synnerliga till särskilda ska vi nog fixa det också, Kalle Larsson. Det behöver du inte vara orolig för.

I regeringsposition måste man ta ansvar. Vi vet att det är så. Man måste lägga fram förslag. För att det ska bli en majoritet i kammaren kommer det inte att räcka med Kalle Larsson och Kristdemokraterna. Det kräver att vi arbetar med ett fungerande gäng som kan få en fungerande sammanhållen flyktingpolitik som också innebär att de människor som kommer hit har möjlighet att arbeta exempelvis.

Vi kan också se hur det har varit. Det är ju så, Kalle Larsson – det känner ni till – att det är ytterst få som egentligen har fått asylskäl. Sverige är sämre än andra länder. Man har inte fått asylskäl som skäl att stanna, utan det har varit många andra orsaker. Varför har Sverige haft så dålig politik? Jo, för att det inte har varit riktigt rättssäkert. Som jag nämnde här driver vi frågan om att ombuden ska vara ojäviga. De ska verkligen ha kunskap att stödja den som söker asyl i domstolarna. Jag tror att Kalle Larsson ställer sig bakom att det är rimligt att begära det och också att kvaliteten på bedömningarna blir bättre.

Dessutom är det så när det gäller viseringsfrågan att nyligen i en debatt som Kalle Larsson anordnade här i ett grannhus uttryckte jag att man måste använda de regler som finns på ett riktigt sätt så att man inte ska behöva åka tillbaka för att söka för att komma tillbaka trots att man kanske riskerar livet. Det ligger faktiskt i myndighetens möjlighet att göra detta redan nu. Man utvecklar bara inte den praxisen. Det kan man se över, men det behöver inte stå i ett betänkande. Det stämmer inte att

Anf. 76 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Det finns något som jag uppskattar väldigt mycket med Lars Gustafsson. Det är att när du inleder dina anföranden här så utgår du mycket mer från människor än från system. Det tycker jag är väldigt positivt. Därför vill jag också förklara lite grann för dig hur vi tänker när vi pratar om ett moratorium.

I det förslag som ligger i dag tar vi ställning till ett motionsförslag från Miljöpartiet om att införa en tillfällig lagstiftning för att ge de papperslösa möjlighet att stanna i Sverige. Det gör vi för att vi menar att många föll utanför systemet. Det är bara Vänsterpartiet som har ställt sig bakom den här reservationen i dagsläget. Många människor hamnade utanför. Vi ville något mycket mer. Det ville ni också, och Centerpartiet och Folkpartiet också.

Nu är vi i situationen att alla de som hamnade utanför inte har fått stanna, men de finns ändå kvar här i Sverige. Visst, de kan deporteras, men helt plötsligt är de tillbaka igen, för de kan ju inte vara i sina hemländer. Då menar jag att det är bättre i det här läget att införa någon form av moratorium. Låt bli att skicka så många människor tillbaka till deras hemländer i dagsläget! Vi vet att det kommer en ny lagstiftning som gör att de kan få stanna här i stället.

Det kostar väldigt många miljoner varje år att skicka hem folk. En avvisning kan kosta 100 000 kronor, och sedan kan man ändå inte lämna personen i det landet, utan de kommer tillbaka. Bara att dra ned på budgeten för avvisningar till exempel skulle ju lösa många av de här problemen. Det skulle göra att de inte eftersöks lika aktivt av polismyndigheterna och av Migrationsverket. Vad tycker du om det?

Anf. 77 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är hedervärt av Bodil Ceballos att tala om hur sanningen var. Det som vi önskade och lade i vår reservation i riksdagen var inte det förslag som blev följd. Därför fick inte alla stanna eller bli prövade på det vis som vi ville. Det hade i alla fall dragit ett nollstreck över den situation som var då. Men nu blir det inte noll. Det är ungefär 40 procent som är kvar. Jag ser inte att vi i nuläget skulle börja köra samma process igen. Det skulle vara olyckligt. Det fungerar inte på det viset. Vad som är ännu värre är att vi inte får fylla på den här gruppen människor så att det finns fler som hamnar i detta papperslösa tillstånd i Sverige, för då kommer vi att ha samma problem ganska snart igen.

Vi måste ha en bättre process. Det är vad vi måste arbeta mot. Jag tror också på det som framfördes i anförandet här. Bodil Ceballos talar om att man måste arbeta aktivare i hemländerna. Vi får inte glömma att det i Syrien, grannland till Irak, fanns en miljon flyktingar innan något krig startade i hemlandet. Nu finns det ytterligare en miljon.

Vi kan tänka oss hur det skulle gå om vi fick två miljoner till Sverige. Vårt system skulle kollapsa, om vi ska vara ärliga. Därför är det väldigt viktigt med allt vi kan hjälpa med. Det gäller bistånd, att på andra sätt

ordna demokrati och mänskliga rättigheter. Om det görs så nära som möjligt är det en vinst för oss alla.

Det är mycket effektivare att hjälpa människor så nära som möjligt än här. Därför är det viktigt att biståndsbudgeten är stor. Men den måste användas optimalt. Myndighetsutövningen fungerar inte optimalt, som jag också sade i mitt anförande. Lagstiftningen är tänkt lite annorlunda, men det bildas en praxis.

Var den kommer ifrån vet jag inte. Det bildas en praxis som jag inte kan tolka ut ur lagstiftningen att politikerna egentligen har tänkt sig. I det läget kan jag hålla med om att man får revidera det och se över om det behövs ett förtydligande från vår sida för att lagstiftningen ska fungera.

Anf. 78 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag utgår från det du sade på slutet om praxisen som blir fel. När vi behandlade betänkandet i socialförsäkringsutskottet var jag rätt besviken över att alliansen inte hade visat framfötterna lite mer än vad den gjorde med den politik som ni ändå har talat om.

Ni har sagt: Vi avvaktar arbetskraftsinvandringspropositionen, och vi avvaktar andra förslag. Vi utgår från att myndigheterna gör sitt jobb och att Migrationsverket gör vad det ska.

Samtidigt har vi haft diskussioner och varit kritiska till hur lagen faktiskt tillämpas. Det har varit relativt öppet. Alla har haft en hel del kritik. Vi har haft hearingar och diverse morgonmöten och har tagit upp olika aspekter.

Om praxis nu utvecklar sig i en riktning som vi här i riksdagen inte hade tänkt måste vi ändra lagstiftningen. Domstolarna kommer att döma efter praxis. Då är det lagstiftningen som det är fel på, även om vi tycker att den egentligen kan vara korrekt.

Jag återgår till frågan om nollstreck. När vi inför former för laglig migration, arbetskraftsinvandring, borde vi börja från noll. Det kan vi göra om vi nu legaliserar. Jag är lite allergisk mot ordet amnesti. Det innebär nämligen att det är människor som är brottslingar.

Det är en kollektiv benådning av ett gäng brottslingar när man inför en amnesti. Men det är det ord som vanligtvis har använts. Jag skulle vilja kalla det för att man legaliserar dem som är här. Vi skulle få detta nollstreck och kunna gå vidare utan att samma situation uppstår igen. Då finns en laglig möjlighet att komma hit, och vi behöver inte få en mängd nya papperslösa som finns här.

Anf. 79 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi använder fel vokabulär. Det håller jag med om. Därför talar jag i stället om nollstreck. Jag håller med Bodil om detta.

I det läge som vi nu är i måste vi hitta en annan processordning hela vägen. Jag vet att det finns en viss restpost, om jag uttrycker det så, som befinner sig i Sverige. De har varit gömda länge, de arbetar här och kan bli utnyttjade på olika sätt. Det finns vissa som har rätt till en viss sjukvård men ändå inte får den. Där har vi mer att önska, som jag sade i mitt anförande.

Vi hörde om migrationsdomstolen och olikheterna i bedömningar i Skåne och Malmö. Det skilde sig, men det fanns förklaringar. Detta skulle man se över för att bilda praxis. Man hade ett antal ärenden för

avgörande för att sätta prejudikat i Migrationsöverdomstolen de närmaste månaderna. Jag tror att det var 23 ärenden som skulle avgöras.

Skulle det vara så att praxis inte stämmer med avsikten är det lagstiftarens skyldighet att uppdatera sig för att förändra i rätt riktning så som lagstiftningen är tänkt. Nu kanske man inte kan gå alla vägar. Partierna har olika långtgående önsknings. Men vi måste följa den processordning som är.

Jag kan hålla med om att det går långsamt. Men å andra sidan måste det bli rätt den gången man beslutar. Det är alldeles för ofta som det har blivit fel den gången man beslutat, eftersom processen har mjölkat ut det hela. Det är jag mer orolig för.

Jag och Kristdemokraterna kommer att fortsätta att försöka att hitta humana vägar bort från de orimligheter som faktiskt finns och som det finns många exempel på.

Anf. 80 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Låt mig inleda med att konstatera att den skrivelse som riksdagen nu ska behandla är en översikt av utvecklingen av migrations- och asylpolitiken under perioden juni 2005 till december 2006 både nationellt och internationellt.

Under denna period har ett maktskifte ägt rum i vårt land. En regering har avgått och avlösts av en annan. Av detta följer att skrivelsen redovisar politikområdet från flera olika vinklar. Sammantaget ger skrivelsen dock en god grund för riksdagen, tillsammans med de motioner som väckts med anledning av skrivelsen, att diskutera och ta ställning till de många viktiga frågorna på området.

Fru talman! År 2005 ansökte 17 530 personer om asyl i Sverige. I fjol steg antalet asylsökande till 24 300. Prognosen för innevarande år 2007 är att 40 000 personer kommer att söka asyl i Sverige.

Detta har skett samtidigt som trenden i övriga Europa i allmänhet har gått i motsatt riktning. Naturligtvis är detta en utmaning för Sverige. Det gäller att klara av, ta emot och pröva ansökningar från det betydligt större antalet asylsökande.

Det gäller också att ge goda förutsättningar för de skyddsbehövande och personer som av andra skäl får uppehållstillstånd så att de kan ta till vara möjligheterna och snabbt etablera sig på arbetsmarknaden och i andra avseenden i den kommun där de bosätter sig.

Att erbjuda asyl för flyktingar och andra skyddsbehövande som söker hjälp hos oss är av stor betydelse för migrationspolitiken. Vi har en internationell rättsordning där det stora flertalet stater förpliktigt sig att ge skydd åt flyktingar enligt de kriterier som flyktigkonventionen ställer upp. Vi är också förpliktigade av andra internationella överenskommelser.

På den grunden har vi också i den europeiska unionen kommit överens om de skyddsgrunder som alla medlemsstater ska respektera. Dessa förpliktelser kan regeringen inte tänka sig att kompromissa om. Det gör att det heller inte är möjligt att bestämma något exakt tak för hur många av dem som söker asyl i Sverige som vi är beredda att ta emot som flyktingar. Jag vänder mig mot den typen av förslag.

Vi har därutöver i full enighet i riksdagen utsträckt skyddet till andra skyddsbehövande som inte omfattas av någon internationell konvention.

Det rör sig till exempel om människor som sett sig tvungna att fly undan svåra motsättningar i hemlandet. Den nya utlänningslagen har tydligt fokus på skyddsbehövande.

För att hjälpa dem som behöver en fristad tar Sverige i samarbete med FN:s flyktingkommissariat dessutom ut skyddsbehövande i andra länder för vidarebosättning i Sverige. Det är människor som inte kan vara säkra i det land som de flytt till eller som behöver en varaktig lösning på sin situation. För år 2007 har medel avsatts motsvarande vidarebosättning för 1 900 personer.

Att regeringen är kompromisslös i att värna asylrätten för dem som tagit sig till Sverige och sökt asyl här betyder inte att vi avstår från att nationellt och i samarbete med andra länder förbättra effektiviteten i hur vi upprätthåller invandringsregleringen. Här väntas fortsatt stora utmaningar, inte minst för att motverka den omfattande människosmugglingen.

Fru talman! För att få en fungerande asylprocess som respekteras av medborgarna och rikta hjälpen dit där den behövs måste asylprocessen få ett tydligt avslut som respekteras och efterlevs. Tidigare kunde en asylsökande komma in på nytt till Utlänningsnämnden med ett obegränsat antal så kallade nya ansökningar om uppehållstillstånd även efter att ha fått ett formellt avslag på sin asylansökan och ett slutgiltigt sådant.

Det var tänkt att fungera som en möjlighet i undantagsfall. Men det uppfattades efterhand förmodligen av de flesta som en del av själva asylprocessen. Detta bidrog till en utdragen och i praktiken oklar situation för många asylsökande där åtskilliga som fått ett slutgiltigt avslag valde att dröja sig kvar i Sverige i stället för att följa beslutet om avvisning och lämna landet. Inte sällan levde de dessutom under lång tid under mycket pressade förhållanden.

En utdragen asylprocess innebär självfallet ett mänskligt lidande i många fall där särskilt barn får illa. Förtroendet för asylprocessen underminerades alltså med en sådan otydlig och utdragen process. Den obegränsade möjligheten att på nytt ansöka om uppehållstillstånd är borta i den ordning som numera gäller. Det är en mycket stor vinst med den nuvarande ordningen.

En säkerhetsventil finns dock även nu och måste finnas. Migrationsverket har möjlighet att självmant stoppa en avvisning om något inträffat i det land som den avvisade ska återvända till eller om det finns andra hinder för att verkställa en avvisning. Uppehållstillstånd kan då också beviljas av Migrationsverket.

Om helt nya skyddsskäl uppkommit kan den enskilde få till stånd en prövning från början hos Migrationsverket. I sådana fall finns också möjligheten att överklaga till migrationsdomstol om verket inte tar upp frågan om uppehållstillstånd till ny prövning. På så sätt kan man säga att den tidigare oklarheten i asylprocessen påtagligt minskat samtidigt som rättssäkerheten vid nya omständigheter stärkts för dem som är skyddsbehövande.

Fru talman! Således har vi nu en ordning där mycket stora ansträngningar görs för att säkerställa att prövningen av asylsökande och asylansökningar sker på ett rättssäkert sätt. Prövningen leder till att en del sökande får uppehållstillstånd medan andra befinns sakna tillräckliga skäl enligt utlänningslagstiftningen.

Detta betyder självfallet att den som har fått ett slutgiltigt avslag måste lämna Sverige. Det är inte bara den naturliga innebörden av att en prövning äger rum och att vi inte har eller vill ha en helt oreglerad invandring, det är nödvändigt för att få respekt för asylprocessen att den som har fått avslag också lämnar landet. Annars kan vi få bekymmer på sikt med att bevara uppslutningen kring asylrätten.

Vi måste alltså utgå från att de som har fått ett avvisnings- och utvisningsbeslut gör allt vad de kan för att återvända till hemlandet inom de tider som utlänningslagen anger. Det är ett av de viktiga uppdrag som Migrationsverket har att verka för sker i praktiken. I sista hand kan det bli polisens uppgift att genomföra återvändandet.

Det är många människor som vänder tillbaka med tungt hjärta efter att kanske ha satsat sina absolut sista resurser på att med hjälp av smugglare ta sig till vårt land. Vi gör därför framöver ökade insatser för att bidra till återetableringen i hemlandet för asylsökande som kommer från länder som genomgått konflikter och av detta skäl kan ha svårt att stödja sina återvändande medborgare. Det kan handla om både individuellt ekonomiskt stöd och om projekt som kan främja den fortsatta självförsörjningen efter återvändandet.

Fru talman! Den nya instans- och processordningen och den nya utlänningslagen är nu på plats sedan drygt ett år. Som alla vet spelade riksdagen en mycket aktiv roll i processen. Omläggningen är den till verksamhetens omfattning största migrationspolitiska förändring som beslutats och en av de största som skett av domstolsväsendet på mycket lång tid.

Det är bara att konstatera att den nya ordningen samtidigt är av grundläggande betydelse för migrationspolitiken i dess helhet. Det bristande förtroende och den bristande respekt för fattade beslut som vi drogs med tills för ett år sedan har ersatts med den grundläggande tilltro som vi alla, förhoppningsvis också de enskilda sökande, känner för det svenska domstolsväsendet. Det är en tilltro som det gäller för regering och riksdag att gemensamt bidra till att upprätthålla förutsättningarna för.

Självfallet måste en förändring av den här storleksordningen utvärderas. Jag avser också inom kort att föreslå regeringen att tillsätta en sådan utredning. Det är visserligen ännu för tidigt att dra bestämda slutsatser, men vi behöver få veta så mycket som möjligt om hur den införda ordningen fungerar. Hur har det blivit med den ökade öppenheten i asylprocessen? Fungerar tvåpartsprocessen väl? Har möjligheten till muntlig förhandling tillvaratagits? Lyckas man klara en skyndsam handläggning? Ligger tyngdpunkten på förstainstans, som tanken var, och vilka resultat har skyddsbestämmelserna i den nya lagen faktiskt fått?

Det finns säkert vassa kanter som behöver slipas till. Debatten har redan börjat, men för att på ett fullödigt sätt kunna diskutera om och i så fall vad som kan behöva ändras behöver vi de kunskaper som utvärderingen kan komma att ge. Ingen reform är heller slutgiltig. Nya utmaningar kommer att kräva nya lösningar framöver. Låt mig bara påminna om hur vi fortlöpande och i allt högre grad påverkas av den utveckling på migrations- och asylområdet inom EU som vi aktivt är med om att skapa.

Fru talman! Eftersom migrationsskrivelsen är en beskrivning av vad som varit snarare än vad som komma skall saknas en av de fyra hörnstenarna i alliansens migrationspolitik. Nästa gång vi debatterar en migrat-

ionspolitisk skrivelse här i riksdagen har kammaren förhoppningsvis redan klubbat och infört en arbetskraftsinvandring värd namnet.

Regeringens utgångspunkt är att invandring bidrar till att vitalisera arbetsmarknaden och ekonomin genom de nya kunskaper och erfarenheter som nykomna personer för med sig från sina hemländer. Vi anser därför att det måste bli lättare för medborgare i länder utanför EU- och EES-området att komma till Sverige för att arbeta här. Dagens system är alltför restriktivt och tar inte tillräckligt stor hänsyn till en arbetsgivares behov av arbetskraft när beslut om arbetstillstånd fattas. Det är dessutom i stort sett omöjligt att i dag få ett förlängt arbetstillstånd även om man har kvar sitt arbete.

Regeringen är nu mitt uppe i arbetet med att förbereda en reform på området arbetskraftsinvandring. Som grund för regeringens överväganden ligger de förslag som den parlamentariska kommittén för arbetskraftsinvandring överlämnade i oktober förra året. Vissa delar av kommitténs förslag anser vi dock inte når upp till de krav på flexibilitet och effektivitet som regeringen har. Därför håller vi på att se över hur delar av systemet ska utformas för att underlätta rekryteringsprocessen för arbetsgivare som upplever brist på arbetskraft. Jag vill inte här i kammaren föregripa resultatet av det arbete som nu pågår men vill påpeka att nuvarande krav, lön, försäkringsskydd och övriga anställningsvillkor, lägst motsvarande kollektivavtal, ska upprätthållas och inte sänkas.

Avslutningsvis är skrivelsen en god sammanställning över det förflutna. Med dagens debatt avslutas också slutgiltigt den socialdemokratiska eran i migrationspolitiken. Från och med nu är det alliansen och alliansens politik som kommer att redovisas från denna talarstol i kommande skrivelser.

Anf. 81 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Härmed avslutas den socialdemokratiska eran i flyktingpolitiken, sade Tobias Billström. Han hade möjligen kunnat säga: Härmed avslutas den socialdemokratiska och moderata eran i flyktingpolitiken, för det är ju så majoriteten i praktiken har sett ut de senaste åren, och ersätts av alliansens flyktingpolitik. Jag tror att han har rätt. Det är det som min kritik mot de övriga borgerliga partierna har handlat om under den här förmiddagen.

I övrigt kan man väl konstatera att det som har hänt med den regeringsbildning som vi har sett är att de partier som är sämst på ett visst politiskt område också har fått det att handha. Det är därför utrikespolitiken sköts av moderater, skolpolitiken av folkpartister, integrationspolitiken också av folkpartister, socialpolitiken av kristdemokrater och migrationspolitiken av, just det, moderater.

Samtidigt har Tobias Billström all anledning att vara ganska nöjd. Inte för att jag utnämner hans post till en av de viktigaste, jag såg att han log och kände sig stolt över detta, utan kanske snarare därför att Moderaterna faktiskt har lyckats kuva de andra borgerliga partierna och deras flyktingpolitiska linje sedan tidigare, i alla fall såvitt ögat kan se när man läser de handlingar som föreläggs kammaren. Det återstår att se om Lars Gustafsson, Solveig Zander, Fredrik Malm och andra lyckas bättre i framtiden så att det faktiskt kommer några förslag hit som bättre över-

ensstämmer med dem som dessa tre partier tidigare stod för än de som Moderaterna nu och tidigare har stått för.

När Tobias Billström nu är så positiv till förändringen av instans- och processordningen kan jag till kammarens protokoll bara notera att det ju var hans eget parti som var det näst sista att överge försvaret av Utlänningsnämnden. Socialdemokraterna var något senare. Under sittande sammanträde insåg man att man var i minoritet och var tvungen att lämna sin ståndpunkt.

De frågor jag vill ha svar på är: Vad vill Tobias Billström göra när det gäller anhöriginvandringen? Vad är beskedet till de papperslösa som befinner sig här i dag? Var det så tydligt som jag kunde höra? Är det verkligen bara: Åk hem!

Anf. 82 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! En asylprocess förutsätter att det finns ett tydligt avslut. Den förutsätter att när man har lämnat in sin ansökan och fått den vederbörligen prövad i en ordning ska man när man har fått beslutet välja en av två vägar. Antingen ska man välja integrationsvägen därför att man har fått ett bifall på sin ansökan – då ska man stanna kvar i Sverige och få all uppmuntran och hjälp att så fort som möjligt försöka etablera sig på arbetsmarknaden – eller också har man fått ett negativt besked och erhållit en skrivelse som säger att man inte får lov att stanna i Sverige därför att man inte uppfyller skyddskriterierna. Då åvilar det den enskilde att avlägsna sig från Sverige. Detta kan ske på två sätt, med frivillighet eller genom tvång. Men avlägsna sig ska man.

Det är inte möjligt att upprätthålla respekten för ett system om olika beslut ändå leder till ett och samma resultat, det vill säga att det inte spelar någon roll om man får ett positivt besked eller ett negativt besked, man väljer ändå att stanna i Sverige. Varför har vi då en asylprövning över huvud taget? Svara mig på det, Kalle Larsson! Skulle det vara någon mening med att ha en sådan process över huvud taget? Då hade det ju varit lika bra att säga att ni får lov att stanna, *so oder so*, av vilken anledning som helst.

Nu är inte detta regeringens politik. Regeringens politik är att verka i enlighet med de internationella konventioner som är uppställda. Vi följer också UNHCR:s rekommendationer. De är konstruerade på ett sådant sätt att det jag nyss redovisade, kravet på att man faktiskt lämnar landet om man har fått avslag på sin framställning, upprätthålls även av UNHCR. Det borde Kalle Larsson kanske fundera över.

Vi har en förpliktelse att leva upp till när det gäller internationella konventioner. Vi måste utforma våra system på ett sådant sätt att de är trovärdiga både gentemot våra egna medborgare i landet och gentemot de asylsökande.

Den nya instans- och processordningen erbjuder mycket bra verktyg för en sådan fortsatt god ordning. Vi kan konstatera att det, om vi tittar närmare på diskussionen om trovärdigheten, tydligt och klart, tycker jag, framgår att den är på väg upp. Det är i så fall mycket positivt med instans- och processordningen i ryggen.

Anf. 83 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tar åt mig av berömmet för den nya instans- och processordningen. Det är trots allt en reform som är framtagen och genomdriven i första hand av andra partier än de som nu innehar regeringsmakten och än det parti som innehar ministerposten på det här området.

Jag är långt ifrån lika positiv till alla delar av den nya instans- och processordningen. Det finns brister. Vi har brister när det gäller sekretessen. Vi har brister när det gäller olika utfall i olika delar av landet. Det finns flera saker som jag tror att vi behöver ta itu med. Men det är utmärkt att Tobias Billström som migrationsminister nu sluter upp bakom den nya instans- och processordning som hans parti för, tror jag, bara fyra och ett halvt eller fem år sedan helst inte ville se genomförd.

Det är bra att partier kan förändras. Det ger hopp om framtiden. Utifrån den förhoppning jag, möjligen fåfängt, ändå hyser om en förändring av politiken också på andra områden skulle jag nog vilja ha ett svar på följande fråga: Vad gäller nu beträffande anhöriginvandringen?

Vi har tidigare under den här debatten haft en diskussion om sådana frågor. I dag är det så att det när det gäller en person som är gift eller sammanboende här i Sverige och partnern saknar tillstånd som regel och i stort sett i varje enskilt ärende krävs att personen i fråga återvänder till hemlandet – oberoende av att där ofta finns en risk för förföljelse och trakasserier – för att söka ett tillstånd som den här personen med största säkerhet ändå kommer att få.

Jag ber inte Tobias Billström att uttala sig i ett enskilt fall eller så, men jag skulle vilja få ett klargörande från Tobias Billström om hur han ser på den reglering av anhöriginvandringen som i dag finns.

Sedan är det väl bara att konstatera att det besked som ministern ger till de papperslösa som finns här och som inte alls är prövade enligt den nya instans- och processordningen – det ska man komma ihåg – utan enligt den gamla, osäkra ordningen är: Åk hem!

Det är skönt att inte alla ger samma besked.

Slutligen yrkar jag bifall till reservation 18 under punkt 15 och till reservation 11 under punkt 10.

Anf. 84 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är lite märkligt här. Jag tycker att jag var väldigt tydlig om den nya instans- och processordningen och om vår syn på denna. Klart och tydligt redogjorde jag för att regeringens hållning i den här frågan är att det är nödvändigt med en utvärdering av instans- och processordningen, fullt i enlighet med det beslut som riksdagen fattade i samband med att ordningen infördes. Det är klart att vi ska utvärdera den.

Jag har också i andra debatter med Kalle Larsson – bland annat så sent som i en interpellationsdebatt för någon vecka sedan – klargjort att det här måste ske med omsorg och att det kanske inte är helt möjligt att få klara och tydliga fakta på bordet eftersom ordningen har gällt i bara ett år. Icke desto mindre ska det hela genomföras. Direktiven håller just nu på att finaliseras på Justitiedepartementet.

Jag ska inte fördjupa mig i diskussionen om anhöriginvandringen. Det räcker bra med att hänvisa till utskottets betänkande och till det ställningstagande som utskottet har kommit fram till i de frågorna.

Anhöriginvandringen berörs egentligen inte direkt i skrivelsen, utan det där är en del av resultatet framför allt av de motioner som har inlämnats på det här området, inte minst av Kalle Larssons parti, och som utskottet har haft att ta ställning till.

Jag tycker att utskottets bedömningar i frågan är fullständigt tillräckliga att luta sig mot.

Anf. 85 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Det är precis så som migrationsministern säger, att skrivelsen är en översikt av vad som tidigare hänt i migrationspolitiken och att vi nästa år kommer att diskutera den nya alliansens politik. Jag menar att vi redan i dag diskuterar den, för det vi diskuterar är ju socialförsäkringsutskottets betänkande med utgångspunkt i skrivelsen. Dessutom har det kommit in ett antal idéer och förslag som man redan i dagsläget skulle ha kunnat anpassa sig till.

Vi har tidigare här fört en diskussion om EU. Jag vet att du i EU-sammanhang för fram ungefär de tankar som jag själv många gånger har framfört, att man måste se till roten till migrationen, till vad det sker i de länder som flyktingarna kommer från. Det tycker jag är väldigt positivt.

Men när jag läser åiterrapporterna från olika EU-möten – ni skriver lite grann om vad de olika länderna säger – upplever jag att du är relativt ensam om att föra fram de synpunkterna. Det är en mycket större tonvikt på dem som vill ha det restriktiva.

Jag skulle vilja höra vad som är din uppfattning där. Är en svängning på gång, eller är det som förut så att säga? Tycker du att du har stöd här eller inte?

När det gäller återvändandet är det som du säger. Många får ett avslagsbeslut och ska återvända hem. Men i dagsläget sker det på väldigt olika sätt. Vissa blir inte hemskickade på ett respektfullt sätt, utan man tar till väldigt drastiska metoder. Det tycker jag ligger helt utanför allt det som vi i Sverige ska ägna oss åt. Vad kan du göra för att rätta till detta?

Anf. 86 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Som vi flera gånger i den här debatten har kunnat konstatera och som företrädare för alliansen på ett mycket förtjänstfullt sätt har redogjort för är det regeringens mycket bestämda uppfattning att den europeiska unionen är ett mycket viktigt verktyg för att kunna driva en vettig migrationspolitik.

Vi har inga förutsättningar att på egen hand lösa de problem som den nuvarande stora tillströmningen från Irak är ett exempel på och inte heller att på längre sikt utforma en vettig och hållbar asyl- och migrationspolitik för hela EU-området utan att vara aktiva i de här frågorna.

Jag har vid flera tillfällen sagt att jag inte tycker att det är tillräckligt att diskutera bara gränskontrollen. Det är inte rimligt att lägga tyngdpunkten enbart på denna. I mina inlägg i ministerrådet för svensk räkning har jag också redogjort för regeringens ställningstagande på det här området. Vi måste arbeta mycket mer med kapacitetsbyggande i ursprungsländerna och mycket mer med en aktiv biståndspolitik och med att se till att insatser å unionens vägnar riktas åt rätt håll för att därmed göra livet dragligare och bättre för människor i ursprungsländerna. Därför måste vi

också vara medvetna om att det här är mångfasetterade frågor – självfallet!

Du frågar hur mina kolleger resonerat på det här området. Jag kan konstatera att Sverige för närvarande kanske inte har lika många länder omkring sig där man har samma uppfattning som vi när det gäller utformningen av migrationspolitiken.

Å andra sidan står EU nu i begrepp att bedriva en mycket stor, omfattande, förhandlingsprocess som ska leda fram till det så kallade Haag-programmets ersättare som, enligt beställning från de europeiska regeringscheferna, ska vara på plats år 2010. Eftersom Sverige kommer att ha ordförandeklubban under det andra halvåret 2009, det vill säga innan programmet ska vara färdigt, kommer vi att ha stora möjligheter att fram till dess höja rösten och påverka utformningen av programmet.

Jag kan försäkra, Bodil Ceballos och övriga i kammaren, att regeringen avser att göra sitt yttersta när det gäller att se till att den vision om hur migrations- och asylpolitiken ska vara utformad som vi från regeringens sida har också blir verklighet i det här programmet.

Anf. 87 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Det hanns inte med något svar beträffande avvísningarna. Det är faktiskt så att de sköts väldigt illa på vissa ställen i landet, medan de sköts väldigt bra på andra ställen. Det måste väl finnas åtminstone någon form av gemensamma regler så att man inte kan bete sig hur som helst i våra polisdistrikt.

I och med regeringsskiftet var det många papperslösa och flyktingar över huvud taget som satte stort förtroende till regeringen och till den politik som ni kommer att föra. Men det är tre olika partier som har stått upp för en amnesti, som man kallar det för. Det är bara ni som tidigare inte gjort det. Ni gick till val på att *inte* genomföra en amnesti; det har jag kollat upp. Däremot sade ni att ni skulle ge arbetstillstånd.

Jag vet att det här är på gång, men det drar ut på tiden. Jag hade hoppats att detta skulle komma mycket tidigare. Men jag förstår att det också måste bearbetas, beredas och så vidare. Men kan du i dagsläget ge alla dem ett hopp som fortfarande befinner sig i det här landet och som inte har sina papper i ordning när den här lagstiftningen träder i kraft etcetera?

Anf. 88 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Eftersom jag hade en replik kvar sparade jag diskussionen om återvändandet och formerna för detta till den repliken.

Det är självfallet så att alla former av avvísning måste ske med utgångspunkt i humanism och i att det sker på ett värdigt sätt. Det där står i instruktionerna för det arbetet, och det är också regeringens uppfattning att det ska vara så.

Jag förutsätter att polismyndigheterna i landet, också nationellt, regelbundet följer upp och utvärderar sina insatser på det här området och ser till att det sker i enlighet med de principer som är fastlagda, det vill säga på ett värdigt och humant sätt. Samtidigt ska man komma ihåg att det är viktigt att arbeta för att underlätta för och ge tilltro till de människor som vill återvända hem men som kanske inte ser den här möjlighet-

en vid första vändan. Det är därför som det så kallade återetableringsstödet som nu införs kommer att vara av stor betydelse.

Frågan om arbetskraftsinvandring bereds tillsammans med det slutbetänkande som Kommittén för arbetskraftsinvandring överlämnade till regeringen den 16 oktober förra året. Det är ett kommittédirektiv som ska beredas av mitt departement. Vi utgår från att så snart det har gått ut på remiss och vi har fått tillbaka materialet kommer vi att kunna börja arbeta med det. Men i dagsläget har jag inte mer att säga i den här frågan. Innan remissrundan är färdig – och man ska vara medveten om att det är en mycket stor reform som hela det här slutbetänkandet kommer att ligga till grund för – är det inte möjligt att föregripa det arbetet här och nu. Vi får vänta tills vi får materialet tillbaka.

Anf. 89 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Nu avslutas den socialdemokratiska eran med svensk migrationspolitik, sade statsrådet. Jag kan lugna statsrådet med att vi redan nu står beredda att ta över, inte minst inför 2010, och föra en fortsatt human flyktingpolitik, som har uppskattats av omvärlden men också av de organisationer som är aktiva på det här området. Statsrådet kan vara lugn på den punkten.

En fråga har jag. Jag har sedan hösten ställt frågor till statsrådet om åtgärder när det gäller framför allt ensamkommande barn och kommunernas ansvar att vara mottagningskommuner. Jag har fått växlande svar, och som jag sade i mitt inledningsanförande är det allt från förhoppningar och möjligheter till att följa frågan och återkomma. Nu konstaterar jag av debatten här att ni inte är främmande för andra lösningar. Folkpartiets Fredrik Malm sade att det är en förutsättning för svensk migrationspolitik att kommunerna solidariskt ställer upp.

Nu står vi i en situation där vi har 427 ensamkommande barn och 11 444, så här långt, asylsökande. Det kräver att kommunerna ställer upp solidariskt. Hur länge ska vi vänta på åtgärder från regeringens sida när det gäller att möta och ta sig an de här frågorna? När kan vi förvänta oss att få se genomslag?

Anf. 90 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt att frågan om de ensamkommande barnen är viktig och angelägen. Jag utgår från att man från alla partier tycker att det är betydelsefullt att man har barnens bästa för ögonen även i asylpolitiken. Det är precis vad regeringen har. Det är därför som vi har varit offensiva i vårpropositionen och anslagit inte bara 15 miljoner kronor extra på att hantera den här frågan utan också sett till att vidta de förändringar som har påkallats av Sveriges kommun- och landstingsförbund och många av de kommuner som vill kunna ta emot men som har varit lite osäkra om förutsättningarna.

En av de viktigaste förändringarna handlar naturligtvis om principerna för ersättning för vård av de personer som kommer till de här kommunerna. Det har tidigare funnits ett tak, 18 år. Längre än så har man inte kunnat få ersättning. Men vi höjer detta tak till 21 år. När jag var i Skellefteå i går och talade med kommunledningen och socialtjänsten och hemmet Origo, som under många år har bedrivit ett mycket verkningsfullt arbete för att ta emot ensamkommande barn – sedan 1987 har man

ägnat sig åt detta – sade man att det här är en väldigt viktig och välkommen åtgärd. Jag hoppas naturligtvis att i den här debatten och i andra sammanhang kunna sprida detta glada budskap till landets kommuner och därmed göra det ännu mer attraktivt, det är precis vad det handlar om, att ta emot de här barnen. Vi dubblar också grundersättningen från 500 000 till 1 miljon för den kommun som tar emot. Vi ser också till att höja sjukhusersättningen från nuvarande 1 600 till 1 950 kronor för belagda platser.

Sammantaget tror jag mycket starkt att de här åtgärderna får effekt. Vi kan redan notera att 23 kommuner har tecknat avtal med Migrationsverket och ytterligare 30 kommuner står i kö. Detta som ett direkt resultat av vad som har hänt. Jag tycker att det är positivt och viktigt att vi har fått i gång debatten om de ensamkommande barnen. Det var inte meningen att den reform som beslöts i bred enighet i riksdagen skulle leda till att de fyra så kallade ankomstkommunerna – Solna, Sigtuna, Malmö och Mölndal – skulle bära ett så tungt lass som de har fått göra. I och med de förändringar som vi gör tar vi stora steg i rätt riktning.

Anf. 91 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är glädjande att statsrådet är ute och talar med de kommuner som redan tidigare har varit positiva. Då har man naturligtvis fått positiv respons i dialogen. Problemet är att vi möter också många kommuner som tidigare har haft en negativ inställning och där man inte har förändrat sin uppfattning utifrån det förslag som nu ligger i vårpropositionen från regeringens sida när det gäller ekonomiska åtaganden.

Jag har väl inte samma förhoppningar som statsrådet om snabba lösningar på det här området. Jag kan naturligtvis hoppas att det ska hända saker och ting, men det jag än så länge har mött ute i debatten är inte någon aha-upplevelse om att någon snabb förändring skulle kunna ske. Jag ser också situationen utifrån vad jag kan läsa om ankomstkommunernas situation, med många fler barn i olika former av åtgärder och placeringar i förhållande till vad som var tänkt från början. Vi kan också se kommuner, inte minst kommuner med goda kontakter med regeringen, som inte är beredda att ställa upp och solidariskt ta på sig det ansvar som man skulle kunna tänka sig.

Det räcker inte med flygblad och kommunala stämmor eller att man går ut med brev. Det handlar om ytterligare åtgärder. Min förhoppning är att det ska ske saker och ting, att det ska ske snabbt och att regeringen tar sig an uppdraget att regera i stället för att skicka flygblad i de här viktiga frågorna.

Anf. 92 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är trevligt att Göte Wahlström har noterat det viktiga arbetet att försöka få de moderata kommunpolitikerna att engagera sig i den här frågan. Jag måste dock säga att jag blir lite förvånad över att det kommer från Göte Wahlström som ju representerar ett parti som vägrade att underteckna det brev som lades fram för socialförsäkringsutskottets ledamöter och som samtliga borgerliga partier i alliansen skrev under och skickade till alla landets kommuner. Det undertecknades också av Miljöpartiet, som ska få en stor eloge för detta. Bodil Ceballos insåg värdet och vikten av att man samarbetar i den här frågan och inte gör partipoli-

tik av den. Göte Wahlströms parti och Vänsterpartiet med Kalle Larsson i spetsen vägrade att underteckna brevet.

Jag måste också konstatera att vi lämnade in en begäran till den socialdemokratiska partiledningen om att få komma till er kongress och prata med era kommunpolitiker om värdet och vikten av att av er ledda kommuner tar emot de här barnen. Till svar fick vi två rader tillbaka i Marita Ulvskogs vanliga vänliga trevliga stil, det vill säga att vi inte var välkomna.

Jag kan tala om för Göte Wahlström att jag är beredd att resa runt till alla landets partistämmor och prata om värdet och vikten av att vi alla hjälps åt och värnar om de här barnens bästa. Men det går inte om landets största oppositionsparti inte är intresserat av att medverka.

Vi kommer att fortsätta att arbeta intensivt för att få flera att ställa upp. Vi kommer att göra det med de åtgärder som jag redovisade i samband med vårpropositionen och som jag talat om här. Vi kommer inte att ligga på latsidan. Jag har pratat med mitt folk, och så får Göte Wahlström göra sitt bästa för att prata med sina kommunpolitiker. Men jag måste säga att jag inte känner mig helt säker på att engagemanget verkligen finns hos Socialdemokraterna för den här frågan.

Anf. 93 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Snart är dagens och vårens migrationspolitiska debatt avslutad. Det är dags att sammanfatta och dra några slutsatser.

Först kan vi konstatera att det från socialdemokratiskt håll aviseras i retoriken och i vissa reservationer en möjlig kursändring. Kommer den att bekräftas i voteringar och i ytterligare tydliga markeringar är den mycket välkommen. Vi kommer att leta efter de voteringarna.

Vi kan konstatera att från de tidigare flyktingvänliga borgerliga partierna har här en mycket tydlig positionsförändring skett. Den välkomnas av Socialdemokraterna, därför att det är till den socialdemokratiska och moderata politiken som dessa partier har anslutit sig i allt väsentligt, och de har övergivit tidigare ståndpunkter att vilja förändra politiken.

Från migrationsministern har vi inte fått höra några egentliga nyheter. Det är fortfarande så att den som är gift eller sammanboende med någon som befinner sig i landet ska åka tillbaka till sitt hemland för att därifrån söka tillstånd för anhöriginvandring som man med största säkerhet kommer att få. De papperslösa i Sverige kommer att få fortsätta att hoppas på att eventuellt någon gång få tillstånd att stanna som arbetskraft. För den som inte kan arbeta återstår väl enligt migrationsministern inget hopp.

För Vänsterpartiets vidkommande konstaterar vi att det som nu återstår är ett omfattande och tungt opinionsarbete. Vi kommer tillsammans med alla de som så önskar – från frivilligorganisationer, från kyrkor och samfund, från partier och organisationer – att fortsätta arbetet för en human flyktingpolitik i det här landet.

Rätten till asyl är konventionsstadgad, och den måste också här i kammaren försvaras. Därför är hoppet just nu satt till alla som fortsätter att kämpa för att den rättigheten också ska finnas i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 7 §.)

6 § Driftsformer för sjukhus

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2006/07:SoU11
Driftsformer för sjukhus (prop. 2006/07:52).

Anf. 94 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Sverige kan erbjuda en i förhållande till många andra länder mycket bra hälso- och sjukvård. Det är vi nog överens om oavsett politisk uppfattning. Samtidigt hör just hälso- och sjukvård till de ämnen som kanske diskuteras mest när människor hör av sig till politikerna.

Vi vet att svensk sjukvård står inför stora utmaningar inom en snar framtid. En sådan utmaning är just driftsformer för sjukhus.

Bakgrunden till dagens debatt är regeringens proposition *Driftsformer för sjukhus* och sex motioner som har väckts med anledning av propositionen. Vidare behandlas tre motionsyrkanden från den allmänna motions tiden.

Utskottet har hållit en offentlig utfrågning för att bredda beslutsunderlaget. I denna deltog bland annat representanter för Socialdepartementet, Sveriges läkarförbund, Vårdförbundet, PRO, SPF och Vårdföretagarna.

Socialutskottet tillstyrker regeringens förslag att upphäva inskränkningarna i landstingens möjligheter att överlämna driften av regionsjukhus, regionkliniker och övriga sjukhus till annan. Det innebär att landstingen ska kunna sluta avtal om driften av sjukhus utan krav på att avtalen innehåller villkor om att verksamheten ska drivas utan syfte att ge vinst åt ägare eller motsvarande intressent. Avtalen ska inte heller behöva innehålla villkor om att vården ska bedrivas uteslutande med offentlig finansiering och vårdavgifter. Vidare ska landstingen kunna överlämna driften av regionsjukhus och regionkliniker till någon annan. Utskottet ställer sig även bakom regeringens förslag att det nuvarande kravet på att bedriva hälso- och sjukvård vid minst ett sjukhus i offentlig regi upphävs. Denna lagändring föreslås träda i kraft den 1 juli 2007.

Fru talman! Vi ser fram emot en spännande och intressant debatt här i dag. Vi kan ha olika utgångspunkter i frågan som gör att vi naturligtvis tycker olika. Men det gemensamma för oss i socialutskottet är ändå, för att använda ett bevingat uttryck, att vi alla värnar om *mens sana in corpore sano* – en sund själ i en sund kropp.

Därmed kan debatten börja.

Anf. 95 YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Fredrik Reinfeldt lovade i valrörelsen att inte sälja ut akutsjukhusen. Därmed ströks privatiseringsdebatten från dagordningen. Men nu lägger alliansen, trots detta löfte, fram en proposition, *Driftsformer för sjukhus*, som gör det fritt fram för att flagga ut hela sjukhusflottan från den 1 juli. Det är inte bara ett skamligt löftesbrott utan också ett förhastat och ogenomtänkt förslag. Den diskussion som borde ha ägt rum under valrörelsen, men som målades över med en lögn, måste därför föras nu i elfte timmen.

”För det första har sjukvården en spännvidd som ingen annan allmän medborgarservice. Sjukvården kan vara mycket enkel, som när läkare skriver ut hostmedicin per telefon. Och oerhört komplicerad, som när flera läkarteam måste avlösa varandra för att genomföra en komplicerad organtransplantation.

Att bassjukvård kan privatiseras utan att kvaliteten sjunker betyder inte att storsjukhusen utan vidare kan säljas till högstbjudande eller splittas upp i vårdgallerior. Medan basvården bör decentraliseras så långt möjligt måste specialistvården tvärtom koncentreras. — — —

Det andra argumentet mot utförsäljning av stora sjukhus, särskilt universitetskliniker, följer av det första: konkurrensen blir skenbar. Konkurrens mellan privat och offentligt må ha sin plats i den lågteknologiska vården. Men jämfört med ett akutsjukhus är en vårdcentral billig både att upprätta och driva. Och ganska lätt att flytta. Men ett sjukhus står där det står. Även efter en privatisering råder i praktiken en monopolsituation.”

Fru talman! Jag citerade en krönika av P.C. Jersild som inledning på mitt anförande. Och jag håller med om det som P.C. Jersild säger.

Vi har en viktig debatt att föra i dag, och det är ett oerhört viktigt beslut som riksdagen kommer att fatta om några timmar. Det handlar om ett systemskifte i sjukvården. Det handlar inte, som P.C. Jersild också beskriver bra, om mångfald i sjukvården. Det finns med dagens lagstiftning alla möjligheter att lägga ut delar av vården på entreprenad när man tycker att det är lämpligt.

Också sjukhus kan läggas ut på entreprenad under förutsättning att man följer fyra enkla regler. De fyra enkla reglerna är att man inte ska ha gräddfiler, utan att patienterna ska tas emot utifrån sina behov och inga andra kriterier, att man ska återinvestera vinsten i verksamheten, att man inte får sälja ut universitetssjukhus och att det måste finnas minst ett sjukhus i varje landsting som drivs offentligt. Det är rimliga regler som ger bra spelregler också för mångfald i sjukvården.

Den proposition som vi ska besluta om här i dag handlar om någonting annat än mångfald. Den handlar om ett systemskifte i sjukvården. Det är att öppna för utförsäljning eller utflaggning av våra mest högspecialiserade sjukhus, universitetssjukhusen, som utgör en gemensam skatt för oss i form av både kompetens och investeringar.

Det handlar om att öppna för gräddfiler i sjukvården, att privatbetalande patienter ska kunna gå före eller få bättre vård än alla andra som finansierar sin vård med skattemedel. Något som vi länge har varit mycket stolta över i Sverige, och som väckt beundran från många andra länder, är just detta att också den högspecialiserade vården, den dyraste och svåraste sjukvården, är till för alla på lika villkor utifrån behov. Där är det inte så att den som är rik kan köpa sig förtur i kön. Cancervården är ett bra sådant exempel.

Vi har många svåra diskussioner att föra om prioriteringar i cancer vården. Vi för dem ofta här i riksdagen. De förs ute i samhället. Det fördes alldeles nyligen diskussioner bland olika specialister om de olika nationella riktlinjer som nyligen framtagits. Det är svåra frågor.

Men en viktig sak är att den allra bästa cancervården – och vi är duktiga på cancervård i Sverige, även om vi kan bli bättre – utförs av den offentliga sjukvården, och den har alla tillgång till på lika villkor. Visar

det sig att det inte är lika villkor har vi politiska medel att använda för att säkerställa likvärdigheten.

Om man säljer ut Radiumhemmet och tillåter Radiumhemmet att ta emot privatbetalande patienter, hur länge till kommer vi då att kunna vara stolta över en högklassig cancervård som är lika för alla?

Jag skulle vilja fråga Göran Hägglund som ju är här i kammaren: Om man nu inför gräddfiler, det vill säga möjligheten för den som betalar privat eller har privat sjukvårdsförsäkring att kunna köpa sig bättre eller snabbare vård på offentligt finansierade sjukhus som läggs ut på entreprenad – vilket lagändringen som vi ska besluta om i dag innebär – varför då bara på de sjukhus som drivs på entreprenad? Ska också andra delar av den offentliga sjukvården öppnas för privatbetalande patienter? Varför ska i så fall inte ett offentligt drivet och offentligt finansierat sjukhus få göra samma sak som ett offentligt finansierat entreprenaddrivet sjukhus får göra och ta emot privatbetalande patienter?

Kan Göran Hägglund ge svar på de frågorna i dag? Det är många som undrar över om detta systemskifte ska ta ytterligare ett steg och också gälla hela den offentliga sjukvården.

Jag menar att statsministern, precis som P.C. Jersild beskrev i en krönika, var falsk i valrörelsen. Jag citerar vad Fredrik Reinfeldt sade till Göran Persson i en av de avslutande partiledardebatterna i SVT. Han sade så här när frågan om utförsäljning av akutsjukhus kom upp: ”Vi vill inte sälja akutsjukhus, som du påstod i en tidigare debatt. Vi har inte det förslaget. Jag är glad att du gav mig möjlighet att ge det beskedet här i kväll.” Så sade Fredrik Reinfeldt i valrörelsen.

Jag tror att det var få människor som inte uppfattade det som att Moderaterna och alliansen inte tänkte genomföra förändringarna när det gäller utförsäljning av akutsjukhusen. Man kan alltid diskutera värdet av ord, men i en avslutande partiledardebatt är det svårt att uppfatta detta på ett annat sätt än att man inte tänker genomföra det förslaget.

Jag förstår varför han sade det. Ni vill naturligtvis inte ha denna debatt. Det finns inget folkligt stöd för de förändringar som ni nu kommer att rösta igenom här i kammaren.

Det finns tvärtom ett starkt folkligt stöd för att vi ska ha en sjukvård som fördelas efter behov och där det inte är möjligt med gräddfiler utan där man kan vara säker på att om någon annan får gå före är det för att den är sjukare och inte för att den har betalat mer för sjukvården. Och även om jag blir drabbad av en sjukdom som visar sig vara oerhört dyr att behandla kommer jag att få den behandlingen. Man kommer inte att väga in vad jag har betalat för att få den behandlingen. Det finns ett mycket starkt stöd hos svenska folket för detta som ni nu river upp.

Det finns också ett mycket starkt stöd för att våra viktigaste sjukhus ska vara vår gemensamma tillgång och inte något som ska ägas av internationella börsföretag där besluten ska fattas i slutna styrelserum långt utanför vårt land. Det finns ett mycket starkt stöd för att inte låta marknadsstänkande och ohejdat vinstintresse få styra och vara drivkraft för sjukvården och dess utveckling.

Jag tror också att det finns stöd för att man ska vara öppen för mångfald i sjukvården. Det är bra att man kan pröva andra utförare och att det inte alltid är landstingen som är bäst på att utföra sjukvården.

Men det är inte det som beslutet handlar om. Beslutet i dag handlar om universitetssjukhusen och möjligheten att köpa sig förtur eller bättre vård på de stora sjukhusen. Det är det som vi är oense om och inte om mångfalden i vården.

Kanske är vi oense om mångfalden också, när jag tänker efter. Det är väl så, Göran Hägglund, att regeringen i morgon kommer att ta beslut om att lägga ned Mångfaldsdelegationen. Delegationen för mångfald i vården tillsattes under min tid och har till uppgift att komma med förslag på hur man ska underlätta för små aktörer att kunna vara med i vård och omsorg.

Vi vet hur det ser ut många gånger. När en liten idéburen organisation eller ett personalkooperativ – många av dem har ett starkt eget engagemang i den vård och omsorg som de själva arbetar med eller är starkt förknippade med, kanske via en värdegrund eller gemensamt ägande – tar över en verksamhet finns det ofta ett starkt positivt värde i just detta. Men så händer det som ofta händer. Vid nästa upphandling kommer en stor koncern med helt andra ekonomiska muskler och lägger ett ekonomiskt fördelaktigare anbud. Då förlorar den mindre, engagerade entreprenören sitt avtal och så är hela det värdet förlorat.

Vi såg det för något år sedan på Brommageriatriken som var ett bra exempel på ett personalkooperativ med stort engagemang där alla var nöjda med kvaliteten men där man blev utkonkurrerad i upphandlingen.

Detta är inga lätta frågor, men det var precis det som delegationen skulle komma med förslag på: Hur kan vi underlätta situationen för de små aktörerna som inte har de stora ekonomiska musklerna?

Efter vad som står på listan ska regeringen i morgon ta beslut om att lägga ned delegationen. Det blir alltså inga förslag på hur de små aktörerna ska få lättare att agera i sjukvården. Samtidigt planerar riksdagen i dag att ta beslut om att underlätta för de stora internationella börsföretagen att vara med och köpa och sälja ut våra universitetssjukhus till högstbjudande. Det är osmakligt att satsa på de stora internationella vårdkoncernerna och prata om mångfald men samtidigt lägga ned delegationen för mångfald i vården.

Det finns ett perspektiv till som jag vill ta upp, fru talman. Det handlar om forskningen och utbildningen. Sverige har varit och är framgångsrikt när det gäller medicinsk forskning. Det bästa universitetet är Karolinska Institutet som rankas högst bland svenska universitet i olika internationella jämförelser. Det brukar faktiskt inte vara något annat svenskt universitet som kommer i närheten när man gör de internationella jämförelserna. Man kan alltid i någon mån ifrågasätta sådana jämförelser, men det är hur som helst ett universitet med mycket goda resultat.

Låt mig citera vad Harriet Wallberg-Henriksson, rektor för Karolinska Institutet, skrev tillsammans med prorektor Hans Forssberg med anledning av den proposition som vi nu behandlar: "Som högsta chefer för landets enda medicinska universitet ... är vi oroliga för att lagändringen kraftigt försämrar förutsättningarna att bedriva konkurrenskraftig medicinsk utbildning och forskning i vårt land. --- Ett skräckscenario är att våra stora universitetssjukhus styckas upp och förvandlas till vårdgallerior med olika aktörer för varje specialitet. Lägg därtill återkommande upphandlingar och byten av ansvariga aktörer där vinstintresset inte ger utrymme för vare sig långsiktiga forskningsprojekt eller utbild-

ning på mer grundläggande nivå. Sådana 'vårdgallerior' istället för sammanhållna universitetssjukhus skulle innebära att både forskning och utbildning kraftigt försvåras eller till och med omöjliggörs i vårt land."

Göran Hägglund, detta är mycket allvarlig kritik som framförs av ett framstående universitet. Denna kritik har på inget sätt behandlats i propositionen. Den viftas snarast bort med vänsterhanden, och man säger att det är viktigt med ett bra samarbete. Jo tack, det är det. Men vi har hittills inte sett något sådant bra samarbete mellan Karolinska Institutet och de privata vårdgivarna som är ganska många i Stockholm. Man har tvärtom ganska dåliga erfarenheter av det samarbetet. Det är till exempel svårt att få fram utbildningsplatser.

Du har över huvud taget inte brytt dig om frågan om att de olika verksamheterna följer helt olika tidsperspektiv. Upphandlingen av sjukvård följer ett tidsperspektiv. Planeringen av medicinsk forskning följer ett helt annat tidsperspektiv. De två frågorna kommer att bli svåra att förena. Och det kommer att bli svårt att förena tjänster, vilket är en viktig förutsättning för att kunna bedriva en bra verksamhet.

Avslutningsvis vill jag kommentera två ståndpunkter som brukar framföras av de borgerliga debattörerna i denna fråga. Ni brukar säga att man inte ska överdriva riskerna, att det inte kommer att bli så illa, att det säkert inte kommer att bli så många sjukhus som säljs ut och att det säkert blir som det var innan den nuvarande lagstiftningen fanns på plats. Det är inte sant.

Den nuvarande lagstiftningen kom till just eftersom det för första gången började förekomma att man ville sälja ut sjukhus. Då sade vi socialdemokrater tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet att okej, det kan man göra, men då är det rimligt att det finns vissa regler som ska gälla när man lägger ut ett sjukhus på entreprenad. Vi satte upp fyra regler.

Det är dem som ni nu tar bort, och ni gör det för att det finns företrädare ute i landstingen, som är sjukvårdshuvudmännen, som vill sälja ut. Moderaterna i Stockholm har sagt att man vill göra vårdgallerier av Karolinska sjukhuset. Moderaterna i Västmanland säger att man vill sälja ut Centrallasarettet i Västerås. Och det har bara gått ett halvår sedan Moderaternas partiledare sade i tv att man inte hade några sådana planer.

Det ska bli intressant att se hur många sådana planer som dyker upp under de närmaste åren. Det är inte sant att vi återgår till det läge som var innan nuvarande lagstiftning fanns på plats. Det är ett nytt läge, och jag hävdar att det är ett systemskifte i sjukvården.

Jag hävdar att det är falskt att tala om mångfald. Vi har möjlighet till mångfald i sjukvården med den lagstiftning som finns. Med de beslut som ni planerar att ta i dag och i morgon blir det mindre mångfald och mer monopol – privata monopol.

Bifall till reservationen!

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Lennart Axelsson, Catharina Bråkenhielm, Christer Engelhardt, Fredrik Olovsson, Marina Pettersson, Per Svedberg och Björn von Sydow (alla s).

Anf. 96 ELINA LINNA (v):

Fru talman! Alla de som under de senaste åren har debatterat och lobbat för sjukvårdens omvandling till affärsverksamhet jublar i dag. Det har varit mäktiga personer och grupper som högljutt har fört fram sitt budskap: Vinsten och marknaden ska ha sin plats inom hälso- och sjukvården! Redan då regeringen – eller rättare sagt socialminister Göran Hägglund – för ett par månader sedan presenterade sin proposition var omvandlingen tydlig. Vid sin sida vid presskonferensen hade ministern placerat vd:n för Svenskt Näringsliv. Det var en ovanlig syn för mina ögon när vi talar om hälso- och sjukvård, men för den borgerliga regeringen en självklarhet. I slutet av februari presenterades propositionen, i dag kommer ett beslut att tas här i kammaren och redan den 1 juli träder lagen i kraft. Fort ska det gå när man stiftar en lag som innebär ett systemskifte i svensk sjukvård. Med sådan fart kan vi förstå att lagen bygger på massor med antaganden, tro och förhoppningar. Konkreta konsekvensanalyser lyser med sin frånvaro.

En av de förhoppningar som regeringen framför är att mångfald bidrar till en mer effektiv hälso- och sjukvård. Genom konkurrensutsättning ska vi spara pengar igen. Regeringens naiva tro på marknadens magiska egenskaper ter sig både okunnig och barnslig. Det är uppenbart att kostnadseffektivitet i ett kommersiellt vårdbolag ofta innebär mindre personal och stressigare arbetsmiljö.

Ett land som har hunnit ganska långt när det gäller marknad och mångfald av sjukvård är USA. I USA, där 16 procent av bruttonationalprodukten går till vården, är ändå folkhälsan, mätt till exempel i spädbarnsdödlighet och medellivslängd, mycket sämre än hos oss. I USA, där det är långt till lika vård på lika villkor, saknar till exempel ca 48 miljoner amerikaner sjukvårdsförsäkring.

Det finns en professor emeritus med namnet Arnold S. Relman vid Harvard Medical School som i mer än två decennier studerat vinstintressets effekter på den amerikanska sjukvården. Han sammanfattar situationen så här: Inget sjukvårdssystem i den industrialiserade världen är så starkt kommersialiserat som vårt, och inget är så kostsamt, så ineffektivt och orättvist – eller så impopulärt.

Professor Relman beskriver också följande slutsats: Ett marknadsekonomiskt skäl till varför sjukvården i grunden inte kan vara en affärsverksamhet är det faktum att det i grunden inte rör sig om en symmetrisk transaktion mellan jämbördiga parter på en fri marknad. Den sjuke köparen är per definition en svagare part, fysiskt och psykiskt underlägsen, sämre informerad, ofta oförmögen att själv kontrollera transaktionen.

Jag vill citera ännu en äldre klok tänkare, den här gången från Sverige. Författaren och läkaren P.C. Jersild skriver i söndagens Dagens Nyheter: ”Även efter en privatisering råder i praktiken en monopolsituation. Äkta konkurrens innebär att minst två företag erbjuder samma tjänst. Men så blir det inte. I stället kommer läget att likna det som råder i Gotlandstrafiken. Den som vinner kontraktet blir ensam herre på täppan och kan sedan utöva utpressning på licensgivaren att höja insatserna eftersom inget alternativ finns. Att byta entreprenör är en långsam process med uppenbar risk för kvalitetssänkning under övergångsperioden. Se bara på pendeltågseländet!”

Nu driver regeringen ändå igenom lagen utan att ha lyssnat på vare sig Relman eller Jersild, men någon i den borgerliga alliansen kanske ändå känner tveksamhet så jag rekommenderar dem som brukar tänka efter före att också studera tankar av dem som är kritiska till systemskiftet inom sjukvården. Det finns fler än vi vänsterpartister, socialdemokrater och miljöpartister här i kammaren som är kritiska mot regeringens förslag.

Fru talman! Varken regeringen eller ens socialutskottets majoritet har lyssnat eller gett plats för utomstående kritiska röster i någon större utsträckning. Socialutskottet anordnade en offentlig utfrågning under tiden vi jobbade med betänkandet. Utfrågningen döptes till *Mångfald i vården* och avsågs bredda beslutsunderlaget inför utskottets beredning av regeringens proposition. Jag vågar påstå att jag sällan har besökt en mer förutsägbar utfrågning. 13 organisationer eller myndigheter hade fått fem minuter var att presentera sin syn på frågan. Svenskt Näringsliv var inte på plats den här gången, däremot fanns arbetsgivarorganisationen för de privatdrivna vård- och omsorgsföretagen, Vårdföretagarna, där. Näringslivets särställning markerades med att Vårdföretagarnas två representanter fick tio minuter var för att få fram sitt budskap. Jag ska erkänna att Karolinska Institutet också fick mer tid, men inte 20 utan 10 minuter. Och då ska vi inte glömma att Karolinska Institutet var en av de endast två kritiska inbjudna gästerna.

Karolinska Institutets erfarenhet är att privata vårdgivare ofta är ovilliga att ta emot studenter för klinisk utbildning. Ylva Johansson exemplifierade det i sitt anförande. Jag har själv också frågat runt och förstår att faran är stor att vi kommer att ha brist på utbildningsplatser. Redan nu syns det tydligt att privata vårdgivare – det finns flera i Stockholm – inte är speciellt intresserade av att bereda utbildningsplatser.

Det verkar inte heller oroa regeringen eller ens majoriteten i utbildningsutskottet som skriver i sitt yttrande att propositionens förslag inte kommer att inverka negativt på forskning och högskoleutbildning. Inom hälso- och sjukvården sätter man stort värde på beprövad erfarenhet. Det tycks inte regeringen bry sig om med tanke på hur dåligt underbyggt hela lagförslaget är.

Det har sagts förut men tål att upprepas, nämligen att avskaffandet av den nuvarande lagen som skyddar sjukhusvården från vinstintressen och som innebär att inga regionsjukhus och regionkliniker – de stora universitetssjukhusen – får lämnas ut på entreprenad, att varje landsting måste behålla minst ett sjukhus i egen regi och att verksamheten uteslutande ska finansieras med vårdavgifter och offentliga medel, det vill säga att gräddfiler i vården för försäkringspatienter inte är tillåtna, saknar sakargument. Av enbart ideologiska skäl genomförs ett systemskifte i svensk hälso- och sjukvård. Valfrihet, mångfald och vinst är honnörsord som upprepas så mycket i propositionen och betänkandet att jag börjar undra om regeringens nästa drag är att föra in orden i hälso- och sjukvårdslagen.

Fru talman! Jag hänvisade nyss till utfrågningen som också finns dokumenterad i betänkandet. Jag vill rekommendera åhörarna och lyssnarna att läsa också de inläggen. Det är tydligt att alliansens svartmålning av den nuvarande lagstiftningen har burit frukt. Det går att läsa av här och där att det finns en del missuppfattningar i negativ bemärkelse om den så

kallade stopplagen, den nuvarande lagen. Jag vill också speciellt rekommendera läsning av Pensionärernas Riksorganisations, PRO:s, välbalanserade inlägg.

En ideologisk skillnad mellan Vänsterpartiet och regeringen är inställningen till konkurrens i vården. Med ökad konkurrens riskerar vi ökad byråkrati. Enligt uppgifter i utredningen *Vinst i vården* konstateras att de amerikanska sjukhusen kan ha avtal med uppemot 200 beställarorganisationer som var och en har egna regler för vilka behandlingar som avtalen ska täcka. Flera aktörer i vården tvingar också staten och landstingen att mer noggrant reglera vården. Reglerna för vilken vård som omfattas av det offentliga Medicare i USA sträcker sig över 45 000 sidor. Hur stora kommer de administrativa kostnaderna att vara? Den så kallade beställarkompetensen måste höjas och förbättras. Hur mycket kommer det att kosta, Göran Hägglund, och vem ska betala de kostnaderna? Genom de föreslagna förändringarna kommer mer pengar att användas till annat än vård. Nu måste ju skattepengarna också räcka till den svällande byråkratin, till ständiga omförhandlingar av komplicerade vårdavtal samt till vinst åt vårdbolag och till marknadsföring.

Fru talman! Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet säger bestämt nej till regeringens förslag. Vi har en gemensam reservation i betänkandet som jag yrkar bifall till.

Jag vill avsluta mitt anförande med att läsa en insändare som jag rådde se dagen efter att socialutskottet haft sin utfrågning och som på ett tankeväckande sätt sammanfattar många människors känslor inför de förändringar som den borgerliga regeringen nu genomför. Insändaren är skriven av signaturen Legitimerad sjuksköterska och har rubriken "Lidandet saknar valfrihet". Den lyder:

Vi ska göra val med betydelse för vår livskvalitet. Det må vara hänt att jag som "kund" tvingas till omöjliga val av el, telefon eller pensionsförvaltare – omöjliga för att jag saknar den kompetens som krävs för att göra säkra val.

Men när valfriheten i marknadens skepnad tar över vården tvingas jag som lidande att göra val som jag knappt skulle ha förmåga att göra som frisk.

Visst finns det en poäng att jag som patient ska kunna få vård av någon som jag har förtroende för och vid en tidpunkt då jag har behov av det.

Men valfrihet i allianstappning handlar inte om det utan om att jag som lidande ska gå runt i ett vårdvaruhus och avgöra vilka produkter som jag behöver och av vilket företag. Och Gud förbjude att jag skulle ha behov som innebär att omsorgerna måste samordnas mellan flera olika aktörer eller att det jag behöver inte finns med i avtalet.

Kraven på patienten eller den lidandes eget ansvar drivs in absurdum. Föreställ dig att du en morgon vaknar med en förtärande psykisk smärta. Du tar till alla knep som kan ge lindring men till slut räcker inte din förmåga. Det som då krävs i en redan utsatt situation är att ringa till rätt instans och välja rätt. Och blir det fel är alliansens lösning att jag som "kund" ska lösa det genom ett byte av vårdgivare – allt i valfrihetens namn.

Men lidande saknar valfrihet. Jag väljer inte mitt lidande, och möjligheten att välja vård är inte förenat med den förtjusning det innebär att

kunna välja en ny soffa. I en situation där du knappt orkar med dig själv ska du göra val som är svåra nog att göra i friskt tillstånd.

Det krävs en mer kritisk debatt om behovet av valfrihet i vården. Alliansens definition av valfrihet saknar enligt min mening insikt om patientens behov. Devisen om att man måste vara frisk för att orka vara sjuk, blir med dagens valfrihet alltmer sann.

I detta anförande instämde Eva Olofsson (v).

Anf. 97 THOMAS NIHLÉN (mp):

Fru talman! I det här betänkandet har Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet en gemensam reservation. Jag yrkar bifall till vår gemensamma reservation och avslag på utskottets förslag med anledning av propositionen.

Miljöpartiet vill ha en sjukhusvård som betalas gemensamt och fördelas efter behov och enligt gällande prioriteringsordning. Den nuvarande lagstiftningen och regleringen syftar till att man ska undvika en kommersialisering av våra gemensamt finansierade sjukhus genom att ge landstingen och regionerna rimliga spelregler vid en eventuell överlåtelse av driften av sjukhus.

Vi anser att all skattefinansierad vård, oavsett om den drivs av landstinget eller av en privat huvudman, ska vara tillgänglig för alla på samma villkor.

Därför har Miljöpartiet varit med och utformat den reglering som nu råder på detta område i dag.

Regeringen vill med den här propositionen riva upp de regleringar som vi sammantaget tycker utgör den ram som behövs för att garantera en likvärdig och behovsstyrd vård.

När Göran Hägglund nu lägger fram sin första sjukvårdspolitiska proposition är det inte patientens bästa som står i första rummet. I stället är det ett lagförslag som enbart fokuserar på företagets möjligheter att göra vinst och att dela ut vinster till anonyma aktieägare. Alliansens så kallade startlag är ingenting annat än en utförsäljningslag.

Hela grundtanken med borgarnas privatiseringsiver i fråga om sjukvården är att föra in samma marknadstänkande som finns inom andra sektorer i sjukvårdssektorn. På så sätt hoppas man kunna få ned kostnaderna genom att den privata sektorn påstås vara effektivare än den offentliga.

Det man fullständigt har missat är att vård inte är en vara som alla andra. Det kommer alltid att finnas begränsade vårdresurser, vilket innebär att det alltid måste göras prioriteringar i enlighet med den av riksdagen fastställda prioriteringslagstiftningen. Hittills har de allra flesta varit eniga om att det är vårdbehovet och inte storleken på patientens plånbok som ska avgöra vilken vård man får och i vilken ordning.

Den proposition som i dag ligger på riksdagens bord handlar inte om höjd kvalitet eller bättre tillgänglighet inom hälso- och sjukvården. Den handlar inte heller om nytänkande och nya organisationsformer. Den handlar om att främja de stora vårdbolagens möjlighet att gå med vinst och dela ut vinster och att det är skattebetalarna som ska stå för notan.

Fru talman! Den första av de fyra begränsningar som regeringen nu vill riva upp är bestämmelsen i hälso- och sjukvårdslagen om att lands-

ting som överlämnar till någon annan att bedriva hälso- och sjukvård som ges vid ett sjukhus i avtalet ska ange villkor om att verksamheten ska drivas utan syfte att ge vinst åt ägare eller motsvarande intressent. Nuvarande bestämmelse berör vinstutdelning i en verksamhet som är helt uppbyggd av och helt finansierad med skattemedel. De sjukhus som är uppbyggda och finansierade med privata medel berörs inte i dagens lagstiftning.

Tanken om ”den rena konkurrensen” på det här området är utopisk, tycker vi. Det är några få stora börsnoterade företag som i realiteten kommer att kunna lägga anbud för att ta över driften av våra sjukhus. Bolagens överordnade intresse är vinst och vinstutdelning. Att de går med vinst är i sig inget problem så länge vården är överordnad och en eventuell vinst eller ett eventuellt överskott återinvesteras i verksamheten för att förbättra den. För oss handlar det om vad företaget gör med vinsten och vilken betydelse vinsten har i förhållande till annat.

Det är av dessa skäl det har varit viktigt att ha den reglering som nu råder. Ett ytterligare motiv till denna regel är att man har velat underlätta för småföretag, ideella organisationer och företag som drivs utan syfte att ge vinst till ägarna att starta och växa inom vårdsektorn.

Allianspartierna har medvetet försökt att lura svenska folket genom att påstå att den nuvarande lagstiftningen skulle innebära ett förbud mot vinster inom vården. Detta påstående är naturligtvis helt felaktigt och vilseledande. Den reglering som finns är att den som vill ta över och driva ett sjukhus som är uppbyggt med hjälp av skattepengar inte får dela ut eventuell vinst till aktieägare eller liknande, utan vinsten ska återinvesteras i verksamheten.

Om ett företag vill ta över driften av ett sjukhus från landstinget eller regionen behöver inte företaget satsa några egna pengar, utan får alla pengar och resurser till driften av landstinget eller regionen. Eftersom företaget inte investerar några pengar finns det enligt vår mening heller ingen anledning att tillåta utdelning av eventuella vinster. Det finns alltså inget vinstförbud inom vården, däremot ett förbud mot att dela ut vinster om verksamheten drivs privat men med skattebetalarnas pengar.

De företag som vill investera och själva bygga upp ett sjukhus där de står för alla kostnader inklusive driften berörs över huvud taget inte av nuvarande reglering. Varför startas det då inte fler privata sjukhus? Antagligen tycker de stora vårdbolagen att det är en dålig affärsidé som innebär för stora risker. Jag har full förståelse för att man hellre ser att landstinget och skattebetalarna står för hela risken och alla resurser till driften av verksamheten.

Överskottet – eller vinsten – är nödvändigt för att man ska kunna investera i ny teknik och bättre kompetens. Det är de flesta, inklusive Göran Hägglund, överens om. Det låter ju rimligt, men varför finns det då i socialministerns proposition inget om en lägsta återinvesteringsprocent för eventuellt överskott och eventuell vinst?

Fru talman! Den andra begränsningen som regeringen vill riva upp är att landstinget eller regionen som överlämnar till någon annan att bedriva hälso- och sjukvård som ges vid ett sjukhus i avtalet ska ange villkor för att verksamheten ska drivas uteslutande med offentlig finansiering och vårdavgifter. Regleringen innebär en garanti för att all skattefinansierad

vård, oavsett om den drivs av landstinget eller av en privat huvudman, ska vara tillgänglig för alla på lika villkor.

Socialministern och de borgerliga partierna vill nu ändra dessa grundläggande villkor. De föreslår att privata entreprenörer inte ska behöva följa dessa regler utan ska kunna ta emot patienter med annan finansiering, antingen via sjukvårdsförsäkringar eller genom att man betalar ur egen ficka.

Om vi låter regeringens proposition bli verklighet innebär det att vi tar första steget mot en försäkringsbaserad vård. Allt detta betyder mer konkret att vi i dag har ett förbud mot gräddfiler och att det Göran Hägglund gör inte är att stoppa detta, utan att skapa utökade möjligheter för försäkringsbolagen att sälja fler privata sjukvårdsförsäkringar.

Miljöpartiet anser att detta är helt oacceptabelt, eftersom vi då riskerar att gå miste om de grundläggande värderingarna inom svensk hälso- och sjukvård, som handlar om solidariskt fördelad vård, människors lika värde och den prioriteringsordning riksdagen beslutat om. Det finns en uppenbar risk att vården vid våra sjukhus blir uppdelad så att vi får en kö för försäkringspatienter som får stora fördelar gällande både kvalitet och väntetid jämfört med patienter som inte har råd eller möjlighet att skaffa sig privata sjukvårdsförsäkringar.

Regeringen föreslår som tredje punkt att bestämmelsen om att uppgiften att bedriva hälso- och sjukvård som ges vid ett regionsjukhus eller en regionklinik inte får överlämnas till någon annan ska upphävas.

Ett av de viktigaste skälen till att behålla denna bestämmelse är kopplingen till forskning och utbildning. Regionsjukhusen intar en särställning i förhållande till staten genom att läkarnas grundutbildning sker i nära samverkan mellan universiteten och universitets- och regionsjukhusen och genom att en stor del av forskningen bedrivs där. Forskningen och sjukhusets verksamhet är nära sammanvävda. Forskningen har betydelse för förutsättningarna att bedriva högkvalitativ, ofta högspecialiserad, vård och vice versa.

Medicinsk forskning, en högkvalitativ utbildning och tillgången till läkare i hela landet är frågor som hör till det offentligas åtagande i ett nationellt perspektiv. Dessa frågor kan, tycker vi, inte enbart hanteras på landstings- och regionnivå.

Det finns också en uppenbar risk att verksamheten vid våra universitets- och regionsjukhus styckas upp och att varje klinik får en egen ägare. I stället för sjukhus får vi sjukhusgallerior. Det skulle helt uppenbart försvåra och fördyra den långsiktiga forsknings- och utbildningsverksamheten.

Sist i raden av de inskränkningar regeringen nu vill riva upp är den om att varje landsting ska bedriva hälso- och sjukvård vid minst ett sjukhus utan att uppgift överlämnas till någon annan. Regeln innebär att man inom landstinget ska ha kvar åtminstone ett sjukhus i egen regi. Regeln ser vi som en del av en infrastruktur och en försäkran om att landstinget behåller egen kompetens för att bedriva sjukhusvård. Det är nog så viktigt inför framtida upphandlingar. Det är därför ur demokratisk aspekt viktigt för medborgarna att åtminstone ett sjukhus finns kvar i egen offentlig regi.

Fru talman! Regeringen talar om att man vill ta bort nuvarande regleringar kring driftsformerna för våra sjukhus, inte så mycket för att man

vill att de förändringar som de förhindrat ska ske, påstår man, utan mer för att det ska vara en signal till sektorn att företagande är okej inom vården. Uppenbart är dock att man inte vill ha ett företagande med verklig mångfald, eftersom regeringens förslag enbart gynnar de stora privata börsnoterade aktörerna och vårdkoncernerna.

Denna uppfattning har ytterligare stärkts efter det senaste regerings-sammanträdet, då regeringen beslutade – tror jag i alla fall, eller också är det i morgon – att lägga ned den delegation som skulle ta fram förslag på hur småföretag, ideella organisationer och kooperativ på ett mer likvärdigt sätt skulle kunna driva offentligt finansierad vård och omsorg.

Det är viktigt att behålla nuvarande regleringar, framför allt för människors känsla av trygghet. Vi kan långsiktigt bygga upp en sjukvård med verklig mångfald vad gäller driftsformer, vårdfilosofi och vårdinnehåll. Verksamheter utan vinstsyfte hade också kunnat växa fram. Nu blir denna möjlighet minimal.

Anf. 98 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! För mig som har varit med och kämpat mot stopplagen är detta en glädjens dag. Det handlar inte om skadeglädje utan om en ärlig förhoppning om och markering av att vi nu på allvar inleder arbetet för att få fart på det valfrihets- och förnyelsearbete som är så nödvändigt för sjukvården.

Genom att upphäva stopplagen myndigförklarar vi våra förtroendevalda i landsting och regioner. Vi får i stället för stopplagen en startlag – en offensiv satsning på mångfaldsarbete. Det kommer ett avknopningsstöd, och vi får inom en solidariskt finansierad vård fler verksamheter drivna i kooperativa, privata och ideella alternativ.

Jag yrkar således bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Fru talman! Efter att ha hört den samlade vänsteroppositionen tänker jag ge min historiebeteckning.

Stopplagen kom till för att Socialdemokraterna inte ville diskutera de stora problem i svensk sjukvård som de inte hade förmått lösa. De ville inte diskutera problemen inom psykiatrin. De ville inte diskutera de långa väntetiderna. De ville inte diskutera varför det aldrig gick att komma fram på telefon. De ville inte diskutera varför primärvården på många håll bars fram av stafettläkare.

Därför hittade man på stopplagen. Man hoppades säkert därmed att man inte skulle behöva diskutera köerna utan i stället kunna skrämman med privatiseringar. Man hoppades säkert slippa förklara vad man ville göra för primärvården och i stället få hota med högerns gräddfiler för de rika. Man hoppades säkert slippa besvärliga frågor om psykiatrin och i stället få diskutera utförsäljningar av sjukhus.

Så kom valrörelsen. Likt Don Quijote kämpade ni socialdemokrater mot väderkvarnarna med hjälp av er lans – den fantastiska stopplagen. Problemet var bara att människor, patienterna, inte såg väderkvarnarna som orsaken till problemet. De såg att dagens problem i sjukvården hade uppstått trots att ingen stopplag hade funnits. Ni underskattade definitivt människors sunda förnuft.

Ett av de största problemen med så väl Don Quijotes väderkvarnar som med Ylva Johanssons stopplag är att de sänder helt fel signaler. När

Socialdemokraterna under sin partisekreterare Marita Ulvskogs fana gick till angrepp på de framgångsrika svenska storföretagen sändes en tydlig signal till varenda småföretagare i det här landet: Ni är problemet, inte lösningen.

På samma sätt sände stopplagen en tydlig signal till varenda sjuksköterska och läkare som funderade på att etablera sig som egen vårdgivare: Gör inte det! Den svenska sjukvården ska präglas av enfald, inte av mångfald.

Därför är signalen som vi i dag sänder så viktig. Det behövs ju mångfald i den svenska sjukvården. Att Vänsterpartiet är emot var väntat. Det har vi hört år ut och år in. Att Miljöpartiet däremot går emot mångfald förvånar mig mycket.

Fru talman! Det gläder mig att vi nu, med en ny politik, kan släppa loss entreprenörskapet även inom vården och omsorgen, att vi kan stimulera alternativa driftsformer – en mångfald av privata, ideella, kooperativa och offentliga aktörer – och upphäva stopplagen. Den offentliga sektorn ska ha ett huvudansvar för en god välfärd, men helheten berikas när alternativen tillåts komplettera och förnya. Människors ideella engagemang bör uppmuntras, och jag är mycket, mycket glad och nöjd med att vi nu får en utveckling av det i och för sig vällovliga initiativ, Mångfaldsdelegationen, som Ylva Johansson en gång i tiden startade efter krav från Miljöpartiet. Det var en bra början men ett mycket begränsat direktiv.

Nu ser vi möjligheter, och Göran Hägglund med flera har klart markerat att vi nu ska börja utifrån det kartläggningsarbete som Mångfaldsdelegationen snart redovisar. Nu tar vi nya tag och breddar och fördjupar uppdraget. Vi ser att det inte bara handlar om Socialdepartementets ansvarsområde utan även om Finansdepartementet, om näringsutskottet och om den långa rad av organisationer som har intressen på detta område. Se inte detta som ett problem, utan se det som en möjlighet och en utgångspunkt för att dra i gång ett arbete.

Jag vet många representanter från olika idéburna organisationer som säger: Vad bra att ni utvidgar och fördjupar vårt uppdrag. Det är precis detta vi vill.

Mörkermåla alltså inte ambitionshöjningen i denna del, utan se det som något positivt. Mångfald och ideella insatser ger viktiga mervärden.

Stopplagen upphävs från det kommande halvårsskiftet. Fler aktörer utvecklar vården. Den ökade mångfalden stärker patientens ställning och medför en bättre tillgänglighet.

Vår självklara utgångspunkt är att vården ska vara – lyssna nu – solidariskt finansierad. Den ska fördelas efter behov, och den som har de största behoven ska gå först. Det är inte som i dag, med den politik som den tidigare regeringen har fört, plånbokens tjocklek och de privata sjukförsäkringarna som ska avgöra om man får vård i tid eller inte. Gräddfiler får vi vid köer, brist och stelbent sjukvårdsbyråkrati. Det är ett faktum som vi måste ha med oss.

Fru talman! Utskottsbehandlingen gav inga nya besked från oppositionen. Jag hade hoppats att man hade tagit några intryck från utskottshearlingen. Jag kan inte, Elina Linna, i förväg tala om vad de vi har bjudit in ska tycka. Berörda fackliga organisationer, Vårdförbundet, Läkarförbundet och Kommunal var med. PRO och SPF var med. Att på förhand tala

om vad de ska tycka ligger inte för mig. Jag tycker att man bjuder in och hör efter. Och de allra flesta gav, som jag tolkade det, ett ganska klart stöd för propositionen. Men det behöver ju inte vara fel på deras åsikter. Det kan ju faktiskt vara så att de är nöjda med det som majoriteten har presenterat. I ärlighetens namn fanns också avvikande synpunkter. Det fanns de som hade kloka invändningar, och det har vi fått på pränt och tagit till oss.

I utskottets betänkande, och jag hänvisar till s. 12–14, framgår att utskottets majoritet på punkt efter punkt har visat och argumenterat för det vi anser är rimliga ställningstaganden. Vinsten är inte något fult. Vinst leder till drivkrafter och kan bidra till utveckling och effektivitet.

Jag brukar säga att det är bra mycket tryggare att köpa en tjänst av någon som visar upp en verksamhet som går runt ekonomiskt. Då är det oftast också ordning på den verksamhet som man bedriver. Det är den som handlar upp som avgör om man får den service och den vård som man har beställt. Om man inte får det så byter man; så är det.

När det gäller frågan om att ta emot patienter som är privatfinansierade är det också ett tydligt ställningstagande. Det är okej att ta emot andra patienter för ett offentligt finansierat sjukhus som drivs på entreprenad. Det är det det handlar om, Ylva Johansson, och ingenting annat. Det gäller alltså sjukhus som drivs på entreprenad. I övrigt har vi annan lagstiftning som gäller. Det är inget problem med det.

Landsting och regioner ska självfallet besluta om huruvida verksamheter ska läggas ut. Det är viktigt, tycker jag. Det framkom också under hearingen och i den behandling som vi gjorde genom att vi sände frågan till utbildningsutskottet. Vi betonar nödvändigheten av goda samverkansformer mellan universitet och sjukvårdshuvudmän. Det är en viktig fråga. Utskottets majoritet utgår ifrån att samråd sker om entreprenader rör forskning och högskoleutbildning inom hälso- och sjukvården. Jag tycker att det var en bra markering. Detta fick vi utbildningsutskottets majoritets stöd för att slå fast.

Fru talman! Jag hoppas att vi efter debatten i dag får mer tid och lägger mer energi på att diskutera hur vi ska klara vården i framtiden. Hur ska vi få mer vård och vård med högre kvalitet? Hur kan arbetsmiljön för personalen förbättras? Vi ska klara utmaningarna och de växande anspråken på hälso- och sjukvården och förbättra tillgängligheten. Vi ska erbjuda möjligheter för personal och andra att vara med och utveckla vården. Men då krävs resurser, prioriteringar och nytänkande. Det krävs att vi bejakar och tillåter, och inte försvårar och stoppar för dem som vill vara med och utveckla vården i vårt land.

(Applåder)

Anf. 99 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! När Kenneth Johansson började med sin historieberivning trodde jag att han gick tillbaka till den tid då vi inte hade någon reglering av driften av hälso- och sjukvård eller ännu längre tillbaka. Sedan förstod jag att Kenneth Johansson höll sig till tiden innan höstens valrörelse. Det var den korta historien som Kenneth Johansson beskrev för oss.

Jag vill också ge min bild av hur det var under valrörelsen. Jag påstår att alliansen bedrev stark propaganda för den nuvarande lagstiftningen.

Det kom också tydligt fram i hearingen att till och med de personer som hade blivit tillfrågade och fick möjlighet att tala där hade missförstått en del. Och det var många människor som hade gjort det. Man trodde till exempel att det var förbjudet att placera vinst i vården. Man hade missuppfattat själva poängen med lagstiftningen helt och hållet.

Kenneth Johansson påstod att svenska folket ville det här. Då måste Kenneth Johansson helt och hållet ha glömt bort att det under valrörelsen gjordes en stor opinionsundersökning som visade att en klar majoritet av svenska folket inte ville privatisera sjukvården såsom det görs nu.

Kenneth Johansson säger också att om man köper en tjänst och inte är nöjd med den så byter man. Men min poäng med att läsa upp insändaren var att det inte är så lätt för en person som är sjuk. Den personen är i underläge. Hur kan man då byta?

Anf. 100 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! När det gäller historieberivningen så har vi regleringar och lagstiftningar. Frågan är om vi tycker att de är tillräckliga eller inte. Vi har hälso- och sjukvårdslagen. Vi har kommunallagen. Vi har en rad olika lagstiftningar som är till för att värna patientens rättigheter.

Det är min uppfattning och alliansens uppfattning att det här är tillräckligt. På vissa andra områden behöver lagstiftningen stärkas, men inte när det gäller att bedriva och organisera hälso- och sjukvården. Det är tydligt och klart att det är landstingens uppdrag. De ska göra det.

Utifrån ett underifrånperspektiv är det självklart att vi ska respektera det. Om man har ett uppifrånperspektiv, och tycker att man vet bäst om man finns någonstans där uppe, så drar man slutsatsen att man ska ta ifrån de förtroendevalda i landsting och regioner rätten att fatta beslut. Det här tycker jag är självklart.

Man hör vad man vill höra. Det fanns väl sakfel i det som sades av dem som var inbjudna att tala vid hearingen. Det finns sakfel i den här debatten. Det är sakfel som jag ger uttryck för. Det är sakfel som Elina Linna ger uttryck för. Jag tycker inte att man kan döma en hel hearing därför att någon råkar ha missuppfattat någonting. De kanske lärde på hearingen vad som gäller.

Jag har till exempel hört vänsterpartister säga i debatten att vi får mångfald trots att stopplagen finns kvar. Jag påstår att det är fel. Det är min bedömning, och den måste jag få stå för. Jag tycker att man ska lyssna på de diskussioner som förs och de åsikter som framförs. Om de är fel i sak så kanske det blir upprättat så småningom.

Anf. 101 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Åtminstone jag själv försöker inför varje anförande kolla alla sakliga bakgrunder, och jag förutsätter att Kenneth Johansson gör det. Vi ska ju inte medvetet säga något som är fel här. Om jag har framfört någonting som är fel i talarstolen så hoppas jag att Kenneth Johansson tar upp det.

Jag tog också i mitt anförande upp hälso- och sjukvården i USA och kostnaderna där. Jag berörde det även utifrån folkhälsoaspekten. En stor del av befolkningen har inte möjlighet att utnyttja hälso- och sjukvården. Jag är bekymrad och orolig för att den utvecklingen kommer att drabba också oss.

All folkhälsovetenskaplig forskning visar att lika vård på lika villkor är en garanti för en bra och jämn folkhälsoutveckling. Vi vet av de erfarenheter vi har av privata vårdgivare att det är svårt att styra privatvården så att man satsar på förebyggande insatser.

I betänkandet finns det få sakargument för genomförandet. Jag frågar Kenneth Johansson om han har några sakupplysningar att ge när det gäller hur man kommer att garantera den goda folkhälsoutveckling som vi har i det här landet också i fortsättningen.

Anf. 102 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Om jag inte minns helt fel förde vi en debatt här i slutet av förra året. Då sade Elina Linna att organisationer som jobbar med idéburna verksamheter är emot det förslag om att upphäva stopplagen som jag hoppas att vi i dag får stöd för.

Jag har kollat upp det, och jag har inte alls fått fram den riktningen av dem jag har pratat med, utan tvärtom. Det är ett exempel, men inte gör jag någon affär av det. Jag tycker inte heller att Elina Linna ska göra någon affär av att någon enskild på en hearing har råkat säga någonting fel. Man får väl ta det till sig och kolla upp det, och sedan får man slå fast att Elina Linna hade fel i den delen. Sedan har jag inte brytt mig mer om det. Jag är trygg i att jag vet att de flesta som står för de idéburna organisationerna tycker att det som vi nu gör är bra. Det räcker för mig, för då vet jag att vi kan gå vidare.

Det finns mycket som jag inte gillar i vården i USA, men det finns också delar som jag gillar. De har hög kvalitet, men de har en segregation som jag inte tycker om. Jag tycker inte att vi ska jämföra oss med USA. Vi ska utveckla den svenska hälso- och sjukvården som i grunden är en bra hälso- och sjukvård, men den har problem med tillgänglighet, psykiatri och nytänkande. Det är detta som Centerpartiet och alliansregeringen vill medverka till att lösa. Vi vill ta bort de här problemen. Vi vill ta bort de här hindren. Vi vill skapa ett förtroende för vårdpersonalen. Jag tror att Vårdförbundet ligger Elina Linna väldigt varmt om hjärtat, och jag tror att vi ska lyssna väldigt mycket på vad sjuksköterskornas organisation i det här landet säger. De säger att det är jättebra att vi upphäver stopplagen. De signalerna ska vi ta till oss.

Anf. 103 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Fru talman! Kenneth Johansson sade att Miljöpartiet går emot mångfald. Det kanske är så att vi är emot den mångfald som Kenneth Johansson och allianspartierna står för. Vi kanske är för en verklig mångfald. Vi ska komma ihåg att det bland annat var på Miljöpartiets initiativ som vi tillsatte Delegationen för mångfald inom vård och omsorg. Och sedan är det också fantastiskt att Kenneth Johansson försvarar nedläggningen av delegationen med att det skulle vara någon sorts utveckling och fördjupning utan att komma med någonting annat.

Jag vill ställa en annan fråga. I betänkandet kan man läsa att regeringen tycker att vinst är en av de drivkrafter som kan bidra till utveckling och effektivare vård. Enligt regeringen kan en mångfald av vårdgivare inom den offentligt finansierade vården stimulera utvecklingen av kostnadseffektiva lösningar. Jag undrar då om de här uttalandena och påståendena bara är tagna ur luften eller om det finns någon sanning eller

substans i sådana tvärsäkra påståenden. Jag har försökt att hitta någon form av erfarenhetsmässigt eller vetenskapligt belägg för att privata vårdgivare eller vinstintresse i sig bidrar till en effektivare sjukhusvård. Men det jag har funnit är snarare motsatsen. Administrativa kostnader och fragmenteringen av vårdproduktionen vid en privatisering av sjukvården leder enligt de uppgifter som jag har tagit del av i de internationella vetenskapliga studier som finns till att effektiviteten sjunker och kostnadsnivån stiger. Jag är nyfiken på vilket stöd man har för ett sådant här påstående. Jag vill gärna att Kenneth Johansson redovisar om det finns något belägg eller exempel från verkligheten som stöder det här påståendet.

Anf. 104 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag är uppriktigt besviken på Miljöpartiet. Jag har många kontakter i Miljöpartiet som jag vet står för mångfald. Att ni då sätter er helt i knät på övriga i vänstergänget är en besvikelse. Jag tror att Miljöpartiet skulle få mycket mer framgång i mångfaldsarbetet om Miljöpartiet anknöt till det arbete som vi nu går in i. Jag tycker att Mångfaldsdelegationen har gjort ett bra jobb så här långt. Jag har varit inbjuden, pratat och deltagit, och jag tycker att den har gjort ett bra jobb. Men jag tycker att de direktiv den har är för snäva. Jag inser att om man vill få ett genomslag för mångfald handlar det om så mycket mer. Det jobb den har gjort lägger en grund för det jobb som nu kommer att göras som en fortsättning.

Se det inte som bortkastat! Var inte ledsen! Var glad och se möjligheterna! Det är många fler än i dag som måste vara med i det arbetet. Spegla inte en negativ bild! Det finns ju de som kan tro på den. Nu har du hört, och snart kommer du att få höra från höga vederbörande statsråd också, att det här ger möjligheter. Sprid den bilden! Var med och jobba offensivt!

När det gäller detta att vinst ger effektivitet pekar nog de mest elementära ekonomiska regler och teorier på att om man har möjligheter att göra val, om man kan se och jämföra, om det finns konkurrens, om man har valfrihet och möjligheter att göra jämförande studier är det bättre än om det finns ett monopol. Det brukar vara det sämsta.

Anf. 105 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Kenneth Johansson inte har några direkta belägg för att vinstintresse och privata aktörer skulle kunna driva sjukhus mer effektivt än andra.

Sedan säger Kenneth Johansson att den här delegationen har för snäva direktiv. Det kan jag kanske hålla med om. Men då är det för mig obegripligt varför regeringen inte i så fall ger utökade och nya direktiv till denna delegation i stället för att lägga ned den och sedan inte göra någonting. Det fattar jag inte.

En annan sak som jag vill ta upp är att man i betänkandet kan läsa att ett överskott i verksamheten dessutom är helt nödvändigt för att en entreprenör ska kunna göra nödvändiga investeringar i såväl kompetens som utrustning. Det är precis det som den nuvarande lagstiftningen och regleringen tar fasta på. Överskott och vinst ska återinvesteras i verksamheten. Det är det som gäller i dag. Nu vill regeringen ta bort den här regleringen

trots att man säger att det är nödvändigt att överskott och vinst återinvesteras i verksamheten.

Min fråga till Kenneth Johansson är: Varför finns det då ingenting i det här betänkandet om en lägsta återinvesteringsprocent av vinst eller överskott för privata entreprenörer som tar över driften av sjukhus, om man nu verkligen tycker att det är viktigt att överskott och vinst ska återinvesteras i verksamheten?

Anf. 106 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Det enklaste är kanske att gå ut i verkligheten. Jag rekommenderar Thomas att gå till S:t Göran och diskutera och ta del av deras verksamheter. Jag rekommenderar dig att gå till Lundby sjukhus i Göteborg eller kanske till Simrishamn och ta del av hur de jobbar och de resultat som de redovisar. Jag tror att de är effektivare i vissa delar. I andra delar är de det inte. Det är just detta som jag tycker är finessen. Man får möjligheter att göra jämförelser. Sedan handlar det nog om elementär nationalekonomi.

Jag tycker att det är lite förmätet av oss att tala om för en chef, verksamhetsledare, ägare eller organisation hur man ska använda vinsten. Det är lite förmätet att tro att vi vet bättre än de. Jag tycker att det är viktigt att vi får den bästa tänkbara och effektivaste vården så att vi får ut så mycket som möjligt till den patient som har behov av en insats. Det brinner jag för. Jag brinner för att vi som enskilda människor i det här landet ska få bästa tänkbara vård. Det är viktigare för mig än hur ägaren hantlar sin vinst.

Sedan är det bra att kunna konstatera att vi tydligen är överens om att direktiven är för snäva. Vi har en ny regering, och det står den regeringen helt fritt att organisera och lägga upp sitt arbete på det sätt som den finner lämpligt. Det tycker jag är helt rätt. Vår regering tycker att man ska bredda detta. Vi ska ha med flera, och vi ska ta med oss den goda kunskap som Mångfaldsdelegationen har tagit fram. Det tycker jag att vi ska vara nöjda med.

Anf. 107 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru talman! Äntligen släpps kreativiteten loss. Tankeförbudet i sjukvården är borta från och med denna eftermiddag. Vad bidde det av den gamla socialdemokratiska regeringens löften, trots tolv år vid makten, om att kapa vårdköer, öka tillgänglighet för patienter, minska löneskillnader i vården mellan kvinnor och män och öka personalens engagemang? Senast i dag kan vi läsa på löpsedlarna hur Viktor är både arg och besviken när han än en gång inte fått den efterlängtade operation som han lovats. Hans olycka inträffade för fyra år sedan.

Trots detta har vi sedan 1999 debatterat med Socialdemokraterna som stötts av vänsterkartellen om att få en så kallad stopplag och att låta vårdens innehåll handla bara om organisation och ägandeformer. Det ska vara den enda konfliktytan. Men patienter – Viktor är ett exempel – ser en helt annan verklighet.

Därför, fru talman, är det oerhört tacksamt att i dag få stå här med startlagen, som det här just handlar om. Vård och omsorg ska ses i ett större perspektiv än bara organisation och ägandeformer. Det ska handla

om tillgänglighet, och det ska handla om personalbrist och hur vi ska hantera den.

Tolv år med Socialdemokraterna har också skapat gräddfiler i Sverige. Det finns i dag ett A- och ett B-lag inom svensk hälso- och sjukvård tack vare den socialdemokratiska regeringen, tyvärr. I dag ser vi hur banker, försäkringsbolag och intresseorganisationer har stora annonskampanjer för att se till att få in fler försäkringspatienter. Nu kan man nämligen sälja så det ryker, för köerna finns i svensk hälso- och sjukvård. Det är nästan en kvarts miljon människor i dag som betalar dubbelt upp för den sjukvård som vi var och en tillsammans är med och finansierar.

Trots detta, fru talman, hotar Socialdemokraterna nu med en återställare för stopplagen om man, mot all förmodan, skulle få väljarnas stöd vid senare tillfälle.

Anser inte Socialdemokraterna att väljarna, patienterna, har rätt? För första gången på länge, på decennier, har vi en tydlig majoritetsregering. I god tid före valet utlovade vi en startlag för hälso- och sjukvården – äntligen ett skifte i hälso- och sjukvården.

På skolområdet har Socialdemokraterna nu kommit på bättre tankar och funnit att man under tolv år har gjort vissa saker fel. Nu ska man rannsaka sig och se vad man kan göra bättre – men inte på detta område, trots Viktor, som har väntat i fyra år, trots köer, trots personalbrist och trots enfald.

Äntligen, fru talman! Den här propositionen utgör startskottet för alliansens förnyelse av hälso- och sjukvården, Socialdepartementets arbete med socialministern i spetsen och alliansens gemensamma, idoga arbete med det vi vill göra för den här nystarten för hälso- och sjukvården. Vi bejakar och ser att personal och patienter i Simrishamn, Sjöfalle, Kristinehamn och Lundby och kring S:t Görans Sjukhus är nöjda. Eller finns det någon som säger något annat? Finns det personal och patienter där som tycker något annat?

Fredrik Reinfeldt, som Sveriges statsminister, kan också se detta. Han kan också se, precis som han sade i valdebatten, Ylva Johansson, att det inte finns någon stor kampanj för utförsäljning av svenska sjukhus i dag. Men Ylva Johansson kanske kan peka på de landsting som i dag planerar detta. Vi i alliansen kan inte peka på att detta skulle vara aktuellt. Däremot bejakar landstingen i dag att det är fler privata aktörer som kommer in, och man kan släppa tankeförbudet kring svensk hälso- och sjukvård.

Jag tror att det är dags för Ylva Johansson och Socialdemokraterna att även på detta område rannsaka sig själva och se vad man kan göra.

Jag tänker knyta an till den tidigare SSU-ordföranden, som för någon månad sedan ställde sig frågan: ”Skulle det vara mer ideologiskt rätt att göra förlust?” Vi moderater kan mycket väl stämma in i hans ord från en bok som han skrev tillsammans med ett antal personer. Han skrev så här: ”Det ska finnas ett utrymme att fördela i form av välfärd. Först kommer produktion, därefter kommer fördelning av resultatet. Om inte företagen gör vinst och kan anställa människor så drabbas i slutändan välfärden, och värst drabbas de som har det allra sämst ställt.”

Därefter fortsätter den tidigare SSU-ordföranden med att skriva att stopplagen, som vill reglera vinst inom sjukvården, tyvärr undantas av Socialdemokraterna. ”Och ska man vara helt ärlig”, skriver den tidigare SSU-ordföranden, ”gick det väl inte så lysande med den lagen. Riks-

dagsvalet 2006 förlorades och det folkliga stödet är inte tillräckligt stort för den typen av lagar. Även om många principiellt håller med om att det inte känns rätt att tjäna pengar på akutsjukvård är trots allt det viktiga att sjukvården fungerar och finns när man behöver den. Oavsett vem som står för driften”, skriver den tidigare SSU-ordföranden. Och vi nya moderater, inklusive statsministern, Ylva Johansson, instämmer till fullo och hoppas att de unga sossarna också får möjlighet att förnya det traditionella socialdemokratiska partiet. Då kanske man ser verkligheten och ser Viktor i dag på löpsedlarna.

Fru talman! Socialdemokraterna tycker att de har gjort allting bra, trots att man har förlorat valet och att köerna är både långa och breda. Jag kan notera att i Göteborg har man satt in en mobil operationsenhet för att beta av köerna eftersom man inte klarar av att hantera det hela.

Man skulle kunna tro att remissinstanserna skulle ha varit lika negativa som Socialdemokraterna, men så är det ju inte. En klar majoritet tillstyrker och har inget att erinra mot förslaget. Det är 24 av 28 som har tillstyrkt att upphäva bestämmelsen om att vård ska bedrivas utan att ge vinst. Det är endast ett landsting som är negativt.

Vad är det då, fru talman, som gör att Socialdemokraterna står så fast vid detta, om inte ens remissinstanserna tycker så här? Är det principen? Är det den ideologiska låsningen? Är det brist på förnyelse? Stopplagen har ju ställt patienter i kö. Stopplagen har ju skapat gräddfiler med just den här kvarts miljonen människor i dag som har betalat dubbelt upp för sjukvården därför att de inte känner sig trygga med Socialdemokraternas välfärdssystem – dubbelt upp för samma vara.

Vi har pratat om ett systemskifte. Här har vi ett systemskifte i svensk hälso- och sjukvård, när Socialdemokraterna gav upp kampen om alla möjligheter att ta del av den solidariska välfärden. Det var ett systemskifte, men det skedde för flera år sedan, och tyvärr vill inte alla socialdemokrater rannsaka sig själva, som den tidigare SSU-ordföranden trots allt vill göra.

Har stopplagen löst svensk sjukvårds problem? Nej. Viktor säger ju det i dag. Han har väntat i kö i fyra år. Stopplagen har inte efterfrågats av någon heller, varken av personal i sjukvården eller av patienterna – möjligtvis av Mona Sahlin, som nu i Göteborgs-Posten säger att det är en återställare som gäller. Det är nästan så att hon söker en konflikt, eftersom det på samma löpsedel och i samma tidning står att Viktor har väntat i fyra år.

Lagen är tyvärr ett politiskt försök att ställa valfrihet och mångfald mot trygghet och solidaritet. Det här är egentligen en konflikt som inte finns, varken i Sverige i dag eller i andra länder. I Storbritannien har Tony Blair och hans arbetarparti förstått att entreprenörskap behövs för att utveckla sjukvården. Socialdemokraterna i Sverige har valt en annan väg. Ylva Johanssons kamp mot förnyelsen av sjukvården har tagit sig flera uttryck, och stopplagen är faktiskt ett sådant. Vi hoppas med tillförsikt att de unga socialdemokraterna får än mer kraft i det framtida arbetarepartiet.

Fru talman! Startlagen – själva ordet känns bra. Det är lite framtid i det. Äntligen kan alliansarbetets mångfalds- och förnyelsearbete påbörjas. Svensk sjukvård är i många stycken väldigt imponerande. Det finns kunnig och engagerad personal. Lika hög standard har vi på medicin och

teknik. Det utförs dagligen stordåd för människors liv och hälsa. Men vi står inför enorma utmaningar. Omvärlden pockar på med förändringar. Människor ställer ökade krav och vill till exempel ha friare val av vårdgivare. Vi har också bättre information om kvalitet och resultat i vården.

För oss nya moderater och Allians för Sverige är alla typer av åtgärder som kan stimulera till ökad kreativitet inom hälso- och sjukvården oerhört viktig, och jag vill instämma i den tidigare talarens, alliansföreträdaren Kenneth Johanssons anförande till fullo. Innehållet är brett. Kooperativa, ideella, privata och alternativa – det finns mängder av aktörer och människor som till fullo vill vara med i detta. Vi vill prata innehåll i sjukvården. Formerna är ju inte målet.

Fru talman! Viktor och andra patienter ska i framtiden erhålla en god vård inom rimlig tid. Det är vår utgångspunkt från den nya regeringen, det nya Allians för Sverige och det nya Allianssocialdepartementet. Vi föreslår en startlag för sjukvården. Nu går startskottet. Och fru talman, jag ser till min glädje att det är någon som tänker kommentera detta också.

(Applåder)

Anf. 108 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag undrar om Cecilia Widegren och jag lever i samma verklighet. Jag tvivlar på det.

Cecilia Widegren säger: Vi var tydliga med att vi ville ta bort den lagstiftning som sätter hinder för att sälja ut universitetssjukhus, som sätter hinder för privatbetalande patienter i den offentligt finansierade sjukvården. Samtidigt svarade hennes partiledare, som jag citerade tidigare: Jag vill inte sälja ut akutsjukhus, som du påstod i en tidigare debatt. Vi har inte det förslaget. Jag är glad att du gett mig möjligheten att ge det beskedet här i kväll.

Cecilia Widegrens partiledare fick i en utfrågning följande fråga av Göran Rosenberg: Om dina partikamrater i Stockholm låter Karolinska Universitetssjukhuset bli till salu, kommer du att stoppa det då? Den frågan fick Fredrik Reinfeldt i valrörelsen. Han svarade: Ja, jag tror inte att det är någon bra idé. Sex månader senare föreligger förslaget om att göra det omöjligt för statsministern att stoppa detta; det finns inte längre någon möjlighet att stoppa en utförsäljning av Karolinska Universitetssjukhuset.

Det är väl så att ni inte ville prata om detta i valrörelsen eftersom det inte finns något folkligt stöd för de förändringar som ni nu vill genomföra i sjukvården. Cecilia Widegren säger att formerna inte är målet, men då är det väl märkligt att det här är den enda substantiella proposition som kommit från socialministern när det gäller sjukvården. Det är faktiskt det enda förslag som lagts fram med något ordentligt substantiellt innehåll. Det är det enda förslaget, och det handlar om just formerna och om utförsäljning av universitetssjukhus, alltså det som Cecilia Widegrens partiledare – som många uppfattade det – lovade i valrörelsen inte skulle ske.

Anf. 109 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Att Ylva Johansson och Socialdemokraternas företrädare i sjukvården inte sett och upplevt vad Allians för Sverige jobbat med under flera år är ganska beklagligt. Vi har jobbat. Förslagen har presenterats i riksdagen och röstats ned ett antal gånger av många av Ylva Johanssons kolleger. Motionerna på området stopplag och startlag har varit flera, och jag tror till och med att interpellationsdebatterna med Ylva Johansson varit ett flertal. Det är märkligt att de helt plötsligt blivit förträngda. Vi har varit mycket tydliga i den här delen. Statsminister Fredrik Reinfeldt har varit oerhört tydlig, och lika tydlig vill jag vara.

Kan Ylva Johansson peka ut var den enorma utförsäljningen av svenska sjukhus ska äga rum? Var ska den ske? Jag kan, precis som hon, läsa tidningarna. Jag kan ta del av vad våra landstingsföreträdare ute i landet säger. Det spelar ingen roll om jag läser valmanifest eller parti-program eller om jag frågar enskilda landstingsledamöter, och därför undrar jag var den utförsäljning ska äga rum som Ylva Johansson är så rädd för.

Det pratas och skapas en bild och en myt om en konflikt som inte finns. Kanske vill de äldre socialdemokraterna skapa den konflikten, men de nya unga socialdemokraterna vill tydligen inte ha den kvar.

Anf. 110 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Vi kunde alldeles nyss höra Cecilia Widegren använda stora ord genom att säga att startlagen nu är här med en helt ny och förändrad svensk sjukvård. Vad innehåller den? Jo, den innehåller möjligheten att sälja ut också universitetssjukhus. Andra sjukhus är ju redan möjliga att lägga ut på entreprenad. Nu blir det möjligt även beträffande universitetssjukhusen. Det är det som Cecilia Widegren beskriver som en startlag och som en ny stor förändring av sjukvården. Är det då konstigt att vi antar att en sådan ny stor förändring, nytändning av svensk sjukvård med alliansens egna ord, innebär att någonting händer? I annat fall är det verkligen tomma ord.

Nej, jag tror att vi ska ta alliansens företrädare på orden. De säger att det här är en stor förändring inom svensk sjukvård. Detta är den enda substantiella proposition som man lagt fram på sjukvårdens område. Några förbättringar av sjukvården har man inte lagt fram propositioner om. Det här är den enda substantiella propositionen. Jag tror att vi ska ta dem på orden och tro att detta kommer att innebära en stor förändring av svensk sjukvård och ett systemskifte där det inte längre är behoven utan plånboken som kommer att styra sjukvården.

Anf. 111 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Det bidde en tumme. Viktor fick inget svar på varför han fått vänta i fyra år. Inte heller kunde Ylva Johansson säga var den stora utförsäljningen ska äga rum. Men att vi är klara över att denna startlag, som kommer att sätta fart på svensk hälso- och sjukvård, bygger på en sak som är oerhört tydlig och som utgör en stor skillnad mellan oss, Ylva Johansson.

Det är beklagligt att du inte ser möjligheten att slippa det som vi kallat tankeförbud för all den kreativitet som finns, oavsett om den finns på Karolinska, i Säffle, Kristinehamn, Lundby eller varhelst annars. Vi i Sveriges riksdag ska inte lägga det tankeförbudet, och därför inför vi en startlag som möjliggör all den kreativiteten. Låt den då finnas!

Ylva Johansson kunde inte peka på ett enda konkret exempel. Däremot var det väldigt lätt att föra fram statsministern och använda sig av honom som hävstång. Det är beklagligt.

Viktor fick inget svar, och det fick inte vi heller.

Anf. 112 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Här finns människor som antingen är väldigt optimistiska, och det är ju roligare att vara optimistisk, eller också väldigt dystra. Det finns ett antal dysterkvistar här, personer som vill se samhället från den mörka sidan. Man brukar prata om en mörk vår, trots att solen skiner.

Jag ska från Folkpartiets sida försöka nyansera detta lite grann. Jag tror att vi har en hel del utmaningar framför oss för att kunna garantera medborgarna god sjukvård och hälsovård framöver. I dag finns orättvisor i vården. Trots vårdgarantier som vi förstärkt finns det köer på sina håll. Trots allas talan om solidaritet, rättvisa och så vidare står folk utan hjälp när de som mest behöver det. Det är ett rejält problem för alla oss som då och då besöker verkligheten.

Jag vill emellertid understryka att vi talar om problem på hög nivå. I regel befinner sig svensk sjukvård i absolut toppklass. Det är viktigt att komma ihåg. Kommer man väl in så har vi en fantastisk vård i vårt land beroende på att vi har många duktiga människor som arbetat och vill arbeta inom vården. Det gäller även forskning, inte minst om läkemedel.

Framtidens lösningar är inte enkla. Resurser låter bra. På sina håll talar det om att allt beror på läkarbristen. Vi har den sjukvårdsflotta som får sägas bestå av pansarkryssaren Ylva Johansson, fregatten Elina Linna och ubåten Thomas Nihlén. De har kört den flottan ett tag, och vi har sett vilka problem den svenska sjukvården haft. Vi försöker nu agera minröjare och bygga en handelsflotta som gör att vi får fart på sjukvården, kan sätta människorna i centrum och skapa tydliga spelregler.

Jag var inne på detta med läkare. Vi har femdubblat antalet läkare sedan 1950-talet och snart fördubblat dem sedan 1980-talet. Ändå är det brist på läkare. Vad gör alla dessa läkare? Det kanske är ett organisationsproblem. Det finns många som hävdar det, och jag tror att vi måste titta på hur vi kan göra det hela effektivt. Kanske handlar det, som sagt, om organisationen, liksom om styrningen och ledarskapet i vården. Det kommer att krävas en stor översyn av sjukvården för att grundligt utreda och analysera vilka svackor, flaskhalsar och brister som finns och vad de beror på.

Vi måste se till att göra annat än att ständigt omorganisera. Vi måste granska forskarna som kommer med sina ständiga genombrott som kräver nya resurser, nya pengar, som kanske dränerar annan, basal sjukvård. Vi måste granska de stora läkemedelsbolagen. Vi måste se till att vi får en fungerande balans med det som de vill ha; ibland är den baserad på ganska grumliga undersökningar. Vi måste sätta medborgarna före tjänstemännen och politikerna i vården. Jag menar nämligen på fullt allvar att

vi inte är bäst på att operativt driva svensk sjukvård. Det finns självklart andra människor som är bättre på det.

Många har diskuterat dessa frågor. Ansvarskommittén har lagt fram sina förslag. Folkpartiet brukar tala om vårdregioner. Vi måste möta framtiden vad gäller ledarskap, organisation och styrning. Vi liberaler har i hundra år, sida vid sida med några andra partier, byggt upp den svenska välfärdsstaten. Vi vill fortsätta att utveckla den och värna människors rätt till trygghet. Hela det arbetet bygger på en solidariskt finansierad vård. Allt annat är otänkbart. Ingen ska behöva ta till något annat sätt för att få rätt till god sjukvård, något som vi sett utvecklas under de senaste åren när pansarkryssaren, ubåten och fregatten försökt styra svensk sjukvård som en flotta.

Vi vill att den enskildes vårdbehov ska leda oss i vårt arbete. Vi vill att det ska ske utifrån de nödvändiga prioriteringar som tyvärr alltid måste finnas. Det kanske blir ännu svårare i framtiden, oavsett om man vill prata om en startlag eller stopplag i dag.

Vi menar att man av ideologiska skäl alltid måste sätta den enskilda människan först när vi ska säkerställa att vården ska bedrivas på ett absolut effektivt sätt för att hushålla med våra skattepengar. Detta ska balanseras med kvalitet ur samtliga perspektiv och rättvisa.

Som liberal är det inget konstigt att tro att en verksamhet ska gå med överskott eller att det ska vara möjligt med en återbäring. Rimligen måste denna församling av dysterkvistar tycka att det är orimligt att få ränta på pengar. Det är återbäring på något som man har satsat. Ska den person som går in i en verksamhet, lyfter upp ett sjukhus som i dag inte levererar resultat – där människor står i kö, inte blir opererade, mår dåligt, lider och tvingas till att utnyttja gräddfiler – bygger om sjukhuset, satsar på vidareutbildning, tar in positiva ledare och får i gång sjukhusverksamheten så att det blir en bra vård inte få en återbäring på de pengarna? Då kallar ni det för vinst, utdelning, och det blir jättehemskt.

För oss liberaler spelar i grunden offentligt, ideellt eller privat mindre roll. Det är individen som måste stå i centrum, inte det kvasiideologiska tjafset om att vinst är något hemskt när det i praktiken är samma sak som återbäring, överskott eller ränta.

Jag tror att det finns människor också på den här sidan av plenisalen som tycker att det är bra och rimligt att vi har en läkemedelsindustri som går med vinst. Där pumpas massor av skattepengar in i forskning, subventioner av läkemedel och så vidare. Är det bra eller dåligt? Leder det till att människor lever ett bättre och rikare liv i trygghet och solidaritet? Ja, det är klart att det är så. Men de går med vinst. Ska ni förbjuda det? Ja, det finns en och annan här i den röda flottan som vill avskaffa också detta och vill socialisera banker och andra företag. Det är fullt möjligt.

Kvalitet, tillgänglighet och rättvisa ska stå i centrum. Den verkliga vårdtagarmakt som Vårdförbundet talar om ska garanteras av ett bra regelverk kring etableringar, avtalstider, ersättningsregler och möjligtvis med ackrediteringssystem och tydliga regler för hur man ska få använda eventuell överskotts kapacitet för att utveckla svensk sjukvård till medborgarnas bästa. Det är detta vi talar om i dag. Det är de utmaningarna som kommer att bestå för oss framöver.

Vi försöker nu att skapa lite mer dynamik och lite mer kraft i utvecklingen av svensk sjukvård. Vi har startat det ni har stoppat. Vi är glada. Ni

är dystra. Ni verkar ha en tråkig människosyn när det gäller de människor som antingen är engagerade i vårdfacket eller av olika skäl vill driva ett företag som ägnar sig åt att utveckla svensk sjukvård. Det är en trist människosyn. Utmaningarna består, och Folkpartiet står med rak rygg och mycket glädje bakom denna proposition, som jag yrkar bifall till.
(Applåder)

Anf. 113 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! ”Det är en trist människosyn.” Jag kände mig manad att replikera på Johan Pehrsons anförande. Jag tror inte att vare sig jag, socialdemokrater eller miljöpartister har en tristare människosyn än vad Johan Pehrson har.

Det här är intressant att diskutera. Johan Pehrson säger att man ser till individens behov. Samtidigt visar all forskning som har tittat på kommersialisering eller konkurrensutsättning av hälso- och sjukvården att byråkratiseringen ökar. Det blir fler beställare och organisationer. Det uppstår andra behov inom hälso- och sjukvården som inte finns i den traditionella offentliga sjukvården. Hur ska vi göra när mer och mer av skattemedlen används för administrationen? Har Johan Pehrson en bra lösning i den frågan?

Anf. 114 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Skär man ut en liten del har Elina Linna helt rätt. Den upphandlarkompetens eller beställarkompetens som krävs, de människor som ska jobba i ett system med mångfald, leder till att det blir fler människor. De behövs för att gå igenom olika förslag. Självklart är det så.

Alternativet är att vi fortsätter att köra omkring er röda flotta där allt ska präglas av enfald. Det är ingen som behöver upphandla något. Det enda som behöver göras är att dela ut kölappar. Det är enkelt, och det är ingen byråkrati. Men det blir ingen vård heller – om man hårdrar det hela lite långt.

Där har du helt rätt. Jag håller med dig om att jag och Folkpartiet och alla andra partier i alliansen har ett stort ansvar att se till att detta inte blir något som är större än nödvändigt. Jag håller med dig. Jag kan också med förfäran se på hur USA enligt prognoser – även om befolkningen är yngre så är den tyngre – kommer att betala 20 procent av bnp till en sjukvård som inte är ett dugg rättvist finansierad eller rättvist distribuerad – och det är mycket byråkrati. Men jag tror att vi i Sverige kan klara det med vårt system.

Det är samma argument som du använder när vi pratar om fria skolor eller mångfald på vilket plan som helst. Du säger att det blir byråkratiskt.

Anf. 115 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Nu hamnar Johan Pehrson i gruppen dysterkvistar. Johan Pehrson beskriver den nuvarande regleringen och driften av hälso- och sjukvården som att man bara får en kölapp och ingen vård. Så illa är det inte. Det finns många människor – flera representanter från alliansen säger också så – som säger att vi har en god och tillgänglig hälso- och sjukvård. Så dystert är det inte inom den svenska hälso- och sjukvården.

Jag skulle vilja veta hur Folkpartiet ser på att vi öppnar för kreativitet och valmöjligheter. Vad kommer att hända med den vanliga traditionella och offentliga hälso- och sjukvården? Vad har Folkpartiet för vision för den?

Anf. 116 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vill verkligen förtydliga detta. Jag inledde med att säga att vi har utmaningar på hög nivå. Kommer man väl till svensk sjukvård innehåller den fantastiskt mycket värme och kvalitet i alla utvärderingar som görs internationellt sett.

Men köerna är ett reellt problem. Här och där är kvaliteten ifrågasatt. Vi ska prata om psykiatrin vid ett annat tillfälle, men där har också Vänsterpartiet ett stort ansvar för att det har gått som det har gått.

Som liberal ser jag mångfald som något önskvärt. Jag är mot privata monopol, och jag är mot offentliga monopol. Det är viktigt att det finns personer som kan bidra till vår sjukvård utifrån perspektivet att de vill driva vården i ett företag. Det är bra. Människor i den ideella sektorn som drivs av en övertygelse om en högre tanke, förutom god vård, är också fantastiskt viktiga spelare för att skapa mångfald. De människor som vill jobba i offentlig sektor drivs ofta av ett kall att hjälpa människor, och tycker att det fungerar, och de utgör naturligtvis den bas som kommer att finnas i svensk hälso- och sjukvård framöver. De spelar en viktig roll. Men jag tror också att de kan behöva få chansen att känna att de kan få mer frihet inom ramen för det landstingen bedriver, nämligen att öka självstyret. Vi ser en utveckling mot mer frihet på offentliga förvaltningar och offentliga vårdcentraler.

Anf. 117 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Kära vänner! I dag är det en möjligheternas dag. Jag begriper inte vad vänsterkartellen är så rädd för. Snälla ni! Ni behöver inte vara rädda. Det här är en möjlighet för framtiden, en möjlighet för oss och våra nära, för förr eller senare blir vi alla patienter. Det här är en möjlighet att anamma ny teknik och nya framgångsmetoder för att bota svåra sjukdomar som vi kanske inte kan bota i dag men kommer att kunna bota, att anamma ny teknik som kommer, att anamma nya möjligheter för att lindra kroniska sjukdomar.

Det finns så oändligt mycket positivt att jag inte förstår klagandet på att det här är så farligt. Det finns ett parti i regeringen som kallar sig Nya moderaterna, och ibland skulle jag vilja höra att det kom lite nya socialdemokrater, som kan se något nytt och inte bara håller fast vid gamla organisatoriska metoder. Så fort man säger mångfald eller alternativ hoppar Elina Linna upp på studsmattan och säger: Nej, fy, ack och ve!

Vi är i en tid full av möjligheter och med många engagerade människor som vill framåt. För mig som gammal sjuksköterska, som har levt mitt yrkesverksamma liv i sjukvården och levt i monopolet, är det ganska intressant att se att fler och fler av de fackförbund som organiserar just den personal som arbetar i vården efterfrågar mångfald.

Jag skulle, fru talman, vilja fråga: Hur ska vi klara den svenska sjukvården framgent om inte de allra bästa studenterna, de unga kvinnorna och männen, vill välja ett vårdyrke? Självklart ska vi som politiker för-

söka se till att det finns en mångfald, olika alternativ i vården, olika driftsformer som man kan välja mellan.

Varför säger jag att det ska vara de allra bästa? Jo, det är därför att organisationen och driftsformen är en andrahandsfråga. Om jag eller någon i min närmaste omgivning blir sjuk vill jag möta någon som kan sitt jobb, som kan behandla, bota och lindra. Jag vill möta människor med ett gott bemötande. Det är punkt A för mig. När man kommer in på akutmottagningen på Karolinska sjukhuset, eller var man kommer in, är inte den första frågan man ställer: Vem får du din lön från? Det man är intresserad av är vilken vård och vilket bemötande man får.

Det måste väl sägas en gång till, fast vi har sagt det så många gånger: Även framgent vill regeringen och vi ha en vård som är solidariskt finansierad, oavsett driftsform, och den som har de största behoven ska ha företräde. Det känns så angeläget att säga det, därför att där är vi helt överens.

Trots att Ylva Johansson nämnde någonting om det här, att vi inte har haft en stopplag så länge och att vi brukar hävda det i debatten, ska jag göra det igen. Det är märkligt att den svenska sjukvården under alla år har kunnat leva utan en stopplag. Jag är övertygad om att den signal som riksdagen kommer att ge kl. 16 i dag när vi ska votera och förhoppningsvis få majoritet för det här förslaget är rätt signal för god vård, för trygg vård och för en framtid där också sjukvårdssystemet eller sjukvårdens verksamhet på många sätt kan bli världsledande. Det känns oerhört viktigt att förstå att signalerna ut till vården är viktiga för att man ska kunna rekrytera duktiga människor.

Det är också egendomligt att Socialdemokraterna tycker att det är så svårt att blanda privat och offentlig vård. Det verkar som att man tycker att det är bättre att en operationsavdelning står tom från kl. 15, i bästa fall, på fredagseftermiddagen till kl. 07.00 på måndagsmorgonen. Det verkar som att det är bättre att den står tom än att någon använder den kapacitet som man redan har. Alla må ursäkta mig, men det förstår inte jag.

För allas vår del är det väl bättre, eftersom vi alla är människor och har behov av vård. Står man i en kö är man oerhört tacksam om man kan komma till snabbt och bra. Därför tycker jag att det här ska ses som en möjlighet och att man inte ska känna en sådan rädsla.

Fru talman! Jag vill i dag med glädje yrka bifall till propositionen och hoppas och tror att den ska bidra med mycket positivt för oss alla i Sverige.

(Applåder)

Anf. 118 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Med detta kommer vi att kunna bota sjukdomar som vi i dag inte kan bota, sade Chatrine Pålsson Ahlgren. Ja, det är till att vara optimist. Några av dem som är bäst på att forska fram det som kanske kan leda till att vi i framtiden kan bota i dag obotliga sjukdomar, bland annat Karolinska Institutet, har tvärtom framfört allvarliga farhågor just för förutsättningarna för den medicinska forskningen, som på inget sätt kan lova att bota sjukdomar men som kanske kan ge underlag för detta.

Också den ansvarige ministern Göran Hägglund har, i alla fall verbalt, erkänt att det finns problem och att man därför måste vara noga med samarbetsavtal och samarbetsformer mellan en ny entreprenör för Karolinska Universitetssjukhuset och Karolinska Institutet.

Men Chatrine Pålsson Ahlgren ser inga svårigheter utan bara möjligheter: Med detta kommer vi att kunna bota sjukdomar som vi i dag inte kan bota. På vilket sätt, Chatrine Pålsson Ahlgren?

Anf. 119 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! När jag talar om att vi kan bota allt fler sjukdomar och att tekniken och forskningen går framåt gör jag det naturligtvis utifrån att vi måste ha de allra bästa verksamhetsformerna för detta. Vi behöver ha en verksamhetsform som gör att till exempel våra allra bästa ungdomar väljer vårddyrkena. Det här är en signal om detta. Inte tror jag att en startlag i sig kan bota allt fler människor, men jag tror att om vi kan bli effektivare och bättre och kan rekrytera fler kommer detta att ske.

När det gäller forskningen är jag mycket oroad, inte minst för den kliniska forskningen. Men det är snarare den regering som Ylva Johansson satt i som får känna att man bär ansvar för det. Den kliniska forskningen har gått ned alldeles otroligt, och vi behöver ta krafttag för att få i gång den. Jag tror att vi då med stor ödmjukhet måste se vad som är det bästa sättet för oss som politiker att stimulera detta. Men vi kan inte komma och säga att forskningen, även den kliniska forskningen, hitintills är bäst och att det kommer att bli sämre. Så är det inte.

Anf. 120 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Chatrine Pålsson Ahlgren säger att vi ska ha de allra bästa verksamhetsformerna för sjukvården. Jag instämmer i det.

Jag skulle vilja ställa en fråga. När vi här i kammaren tog beslut om den lagstiftning som ni nu vill upphäva sade Chatrine Pålsson Ahlgren så här i debatten:

”Det finns alltså ett starkt behov av att framtidens vårdarbetare får ha mångfald och någonting att välja på. Jag kan inte förstå. Det finns så långt jag vet inte några socialdemokrater som till exempel tycker att det är fel att det både finns Ica och Domus. Numera finns också Lidl, Willys och allt annat.

Alla inser att konkurrensen är en positiv kraft för alla. Kvaliteten ökar, priserna blir lägre och tillgängligheten ökar. Det är bara positiva saker.”

Då vill jag fråga Chatrine Pålsson Ahlgren: Vad är skillnaden mellan avancerad sjukhusvård å ena sidan och matvaruaffärer å andra sidan? Finns det någon skillnad i de verksamheterna, och vari består den i så fall?

Anf. 121 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag är jätteglad för att Ylva Johansson citerar det jag har sagt i kammaren. Gör det lite oftare!

Jag talar om olika konkurrens för ni socialdemokrater verkar inte förstå, för det är så farligt. Då tog jag exemplet med Ica och Domus för att man skulle förstå att det inte är något konstigt. Varför ska det här vara

konstigt? Tyvärr behöver man ibland använda så enkla bilder för att människor ska få en aha-upplevelse, och det var det jag gjorde.

Anf. 122 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Det här har varit en lång och intensiv och ganska belysande och bra debatt, tycker jag. Jag har haft ganska gott om tid att sitta och fundera lite för mig själv. Och jag har skrivit en liten limerick, om jag får ta en sekund till detta, som är till Ylva Johansson:

Det bor en kvinna i Eken
som deltar i politiska leken.
Hon stånkar och varnar,
slåss mot väderkvarnar
men glömt de egna sveken.

(Applåder)

Äsch, det var ju bara halva publiken.

Jag tycker att det finns en del övertoner i den här debatten. Den lagstiftning som vi diskuterar i dag kommer ju ingalunda att revolutionera den svenska sjukvården. Den gör det lika lite som den stopplagstiftning som infördes revolutionerade den svenska sjukvården. Men jag tycker att det finns viktiga saker som vi signalerar.

Den röda sidan signalerade genom införandet av stopplagen att det är det offentliga som vet och kan bäst och att vi som politiker tar ansvar. De som nu genomför en startlag säger: Vi tror att det går att utveckla den svenska hälso- och sjukvården. Vi tror att det finns goda krafter utanför den offentliga sektorn eller krafter som i dag finns i den offentliga sektorn som vill söka sig till andra arenor för att där bidra genom att göra lite annorlunda. På det sättet vill de bidra till en kvalitetsutveckling och till att man kommer bort från en del av de problem som finns i den svenska hälso- och sjukvården i dag. Den signaleffekten ska man inte underskatta. Jag tror att den på längre sikt kommer att spela en väldigt stor roll.

Jag tror, precis som Johan Pehrson sade tidigare i debatten, att vi har all anledning att påminna oss om att vi har väldigt mycket att vara stolta över i Sverige. Svensk sjukvård är fantastiskt bra, på många områden till och med i världsklass. Och det är från den situationen vi börjar. Men vi ser också, förstås, betydande problem. Vi ser problem när det gäller tillgänglighet. Vi ser problem när det gäller kvalitet på vissa områden, och vi ser problem när det gäller valfrihet för den enskilde.

Många människor, de allra flesta, är väldigt nöjda när de väl får vården. Men för många människor är vägen dit oändligt lång. I mötet med vården får man ofta beskedet: Ställ dig sist i kön!

Svensk hälso- och sjukvård har köer för de allra enklaste ingreppen, som exempelvis att få en hörapparat utprovad. Det borde förstås inte vara svårare att få en hörapparat än vad det är att få ett par glasögon. Du och jag kan gå ut, hur snabbt som helst, och skaffa ett par glasögon på Drottninggatan eller någon plats här i närheten. Men inom vården är det för många människor som behöver en hörapparat, runt om i vårt land, månader av väntan.

Varför är det på det viset? Kan vi göra någonting åt det? Eller ska vi vara nöjda med situationen som den ser ut i dag?

Köerna i vården är ett slöseri med ekonomiska medel, men det handlar naturligtvis framför allt om människors välbefinnande. Människor drabbas av ett onödigt lidande. Det leder till ökade anspråk på våra gemensamma trygghetsystem och på hälso- och sjukvården. Sjukskrivningsperioderna blir längre än vad de borde vara. Hälsoproblematiken och lidandet för den enskilde förvärras under den tid som man väntar. Därmed ökar behovet av andra vårdinsatser under kötiden.

Måste det vara så här? Nej, jag tror inte det. Köer är inte ofrånkomliga, men jag tror inte heller att det finns några enkla lösningar, ett enda alexanderhugg som kommer att lösa alla problem.

Jag är däremot övertygad om att det finns politiska idéer och tilltag som på ett entydigt sätt försämrar tillgänglighet och effektivitet i vården. Ett exempel på det är den stopplag som vi just nu debatterar.

Idén om en stopplag är en del av ett slags socialistiskt arvegods. Det här har till exempel utvecklats väldigt väl, tycker jag, av Widar Andersson, tidigare socialdemokratisk anställd i Regeringskansliet, tidigare riksdagsledamot och nu socialdemokratisk chefredaktör, som har skrivit en artikel. Jag kan inte låta bli att citera ur den, för jag tycker att det är väl formulerat. Han beskriver det gamla Sovjetsamhället, där valfrihet över huvud taget inte existerade. Allting gjordes på precis samma sätt överallt. Och köerna var oändliga till det mest basala, vare sig vi pratar om en telefon eller om en bil eller bröd. Och så för han ett resonemang som leder fram till följande: "Jag har svårt att tänka mig samhällsområden där någon ledande socialdemokrat skulle kunna tänkas beskriva köer som något nödvändigt och fördelningspolitiskt eftersträvänsvärt. Möjligen då med undantag för sjukvården. Socialdemokratiens officiella linje är fortfarande att sjukhus inte får drivas av 'företag med vinstintresse'. Sådana företag sägs kunna skapa 'gräddfiler' till snabbare vård och kortare kötid för vissa och skall därför hållas borta.

Om det är så att köerna till olika sjukvårdsbehandlingar är reella uttryck för en betydligt större efterfrågan av vissa behandlingar än vad det finns tillgång, så lär oss erfarenheterna från andra sammanhang att utförligheten behöver förstärkas. Det naturliga för socialdemokratin borde därför vara att använda företagets inbyggda intresse för vinster och ökad produktivitet för att skapa gräddfiler till snabb vård för alla. Men på detta område stöter den socialdemokratiska rationaliteten på patrull. Obearbetade tankerester och ryggmärksreflexer från förr lägger ännu hinder i vägen för förnyelsen."

Så skriver Widar Andersson.

Det vore naturligtvis mig fjärran att ge råd till Socialdemokraterna om hur de ska utveckla sin politik, men jag tycker ändå att detta är ganska tankeväckande.

På något sätt blir det ju så att det som är privat produktion misstänkliggörs och framställs som hot. Bara för att man tar på sig en rock som kommer från någon annan arbetsgivare än den offentliga är man plötsligt någon krämartyp som inte förväntas vilja människors bästa. Det tänkandet är väldigt främmande för mig. Jag tycker att vi borde komma bort från det området och pröva saker och ting med ett öppet sinnelag.

Det är i erfarenhetens ljus som man kan bedöma riktigheten i en idé. I dag kan vi ha uppfattningar på mer eller mindre goda grunder, och verkligheten visar vad som kommer att vara rätt. Med tanke på det borde

påfundet om den offentliga produktionens överlägsenhet sedan länge vara dött. Där det här har använts har det inte fungerat särskilt väl.

I de socialistiska öststaterna var det kö till allt från bilar till bröd, som jag var inne på. Det rådde en ständig brist, och det är ingen slump, för bristens logik bor i det socialistiska systemet.

Det är naturligtvis ohyggligt viktigt för oss att stryka under det som jag tror har sagts av varje enskild talare här hittills, nämligen att vården ska vara solidariskt finansierad, att vården fortsatt ska fördelas efter behov och inte utifrån ekonomiska förutsättningar.

Sjukvård är inte vilken vara eller tjänst som helst. Det handlar bokstavligen om liv eller död. I Sverige råder det en bred enighet om att landstinget ska erbjuda alla medborgare en god vård på lika villkor. Men man begår ett stort misstag om man tror att allt blir bra, att vi kommer till rätta med de problem som vi ser inom svensk sjukvård, genom att säga nej till privata alternativ. Man begår ett misstag om man låter rädslan för förnyelse och förändring vara den vägledande principen.

I Sverige har vi alltför länge diskuterat om vården ska drivas privat eller offentligt. Den diskussionen är inte särskilt relevant, mina vänner. Vi behöver flytta fokus i den svenska debatten, så att patienten och hans eller hennes behov och rätt att välja sätts i centrum. Det är vårdens innehåll och kvalitet som är det centrala och hur vi skapar förutsättningar för att nå dit som vi önskar.

Vi behöver vara tydligare när det gäller målen, mindre dogmatiska i frågor om drift och organisation. Regler som främst syftar till att värna vissa system snarare än att sätta patienten i centrum kan vi mycket väl ändra eller avskaffa. Perspektivet måste vara att vården är till för patienten, inte tvärtom.

Fru talman! I motionen från Ylva Johansson med flera med anledning av propositionen hävdas det att vi öppnar för en uppdelning av patienterna i ett A- och ett B-lag. Detta är trams. Detta är skrämselfpropaganda, ingenting som har med verkligheten att göra. Man kan åtminstone reflektera över att det vi nu diskuterar är avskaffande av en lag som har funnits i lite drygt ett år. Har allt varit jämmer och elände fram till dess? Jag tror inte att de flesta tycker det.

Det är lite löjligt att tala om systemskifte och att vi nu öppnar för gräddfiler. Det var under det socialdemokratiska regeringsinnehavet som efterfrågan på privata sjukvårdsförsäkringar rusade i höjden. Långa köer ledde till att människor köpte sig före köerna. När det offentliga inte kan motsvara de behov som finns skaffar sig människor andra vägar. De med större plånbok än andra eller som hade arbetsgivare som kunde betala såg till att köpa sig förbi köerna. Långfil blev gräddfil i Socialdemokraternas Sverige.

Vår politik ändrar inte grundvalarna när det gäller svensk hälso- och sjukvårdspolitik, men den skapar bättre förutsättningar för utveckling, förnyelse och nytänkande. Om vi inte skapar förutsättningar för hälso- och sjukvården att utvecklas för att möta människors behov undergrävs de grundvalar som svensk hälso- och sjukvård vilar på. Då kommer befolkningen att delas upp i ett A- och ett B-lag. När den offentliga vården inte är tillgänglig, när den inte levererar i god tid betalar allt fler gladeligen för en gräddfil. I vårdköernas Sverige kommer den solidariska finansieringen att ifrågasättas i ett längre perspektiv.

Jag vill inte komma dithän. Jag vill att vi ska ha en offentligt finansierad omsorg som förmår att möta de behov som faktiskt finns.

Fru talman! Det brukar sägas att höjden av dårskap är att göra samma sak om och om igen men att förvänta sig ett annat och bättre resultat. Att skapa förutsättningar för vården att utvecklas så att den på ett bättre sätt, snabbare och med högre kvalitet kan möta medborgarnas behov, krav och förväntningar ser jag som huvuduppgiften för den här regeringen. Jag är då väldigt glad att det finns en bred samsyn, i alla fall om vi tittar bort lite från den här kammaren, när det gäller de utmaningar som svensk hälso- och sjukvård står inför.

När Elina Linna tidigare här i sitt inlägg beskrev hur jag när jag presenterade startlagen satt tillsammans med vd:n för Svenskt Näringsliv glömde hon bort att där satt också representanten för Vårdförbundet, representanter för Läkareförbundet, representanter för den ideella sektorn genom ordföranden i Famna, och där fanns arbetsgivarorganisationerna. Många av dem som är verksamma i vården längtar efter att något händer, att man får fler arbetsgivare att välja mellan, att det öppnas möjligheter för en snabbare kvalitetsutveckling än vad enformigheten lätt leder till, en viss stagnation.

Vi behöver öppna upp på det här området. Det finns en enighet hos många om att vi inte ska låsa oss fast vid vad som har varit, att vi måste hitta nya lösningar för att möta framtidens utmaningar. Vi behöver lära oss att använda våra resurser på ett allt smartare och mer effektivt sätt. Vi måste våga tänka nytt. För om vi inte tänker nytt kommer saker och ting att förändra sig av sig själva och långt ifrån alltid till det bättre. Vi behöver tänka nytt för att se till så att vi upprätthåller den höga nivån på svensk hälso- och sjukvård och se till så att människor även fortsättningsvis kan känna sig trygga att vården finns där när vi behöver den, för det behöver vi alla till och från.

(Applåder)

Anf. 123 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Vad var det vi gjorde när vi införde den nuvarande lagstiftningen? Jo, vi såg att vi hade en utveckling med allt fler olika aktörer och entreprenörer inom sjukvårdens område. Vi tyckte att det var rimligt att det är sjukvårdshuvudmännen som själva avgör när och om man vill använda sig av entreprenörer i sjukvården. Det kan bidra till en förbättring. Det gör det inte alltid. Vi fick redovisat från Socialstyrelsen. Det går inte att säga vad som är bättre eller sämre. Det finns inget entydigt svar, men det är rimligt att sjukvårdshuvudmännen kan använda sig av entreprenörer.

Det var en ny situation att man också ville lägga ut sjukhus på entreprenad. Vi ansåg att det var rimligt att man ska kunna göra det men att det då också måste finnas vissa regler som ska gälla så att vi säkerställer grundvalarna för svensk sjukvård. Vi införde fyra enkla regler, att universitetssjukhusen som har en sådan viktig roll för forskning och utbildning och som representerar en spetskunskap inte skulle läggas ut på entreprenad, att man inte ska blanda finansiering för att det leder till att det trots allt blir två väntrum inom sjukvården, eftersom den som betalar med privata pengar självklart vill ha något för de pengarna, snabbare eller bättre vård, och det sker på någon annans bekostnad, nämligen de

skattebetalande. Vi införde också reglerna att vinsten ska återinvesteras i verksamheten, komma patienterna till del och att inget landsting ska vara helt utan sjukhus i egen regi.

Det här, Göran Hägglund, är ingen socialistisk kvarleva. Det är en modern lagstiftning för en sjukvård med en mångfald och möjlighet till olika utförare. Det är en modern lagstiftning som säkerställer de grundläggande värderingarna och principerna i sjukvården men som samtidigt öppnar för att olika utförare kan användas.

Anf. 124 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Om man försöker bena ut den tankemässiga grunden för Socialdemokraternas argument när det gäller om det kan vara privat eller om allting måste vara offentligt säger Socialdemokraterna uppenbarligen, eftersom man ännu inte har förbjudet det i alla fall, att privata tandläkare är all right och att det är okej att driva privata vårdcentraler. Det är okej, men storleken är på något sätt det som avgör om det är ideologiskt korrekt eller inte. Jag har lite svårt att bena ut det där tankemässigt. Var exakt går gränsen mellan när det blir ideologiskt oacceptabelt och när det är okej? Jag skulle gärna vilja ha det belyst.

När det gäller att inte blanda finansieringen är det ju så att det blandas redan i dag på det vis som jag har varit inne på i mitt anförande. Många människor har under Ylva Johanssons tid i regeringen valt att skaffa sig privata sjukvårdsförsäkringar för att man inte litar på att den offentliga vården finns där när man behöver den. Är det inte så att de pengar som tillförs då ger de personerna en särställning? De går före när det gäller vård i förhållande till människor som har en mindre plånbok eller inte har möjligheten att på annat sätt skaffa sig den vården.

Om en viss verksamhet är utlagd på entreprenad och den som sköter entreprenaden visar sig kunna uppfylla allt det som landstinget har beställt – man har läkare, sjuksköterskor, annan vårdpersonal och lokalerna – varför skulle man då inte få använda det för att erbjuda vård och på det viset sammantaget få ned vårddköernas längd? Varför är det ena alldeles okej men det andra alldeles förfärligt förkastligt?

Anf. 125 YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Om Göran Hägglund har svårt att utbena den tankemässiga grunden hos oss kan jag säga att det också är ganska svårt hos Kristdemokraterna. Men jag tyckte att det var välgörande att få höra socialministern säga att den här propositionen inte kommer att revolutionera den svenska sjukvården. Det var något helt annat som vi hörde från den förra kristdemokratiska företrädaren i debatten. Det var också välgörande att få höra att sjukvård inte är vilken vara som helst och vad jag förstår då inte heller kan jämföras med försäljning av varor på Ica och Konsum. Det tycker jag var bra, men det är motstridiga uppgifter som kommer från Kristdemokraterna som ju trots allt är ett ganska litet parti.

Det finns de som i dag har privata sjukvårdsförsäkringar. De köper i dag sjukvård i den privata sjukvården. Det finns en privat marknad för sjukvård. Jag tycker att en sådan marknad ska få finnas. Jag ser ingen anledning till att politiker ska sätta regler för det.

Däremot är det en annan sak med den offentligt finansierade sjukvården. Det är en helt annan sak att köpa sig sjukvård med privata pengar i den offentligt finansierade sjukvården. Det är det som kommer att leda till att vi får en uppdelning i ett A- och ett B-lag i sjukvården.

Göran Hågglund sade tidigare att han inte kunde förstå hur det kunde uppstå väntetider i den offentligt finansierade sjukvården samtidigt som det inte är några väntetider när han ska köpa nya glasögon.

Jag ska förklara skillnaden. Skillnaden är att den offentligt finansierade sjukvården är offentligt finansierad. Det leder per definition till att man måste göra prioriteringar. Jag tycker inte att det är bra med väntetider. Det tycker ingen. Men alla gånger där det finns en offentlig finansiering finns det en begränsad mängd pengar, och man måste prioritera.

Det är svåra frågor som vi här har som uppgift att fastställa vissa riktlinjer för och som man har att hantera professionellt ute i sjukvården. Det är skillnad mot att köpa glasögon där det inte är någon offentlig finansiering. Det finns inte heller något behov av att göra prioriteringar, utan plånboken styr. Det är rimligt att det gör när det gäller glasögon.

Jag har inte någon mer replik. Jag vill avsluta med en liten limerick.

En blåögd minister från Bankeryd
styr sjukvården från nord till syd.

Vill omorganisera
och privatisera.

Besked till den sjuke: marknadens villkor lyd.

Anf. 126 Socialminister GÖRAN HÅGGLUND (kd):

Fru talman! Jag går först till ”styr sjukvården” i limericken. Där går en liten skiljelinje. Vi på vår sida säger att vi tror att vi vet ganska mycket. Vi tror att vi har rätt. Men vi kanske ändå inte ska detaljstyra för vården i Dalarna, Kalmar, Västra Götaland eller Jönköpings län.

Det kanske är så att man ska överlåta det till den nivån. Vi förväntar oss att de ska ta ansvar för att vården ska fungera där, eftersom de är vårdhuvudmän. Vi ska stötta på olika sätt. Men vi tror att vi ska lämna så stor frihet som för dem så att de har befogenheter att sköta det som de har ansvar för.

Jag vägrar att acceptera resonemanget om att själva finansieringen av vården leder till att det blir köer. Jag tror att det går att organisera verksamhet på ett sådant sätt att vi inte har köer om vi bara är mer flexibla och låter ett större mått valfrihet råda.

Jag är inte naivt blåögd. Jag kan inte säga att det går att utrota alla köer. Men vi kan göra väldigt mycket mer än vad som hittills har gjorts genom att organisera vården på ett annat sätt än vad vi gör i dag.

Där finns det väldigt mycket att fundera på. Det gäller till exempel ersättningssystemet runt om i våra landsting, möjligheten för upphandlingarna och vårt sätt att upphandla i olika sammanhang.

Jag tycker avslutningsvis, Ylva Johansson, att vi har gjort en klok sak när vi avskaffar stopplagen. Det kommer inte att revolutionera vården. Men det sänder en väldigt viktig signal om att privata aktörer gör sig gärna besvär. De är välkomna att bidra till att utveckla svensk hälso- och sjukvård.

Anf. 127 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Nej, socialministern, jag glömde inte Vårdförbundet och inte heller Läkarförbundet. Jag var inte så förvånad över att de satt med vid presskonferensen. Det var Svenskt Näringslivs aktiva roll i presskonferensen som förvånade mig.

Jag har också sett en artikel på Kristdemokraternas hemsida. Där skriver man om fördelar med den nya lagstiftningen. Där är det också Svenskt Näringsliv som skriver under med Vårdförbundet, Läkarförbundet och Vårdföretagarna.

Det får mig att tänka. När jag lyssnade speciellt på Kenneth Johansson tänkte jag att hälso- och sjukvården har blivit en näringslivsfråga. Det är nytt för mig. I varje fall i min tankevärld är hälso- och sjukvården något annat som inte går att jämföra med vilket bolag som helst.

Socialministern säger nu: Ställ dig sist i kön. Han talar om att det finns sådana köer. Det får mig att tänka på prioriteringsordningen. Det har inte socialministern berört på något sätt.

Vi vet att vinstintresse i sjukvården inför en drivkraft som leder till att man behandlar de mest lönsamma diagnoserna. Vänsterpartiet är oroligt över att vi kommer att ha svårigheter med den prioriteringsordning vi är överens om här i riksdagen. Vad säger socialministern om det?

Anf. 128 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Självklart ska den prioriteringsordning som vi har kommit överens om gälla också i framtiden. Den är en väldigt viktig grund som har kommit fram efter ett väldigt gediget arbete som leddes av professor Jerzy Einhorn när det gällde själva utredningen och sedan ledde fram till ett riksdagsbeslut och innan dess en väldigt bred diskussion runt om i Sjukvårds-Sverige. Det är ett enormt viktigt basdokument för all sjukvårdspolitik i Sverige. Det gäller också fortsättningsvis.

Jag går återigen till frågan om presskonferensen och de som bemanade den. Jag tycker inte att det var särskilt konstigt att vi hade ett brett spektrum. Det gläder mig väldigt mycket att vi hade ett sådant brett spektrum av personer med intresse för sjukvårdsfrågor som deltog i det sammanhanget. Den artikel som Elina Linna hänvisar till som fanns på vår hemsida är en debattartikel som skrevs av samma personer som var med på presskonferensen. Det är inte särskilt konstigt.

Har detta blivit en näringspolitisk fråga? Nej, det har det naturligtvis inte. Detta är hälso- och sjukvårdspolitik. Men det går också att lära av andra områden. Vi är inte särskilt kloka om vi tror att all klokskap har samlats på ett och samma område. Vi ska titta på andra länder och andra verksamheter och se: Finns det något som går att lära?

Det gäller till exempel patientsäkerhet. Där tror vi att det går att lära väldigt mycket av olika typer av industrier när det gäller säkerhetstänkande. Det utvecklar vården och gör att antalet misstag och missgrepp minskar. Det är någonting som är oerhört betydelsefullt.

När det gäller andra frågor får jag återkomma i nästa replik.

Anf. 129 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Jag tog i mitt anförande upp några tankar som läkaren och författaren P.C. Jersild skrev häromdagen i Dagens Nyheter. Man säger att landstingen har det yttersta ansvaret för verksamheten. P.C.

Jersild ställer frågor i sin artikel. Jag passar på att använda hans frågor här, eftersom han inte kan ställa dem till socialministern.

Hur ska detta ansvar kunna tas? Vilken backup finns om ett privatiserat sjukhus hotas av konkurs eller om den internationella koncern som köpt sjukhuset sviks av sina aktieägare eller äts upp av en ännu större koncern med andra intressen? Hur kan man garantera att landstingen klarar av att ta ansvaret?

Anf. 130 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Det är jätteviktiga frågor som Elina Linna tar upp och som P.C. Jersild tar upp i sin artikel. Här handlar det om att de som upphandlar och säkerställer att avtal kommer till är kloka och täcker in alla eventualiteter.

Till det som inte är så svårt att inse hör just dessa frågor. Det kan uppkomma en sådan situation. Då gäller det att man har tänkt efter. Det troliga blir, skulle jag tänka mig, att skulle ett sådant företag drabbas av obestånd är det landstinget som tar över verksamheten igen.

Är det så att det sker ägarförändringar ska också det regleras i ett avtal, precis som det görs i alla andra avtal som skrivs på olika marknader som finns. Det viktiga är att man skapar stabila och trygga förhållanden. Men man måste också tänka på alla eventualiteter. Om det oväntade inträffar, hur hanterar vi det då? Det handlar förstås om ett ansvar gentemot medborgarna.

Det är viktigt att betona i debatten att landstingen har ansvaret för att vara huvudmän för svensk hälso- och sjukvård. De ska ha befogenheten att göra saker. Det viktiga är inte vem som utför utan att det utförs med en hög kvalitet. Jag tror att fler aktörer utvecklar den svenska vården.

Jag tror att flera arbetsgivare är bra för de anställda och jag tror att det är klokt att utnyttja tillfällig överkapacitet för att ge flera vård snabbare. Jag tror att det är det som är det viktiga budskapet med den proposition som jag hoppas att riksdagen om en stund kommer att fatta beslut om.

Anf. 131 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Fru talman! Göran Hägglund upprepade, precis som många andra alliansföreträdare i dag har gjort, att det är de största behoven som ska ges företräde och att det inte är plånboken som ska styra. Samtidigt säger han att privata vårdgivare ska kunna ta emot personer med privat sjukvårdsförsäkring eller att man ska betala själv.

För mig och för många andra går det här inte att förena. Jag har inte hittills hört någon rimlig förklaring till hur man tänker att de här två sakerna ska gå att kombinera. Rimligtvis är det ju så i verkligheten att en person som har privat sjukvårdsförsäkring går före någon annan som står i kön. Då är det ju inte behoven som styr. Men jag hoppas att Göran Hägglund kan klargöra det där en gång för alla för mig.

Sedan skulle jag också vilja veta om Göran Hägglund tror att antalet privata sjukvårdsförsäkringar kommer att öka. Kommer man att sälja fler privata sjukvårdsförsäkringar nu när man tar bort kravet på offentlig finansiering för privata vårdgivare? Om det skulle vara så att antalet privata sjukvårdsförsäkringar kommer att öka kraftigt framöver, tycker då Göran Hägglund att det är en positiv utveckling?

Anf. 132 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Det är väldigt intressanta tankar om antalet sjukförsäkringar som meddebattören tar upp. Hur det går med antalet sjukvårdsförsäkringar ser jag åtminstone i någon mån som ett slags förtroendemätare på vården. Nu går det inte att bara plocka fram just det beslut som vi fattar i dag och skilja ut det från allting annat som händer. Det händer väldigt mycket i världen samtidigt. Men vi kan konstatera att vi under senare år har haft en dramatisk ökning av antalet sjukvårdsförsäkringar, och det beror på att köerna har varit så långa att människor har velat köpa sig en plats tidigare.

Jag tycker naturligtvis att politiken ska syfta till – inte i första hand för den sakens skull, det blir en bieffekt – att antalet sjukvårdsförsäkringar inte ska öka. Ökar de ska det inte bero på vår politik utan på andra saker. Min uppgift är i någon mening att verka för att onödiggöra privata sjukvårdsförsäkringar. Det är det offentliga roll i sammanhanget.

När det gäller att förklara utnyttjandet av överkapacitet vet jag inte om jag är bättre pedagog än andra. Men om landstinget träffar en uppgörelse med en vårdgivare som under en tid driver ett sjukhus och landstinget beställer en viss typ av tjänster, om vi kallar det så, ett visst antal operationer eller vad det kan vara, och det visar sig att personalen kan jobba så effektivt att de redan i god tid före årsskiftet till exempel har klarat av det som vårdgivaren har i uppdrag och därmed har kapacitet kvar finns det två alternativ, antingen att de inte får göra mer och att lokalerna och personalen friställs eller också att man utnyttjar den kapacitet som finns för att erbjuda vård. Då tycker jag att det senare är klokare. Men det handlar om att man vid upphandlingen är klok och definierar precis vad beställningen handlar om och att vårdgivaren motsvarar det kravet.

Anf. 133 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Fru talman! Tack för det svaret! Jag blev inte så jättemycket klokare, men det kanske vi får ta någon annan gång.

Jag tänkte ta upp en annan sak också. I betänkandet kan man läsa följande: ”För att uppnå verklig mångfald inom den offentligt finansierade hälso- och sjukvården måste vårdgivare med olika associationsform och inriktning kunna verka på lika villkor.”

Då är min fråga till Göran Hägglund om han verkligen menar att offentligt och privat driven hälso- och sjukvård kommer att verka på lika villkor nu när man tar bort regleringen att det ska vara enbart offentlig finansiering för bägge aktörerna. För mig är det tvärtom uppenbart att med dagens lagstiftning är det lika villkor som gäller i fråga om finansieringsprincipen. Regeringens förslag innebär att det blir olika villkor för privata och offentliga utförare när det gäller just finansieringen.

Jag skulle gärna vilja ha ett svar från Göran Hägglund och ge honom en chans att förklara den här för mig obegripliga logiken. Eller är det som Ylva Johansson antydde, att regeringen planerar att också ändra kommunallagen så att det även i den offentliga vården ska bli tillåtet att öppna för privat betalande patienter?

Anf. 134 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Nej, man ska nog hålla sig till den politik som vi presenterar. Låt inte andra presentera vår politik, för då blir det fel.

Det är möjligt att vi lever i lite olika världar, men jag har svårt att förstå logiken när man säger att det är lika villkor om det är ett monopol för vissa och förbjudet för andra. Då kan inte jag riktigt få det till att det är lika villkor. Lika villkor innebär ju att förhållandena är sådana att det är möjligt för idéburen verksamhet, för privat verksamhet och för offentlig verksamhet, att bedriva vård under förutsättningar som är så lika som möjligt. Det är naturligtvis ett oerhört grannliga arbete att hitta fram till den balansen. Men jag tror ingalunda att man kan säga att det är lika villkor i dag när det är förbjudet för vissa.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 7 §.)

7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU14 Tullkontroll av kontanta medel, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU12 Sveriges tillträde till FN:s korruptionskonvention

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU7 Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

273 för utskottet

20 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 85 m, 23 c, 22 fp, 18 kd, 13 mp

För res. 1: 19 v, 1 mp

Frånvarande: 18 s, 12 m, 6 c, 6 fp, 6 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 2 (Kriterierna för beviljande av tidsbegränsat uppehållstillstånd)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

259 för utskottet

32 för res. 2

1 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2006/07:103
9 maj

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 113 s, 84 m, 23 c, 21 fp, 18 kd
För res. 2: 19 v, 13 mp
Avstod: 1 m
Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 c, 7 fp, 6 kd, 3 v, 6 mp

Punkt 4 (Socialt bistånd m.m.)

1. utskottet
2. res. 4 (s)
3. res. 5 (v, mp)
Förberedande votering:
116 för res. 4
33 för res. 5
146 avstod
54 frånvarande
Kammaren biträdde res. 4.
Huvudvotering:
149 för utskottet
113 för res. 4
33 avstod
54 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 85 m, 23 c, 23 fp, 18 kd
För res. 4: 113 s
Avstod: 19 v, 14 mp
Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 c, 5 fp, 6 kd, 3 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU8 Migration och asylpolitik

Punkt 10 (Anhöriginvandring)

1. utskottet
2. res. 11 (v, mp)
Votering:
260 för utskottet
33 för res. 11
56 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 85 m, 23 c, 22 fp, 18 kd
För res. 11: 19 v, 14 mp
Frånvarande: 18 s, 12 m, 6 c, 6 fp, 6 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 12 (Övrig invandring)

1. utskottet

2. res. 13 (s, v)

Votering:

150 för utskottet

130 för res. 13

14 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 85 m, 23 c, 23 fp, 18 kd

För res. 13: 111 s, 19 v

Avstod: 14 mp

Frånvarande: 18 s, 12 m, 6 c, 5 fp, 6 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 14 (Uppehållstillstånd efter viss tid)

1. utskottet

2. res. 17 (mp)

Votering:

262 för utskottet

14 för res. 17

19 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 85 m, 23 c, 23 fp, 18 kd

För res. 17: 14 mp

Avstod: 19 v

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 c, 5 fp, 6 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 15 (Uppehållstillstånd i andra fall)

1. utskottet

2. res. 18 (v, mp)

Votering:

262 för utskottet

33 för res. 18

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 85 m, 23 c, 23 fp, 18 kd

För res. 18: 19 v, 14 mp

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 c, 5 fp, 6 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 16 (Utnyttjande av papperslösa)

1. utskottet

2. res. 19 (s, v)

Votering:

163 för utskottet

132 för res. 19

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 m, 23 c, 23 fp, 18 kd, 14 mp

För res. 19: 113 s, 19 v

Frånvarande: 17 s, 12 m, 6 c, 5 fp, 6 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 17 (Verkställighet av avvísings- och utvisningsbeslut)

1. utskottet

2. res. 20 (v, mp)

Votering:

261 för utskottet

33 för res. 20

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 85 m, 22 c, 23 fp, 18 kd

För res. 20: 19 v, 14 mp

Frånvarande: 17 s, 12 m, 7 c, 5 fp, 6 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 29 (Utbildning om jämställdhet m.m.)

1. utskottet

2. res. 30 (s, v, mp)

Votering:

148 för utskottet

146 för res. 30

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 m, 22 c, 23 fp, 18 kd

För res. 30: 113 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 17 s, 12 m, 7 c, 5 fp, 6 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 41 (Resurser för mottagandet)

1. utskottet

2. res. 42 (s, v)

Votering:

146 för utskottet

128 för res. 42

13 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 81 m, 23 c, 23 fp, 18 kd

För res. 42: 109 s, 19 v

Avstod: 13 mp

Frånvarande: 20 s, 16 m, 6 c, 5 fp, 6 kd, 3 v, 6 mp

Louise Malmström (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU11 Driftsformer för sjukhus

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

145 för res.

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 m, 23 c, 23 fp, 18 kd

För res.: 112 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 18 s, 12 m, 6 c, 5 fp, 6 kd, 3 v, 5 mp

8 § Vissa läkemedels- och psykiatrifrågor

*Vissa läkemedels- och
psykiatrifrågor*

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2006/07:SoU12

Vissa läkemedels- och psykiatrifrågor (prop. 2006/07:78).

Anf. 135 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! I det här betänkandet behandlas två olika frågor. Dels handlar det om en ändring av lagstiftningen kring läkemedel. Dels handlar det om en ändring i bestämmelserna om utvisning av personer som är dömda till rättspsykiatrisk vård.

Frågorna om läkemedel handlar bland annat om möjligheten till utbytbarhet av läkemedel och om kompletterande nationella bestämmelser med anledning av en EG-förordning och dessutom om införande av en avgift för tillstånd att tillverka läkemedel.

Psykiatrifrågorna som berörs gäller en ändring i bestämmelserna om utvisning av personer som är dömda till rättspsykiatrisk vård, där chefsöverläkarnas bedömning utvidgas. Dessutom föreslås mindre ändringar i bland annat sekretesslagen.

Utskottet har ställt sig bakom regeringens förslag med ett undantag, nämligen i fråga om Läkemedelsverkets roll. Där finns utskottets förslag i en särskild bilaga. I ärendet finns en motion, som utskottet har föreslagit avslag på, och två reservationer.

Med detta, fru talman, överlämnar jag betänkandet till debattörerna.

Anf. 136 ELINA LINNA (v):

Fru talman! De flesta förslagen i detta betänkande är okontroversiella, och Vänsterpartiet är överens med utskottet i frågorna. Men det finns två viktiga frågor som har lett till att Vänsterpartiet har reservationer i betänkandet. Självklart står jag bakom båda våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 2.

Sedan ett antal år har apotekspersonalen kunnat byta ut det läkemedel som läkaren ordinerat mot det billigaste av de läkemedel som har samma verksamma innehåll och som anses likvärdigt. Patienten kan välja att ändå köpa det läkemedel som läkaren skrivit ut men får då själv betala mellanskillnaden. Detta är en angelägen reform som sparar pengar för både patienter och samhället. Det är Läkemedelsverket som beslutar om läkemedlet är utbytbart.

Nu föreslår regeringen i propositionen en förenkling och effektivisering av processen genom att Läkemedelsverket redan vid godkännande av ett läkemedel också beslutar om utbytbart.

Vad en sådan hantering i verkligheten kommer att ha för konsekvenser är svårt att sja om i dag. Antagligen kommer denna förenklade hantering att innebära ytterligare besparingar både för patienterna och för samhället, och därför stöder vi förslaget. Men utifrån ett patientsäkerhetsperspektiv kan det finnas anledning till oro. Socialstyrelsen varnar i sitt remissvar för att det finns en risk med att det billigaste utbytbara läkemedlet får en allt kortare livslängd jämfört med vad som gäller enligt nuvarande bestämmelser. Vänsterpartiet anser att vi ska ta Socialstyrelsens varning på allvar. Därför föreslår vi att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att följa upp ärenden om utbytbart just utifrån patientsäkerhetsaspekten. Det är bra att majoriteten i socialutskottet håller med Vänsterpartiet om att det är viktigt att varken patientsäkerheten eller behandlingsutfallen äventyras vare sig på kort eller på lång sikt. Det är just därför som det behövs ett beslut om en uppföljning, tycker Vänsterpartiet.

Nu kan vi läsa i betänkandet att utskottet förutsätter att regeringen noga följer konsekvenserna av det förenklade utbytesförfarandet. Men det räcker inte för oss, för tyvärr, mina kära kolleger i utskottet, har inte Vänsterpartiet samma tilltro till regeringen som utskottsmajoriteten har. Vi vill ha ett tillkännagivande i den här frågan.

Fru talman! Den andra frågan där vi skiljer oss åt handlar också om säkerhetsaspekter. Regeringen föreslår en ändring i lagen om rättspsykiatrisk vård, så att chefsöverläkaren får större befogenheter när det gäller personer som får rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning och som ska utvisas eller avvisas från landet. Vi menar att patienternas rättssäkerhet kommer att bättre tillvaratas om beslutet tas av allmän förvaltningsdomstol än om det är upp till den enskilde chefsöverläkaren att göra bedömningen. Vi kan inte förstå att personer som dömts till rättspsykiatrisk vård förenat med utvisning får en annan utskrivningsprövning än de som inte ska utvisas.

Vi menar också att den föreslagna lagstiftningen inte tar tillräcklig hänsyn till patientens psykiska tillstånd och personliga förhållanden. Vi anser att mer hänsyn borde tas till patientens psykiska tillstånd i övrigt. Vi menar också att de svenska myndigheterna borde ta kontakt med den psykiatriska vården i det land som är aktuellt för att underlätta fortsatt vård. Givetvis menar inte vi heller att svenska myndigheter ska ta fullt

ansvar för att ordna bostads-, arbets- eller vårdförhållanden i ett främmande land, men vi menar att det inte är orimligt att begära att hänsyn tas till psykiskt tillstånd och personliga förhållanden i övrigt även när utskrivning sker i samband med utvisning.

När det gäller lagstiftning inom den psykiatriska och den rättspsykiatriska vården menar Vänsterpartiet att det är mycket olyckligt med en särslagstiftning för någon grupp, som det nu kommer att bli för personer som utvisas eller avvisas och som vårdats inom rättspsykiatrisk vård. Vi tycker att det är en olycklig utveckling.

Jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Anf. 137 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag och avslag på Vänsterpartiets reservationer.

Jag har bara några korta kommentarer. När det gäller läkemedels utbytbarhet föreslås en rationellare hantering som också ska spara pengar genom att Läkeemedelsverket kan besluta om utbytbarhet redan i anslutning till ett godkännande av läkemedel.

Jag kan ha viss förståelse för de synpunkter som Elina Linna framför i sin reservation. Det är väldigt viktigt att det här kommer att fungera. Vi nöjer oss dock med en mycket tydlig skrivning där vi förutsätter att regeringen noga ska följa frågan. Jag citerar ur utskottsbetänkandet: "Utskottet anser att det är viktigt att varken patientsäkerheten eller behandlingsutfallen äventyras vare sig på kort eller på lång sikt." Det är därutöver en del kommentarer i betänkandet, bland annat på s. 7, som ger ytterligare argument, så jag känner i alla fall en trygghet i att detta ska fungera.

Förslaget att utvidga chefsläkares bedömning av personer som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning som ska avvisas eller utvisas är enligt min uppfattning ett väl avvägt förslag. Som det tydligt står i skrivningarna får vi ett beslut som är grundat på en djupare medicinsk bedömning jämfört med i dag, och risken för återfall i allvarlig brottslighet ska beaktas och därmed samhällsskyddsaspekten.

Jag vill helt kort, som sagt, yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag till riksdagsbeslut.

Anf. 138 YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Vi socialdemokrater står bakom förslagen från utskottsmajoriteten och i propositionen. Jag känner igen de flesta av förslagen i propositionen. De förbereddes redan under den tidigare regeringens tid då jag hade ansvaret.

Jag vill passa på att kommentera lite grann det som gäller läkemedel. Läkemedel är i dag den i särklass vanligaste behandlingsmetoden inom sjukvården, och allting tyder på att det kommer att bli en än vanligare behandlingsmetod.

Det är en stor framgång att vi i dag med läkemedel, ofta med mycket gott resultat, kan behandla många svåra sjukdomar som tidigare var omöjliga att behandla eller som krävde kirurgiska ingrepp. Det innebär naturligtvis också att en allt större andel av sjukvårdens resurser i dag satsas på läkemedel.

Det är därför viktigt att vi nu förhoppningsvis kan besluta om denna förenkling som gör att Läkeemedelsförmånsnämndens beslut kan verkstäl-

las direkt så att det inte rinner ut pengar i onödan till läkemedel som man inte anser behöver subventioneras, ibland under flera års tid eftersom läkemedelsbolagen överklagar.

Jag vill också påpeka att några av de svåraste prioriteringsfrågorna inom sjukvården, som ibland kommer upp här i kammaren och som finns levande hela tiden i prioriteringsdiskussioner hos Socialstyrelsen men också ute i vårdens praktik, handlar just om läkemedel. Låt mig ta tre exempel.

En avvägning handlar om ifall man med läkemedel ska behandla risiker och i så fall i vilken utsträckning och hur det ska vägas mot insatser till exempel när det gäller livsstilsförändringar. Övervikt, blodfetter och högt blodtryck är sådant som kan behandlas med läkemedel men ibland också behandlas framgångsrikt på andra sätt med livsstilsförändringar. Hur ska sjukvårdens resurser prioriteras mellan dessa olika möjligheter?

Ett annat exempel är de ibland mycket ovanliga sjukdomar som bara enstaka patienter har och därför inte utgör någon rimlig marknad för läkemedel för dessa ovanliga tillstånd, samtidigt som naturligtvis också de patienterna har rätt att få den bästa tillgängliga behandlingen. Hur ska det prioriteras, och hur ska vi säkerställa att också enstaka patienter får möjlighet till den bästa behandlingen?

En tredje aktuell fråga handlar om hur nya, dyra läkemedel som endast ger en måttlig förbättring, till exempel förlänger den förväntade överlevnaden med en kort tid, ska prioriteras i förhållande till andra insatser, till exempel i cancervården.

Jag vill med detta, fru talman, säga att läkemedel är en otroligt viktig del av sjukvården. Det är också därför som vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att vi ser läkemedel som en del av sjukvården och inte som en del av detaljhandeln. Det är också därför som vi vill att man ska behålla ett apoteksmonopol.

Men det är inte den frågan som vi har att debattera och besluta om i dag. Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Lennart Axelsson, Catharina Bråkenhielm, Christer Engelhardt, Marina Pettersson och Per Svedberg (alla s).

Anf. 139 FINN BENGTTSSON (m):

Fru talman! Vi behandlar här som sagt var i huvudsak två frågor.

Den ena frågan är en nödvändig justering av lagstiftningen för psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård. Utskottet föreslår, liksom regeringen, att man äntligen utvidgar chefsöverläkarens bedömning i samband med verkställighet av ett beslut om avvísning eller utvisning när det gäller personer som genomgår rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. Detta ger en betydligt mer rättvisande medicinsk bedömning jämfört med i dag, vilket gynnar såväl patientsäkerheten som, inte minst, samhällsskyddsaspekten inför risken för återfall i allvarlig brottslighet.

Min politiska undran är varför Socialdemokraterna inte kom till skott med detta relativt enkla åtagande under sin tolvåriga regeringstid och varför Vänsterpartiet fortsatt inte vill se att ens allvarlig kriminalitet, må vara med brottsliga handlingar utförda under inflytande av psykisk sjukdom, efter förnyad medicinsk grundläggande bedömning i praktiken, som för alla andra grova lagöverträdelser, bör kunna leda till utvisning.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på Vänsterpartiets reservation 2 i följdmotionen.

Den andra frågan är en effektivisering av gällande lagreglering för så kallat generikautbyte mellan läkemedel, det vill säga från apoteken påtvingade byten mellan till synes liknande läkemedelsprodukter. I just denna del är den föreslagna lagändringen i dag en naturlig konsekvens för att öka det kortsiktiga ekonomiska utbytet för staten genom tillkomsten av lagen om läkemedelsförmåner med mera från den 1 oktober 2002.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på Vänsterpartiets reservation 1 i följdmotionen på denna punkt i betänkandet.

Men, fru talman, jag vill samtidigt fästa kammarens uppmärksamhet på att det bör flaggas för behovet av en uppföljning av sjukvårdskvaliteten och patientsäkerheten på sikt när det gäller den medicinskt okontrollerade förekomsten av generikautbyten som enligt min mening, och kanske till skillnad från vad bland annat Ylva Johansson nyss anförde, sker i Sverige i dag.

Detta handlar om att ställa hela lagen som reglerar byten mellan kopior av läkemedel i en annan blyxtbelysning vad gäller det yttersta syftet med läkemedel.

Ett läkande medel inom sjukvården är mycket mer ett led i en avancerad behandlingsåtgärd än en kommersiell produkt vilken som helst. Det är alltså en noga övervägd medicinsk intervention snarare än en handelsvara.

För valet av ett eller flera läkemedel, i kombination med andra medicinska behandlings- och uppföljningsstrategier för patienten, ansvarar vid varje tillfälle den som förskriver läkemedel, det vill säga högt kompetent och för ändamålet specifikt legitimerad sjukvårdspersonal. För patientsäkerhet krävs alltid att patientens specifika diagnos eller diagnoser är utgångspunkt vid valet av läkemedel, det vill säga vilken patient ska ha vilket läkemedel i vilken dos under vilken tidsrymd.

Ett tungt medicinskt och juridiskt ansvar åvilar enligt hälso- och sjukvårdslagen den som förskriver läkemedel, vanligen en av de ca 30 000 praktiserande läkare som varje dag träffar verkliga patienter i enskilda och unika möten.

För säker lagerhållning och expediering av läkemedel ansvarar däremot de ca 900 apotek som i Sverige drivs som en monopolverksamhet.

Att helt sonika med lag överlåta rättigheten, och med den direkta skyldighet som det är i dag, till apoteken att självmant byta mot de billigare så kallade likvärdiga läkemedel som de råkar ha i lager utan att de samtidigt har det fulla ansvaret för denna avsevärda formella förändring i medicinsk ordination är ingen trivial förskjutning mellan parternas inbördes ansvarsförhållande gentemot enskilda patienters rättmätiga krav på såväl sjukvårdskvalitet som säkerhet.

Förvisso, fru talman, har för detta förfarandes legitimitet anförts endast två argument som dock vart och ett förtjänar en betydligt djupare analys inför insikten att moderna läkemedel är avancerade insatsprodukter inom sjukvården snarare än produkter som kan stoppas i munnen på alla som har en sådan men för övrigt kan vara hur olika som helst i såväl kropp som själ.

Man har hittills begränsat sig till att konstatera att sådana läkemedel nog är att betrakta som likvärdiga, alltså utbytbara som ett par stödstrumpor. Alla som kan något om medicinsk statistik vet att om något inte säkert går att skilja åt är det långt ifrån detsamma som ett bevis på att något är lika eller ens likvärdigt. Det är likvärdigt under just de förutsättningar som studeras men kan i övrigt vara helt olika om förutsättningarna förändras. Och det är så den kliniska vardagen ser ut.

I dag är kravet för likvärdighet för att en ursprunglig medicinsk produkt framprovad på många tusen olika människor under många år plötsligt begränsat till att kopian tas via munnen av ett dussin, högst ett tjug, friska, frivilliga, unga, manliga brandsoldater som inte skiljer sig kemiskt i mängd i blodet från under runt 80 procent till drygt 120 procent av originalets uppmätta mängd.

Ur säkerhetssynpunkt är detta en mycket tveksam garanti för att i alla möjliga och omöjliga unika medicinska fall som vardagens verklighet bjuder förskrivarna av läkemedel alltid reagerar på en läkemedelsordination på identiskt lika och avsett sätt om man inte fritt från det totala medicinska ansvaret tillåter sig att byta runt som det passar mellan en lång rad kopior vars enda medicinska ingång i diskussionen är att de utgör kopior av kemiskt hyfsat liknande produkter. Risken för en förbisedd kvalitetsförsämring är uppenbar, och därför måste en lagstiftning som den nu gällande för tvingande generikasubstitution på apoteken ifrågasättas ur medicinsk kvalitetssynpunkt.

Avslutningsvis, fru talman, har argumentet om att hushålla med pengar inom läkemedelsförmånen burit fram denna icke uppföljda sjukvårdskvalitetsaspekt som ett för den enskilde patienten okontrollerat kopoläkemedelsutbyte kanske förorsakar.

Hur kan vi vara säkra på att en långsiktig hälso- och sjukvårdsbesparing verkligen kommer att ske sedan lagen infördes 2002 om vi inte har en strategi för att följa upp den?

Fru talman! Så är det, och så blir det lätt när man ser sjukvården främst som ett kollektivt och inte som ett individuellt problem. Men då de politiska förespråkarna för kollektiva lösningar i tid och otid nu är i minoritet i denna kammare är det min förhoppning att en mer kritisk analys av frågor om sjukvårdskvalitet och patientsäkerhet för enskilda och unika patienter kommer betydligt mer i fokus än vad som var fallet under den tidigare regeringen då den aktuella okontrollerade generikautbytesprocessen för läkemedel i Sverige infördes.

Anf. 140 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Folkpartiet står bakom detta betänkande. Vi tycker att det är bra att man får en effektivare handläggning i bedömandet av när man ska kunna byta ut läkemedel och när man ska kunna ta bort läkemedel från förmånslistan för att spara de pengar som annars kan rinna i väg.

Detta har det utförligt argumenterats för av andra här. Det känns ganska okontroversiellt.

Jag ska uppehålla mig vid den andra huvuddelen i den här propositionen som är ett väldigt viktigt steg mot att öka tryggheten i samhället och minska den förtroendekris som svensk rättspsykiatri delvis befinner sig i.

Det är viktigt att komma ihåg att det är väldigt få människor som lider av psykisk störning och psykisk sjukdom som är farliga. Några hamnar emellertid i kriminalitet och kan begå mycket allvarliga brott.

När dessa brott ska prövas måste man ha balans mellan individens behov av vård, samhällsskyddet och respekt för brottsoffret. Det har funnits konstiga systemfel. Några finns fortfarande kvar. Folkpartiet menar att vi behöver göra om hela den rättspsykiatriska vården. Vi tror att utgångspunkten är fel på flera andra håll förutom det vi i dag nämner. Det vi nu nämner och kommer överens om är att en person inte ska kunna utvisas om han har begått ett mycket allvarligt brott och är dömd till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. Det har förekommit att personer som är dömda till detta helt korrekt har utvisats till ett annat land. Poängen är bara att det landet ofta är ett land någon annanstans i Europa där vi inte har några gränskontroller. Den person som kan ha hotat och allvarligt kränkt andra människor kan då med lätthet komma tillbaka och fortsätta med den verksamheten, i värsta fall med fara för andra människors liv.

Därför är det ett väldigt stort steg framåt att vi nu kan föra in en samhällsskyddsaspekt som ser till att personer fortfarande kan utvisas om vården kan säkerställas, annars görs bedömningen att personen ska stanna kvar i svensk rättspsykiatrisk vård av rena samhällsskyddsskäl. Om de utvisas finns det en risk för att de släpps på en gång eftersom den rättspsykiatriska vården i landet är så dålig att de omgående kommer tillbaka till Sverige. De kan då hota och i värsta fall skada andra människor.

Det är tyvärr nödvändigt. Men jag vill understryka att det är en väldigt liten del av dem som mår dåligt som begår brott.

Den rättspsykiatriska vården i Sverige har vissa brister. Vi tillhör den minoritet av västlänningar som fortfarande i domstol dömer människor som inte vet vad de har gjort. Det är verkligen inte bra. För mig som liberal känns det helt främmande att vi släpar in människor i en domstol och dömer dem efter svensk strafflagstiftning och brottsbalk för något när de är så sjuka att de inte vet vad de har gjort.

Detta är något som behöver förändras. För att kompromissa när det gäller samhällsskydd, respekt för brottsoffer och individens behov använder vi oss sedan några år av särskild utskrivningsprövning. Det innebär i praktiken att människor är inlåsta i sjukvården under hälso- och sjukvårdslagens regler fastän de är fullt friska. Det är en stor brist i dagens system som jag tycker måste bemötas.

Därför förordar Folkpartiet en fortsatt reformering av rättspsykiatrin som innebär att människor som vet vad de har gjort och juridiskt betecknas som tillräkneliga ska dömas för det brott de har begått. De ska dömas till fängelse. De ska naturligtvis kunna få vård på annat ställe än i fängelse om de har svår psykisk störning. De som inte vet vad de har gjort

ska inte dömas alls utan avskiljas och tas om hand på annat sätt. De kan ju fortsätta att vara farliga för sig själva och andra.

Fru talman! Vi kommer att fortsätta att föra den här debatten i kammaren. Det här ärendet innebär att vi täpper till ett litet hål och ökar samhällsskyddet och tryggheten. Det kommer också att kunna innebära att människor lättare och mindre byråkratiskt kan slippa den svenska rättspsykiatriska vården och till exempel kunna hamna i sitt hemland. Det är mycket bra för den personens möjlighet till återanpassning till ett liv utan kriminalitet i framtiden.

Bifall till förslagen i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 141 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! De här båda frågorna är utomordentligt viktiga. Det är viktiga frågor också för dem som är patienter. De gäller, som min kollega Johan Pehrson sade, när man är dömd till rättspsykiatrisk vård. Psykiatrifrågan får vi säkert tillfälle att diskutera i kammaren under den här mandatperioden, inte minst med anledning av att remisstiden snart går ut när det gäller den stora psykiatrigenomgång som är gjord i och med Anders Miltons utredning. Den är remitterad.

När det gäller läkemedel och Läkemedelsförmånsnämndens beslut är jag imponerad av det goda resultat som det beslut som vi tog för några år sedan här i kammaren faktiskt har fått. Det finns alltid farhågor för att enskilda patienter kan känna att de inte känner igen sin medicin och därför känner oro. Man har den samlade erfarenheten att det har betytt mycket, inte minst för ekonomin.

Till skillnad från Elina Linna litar vi i allianspartierna på den här regeringen. Det här ska självklart följas upp. Alla de beslut som vi tar i kammaren måste följas upp så att icke önskvärda effekter kommer fram så tidigt som möjligt.

Jag ska inte upprepa vad kollegerna har sagt, utan yrkar bifall till förslagen i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 10 maj.)

9 § Äldre frågor

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2006/07:SoU13
Äldre frågor.

Anf. 142 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru talman! På riksdagens bord ligger ett äldrepolitiskt betänkande som innehåller 38 motionsyrkanden om olika äldre frågor, till exempel äldrepolitikens inriktning, läkare i kommunerna, tillgång till geriatriker, forskning, tillsyn samt våld och övergrepp mot äldre.

Det är frågor som har kommit in under den allmänna motionstiden.

Utskottet avstyrker samtliga motioner, främst med hänvisning till pågående arbete på området. I betänkandet finns sex reservationer och två särskilda yttranden.

Jag önskar nu utskottet lycka till i debatten.

Anf. 143 CATHARINA BRÅKENHIELM (s):

Fru talman! Nu ska vi debattera betänkandet om äldrefrågor. Det finns många viktiga och riktiga motioner. Man kan se att det finns mycket erfarenhet hos dem som har hållit i pennorna. Trots det avstyrks alla motioner.

Att få leva ett längre och friskare liv är en av välfärdssamhällets riktigt stora framgångar. För många är det en bra tid man får som pensionär. Samtidigt finns det många som drabbas av ensamhet och sjukdomar.

En skald skrev en gång så här: Problemet med framtiden är att den ofta anländer innan vi är redo för den.

Det är så sant. Men vi som ansvarar för andra människors väl och ve måste vara beredda och medvetna om vilka behov och resurser och vilka lagändringar som måste till för att alla ska få en så bra tid som pensionär som möjligt. Vi vill förstärka den politik som riktas till de äldre. Det är absolut deras tur nu att få sin beskärda del av kakan.

Fru talman! Regeringen fortsätter att köra på den socialdemokratiska vägen när det gäller äldrepolitiken, men man gör en stor U-sväng när man inte styr pengarna till kommunerna. Man har lagt sig helt platt i stället för att lyfta fram de viktiga områdena, som till exempel de dementas behov.

Äldreomsorgen kan, när man är ung, te sig som något väldigt avlägset, även om de allra flesta av oss har någon äldre i närheten. Vi har ett stort gemensamt ansvar att se till att alla äldre får leva ett aktivt liv och att de har inflytande i samhället och över sin vardag. Man ska kunna åldras i trygghet med bibehållet oberoende.

För att det ska bli verklighet i våra kommuner behövs det en gemensam syn på detta och att staten, landstingen och kommunerna har samma mål. Oavsett var man bor i Sverige ska man kunna känna sig trygg och veta att det finns en bra äldreomsorg.

Men inget av detta uppkommer av sig självt, utan man behöver faktiskt en nationell utvecklingsplan, ett nationellt styrdokument. Och när man planerar vården kan man inte bara isolera den medicinska delen, utan man måste också se till att den sociala delen fungerar. Livet handlar faktiskt inte bara om att vara mätt, torr och ren som äldre, utan man måste också uppnå livskvalitet. Livet måste fyllas med lite andra saker, vilket man som lagstiftare ganska lätt glömmer bort.

För en gammal man som jag talade med var livsglädjen att kunna lämna in sin travbong varje vecka. För en annan var det att kunna behålla sin kära hund. Och valfrihet för de äldre handlar nog inte i första hand om att välja vårdföretag, vilket debatten verkar handla om mest just nu.

Vi socialdemokrater vill att de som har hemtjänst ska kunna ges möjlighet att ha några timmar där de helt själva bestämmer hur dessa timmar ska användas och när de ska användas. Kvalitet kanske är doften av den där nybakade sockerkakan som man har hjälpt till att röra ihop.

Visst borde det också vara en självklarhet att kunna få tala och bli förstörd på sitt eget språk, inte minst när man är gammal och i behov av

stöd och hjälp. Men så är det faktiskt inte överallt. Därför vill vi ge Soci-
alstyrelsen i uppdrag att jobba för att fler äldre inom vården ska få möj-
lighet att göra sig förstådd på sitt eget språk.

Fru talman! När man sedan behöver ett mer anpassat boende än det
boende som man en gång i tiden flyttade in i men ändå inte är i behov av
ett särskilt boende så måste det finnas någon form av mellanboende, ett
boende som rent tekniskt är praktiskt byggt vad gäller allt i fråga om
toaletter, badrum och trösklar. Lika viktigt är var boendet ligger så att
man lätt kan komma ut i samhället och handla eller promenera. Det är
också väldigt viktigt att det finns många olika boendeformer, men fram-
för allt fler hyresrätter och gärna fler äldrekooperativ. Hur man bor är
nämligen väldigt livsavgörande om man ska kunna fortsätta att använda
sitt friska jag.

En annan glömd del inom äldreomsorgen är omsorgen om våra ho-
mosexuella. Flera äldre än vi tror har levt hela sitt liv med en person av
samma kön, men de har egentligen aldrig varit officiella par. Hur blir den
kvarvarande personen behandlad i vårdsituationen? Blir man nära anhö-
rig, är man en bekant, eller hur blir man behandlad? Vilken information
om sin livskamrat får man då tillgång till? Och hur blir man som gammal
och homosexuell behandlad i äldreomsorgen? Blir man bemött med re-
spekt, och får man behålla sin integritet? Detta är en stor och viktig fråga
som kräver kompetens och kunskap från personalen runt omkring.

Fru talman! Detta måste man arbeta med inom äldreomsorgen, och
det måste ske genom utbildning av personalen. Då kommer jag osökt in
på den så viktiga Kompetensstegen som ger möjlighet till vidareutbild-
ning och kompetensutveckling av personalen. Visserligen har den nuva-
rande regeringen avbrutit det mesta som påbörjades av den förra social-
demokratiska regeringen, och ibland har det verkat som om man har gjort
det bara för att det just har varit socialdemokratiska initiativ, mer än att
det egentligen har varit sakfrågorna som man har ogillat. På samma sätt
gör man nu med Kompetensstegen. Är inte personalen viktig? Är det inte
viktigt att våra äldre vårdas av väl utbildad personal?

Om man är äldre och bor kvar hemma i sitt eget boende och är i be-
hov av hemsjukvård så har denna kvalitet varierat väldigt mycket bero-
ende på var i landet man bor. Äldrevårdsutredningen säger att det är allra
svårast att komma överens mellan landsting och kommun där landstingen
står för huvudmannskapet. Ansvarsfördelningen är otydlig i dag, och det
ger upphov till konflikter mellan parterna. Därför vill vi att man för över
ansvaret för hemsjukvården till kommunerna.

Vad är det som gör att vi jobbar annorlunda inom äldreomsorgen nu
än vi gjorde för 50 år sedan? Jo, man har forskat ganska mycket inom
detta område. Det är en forskning som hela tiden måste fortgå för att vi
ska kunna lära oss mer och veta hur vi ska möta framtiden inom äldreom-
rådet. Hela utvecklingen är beroende av att man får tillgång till nya kun-
skaper och nya metoder. Och vi tycker att demensfrågorna är oerhört
angelägna, där vi måste mota Olle i grind med ny kunskap.

Ett annat högt prioriterat område för oss är anhörigfrågorna. Vi hade
en särskild satsning på dem i den nationella utvecklingsplanen. Men när
det gäller den borgerliga regeringens äldrepenningar är det omöjligt att veta
om det blir en enda krona till forskningen.

Telefonen ringer. Det är inte alltför ofta den gör det hemma hos Sture, så han skyndar sig för att hinna svara. Telefonen är i ett annat rum, och på vägen dit ramlar Sture på hopknycklade tras mattor. Sture blir liggande med bruten lårbenshals.

Ester drar fram stolen för att sätta upp de nystrukna julgardinerna. Vips så välter stolen.

För både Sture och Ester förändras livet hastigt, och ingen av dem blir så frisk igen efter sina frakturer att de kan bo som vanligt i sina hem.

Vi har egentligen kunskapen för att förhindra alla dessa onödiga fallolyckor. Men det görs i dag alldeles för lite. Vi måste arbeta mycket mer aktivt för att förhindra dessa fallolyckor.

När den gamla regeringen införde plusjobben så inrättade många kommuner ett slags fixartjänster. Det var personer som avgiftsfritt hjälpte de gamla med ganska enkla saker men som för äldre kan vara krångliga och riskfyllda. I de kommuner som har erbjudit dessa fixartjänster har antalet fallolyckor drastiskt minskat. Men den borgerliga regeringen avskaffade plusjobben utan att tänka på konsekvenserna. Kanske tar man upp i debatten i dag hur man har tänkt ordna detta.

Ute i kommunerna har det under en rad år växt fram olika bra system där man i kommunal regi har erbjudit äldre personer över 67 år service-tjänster utan någon behovsprövning. Nu inför man i stället avdrag för hushållsnära tjänster för alla som har råd att betala. Och då är det ett skattesubventionerat bidrag. Eftersom den borgerliga regeringens förslag om hushållsnära tjänster innebär att kostnaderna är avdragsgilla och tjänsterna inte kan utföras av kommuner är risken stor att all service och hjälp till äldre privatiseras. Många kommuner kommer inte längre att erbjuda kommunala servicetjänster, utan de kommer att hänvisa till dessa hushållsnära tjänster som för många äldre kommer att bli en mycket dyrare lösning. Kvar i kommunerna blir bara den tunga hemtjänsten.

Under de senaste tio åren har kommuner och landsting fått över 10 miljarder kronor mer i statliga ersättningar. Vi vill använda denna goda ekonomiska situation för att satsa på de äldre, inte för att sänka skatter. Den offentliga sektorn ska vara en modern arbetsgivare som erbjuder attraktiva arbeten med heltidstjänster som bas och jämställda löner.

Fru talman! Äldreomsorgen är bra i Sverige, och den har internationellt sett ett högt anseende. Men det innebär inte att vi kan slå oss till ro. För att vi ska kunna klara av det moderna samhällets krav i framtiden har vi infört ett överskottsmål, alltså om det finns gott om pengar i dag innebär det inte att vi kan dela ut dem hur som helst, utan vi måste se till att vi säkrar äldreomsorgen även i framtiden när det kanske blir mer knappa resurser. Vi anser inte att det går att utföra seriösa satsningar på detta stora äldreområde samtidigt som det görs gigantiska skattesänkningar. Det tycker inte vi är en trovärdig politik. Vi sätter gärna människan långt före marknaden. Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 4.

I detta anförande instämde Ann Arleklo, Lennart Axelsson, Christer Engelhardt, Ylva Johansson, Marina Pettersson och Per Svedberg (alla s).

Anf. 144 EVA OLOFSSON (v):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 2 om inriktningen på äldrepolitiken och 4 om Kompetensstegen.

Alla kvinnor och män i Sverige ska kunna känna tryggheten att det när de blir äldre finns ett fungerande stöd och insatser när åldrandet gör att de inte klarar sig själva. När man behöver omfattande vård och omsorg ska man kunna få sådan med stor tillgänglighet. Om man klarar sig hemma ska insatserna kunna göras där. Om man behöver ett särskilt boende ska det finnas platser.

Detta tror jag är väldigt viktigt på många plan. Det är viktigt för oss själva som individer, för vår livskvalitet, att inte behöva oroa oss för vad som ska hända när vi blir äldre och att inte behöva fundera på om våra anhöriga ska få ta hand om oss även om de kanske inte orkar eller har tid. Därför behöver vi veta att det finns en fungerande och bra äldreomsorg på kort och lång sikt. Men det är också en av de allra viktigaste välfärdsfrågorna. Vi tar ju ett gemensamt ansvar, ett solidariskt ansvar, för att alla äldre, oavsett inkomst och pengar i portmonnän, ska kunna få en väldigt bra äldreomsorg. Det är också en av de viktigaste jämställdhetsfrågorna.

I Socialstyrelsens lägesrapport om äldreomsorgen 2006 skriver man att utvecklingen inom vården och omsorgen om de äldre under en längre tid har inneburit en successiv förskjutning av uppgifter och ansvar från det offentliga till familjen och närstående. Och det har skett utan att anhöriga egentligen har gett uttryck för att de orkar och vill ta på sig detta. Det finns också brister när det gäller hur anhöriga får och kan påverka sitt stöd.

Det Socialstyrelsen inte talar om i sin slutsats är att den anhörige ofta är en dotter, om det inte är en sammanboende make. Det finns ett genusperspektiv på anhöriga. Vi kvinnor får ta ett mycket större ansvar för att hjälpa våra föräldrar, ibland också våra svärföräldrar.

Tilliten till att det finns en fungerande äldreomsorg var under ett antal år lite rubbad. Vi har kunnat se det under de senaste årens debatt. Pensionärsorganisationerna har haft många synpunkter, inte minst på tillgången på äldreboende. Vi kan se det på att enskilda människor börjar fundera på att planera sin äldreomsorg själva, se till att de har pengar och planera boende. Det är en farlig utveckling. Den öppnar för en äldreomsorg där köns- och klassklyftorna kommer att bli mer synliga än i dag.

Det här var också bakgrunden till att Vänsterpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet tog tag i äldreomsorgen ordentligt och presenterade den nationella utvecklingsplanen, där staten, kommunerna och landstingen skulle dra åt samma håll. Det var en ambitionshöjning, en nivåhöjning med minst 10 miljarder på tio år. Det var inte för att täcka lönehöjningar eller täcka prishöjningar, utan för att höja ambitionsnivån. Det var målsättningen. Det ingick också satsningar på fler äldreboendeplatser och mellanboende. Pengarna skulle bland annat användas till att förbättra för de mest sjuka genom att förbättra rehabilitering, mat, läkemedelsmedverkan och läkemedelsgenomgångar. Planen var väl genomarbetad och uttänkt och också väl kommunicerad runt om i landet.

Det är inte så konstigt att alliansregeringen fortsätter enligt de uppdragna linjerna inom de framtagna områdena i den nationella utvecklingsplanen just när det gäller inriktningen på vad man ska satsa pengarna

på. Men det finns saker som vi är mycket mindre överens om. Det finns väldigt tydliga politiska skillnader. Vi är överens om att det behövs mer resurser och högre kvalitet i äldreomsorgen, och det är bra. Men jag tänker på vilka som ska jobba i äldreomsorgen framöver.

En annan slutsats i Socialstyrelsens lägesrapport är: ”Den fortsatt låga andelen yrkeskompetent omvårdnadspersonal inverkar negativt på kvalitetsutvecklingen. Staten bör vidta åtgärder för att öka utbudet av yrkeskompetent omvårdnadspersonal. Det är angeläget att lägga fast kraven på att all personal ska ha en definierad lägsta yrkeskompetens, att utbildningssystemet bör ses över och att förutsättningarna för lärande knutet till arbetsplatserna förbättras.”

Det här är byråkratspråk. Vad man egentligen kan säga är att äldreomsorgen har fantastiskt duktig personal, men att många saknar den grundutbildning som krävs för jobbet. Det jag blir lite fundersam över är att kompetenspengarna som satsades av Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet tillsammans, 1 miljard på tre år, räcker till och med 2007 och till en viss liten överskjutning till 2008. Det är oerhört viktigt att ta vara på dem och den erfarenheten och att den nära verksamhetsutvecklingen kan fortsätta. Våra motioner om det i vårt yrkande har avstyrkts, men det behövs väldigt mycket mer.

40 procent av den befintliga personalen har inte genomgått omvårdnadsprogrammet. Nio av tio skulle behöva komplettera sin gymnasieutbildning. Det finns stora behov av kvalificerad fortbildning. Man behöver lära sig mer om man ska jobba med demenssjuka. Man behöver lära sig mer om psykisk ohälsa hos äldre, om rehabilitering och om en hel mängd olika saker.

Vad är det då högeralliansen gör? Det försvinner pengar från vuxenutbildningen. Utbildningsvikariatet försvinner. Något annat än kompetenssatsningen har vi inte sett röken av. Det som förvånar mig ganska mycket är att svaret på detta i princip är: Se över gymnasieskolan – punkt slut. Sedan ska kommunerna fixa det.

I dagarna har man slagit på trumman stenhårt för Lärarlyftet. 2,8 miljarder ska satsas mellan 2007 och 2020 på att lärarna ska få kvalificerad fortbildning med 80 procent av lönen. Är icke undersköterskorna och vårdbiträdena värda en likvärdig eller likadan satsning? Det är ju där vi har den stora klyftan mellan den utbildning vi vill att en duktig personal ska ha och den som den har i verkligheten. Vi i Vänsterpartiet skulle vilja se ett äldreomsorgslyft för att ge förutsättningar för personalen i äldreomsorgen att få den utbildning de så väl behöver. Det är i mötet mellan personalen och den äldre kvinnan eller mannen som kvalitet skapas. Det är där den goda äldreomsorgen skapas.

En annan sak som skiljer er starkt från oss är att ni vill att marknadskrafter, så kallat fritt val och vinstintressen ska in i vården. För oss handlar det inte om att de äldre ska välja vård med hjälp av glättiga broschyrer de får hem och att hemvårdsinspektören eller biståndsbedömaren inte ska kunna ge råd eftersom de då är opartiska etcetera.

För oss handlar det om att alla äldre ska ha rätt till god och bra äldreomsorg med ett mycket stort inflytande över den tid de får och när och hur de får den, med ett antal timmar som de själv kan bestämma innehållet i och som de även kan välja när de vill ta ut. Det sades också av Socialdemokraterna tidigare. Det handlar om att man på äldreboendet ska

kunna påverka sin vardag, att det ska finnas ett meningsfullt innehåll i dagen, att det blir lika viktigt att ha något roligt att se fram emot och att ha ett livssammanhang som att få den medicinska och fysiska omvårdna-

den. Det är också viktigt att det förebyggande arbetet utvecklas. Det vill vi lyfta fram. Vi har även lagt fram förslag i motioner om att de många äldre som är födda i ett annat land och har kommit hit som arbetskraftsinvandrare eller flyktingar, och som i alla fall i min hemstad Göteborg nu börjar bli ganska många, måste ha rätt till en god äldreomsorg på sitt eget modersmål med personal som kan deras kulturbakgrund och har kompetens och vet om hur det är i deras hemländer.

En annan viktig fråga är hur vi ska satsa på särskild service och särskilda boenden. Vi vill bygga ut dem och även mellanformerna. Nu kommer det paketerbjudanden från marknaden till de pensionärer som har gott om pengar. Man köper bostadsrätt och man kan köpa till service genom att de hushållsnära tjänsterna ska rabatteras. Pensionärer med god ekonomi kan köpa skatterabatterade tjänster, men pensionärer med låg inkomst kommer inte att ha råd att göra detta, vilket sades också av Socialdemokraterna tidigare.

För Vänsterpartiet är äldreomsorgen inte solidarisk om vi får en äldreomsorg för pensionärer med låga inkomster och en helt annan för dem med goda inkomster. Det är något av kittet i äldreomsorgen och välfärdspolitiken. Därför kommer vi att slåss för boendeformer som alla pensionärer har råd med.

Anf. 145 THOMAS NIHLÉN (mp):

Fru talman! Till detta betänkande har Miljöpartiet en reservation gemensamt med Socialdemokraterna. Jag yrkar därför bifall till vår gemensamma reservation 1.

I betänkandet kan man läsa om det uppdrag som regeringen har gett Socialstyrelsen att i samarbete med SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, utveckla ett nationellt system för öppna jämförelser för kommunernas äldreomsorg och hemsjukvård. Självklart är vi i Miljöpartiet positiva till att regeringen lägger ut detta uppdrag, men vi kan samtidigt konstatera att det borde ha gjorts för länge sedan.

Vi vill ändå peka på att när man planerar kvalitetsuppföljningar och öppna jämförelser inom vård och omsorg är det lätt att man missar de kanske viktigaste nyckeltalen och mätinstrumenten, nämligen hur man ska mäta och synliggöra den mänskliga och sociala dimensionen inom vården och omsorgen.

Kvalitetsuppföljning inom vård och omsorg i allmänhet och inom äldreomsorgen i synnerhet måste innehålla olika mått på livskvalitetsfaktorer såsom bemötande, empati, förståelse och respekt. Att synliggöra, att samtala vid sängkanten och hålla handen när någon är rädd, ägna tid åt att skapa förtroende – det är livskvalitetsfaktorer som måste finnas med när man utvärderar verksamheten.

Vi är medvetna om att det är svårt att mäta dessa faktorer. Icke desto mindre är, som vi ser det, en av de viktigaste uppgifterna som vi alla måste hjälpas åt med att hitta lösningar för att kunna redovisa, mäta, utvärdera och följa upp vård och omsorgsverksamhet på ett trovärdigt sätt.

Bristen på en samordnad och jämförbar kvalitetsuppföljning av de äldres läkemedelsbehandling inom dagens äldreomsorg är lindrigt sagt ett allvarligt missförhållande. Man kan först konstatera att en regelbunden kvalitetsssäkring och kvalitetsuppföljning av de äldres läkemedelsbehandling i princip helt saknas, både inom särskilda och ordinära boenden, och att det är landstinget eller regionen som har det fulla ansvaret för detta i dag. Landstingen missköter helt uppenbart sitt uppdrag att ge våra äldre en säker och trygg läkemedelsbehandling.

I dag är det mycket vanligt att våra äldre inom särskilda boenden har 10–15 olika läkemedel, och det är snarast så att antalet läkemedel per patient har ökat under de senaste åren. Med många läkemedel ökar risken för biverkningar och interaktioner mellan läkemedel mångfald, och det saknas helt vetenskaplig evidens för att läkemedelsbehandlingen med så många läkemedel gör större nytta än skada.

I dag får våra äldre alltför många onödiga, olämpliga och felaktiga läkemedel. Detta leder i sin tur till att en stor del av våra äldre som kommer in till våra akutsjukhus gör det på grund av läkemedelsbiverkningar eller felaktig läkemedelsanvändning. Inom de särskilda boenden där man har genomfört läkemedelsgenomgångar är erfarenheterna mycket goda. De äldres livskvalitet och hälsa förbättras samtidigt som landstinget sparar pengar, eftersom man har kostnadsansvaret för alla läkemedel inom äldreomsorgen.

Fru talman! Boendesituationen är som vi ser det en viktig och ofta avgörande fråga för våra äldre. Vi vill utveckla diskussionerna om hur man planerar och bygger för ett aktivt åldrande. Familjemönster och boendevanor förändras, och det behövs ett mer varierat utbud av boendeformer för olika delar av livet. Bostäder bör inbjuda till fler möten med grannar och mellan generationer och etniska grupper för dem som så önskar. Vi vill satsa på fler olika bostadsformer för äldre, till exempel generationsboenden, kooperativ, kollektiv och seniorbostäder. Även den som är äldre ska kunna delta i samhällsliv, kultur- och fritidsaktiviteter och kunna få motion och naturupplevelser.

För att underlätta för äldre att fortsätta hålla sig friska och aktiva behövs bostäder med god tillgänglighet, närhet till bra samhällsservice och tillgång till natur och grönska.

Det finns i dag många äldre som upplever isolering och ensamhet i sina egna boenden, men lösningen på de äldres behov av gemenskap och sociala kontakter är inte att enbart fokusera på fler särskilda boenden.

Generellt sett tycker vi att det satsas alldeles för lite på förebyggande och hälsofrämjande arbete riktat till våra äldre, speciellt inom äldreomsorgen. Miljöpartiet har lagt fram ett flertal motioner, som visserligen har hamnat i andra betänkanden, som behandlar två områden som vi tror skulle kunna bidra till en positiv utveckling av det hälsofrämjande arbetet inom vården och omsorgen av våra äldre, nämligen djur och natur inom vården.

Social aktivitet är viktigt för alla människor. Det påverkar vår sinnestämning som i sin tur påverkar vårt välbefinnande på så gott som alla plan. Ett aktivt socialt liv leder många gånger till såväl fysisk som psykisk stimulans. Den sociala aktivitet som ett arbete innebär försvinner i samband med pensionen och måste ersättas. När ens livspartner dör kommer nästa stora påfrestning på bland annat den sociala sidan av livet.

Det har visat sig i forskning att djur har en mycket positiv inverkan på framför allt äldres sociala aktivitet. Flera forskningsstudier lyfter fram den positiva inverkan som djur generellt sett har på oss människor. Allt fler läkare, psykologer och djurvårdare vittnar också om de positiva effekterna av att ha sällskapsdjur. Tyvärr är det långt ifrån alltid tillåtet eller möjligt att ha husdjur i äldreboenden. Vi vill därför att våra äldreboenden ska utformas så att djur blir en naturlig del i boendet och att alla äldre inom äldreomsorgen som vill ska ha rätt att ha sällskapsdjur när det är praktiskt möjligt. Vi vill också uppmuntra frivilliggrupper att tillsammans med sina djur besöka äldre och äldreboenden.

Fru talman! Tillgång till gröna miljöer har stor betydelse för vårt välbefinnande. Socialmedicinsk forskning visar att intresse för natur, trädgård och andra naturbaserade aktiviteter kan hjälpa till att bevara fysisk och psykisk hälsa långt upp i åren. Trädgårdar kan också vara viktiga redskap för rehabilitering. Inte minst äldre personer behöver dagligen komma i kontakt med dagsljus, frisk luft och vardagsnära grönska för att få förutsättningar för både fysisk och psykisk hälsa.

Sinnenas trädgård i Stockholm och Alnarps rehabiliteringsträdgård i Skåne är två exempel på så kallade terapiträdgårdar som fyller en viktig funktion för hälsa och välbefinnande. För äldre som inte själva kan ta sig ut i naturen kan terapiträdgårdar innebära en möjlighet att ändå vistas utomhus och komma närmare naturen. Där finns plats för social gemenskap och för att utbyta tankar och erfarenheter. Vi vill att idén med terapiträdgårdar som behandlingsform för äldre ska utvecklas och att fler trädgårdar och grönområden ska iordningsställas i anslutning till äldres bostäder.

Fru talman! Avslutningsvis vill vi att grunden för äldreomsorgen ska vara att ta till vara det friska och bibehålla människans funktioner och färdigheter så länge som möjligt. Därför är det viktigt med en utvecklad förebyggande och hälsofrämjande vård och omsorg som kan bidra till ett stimulerande och friskare åldrande.

Med en bättre helhetssyn på människan, där man inte enbart utgår från enstaka symtom, går det att komma till rätta med den allvarliga övermedicineringen av våra gamla.

Fler dietister i äldreomsorgen kan uppmuntra till att äta god och näringsrik mat, vilket i sin tur kan bidra till bättre hälsa och mindre behov av läkemedel.

Med fler psykologer och kuratorer i äldrevården kan behov som i dag behandlas med psykofarmaka i stället mötas med samtal och terapi. Därför vill vi se en utveckling där våra äldre får tillgång till fler psykologer, socionomer och kuratorer inom äldreomsorgen. Personaltätheten och kompetensen på äldreboenden måste dimensioneras så att också psykiska och sociala behov kan tillgodoses.

Det behövs också en balans mellan utbudet av särskilt boende, hemtjänst och inte minst förebyggande insatser, stöd till anhöriga och närstående och den frivilliga sektorn.

Miljöpartiet vill se mer av förebyggande och hälsofrämjande insatser riktade till våra äldre, uppsökande verksamhet, egenvård, förbättrad bostadsplanering, kultur- och fritidsverksamhet samt utökade möjligheter till naturbaserade aktiviteter som friluftsliv, trädgårdsarbete och samvaro med djur.

Anf. 146 MARGARETA B KJELLIN (m):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Vi har i dag en regering som sätter människan i centrum, före alla system. Regeringen har som sin stora målsättning att människor ska kunna påverka sin egen vardag. Mycket av det arbete som vi hänvisar till i betänkandet går ut på just de kriterierna.

Alliansregeringen gick till val på en bättre äldreomsorg. Vad vi såg under förra mandatperioden var att i stället för att det tillkom 10 000 nya platser så försvann 18 000. Det blev allt fler som fick vänta allt längre på insatser från kommuner och landsting.

Det förvånar mig när jag hör debatten att Thomas Nihlén, som har en massa kritiska synpunkter, reserverar sig för att behålla det som jag nästan upplever som en nedmonterad äldreomsorg. Det är mot bakgrund av den verkligheten som vi har tittat på vad vi vill med äldreomsorgen. Vi har tagit flera stora steg i riktning mot en bättre välfärd för de äldre.

En viktig utgångspunkt är det kommunala självstyret. När man hör att vi gör U-svängar och tar tillbaka, som Catharina Bråkenhielm sade, därför att man inte styr så undrar jag var den demokratiska aspekten befinner sig någonstans. Man ska fatta besluten så nära människan som möjligt. Det är då man skapar möjligheter att låta människan påverka sin vardag.

I budgetpropositionen anslog regeringen 2,1 miljarder till äldrepolitiken. 1,35 av de miljarderna var till för att stimulera utvecklingen. Vi är helt överens, Thomas Nihlén, om en del av de verksamheter som redan var påbörjade med ökad läkartillgång och fler och bättre läkemedelsgenomgångar. Vi har övermedicinerade äldre personer som inte mår bra på grund av det. Men vi har också sagt att vi behöver en bättre demensvård – precis det som Catharina Bråkenhielm efterlyste. Vi behöver få mer rehabilitering, en bättre nutrition och ett förebyggande arbete när det gäller fallolyckor.

Vi har också sagt att vi behöver öka det sociala innehållet i vardagen. Det är alltför många som har suttit alltför länge ensamma hemma, speciellt när man har tagit bort så många särskilda boendeplatser. Då har fler blivit allt sämre i sin ensamhet.

De ökade pengarna till läkarmedverkan i äldreomsorgen kompletterar också lagen som innebär att kommunerna kan anlita läkare när de inte är nöjda med vad landstinget utför. Landstinget får då lov att ersätta dem.

Vi har också avsatt 500 miljarder till investeringsbidrag för ny- och ombyggnad av äldreboenden i olika former. Det kan vara mellanboendeformer, särskilda boendeformer eller andra delar. Vi har ju sett att så många platser försvann under den förra mandatperioden.

De här insatserna, både stimulansmedlen till den högre kvaliteten inom äldreomsorgen och investeringsbidragen, kommer att göra att de äldre får betydligt högre kvalitet i sin äldreomsorg. Det är därför vi också ser att man inte behöver ha några ytterligare tillkännagivanden på de här områdena. Det är redan på gång.

Vi har startat ett antal utredningar. Man kan ju önska mycket, men man måste ha på fötterna när man fattar besluten. En utredning som pågår är den om värdighetsgaranti. Där ska man ta hänsyn till behovet av service, trygghet och kvalitet. Men man ska också ta hänsyn till olika

etniska och kulturella behov. Där ingår språk, sexualitet, samlevnad, etiska värderingar och andra sådana saker.

Det finns förslag på service- och kvalitetsnivåer och förslag på hur man ska kunna stödja dem som är allra svagast och inte har förmågan att göra sin röst hörd. Hur ska man på ett bättre sätt kunna framföra klagomål? Det finns dessutom något som är väldigt viktigt, nämligen att se över behovet av ett nationellt instrument för biståndsbedömning.

Det blir en värdighetsgaranti som kommer att ge en ålderdom som är värd att leva för, som jag brukar säga. Det finns flera motioner på området, och inte heller här finns det någon anledning att göra ytterligare tillkännagivanden eftersom detta redan görs. Regeringen har ju sett problemen, och har satt i gång med att göra verkstad av det här.

En annan utredning, som man kritiserar lite smått här, är utredningen om fritt val inom äldreomsorgen. De äldre kommer att få möjligheter att välja vårdgivare. Då tänker jag lite grann på Thomas Nihlén när han pratar om djur och gröna miljöer och små kooperativ där man har möjligheter att satsa på detta. Jag besökte ett äldreboende i måndags. Där har man personal som är allergisk. Där står det på dörren: Förbud mot djur på grund av allergisk personal. Ett kooperativ kan satsa på att man vill ha detta och sätta upp anställningskriterier om att det inte funkar om man är allergisk. Vi vet att ytterst få äldre däremot bildar nya allergier. Det finns alltså möjligheter till fritt val inom äldreomsorgen.

Utredningen ska också lämna förslag på vilka informations- och stödsatser som behöver göras för att man ska öka möjligheten att välja rätt. Man vill också ha en kontroll och en uppföljning. Man ska godkänna utförarna för att säkerställa kvaliteten. En annan del i uppdraget är att se över hur man ska underlätta småskalig verksamhet.

Något som är otroligt viktigt i sammanhanget är det nationella kvalitetsregister som ska utformas. Det är där man kan se vem man ska välja och vilken kvalitet man får. Det är en reform som ökar möjligheten för de äldre att styra sin vardag.

När det gäller personalens kompetens har Kompetensstegen haft sina fördelar. Kommunerna har lärt sig ett arbetssätt för att utbilda under arbetets gång. Pengarna finns kvar så länge de är avsatta. Sedan finns alla möjligheter för kommunen att fortsätta med detta inom ramen för den dagliga verksamheten. Däremot uppfyller inte Kompetensstegen behovet av att fler grundutbildas inom vården.

Hur ska vi kunna motivera dagens ungdomar att söka sig till äldreomsorg? Det pågår många försök för att stimulera till det. Det finns också många försök med hur man ska kunna göra arbetsplatsförlagd utbildning för äldre. Men detta är en fråga som kräver eftertanke. Jag kan tala om för ledamöterna i plenisalen att det pågår arbete. Vi ser problemen. Som vårdlärare är jag nöjd med det som pågår.

Vi vet att vi inte styr forskningen politiskt. Vi har vetenskapsråd och vi har högskolor och universitet som fattar beslut. Men jag tror att vi på goda grunder kan anta att den insamling av data som sker på grund av utvärderingar och nationella kvalitetsregister kommer att vara en bra grund för forskning.

Fru talman! Det finns många motioner från den nuvarande oppositionen i några försök att tillrättalägga de brister som de själva har åstadkommit med sin politik. De här bristerna har den nya regeringen sett, och

vidtagit åtgärder mot. Mot den bakgrunden kan jag inte se behovet av att slå in öppna dörrar med ytterligare tillkännagivanden.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Prot. 2006/07:103

9 maj

Äldrefrågor

Anf. 147 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Först skulle jag vilja ställa en fråga till Margareta B Kjellin. Har du hört talas om utvecklingsplanen för äldreomsorg som arbetades fram av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet? Den innehöll de satsningar som du har pratat om och som ni till stora delar har byggt vidare på.

På dig låter det som att inte vi också hade börjat ta tag i detta och jobbat fram förslag när det gäller bristerna. Jag vill bara veta om du sov dig igenom det beslutet i riksdagens plenisal eller inte.

Du pratade om att Kompetensstegen inte löser problemet med grundutbildningen. Det skulle vara intressant att veta mer om vad ni tänker när ni pratar om att det pågår ett arbete. Det enda jag har hört i olika debatter med det ansvariga statsrådet Maria Larsson är att man ska titta över gymnasieutbildningen. Jag tror att vi alla vet att gymnasieutbildningen inte kommer att lösa rekryteringsbehovet, även om jag också hoppas att det blir fler som väljer den utbildningen då. Vuxenutbildningen kommer att vara viktig hela tiden. Vi kommer att ha många som rekryteras. I dag rekryteras nästan hälften utan den utbildning som vi vill ha, och många jobbar utan den utbildningen. Vad ska vi göra med dem? Är det bara lärarna som ska få favören att med 80 procent av lönen få fortbilda sig på den redan godkända utbildningen? Ska vi inte låta äldreomsorgspersonalen få en gymnasial grundutbildning och tillgodose behovet av mer kvalificerad utbildning? Den goda demensvård du pratade om, Margareta, kräver att personalen har kunskaper om hur man arbetar med demenssjuka människor.

Anf. 148 MARGARETA B KJELLIN (m) replik:

Fru talman! Eva Olofsson frågade om jag sov i plenisalen. Jag satt inte i riksdagen då, men däremot var jag aktiv i de arbetsgrupper som satt i timmar och pratade om detta ute i verkligheten. Jag vet att det diskuterades, och jag vet också att vi nu trycker ytterligare på det, lägger mer pengar på det och har utvidgat det. Jag sade också i debatten att jag vet att ni hade börjat med detta. Men vi tycker att det behövs mer.

Som vårdlärare vet jag att vi har mycket lättare att få äldre att utbilda sig. Den diskussionen förs på departementet. Maria Larsson har själv sagt i en interpellationsdebatt att man ser över detta, att det behövs närmare eftertanke och att man måste se det på längre sikt. Det är ingenting som jag har hittat på. Hon har sagt det själv i kammaren. Jag kan hänvisa till interpellationsdebatten.

Anf. 149 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag konstaterar bara att det är ganska tomt än så länge när det gäller att satsa på äldreomsorgens personal. Det är viktigt att göra det. Det är de som möter den äldre. Det är där den goda äldreomsorgen uppstår. Det höjer statusen på ett yrke och får fler att vilja välja det om man

vet att man får goda möjligheter till fortbildning och om man vet att det krävs en grundutbildning när man börjar arbeta i yrket.

Jag vill en ställa en fråga om fritt val och att äldre ska ha mer att säga till om. Jag undrar om ert förslag helt enkelt är privatisering eller många arbetsgivare och många utförare – punkt slut. Eller har ni några andra förslag? Det finns inget som säger att det är ett kooperativ som startar och ställer krav på att ingen får vara allergisk, att ingen som jobbar där kommer att bli det heller eller har någon anhörig som kommer att bli det så att man inte får vara i närheten. Det finns inget som säger att marknaden av sig själv får tag i tillräckligt många gamla så att man kan starta inriktningar här och där. Det finns ingenting som säger att bara för att det är många utförare har alla höga ambitioner att den äldre ska kunna bestämma över innehållet, över det som är viktigt, när och hur man får hjälpen och innehållet i den. Jag undrar om ni har något annat förslag än att om man inte nöjd ska man byta och flytta till ett annat äldreboende eller byta hemtjänstgrupp.

Anf. 150 MARGARETA B KJELLIN (m) replik:

Fru talman! När man pratar om att det är tomt när det gäller utbildning inom äldreomsorgen kan jag fundera över hur tomt det var när man sade att plusjobbarna var väldigt bra. Det behövdes ingen utbildning, men man skulle sätta guldkant på tillvaron och man skulle inte ersätta någon. Det tycker jag var förfärligt tomt. Det var inte bara tomt mot de äldre, utan det var tomt mot dem som fick uppdragen eftersom de inte var berättigade till ett riktigt jobb. Behövs de tjänsterna i verksamheten ska personalen anställas. Det tycker jag är oändligt mycket viktigare.

När det gäller fritt val inom äldreomsorgen står det mycket tydligt i kriterierna för utvärderingen att det ska vara en uppföljning. Det ska vara en kontrollstation. Man ska godkännas. Jag skulle vilja se den äldre som väljer en äldreomsorg som man inte är nöjd med. Jag ställer frågan: Vilket val har de i dag? De får inte ens byta äldreboende inom samma kommun på många ställen. Man är bara hänvisad till den kommun som man bor i. Då undrar jag vilken förmåga de har att påverka sin vardag när de sitter hemma och väntar i månader. Vi vet att det behövs väldigt mycket mer för att ta uti med det som är beviljat men som man inte fått. Vi vet att det finns en stor önskan här. I dag finns ingenting. Vi skapar en möjlighet för äldre att faktiskt påverka sin vardag. Det tycker jag att det är betydligt mer innehåll i än det tomma förslag som har funnits tidigare.

Anf. 151 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Margareta B Kjellin om det här att hon inte vill att man ska ha en lika bra äldreomsorg i hela landet. Oavsett om man bor i Danderyd, Kalix eller Mellerud ska det vara upp till de kommunala politikerna att bestämma vilken nivå det ska vara, låg eller hög. Det gör att den gamla kan vara med och bestämma. För mig låter det lite konstigt. I nästa stund säger du att ni vill ha ett nationellt instrument för biståndsbedömning. Då är det bra att det styrs här uppifrån, men i nästa stund säger du att det ska ske på lokal nivå. Jag får inte alls ihop det.

Sedan vill jag också veta hur de här äldre personerna som är i behov av vård ska kunna styra sin vardag. Om det innebär att styra genom att

köpa vill jag säga att de som har haft stora plånböcker alltid har kunnat det. För mig är det viktigt att alla har rätt till en bra äldreomsorg. När Moderaterna pratar handlar det mycket om att välja och välja hur mycket man har råd att köpa.

Du pratar om den demokratiska aspekten. Hur kommer den in här? Det har sällan varit så demokratiskt i Moderaternas politik. Jag skulle vilja att du förklarade det tydligt.

Anf. 152 MARGARETA B KJELLIN (m) replik:

Fru talman! Jag blir lite förvirrad. Jag har inte sagt att det inte ska vara en lika bra äldreomsorg i hela landet. Jag har sagt att det måste vara det kommunala självstyret som gäller. Jag trodde att riksdagen var överens om att vi hade ett kommunalt självstyre och att vi inte skulle styra uppifrån på det viset utan lägga ansvaret där. Socialdemokrater, moderater och andra partier har ledamöter på kommunal nivå som ska ha att fatta det beslutet om vi inte ska göra om det unika för Sverige ur demokratiskt perspektiv. Socialdemokraterna och vänstersidan brukar ju prata om vikten av att besluten fattas så nära dem som berörs som möjligt.

Det är inte detsamma som ett nationellt instrument för biståndsbedömning. Det handlar om övergripande riktlinjer för hur man ska se på olika behov. Det är inte någon större skillnad än den prioriteringsordning som ni förordade inom landstinget. Det här är en helt annan sak. Demokratin kommer in när man kan fatta besluten nära, när människor kan påverka de folkvalda så nära som möjligt. Jag tycker att demokratin är allra bäst och allra störst när människor själva kan bestämma och inte ens behöver gå via en politiker.

Vi har inte pratat om att kunna köpa någonting. Vi har sagt att vi ska ha en solidariskt finansierad äldreomsorg. Det handlar inte om att lägga in nya saker som man ska köpa. Även kommunerna har servicetjänster. Den kommunala självkostnaden ligger någonstans mellan 250 och 350 kronor i timmen i olika kommuner. Det får alla inom äldreomsorgen betala om man har servicetjänster också. Så är det i de allra flesta kommunerna. En del har fri omsorg, men det handlar om tvätt, städning och sådana saker. Gå ut och titta i kommunerna! Man har rätt att ta ut en avgift. Det är ingen skillnad på det.

Vi säger att vi ska ha en skattefinansierad äldreomsorg, och det står vi för.

Anf. 153 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru talman! Låt mig börja med det sista – rätten att ta ut en avgift. Det är en avgift efter bärkraft. I de flesta kommuner är avgiften efter bärkraft, precis på samma sätt som det är inom hemtjänsten. De sämst ställda pensionärerna betalar inte speciellt många hundralappar i månaden om de har låg pension. Därför undrar jag om de hushållsnära tjänsterna också kommer att bli efter bärkraft. Det blir ju inte mycket kvar annars.

Sedan är det så att de flesta människor inte går via en politiker för att få sin service utförd, utan det är ju politiker som beslutar om hur vi människor ska ha det i Sverige i dag. Det är ju så det fungerar. Du pratar om att det ska styras uppifrån som något negativt, men det mesta styrs uppifrån, och detaljerna styrs på kommunal nivå. Vi har moderatstyrda kom-

muner där man hellre sänker skatterna och kanske har en lägre service-nivå, och så har vi vänsterkommuner som kanske har en bättre service och väljer att fördela pengarna till alla. Det är väldigt stor skillnad.

Därför tycker jag att de viktiga och riktiga sakerna ska ligga på det nationella planet så att det är lika i landet Sverige. Där skiljer det mellan vänster och höger i politiken.

Anf. 154 MARGARETA B KJELLIN (m) replik:

Fru talman! Det är nog väldigt många år sedan som de kommunala avgifterna sattes efter bärkraft och det var olika summor. När man införde takregeln och begränsningen i den delen så togs detta bort. Nu handlar det om att man betalar servicetjänster till självkostnadspris. Det infördes när man införde den nya regeln, och den var det Socialdemokraterna som införde.

När det gäller den andra delen om hur det ser ut i kommunerna och vem som ska ta besluten vet jag med min 30-åriga erfarenhet inom kommunalpolitiken att människor som inte är nöjda vänder sig till sina lokala politiker. Det är klart att man ska utforma politiken så nära människorna som möjligt. Det är i relationen mellan biståndsbedömare och äldre som det diskuteras. Här kan det behövas en riktlinje eftersom biståndsbedömarna själva tycker att det här är svårt. Man kan se att det ser olika ut. Men det är också där som den lokala politikern kommer med och diskuterar. Får man de nationella riktlinjerna som ett hjälpmedel för att få en bra behovsbedömning så tar man resten av besluten på kommunal nivå, och det är så nära människan som möjligt.

Anf. 155 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Sveriges befolkning får en allt större andel äldre. Vi märker det redan nu, och om några år är var fjärde vuxen pensionär. 2030 beräknas en halv miljon svenskar jobba inom äldreomsorgen, vilket är nästan en fördubbling av dagens siffror.

Äldrefrågor handlar alltså inte bara om akuta frågor, utan det vi diskuterar i dag ska vara framtidsinriktat. Vi kan inte, som oppositionen ofta gör, idealisera, bara blicka bakåt och säga att allt har varit så bra, utan vi behöver blicka framåt.

Med ett långt och verksamt liv bakom sig ska äldre personer ses som viktiga resurser i samhället. De ska bemötas med respekt och aktning och inte ses som objekt utan som subjekt. Centerpartiet vill verka för en politik som ökar äldres självbestämmande. Äldre måste betraktas som myndiga medborgare med rätt att påverka och välja sin omsorg efter egna behov och önskemål. Äldreomsorgen ska vara omsorg om hela människan – själsligt, andligt och materiellt.

Vi åldras olika snabbt och på varierande sätt. Därför kan inte pensionärer och äldre ses som en homogen grupp som har likadana krav och behov när det gäller vård, omsorg och samhällsservice. Centerpartiet välkomnar därför att regeringen nu satsar på att möjligheten att välja ett bra boende måste utvecklas. Det finns i dag en flora av namn på boenden för pensionärer och äldre: särskilda boenden, seniorboende, mellanboende, servicehus, trygghetsboende – ja, uppräknningen skulle kunna fortsätta länge. Och vi behöver många boendialternativ som innebär valfri-

het och trygghet, tillgång till hemtjänst, närsjukvård och gemensamma ytor som kan användas för både sociala och fysiska aktiviteter.

Önskan om mångfald i boendet leder oss in på ett annat positivt uttryck, och jag tänker då på ”fritt val”. Nu utreds valfrihet i vård, omsorg och stöd. Valfriheten för brukarna har vi från centerhåll ofta framhållit i debatten, och vi välkomnar också en mångfald av vårdgivare. På de områdena kan vi hämta goda exempel från Danmark. Där har brukarna goda möjligheter att välja vård- och omsorgsgivare och att påverka de tjänster de ska ta emot. Helle kan nedprioritera städningen och i stället få hjälp med frisyren eller nagelmålning kombinerat med ett parti kinaschack, och Søren använder ofta sin hjälp som eskort till stadsparken där han kan studera fågellivet och känna doften från träden och blommorna.

Så kan det bli också i Sverige, för återigen: Äldre är inte objekt utan subjekt. Vår uppgift som politiker och erbjudare av vård och omsorg är att se till att de som byggt upp vårt välfärdssamhälle ska ha det så bra som möjligt.

Det är också viktigt att ställa frågan till oss själva: Hur vill vi ha det på vår ålderdom? Med all respekt för att alla i socialutskottet ännu inte har passerat livets halvtid tror jag ändå att vi var några som tänkte, när vi läste betänkandet här i dag: Snart är jag där. Så här vill jag ha det, och så här vill jag inte ha det när jag blir gammal.

Även om vi inte har hunnit dit så har vi föräldrar, släktingar och vänner som finns där nu, och jag vill dela med mig av några upplevelser under rubrikerna demensvård och läkemedelsbiverkningar.

Telefonen ringer tidigt en morgon. Någon säger: Nu går det inte längre. Kalle cyklade iväg i går, och han hittade inte hem utan lade sig att sova på kyrkogårdsparkeringens gräsmatta. Som tur var kom vår granne förbi och hjälpte honom hem. I morse var han aggressiv och knuffade undan mig när jag ville hindra honom från att gå till brevlådan för tredje gången för att se om posten kommit. Nu orkar jag inte längre.

Ja, Kalle behöver en bra demensvård, och även här vill regeringen satsa mera pengar för att stimulera till utvecklingen av demensvården.

Fru talman! Problemet med läkemedelsbiverkningar är allvarligast bland äldre patienter, som ofta har många läkemedel. Vid ett hembesök hände det mig en gång att jag fick se en hel kasse med mediciner. Där fanns mediciner som var utskrivna av olika läkare. Jag minns hur kvinnan som hade kassen berättade hur hon tog av sina mediciner för att kurera mannens åkommor.

Det är allvarligt att äldre multisjuka patienter har i genomsnitt tolv läkemedel per person. Svårigheten att bedöma dessa läkemedel och hur de påverkar varandra är uppenbar. Sjukhusen får ta emot många akutfall orsakade av felaktig dosering av läkemedel, och många äldre får sämre livskvalitet som orsakats av dessa läkemedelsbiverkningar. Det är därför bra att regeringen nu anger att det finns medel för läkemedelsgenomgångar för äldre.

Ett annat viktigt medel för en bättre äldrevård är de förebyggande hembesöken. En del kommuner har redan satsningar på de områdena, och nu kan det bli flera. 80-plussare blir tryggare genom de besöken, och ohälsa och olyckor minskas. Ett exempel är att halkrisken uppmärksammas. År 2006 dog 1 217 personer av fallolyckor i hemmen – en alarmrande siffra – men över en halv miljon svenskar över 65 år beräknas falla

minst en gång om året. Av dem får mellan 50 000 och 150 000 så svåra skador att de måste tas om hand av sjukvården.

Det är också bra att dessa hembesök kan uppmärksamma kostens betydelse för hälsan, för många äldre får genom ensidig kost inte den näring de behöver för att må bra. Kostens betydelse på våra boenden behöver också uppmärksammas mera, för är man gammal och orkeslös så är maten ett av de viktigaste glädjemedlen.

Jag vill lyfta fram Stockholms Sjukhem som ett gott exempel. Varje dag bestämmer kökspersonalen tillsammans med de boende vad de önskar äta påföljande dag. Stockholms Sjukhem har fått utmärkelsen Arla Foods Guldko 2007 för bästa seniorservering. Hela personalen är på olika sätt också engagerad i restaurangkvällar då man lyfter fram matens betydelse för ett bättre boende.

Fru talman! Centerpartiet vill även i fortsättningen vara en pådrivande kraft i äldre frågorna. Vi märker hur alliansregeringen jämfört med den förra regeringen visar ett stort engagemang genom ekonomiska satsningar på äldreomsorgen. I mitt anförande har jag nämnt viktiga utredningar som initierats, och mina allianskolleger har berört, och kommer att beröra, andra alliansinitiativ.

Det räcker emellertid inte att anslå medel och sätta i gång utredningar med åtföljande kloka förslag. Grunden är ändå det som sker i samspelet människa till människa. Det handlar om att på alla nivåer i vården och omsorgen plantera en människosyn där vi använder oss av nyckelorden respekt, empati och värme. Då har vi kommit en bra bit på vägen mot det som betänkandet vill förmedla.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 156 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Människosynen tror jag att Lars-Ivar Ericson och jag delar, alltså att vi ska se varje människa utifrån en helhetssyn och visa respekt och värdighet. Varje människa är unik och måste kunna påverka sitt eget liv.

Jag vill ställa en fråga som lite grann har att göra med de system som nu byggs upp. Nu byggs alltså seniorboenden med bostadsrätter och ibland ganska dyra nybyggda hyresrätter. Man börjar sälja servicetjänster. De hushållsnära tjänsterna innebär skatterabatter, och man kan sälja tjänster till de pensionärer som har råd att bo i dessa boenden. Man plusar på med skatterabatten, och kommunerna får inte utföra dessa tjänster.

Jag undrar om Lars-Ivar Ericson ser någon fara i att vi får en utveckling där man helt enkelt får in välmående pensionärer i dessa system medan pensionärer med lite pengar hamnar i annan form av äldreomsorg. Det blir en tydlig segregering, och kanske gör kommunerna så som Margareta B Kjellin sade, nämligen tar ut självkostnadspris på service.

Jag känner inte igen detta. I Göteborg gör man inte så. Det kostar 70 kronor oavsett om det gäller städning eller något annat. Många äldre har ju gratis hemtjänst i dag eftersom maxtaxan skyddar dem. I Alingsås försökte man ta betalt för städningen. Det blev folkstorm, GP skällde ut politikerna och de drog tillbaka förslaget.

Ser Lars-Ivar Ericson någon fara i att vi håller på att bygga upp ett system där marknadskrafter och annat skapar ett system för de mer välbeställda pensionärerna som sedan slår igenom på hemtjänsten för alla?

Prot. 2006/07:103
9 maj

Äldrefrågor

Anf. 157 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Eva Olofsson frågar mig om jag ser någon fara i att vi håller på att bygga upp ett system. Jag tycker inte om ordet system. Jag tycker att vi i stället ska använda ordet valfrihet. Det ska finnas många olika alternativ för att kunna ha det så bra som möjligt på sin ålderdom. Om vi har fritt val med många olika möjligheter tror jag att chansen är större för den enskilde individen att få sina krav och önskemål tillgodosedda.

Jag hyser inte samma oro för att kommunerna ska bygga upp anläggningar som diskriminerar och enbart gynnar dem som har bäst tillgång till pengar. I takt med att kommunerna får en bättre ekonomi kommer det också att finnas olika alternativ som passar alla människor.

Anf. 158 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Då vill jag ställa samma fråga till Lars-Ivar Ericson och Centerpartiet som jag ställde till Margareta B Kjellin. Löser detta problemet med att kunna välja äldreboende bland olika utförare? Är det det som ska lösa frågan om valfriheten? Jag tror nämligen att när man väl valt något så flyttar man nog inte på sig i första taget. Man har tittat på detta i Stockholm, och jag vet att det är väldigt få som byter. Frågan är väl om man alltid får det som man vill ha när marknaden ska skapa det; det krävs efterfrågan från ett visst antal pensionärer som vill samma sak för att man ska starta just det som efterfrågas.

Ser Lars-Ivar Ericson några andra möjligheter som är viktiga för att alla äldre, överallt, faktiskt ska kunna vara med och bestämma om den viktiga vardagen, vara med och bestämma om hemtjänststimmar, innehålllet i dem och vad de vill ha gjort, att få stort inflytande över sitt eget boende? Eller tror du att man löser frågorna med valfriheten för de äldre om man säger att man nu har möjlighet att få ihop systemet? Kundvals-system bygger ju på att man får tillräckligt många kunder.

Jag tror inte på det. Jag tror att den reella valfriheten handlar om att skapa en äldreomsorg som självklart innebär att den äldre är med och påverkar sin egen vardag. Givetvis ska också personalen ha den inställningen samt få utrymme för diskussion och utbildning. Det ska vara självklart att man utgår från vad individen vill och vilka unika egna behov individen har.

Anf. 159 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Det verkar som om Eva Olofsson bara ser svårigheter i detta. Jag tycker att vi ska se möjligheterna.

Som jag sade i mitt anförande ska vi rikta våra blickar mot Danmark. Där har man kommit en bra bit på väg i det här systemet. Där finns alltså en mångfald av vårdgivare, och det finns möjlighet för brukarna att individuellt utforma den vård och hjälp de ska ta emot. Jag hoppas att det blir så även i Sverige.

Sedan kan vi väl inte komma ifrån att ett sådant system innebär att någon, eller några, kommer att vara missnöjd med den hjälp och vård

som han eller hon tar emot. Då är det naturligtvis inte uteslutet att man kan byta till en annan vårdgivare.

Det viktiga är dock att vi vill släppa fram mångfalden. Vi vill släppa fram många vårdgivare, och vi vill ge individen möjlighet att själv vara med och utforma den hjälp han eller hon vill ha.

Anf. 160 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet samt avslag på reservationerna och mina egna yrkanden i de motioner som behandlas i detta betänkande. Anledningen till att jag yrkar på det sättet är att det sedan jag skrev motionerna i höstas hänt väldigt mycket i Regeringskansliet och även utanför Regeringskansliet. Det finns därför ingen anledning att strida för ett tillkännagivande.

Catharina Bråkenhielm sade att svensk äldreomsorg håller god kvalitet. Ja, i ett internationellt perspektiv ligger vi bättre till än många andra länder, men givetvis finns det många brister. Det visar inte minst Socialstyrelsens och länsstyrelsernas tillsynsrapporter, vilka måste tas på stort allvar. Detta debatterade vi i höstas. Jag ska därför inte upprepa det som sades då och inte heller det som sagts tidigare av företrädarna för alliansen.

Jag har skrivit en motion om en äldrekonvention. Den går tillbaka på upplevelser vid olika slag av katastrofer världen över. Det har nämligen visat sig att äldre inte prioriterats alls när det gäller räddningsinsatser. Det har även gällt medicinska insatser och annat. Motionen kopplar nära till det arbete som nu pågår i Regeringskansliet om en lagstiftning om åldersdiskriminering. Det finns ett EU-direktiv som gäller arbetslivet, men inom EU-kommissionen arbetar man nu med att vidga begreppen. Det arbetet pågår parallellt med arbetet i Regeringskansliet. Jag tror alltså att man kommer att landa i motionens anda.

När det gäller äldresäkerhetsdelegationen har Karlstads kommun och Karlstads universitet inrättat ett nationellt kunskapscentrum om äldresäkerhet. Där finns ett nära samarbete med Räddningsverket och med andra myndigheter på området, bland annat med Socialstyrelsen. Det har så att säga löst sig av sig självt, vilket är väldigt positivt.

Våld och övergrepp mot äldre handlar en annan motion om. I höst kommer utskottet att ha en utfrågning om just detta. Det kommer då att brett tas upp. Det tycker jag är ett väldigt fall framåt när det gäller ett folkhälsoproblem som varit så negligerat som just problemet med våld och övergrepp mot och vanvård av äldre.

I reservationerna finns det resonemang om äldres boende. Äldreboendedelegationens arbete pågår. Eva Olofsson är med i det arbetet. Vi har fått redovisningar av olika lösningar när det gäller mellanboende eller trygghetsboende.

Vi kommer nu att anlita ekonomer som ska räkna på vad olika insatser här kostar – detta för att få ett underlag inför besluten om vad samhället ska stå för och vad den enskilde kan stå för. Men det handlar också om att ta hänsyn till det som Eva Olofsson här tagit upp, nämligen att man också kan få en lösning på de sämst ställdas situation. Där har vi inte på länge satt ned några fötter, så att säga. Vi måste först ha det ekonomiska underlaget så att vi vet vad vi talar om.

I motionerna och reservationerna från oppositionen står det också en hel del om kvaliteten i äldreomsorgen och sådant. Vårdighetsgarantiutredningen – vi i Folkpartiet talade om en omsorgsgaranti – tar upp sådana frågor. Jag har all anledning att tro att ett bra förslag kommer fram där.

I några inlägg har frågan om forskningsbehovet tagits upp. Det har nu satsats ett antal miljoner som Fas har fördelat när det gäller äldreforskning. Glädjande nog pågår äldreforskning på många ställen i Sverige – ja, på så många ställen att pengarna inte räckte till att stödja alla, utan man fick sätta en gräns. Med viss sorg kan jag se att det är de medicinska insatserna som nu i första hand fått pengar, medan vad som mer är mjukforskning kring humanistiska värden och sådant inte har kunnat få del av pengarna. Det här får vi tänka på inför den forskningspolitiska propositionen hösten 2008.

Jag vill gärna säga att det när det gäller forskning satsas pengar utanför det offentliga systemet. Nackgeriatriken, som är en enskild stiftelse, avsätter en del av sitt överskott just till äldreforskning och till den nära forskningen – hur man mäter kvalitet och så vidare. Det tycker jag är ett initiativ som ska lyftas fram.

Också Stockholms Sjukhem, som även det drivs i enskild regi, satsar på forskningsinsatser och på värdering av olika behandlingsmetoder.

Frågan om läkemedelsbehandlingen har också tagits upp. Jag är den första att säga att vi har lång väg kvar innan vi når upp till kvalitet. Men en rad processer har satts i gång.

Sveriges Kommuner och Landsting har en utbildningsaktivitet, Selma, som nu ska nå stora grupper av inte bara förskrivare utan också annan personal.

Läkemedelsindustriföreningen har tagit fram ett obundet material om läkemedelsbehandling av äldre. Det materialet erbjuds dem som ute i kommunerna arbetar inom äldreomsorgen. Det är naturligtvis arbetsgivaren, uppdragsgivaren, som tar ställning till materialet och till om utbildning ska ske, så det sker i producentobundna former även om materialet är framtaget av Läkemedelsindustriföreningen.

Även frågan om utbildning har tagits upp. Där har någonting väldigt bra inträffat, nämligen att företrädare för Utbildningsdepartementet och Socialdepartementet har satt sig ned för att tillsammans titta på hur satsningarna framöver ska se ut när det gäller de olika yrkeskategorier som arbetar inom äldreomsorgen. Förut var det stuprör här, vilket har trasslat till det.

Förebyggande insatser är det jätteviktigt att nu fokusera på. En OECD-rapport som kom helt nyligen visar att hälsan hos äldre i Japan, Belgien och Sverige nu börjar försämrans. Det är en klar förändring. Man vet inte vad den beror på, så det måste vi ta reda på. Vi ska inte vänta med att få reda på orsaken, utan vi ska verkligen skjuta på så att EU-projektet Healthy Ageing, Hälsosamt åldrande – där är ett bra evidensbaserat material framtaget – används i Sverige. Folkhälsoinstitutet har ansvaret för att det här arbetet används. Jag litar på Folkhälsoinstitutet.

Anf. 161 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Fru talman! Under den här eftermiddagen har vi, kära vänner, från socialutskottet haft tre debatter, och alla områdena är enormt viktiga. Jag

skulle vilja påstå att det här betänkandet och hela frågan om äldreomsorgen är något som är synnerligen angeläget för oss alla.

Det handlar väldigt mycket om hur vi ser på människovärdet, om hur vi ser på åldrandet, om hur vi ser på vården av personer som inte kan tala för sig och om hur vi ser på delaktighet för människor som man lite bryskt säger har fallit för strecket – vilket streck det nu är; det brukar handla om pensionsåldern.

Det handlar väldigt mycket om hur vi ser på alla dessa gruppers deltagande i samhället. Därför upplever jag det som en djupt etisk fråga när vi talar om äldreomsorgen.

När det gäller valrörelsen 2006 kan vi väl inte säga annat än att det var kaos på många områden. Ett av de områdena var äldreomsorgen. Vi fick många rapporter om personer som blev ovärdigt bemötta. Vi fick också rapporter om människor som inte kunde tala för sig, som inte fick någon vård och så vidare.

Det var väl lite av kaos också när alliansregeringen formulerade sina vallöften om åtgärder på äldreomsorgsområdet.

I den regeringsförklaring som presenterades i början av oktober kan vi läsa att alla ska garanteras en trygg och värdig äldreomsorg som bedrivs med respekt för människovärdet. En värdighetsgaranti ska därför införas för att säkra miniminivåer inom äldreomsorgen som aldrig får underskridas. Den enskilde ska vidare ges ökad valfrihet vad gäller omsorgens utformning. Kvaliteten inom vården och omsorgen om äldre behöver också utvecklas och förbättras. Dessutom behövs det ökade resurser för att förbättra det medicinska omhändertagandet och det sociala innehållet i äldreomsorgen.

Det här var föranlett av det valmanifest som fanns och som var resultatet av den välfärdsgrupp som den nuvarande folkhälso- och äldreministern Maria Larsson hade lett.

Jag kan gott säga att jag som kristdemokrat och alliansföreträdare känner mig oerhört imponerad av att så mycket hänt sedan valet. Det är väl ungefär sju månader som vi nu har varit i regeringsställning. Men jag skulle vilja säga att det kanske hänt mer under dessa månader än det gjort på tio år – jag ska kanske inte ta i alldeles för mycket.

Det känns så bra att man har satt i gång med saker och ting som behöver utredas, att pengar finns med i budgeten och att arbetet med de vallöften som gav oss svenska folkets mandat att regera är igångsatt.

Jag känner mig också glad över att Maria Larsson hade prioriterat och invigde Anhörigriksdagen i Varberg denna vecka. Man var oerhört imponerad över att en socialminister, en äldreminister, ville prioritera det och att anhörigfrågorna, som är så otroligt viktiga ur flera perspektiv, finns med i regeringens satsningar. När det gäller anhörigsituationen för äldre tror jag inte att det finns någon annan som kan ha anhörigrollen än just en anhörig, vare sig det är make, maka, sambo, barn, syskon. Anhörigas roll kan ingen annan ha, inte ens vårdpersonal, höll jag på att säga.

Sedan vet vi att alla inte har anhöriga. Alla har inte närstående, och alla vill inte heller kanske bli vårdade av en närstående. Men det finns en rad människor i dag som gör ett otroligt gott arbete som anhörigvårdare utan, för det mesta, någon ersättning alls. För många är anhöriga en förutsättning för att man ska kunna bo kvar hemma, även om man får mycket insatser från kommunen, socialtjänsten och kanske från lands-

tinget. Men att den anhörige 24 timmar varje dag finns där är oerhört betydelsefullt.

Många säger att det är upp till två tredjedelar av all äldreomsorg som utförs av anhöriga, oftast oavlönade. Jag känner en stor respekt och en otrolig vilja att visa uppskattning för alla dessa insatser som görs.

Jag känner också ett stort behov av att säga att vi ska fortsätta på den här vägen. Vi ska inte ta över kommunernas ansvar, det vill jag tydligt säga. Det har flera kolleger också gjort. Men som riksdagsledamöter behöver vi göra allt för att stötta och hjälpa till, och det är därför som de här satsningarna nu är så tydligt gjorda, till exempel den som regeringen beslutade om den 1 mars 2007 inom de här drygt 2 miljarderna. Man lade fram ett förslag om värdighetsgaranti, ett uppdrag, en utredning som ska utgå från en helhet hos personen i fråga.

Vi fattade ett beslut den 15 mars om att tillkalla en särskild utredare för att utreda förutsättningarna för ökad valfrihet när det gäller vård, omsorg, stöd och service inklusive särskilt boende för äldre och personer med funktionshinder enligt socialtjänstlagen. Där, fru talman, tror jag att vi ska gå till oss själva. Även om vi blir äldre är vi de vi ändå är, personer som har önskemål och behov och gärna vill vara med och bestämma. Jag tror inte att vi 40-talister kommer att kunna finna oss, som kanske de som är födda på 20-talet, i att bara vara tacksamma för vad vi får, utan vi vill kunna ha synpunkter. Därför måste det finnas en frihet att välja, och de som inte kan välja ska ändå garanteras en god vård och omsorg på alla nivåer.

Fru talman! Jag ska inte använda så mycket ”overtid” fastän jag känner mig oerhört inspirerad, utan jag ser fram emot ytterligare debatter på det här området men framför allt handling och beslut som gör att alla äldre ska få det så bra som möjligt under ålderdomen.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 10 maj.)

10 § Kulturmiljövård

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2006/07:KrU9

Kulturmiljövård.

Anf. 162 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! Vi ska nu debattera kulturmiljövård. Det är det nionde betänkandet från kulturutskottet detta riksdagsår.

Nu kan man undra först vad kulturmiljövård är för någonting. Det är helt enkelt vård av kultur eller kulturmiljöer. Det kan handla om byggnader, om landskap, om fornminnen, om fornfynd. Det kan naturligtvis också handla om kyrkor och så vidare.

I betänkandet, som inte är så tjockt, finns det elva motionsyrkanden från motionstiden, det vill säga att det inte finns några förslag från regeringen. Det är riksdagsledamöter och partigrupper som har lagt fram olika förslag på det här området. Samtliga de här elva yrkandena av-

styrks. Här finns bland annat förslag om att Riksantikvarieämbetets arkeologiska undersökningsverksamhet ska konkurrensutsättas. Det finns också förslag när det gäller kostnadsansvaret vid arkeologiska utgrävningar.

Det finns ett avsnitt som handlar om våra fornfynd, och det är ingen ny diskussion. Det finns önskemål och förslag om att de ska placeras så nära fyndplatsen som möjligt. Många av dem hamnar i Stockholm, även om en del lånas ut i landet. Det finns förslag om att de ska finnas närmare fyndplatsen.

Det finns frågor om Unescos världsarvslista. Där finns det flera förslag. Ett handlar om att Visingsö i Vättern ska bli ett världsarv. Men det finns också en immateriell fråga i och med att allemansrätten föreslås listas på det här området. Vidare finns det förslag om kulturmiljöpedagogiskt arbete, om mer insatser. Det handlar om Kalmar. Slutligen finns förslag om att bevara gamla hantverksyrken.

Det finns inga reservationer, men det finns två särskilda yttranden från Socialdemokraterna.

Därmed har jag gjort min inledning till ämnet.

Anf. 163 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Fru talman! I det här betänkandet har jag ingen reservation, som vi hörde av föregående talare, att hänvisa till utan vill ta några minuter av kammarens tid i anspråk angående två särskilda yttranden. De berör motioner som är bekanta för fru talman, såvitt jag förstår. Dessa två särskilda yttranden har sin grund i att detta har diskuterats förr men är aktuellt även i dag. De berör den organisatoriska lösningen för Riksantikvarieämbetet, RAÄ, med dess arkeologiska uppdragsverksamhet, och det gäller även kulturminneslagen.

I betänkandet kan vi läsa att hösten 2003 fick dåvarande regering ett tillkännagivande från riksdagen om att frågor kring den uppdragsarkeologiska verksamheten, som heter verksamheten vid avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV, skulle utredas. Själva cloun i det hela var att denna verksamhet "skall skiljas från Riksantikvarieämbetet". Det är en mycket stark och klar skrivning.

I den 2006 avslutade utredningen föreslogs bland annat att UV skulle skiljas från myndigheten och bilda ett helägt statligt aktiebolag. Riksantikvarieämbetet har i dag flera roller inom arkeologin, parallellt med centrala myndighetsuppgifter inom uppdragsarkeologin, och bedriver landets enskilt största arkeologiska verksamhet. Utöver en förnyad roll- och ansvarsfördelning föreslås en starkare ställning inom uppdragsarkeologin för länsstyrelserna, en ökad konkurrens om uppdragen och en ökad förmedling av uppdragsarkeologins resultat till allmänheten och samhället i övrigt.

Nåväl, remissbehandlingen avslutades som sagt under förra våren. Och vad händer? Vi får inget svar. Vi vet att någonting på gång. Det är därför som detta särskilda yttrande kommer.

Jag vill trycka på att ett avskiljande av UV kommer att kräva betydande insatser inom Riksantikvarieämbetet och att det har stor betydelse för hur den omlokalisering av delar av verksamheten som sker från Stockholm till Gotland ska genomföras. Omlokaliseringen sker ju redan 2007 för att avslutas under 2008. Men besluten om den nya organisation-

en har i huvuddrag redan fattats och börjar träda i kraft redan januari 2008. Därför är ett snabbt beslut om den framtida relationen mellan UV och Riksantikvarieämbetet mycket önskvärt. Det är därför som vi socialdemokrater skulle önskat att regeringen redan nu hade klargjort vilka förändringar myndigheten kan vänta sig och vilken tidsplan som gäller.

Fru talman! När det gäller kulturminneslagen vill vi inte reservera oss. Vi känner inte att vi tvunget ska gå in och ändra något i kulturminneslagens karaktär utan mer överväga om det eventuellt behöver ses över om denna lag på något vis är omodern, om den är otydlig och inte riktigt anpassad till dagens samhälle. Det är oerhört viktigt att vi här anpassar oss till portalparagrafen i kulturminneslagen, nämligen att det är en nationell angelägenhet att skydda våra kulturmiljöer samt att ansvaret för detta ska delas av alla.

Ett av förslagen från utredningen var också en ändring i kulturminneslagen som innebär att förmedling av resultaten ingår i själva undersökningen och bekostas av exploatören. Riksantikvarieämbetet menar att detta kan tolkas som att allmänheten endast ska få ta del av undersökningen i efterhand. I stället tycker vi och även Riksantikvarieämbetet att man bör lyfta fram denna kommunikation som en självklar del i hela undersökningen. Det heter att kunskaperna från de arkeologiska undersökningarna ska vara till gagn för hela samhället. Därför är det viktigt att kommunikation ingår i undersökningsuppdragen. Vad innebär då detta? Det har jag inget svar på. Vi vet att en utredning är på gång, men vad den kommer att innebära framöver vet vi inte. Förhoppningsvis dyker den upp under året eller när det nu blir.

En av kulturmiljövårdens främsta uppgifter är att skydda och bevara befintliga kulturarven. Som vi hörde här tidigare ska den göra kulturminnen och kulturmiljöer levande och lättillgängliga. Kulturminnen är ofta sevärdheter och därför viktiga delar i kulturturistiska satsningar. Privata lika väl som ideella och samhällseliga krafter måste samarbeta för att nå fram till målet att ge fler människor bättre och lättare tillgång till vårt gemensamma kulturarv.

Fru talman! När man är ute och åker i länen och regionerna och tar del av synpunkterna hos kulturmiljöenheterna ute på länsstyrelserna kan man uppfatta att de tyder kulturminneslagen olika och att de har synpunkter på delar av innehållet i den, inte anledningen till att den finns.

Kulturmiljöenheten ute i länen tillståndsprövar och beslutar i ärenden enligt kulturminneslagen rörande fornminnen, byggnadsminnen, kyrkor, kyrkogårdar, begravningsplatser och så vidare. Kulturmiljöenheten beslutar också om kulturstöd och ekonomiskt bidrag till vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, fornminnen och kulturlandskap samt, och inte minst, medverkar i utbildning och kompetensutveckling när det gäller skötselåtgärder inom jordbrukets miljöstöd. Detta är ett stort ansvar. Frågan är om man tyder lagen lika överallt. Det var därför som vi ville ha med ett särskilt förtydligande i våra särskilda yttranden inför kommande diskussioner. Förhoppningsvis får vi så fort som möjligt besked om vad den kommande utredningen innehåller och vilka konsekvenser det kommer att få.

Anf. 164 CECILIA WIKSTRÖM I UPPSALA (fp):

Fru talman! Henry David Thoreau säger så här: Mycket viktigare än det som är nytt just nu är det som aldrig någonsin blir gammalt.

I dag är kulturutskottets ledamöter här, denna sena eftermiddag, för att diskutera hur vi bäst ska säkerställa den rika skatt som utgör vår kulturmiljö och vårt kulturarv. I grunden är vi i Sverige, oaktat parti, helt överens om att kulturarvet är något som vi ska hålla högt, något som vi ska vara stolta över, något som vi ska vårda och värna. Våra prioriteringar och våra metoder kan däremot skilja sig åt, men i dag inte särskilt mycket.

För mig är det viktigt att vi i dag erinrar oss om att det bästa sättet att värna kulturarvet är att vi lever i det, av det och i samklang med det. Det finns ingen som kan sammanfatta detta bättre än en tidigare kulturminister, socialdemokrat dessutom, Bengt Göransson, som säger: Kulturarvet är det enda arv man inte kan ärvva. Det måste man förvärva. Man måste alltså leva i det och i samklang med det.

Vi vet att kulturarvet runt om i världen kan utmana till aggressioner och bli föremål för hat och våld. I Kosovo stacks serbernas kyrkor i brand under kriget under mitten av 90-talet. I Serbien brann moskéerna. Det är svårt för oss svenskar som har levt i fred sedan 1809, alltså i nästan 200 år, att föreställa oss att kulturarvet kan vara något som är utmanande.

Men eftersom det inte är utmanande, fru talman, är risken att vi i stället tar det för givet, att vi inte slår vakt om det, att vi inte engagerar oss i det. Det är därför som det är viktigt att vi ibland luftar ratificerade konventioner. En av dem är Unescokonventionen, som ratificerades i Sverige för 35 år sedan. Den innebär ett skydd för världens kulturarv.

Egentligen, fru talman, tycker jag att vi den här dagen bör komma ihåg att världens kulturarv också är en angelägenhet för oss själva. Att skada någon del av världens gemensamma kulturella arv är att radera förutsättningarna för oss alla, oavsett var i världen skadan sker.

Kulturarvet i Sverige utgörs av kyrkor, andra byggnader som är viktiga för vårt land och för vår folkgrupp, men kulturarvet är också mycket, mycket mer. Det är civilisation, byar, städer, historia, språk, livsbetingelser. Allting som representerar kulturhistoriskt, arkitektoniskt och konstnärligt höga värden är tillsammans vårt kulturarv.

I det sammanhanget vill jag lugna min kollega Göran Persson från Simrishamn och säga att när det gäller de särskilda yttranden som han hänvisar till i talarstolen finns det inget som helst som skiljer oss åt. Vi tycker också att detta är en angelägenhet. När det gäller den första frågan kommer regeringen under 2007 att återkomma till riksdagen med förslag om hur det ska gå till att avskilja Riksantikvarieämbetets arkeologiska uppdragsverksamhet. Vi är bara inne i början av maj månad och det resterande året är ännu ganska långt, så vi har tid på oss när det gäller detta.

Den andra motionen, som också ligger talmannen varmt om hjärtat, är en viktig motion och innebär en grannliga uppgift. Även när det gäller kostnadsansvar och översyn av kulturminneslagen är det en mycket grannliga uppgift att komma till rätta med att olika intressen kan komma i konflikt med varandra vid markexploatering. Å ena sidan gäller det att skydda och bevara och å andra sidan att utveckla en bygd. Som ett exempel i sammanhanget kan jag lyfta fram Älvdalens kommun, där jag

tror att 70–80 procent av kommunen är just en sådan kulturmiljö som man inte får exploatera. Vad gör man då av näringsintresse? Det är en grannliga uppgift, men vi återkommer i frågan. Detta är en prioriterad fråga av regeringen.

Fru talman! För att stärka kulturarvet i Sverige har vi som bekant en myndighet som heter Riksantikvarieämbetet. Tyvärr kan inte själva ämbetet skyddas i lag på samma sätt. Då hade vi inte behövt uppleva den fullständigt huvudlösa flytten från Stockholm till Gotland. Den har vi i alliansen motsatt oss i opposition. Nu är vi vingklippta och kan inte vrida klockan tillbaka och upphäva beslutet. Förarbetet hade framskridit alldeles för långt. Nu måste vi leva med detta, men det innebär utan tvekan en kompetensförlust och många traumatiska konsekvenser, både för myndigheten och för de enskilda anställda medarbetarna. Detta är ställt bortom varje tvivel. Samhällsekoniskt var det knappast heller försvarbart. Jag beklagar att den tidigare regeringens regionalpolitik prioriterades före kulturpolitik och framför kulturarvet och kulturmiljön. Vi måste leva med detta, men det är tråkigt.

Den kulturmiljö som är vår hjälper oss att ta emot mening och kunskap, inspirerar oss att orientera oss som individer i ett alltmer pluralistiskt samhälle och hjälper oss att hitta mening och djup i tillvaron. Tillsammans har vi alla, oavsett vilket parti vi företräder, en viktig uppgift att göra kulturmiljön och kulturarvet synligt, tillgängligt och attraktivt för oss alla och för kommande generationer. Det handlar om tillgänglighet men också om utveckling, forskning och dokumentation.

Hela folket skulle vid förra sekelskiftet göras delaktigt i kulturarvet som ditintills hade varit något för en liten privilegierad del av befolkningen i Sverige. I den processen var vi liberaler pådrivande och också mycket framgångsrika. Det är därför viktigt att också i dag lyfta fram detta arv. Också i dag vill Folkpartiet vara med, tillsammans med de andra allianspartierna, och göra kulturarvet tydligt, synligt och tillgängligt för alla.

Kulturarvet är vårt kollektiva minne. Tar vi vara på det har vi goda förutsättningar att skapa ett samhälle med ett rikt kulturliv som leder till fria, medvetna medborgare som med engagemang, vidsynthet och kraft kan skapa en positiv framtid för vårt land.

Vi behöver en fördjupad dialog om kulturarvet och kulturmiljön och om hur våra kulturhistoriska värden ska vara oss till tjänst i en tid av förändring.

Fru talman! Carl von Linné, vars 300-årsjubileum vi nu firar med pompa och ståt överallt i vårt land, och mest av allt i Uppsala som är min hemkommun, var en 1700-talets kulturmiljövårdare av rang. I hans fotspår kan vi hämta både inspiration och kunskap.

Linné skriver om en av sina resor: ”Den som vill vinna något stort måste våga något högt. Resan är aldrig så farlig som man föreställer sig hemma.”

Omsatt i vår verklighet och vår vardag handlar det om att politik är att våga, att göra en resa, att se bortom här och nu och våga slå vakt, våga värna, våga.

Regeringen sätter högt värde på kulturmiljön och det kulturella arvet och kommer att våga prioritera detta nu och i framtiden.

11 § Folkbildningsfrågor

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2006/07:KrU10
Folkbildningsfrågor.

Anf. 165 ANNE MARIE BRODÉN (m):

Fru talman! Kulturutskottets betänkande 2006/07:KrU10 ska nu debatteras och diskuteras. Det handlar om folkbildningsfrågor.

Det finns åtta motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2006, och det finns flera motioner som är både kloka och förnuftiga och som tar upp saker som regeringen arbetar med för fullt.

En motion tar upp kontakttolksutbildningen. En annan tar upp det ekonomiska stödet till folkbildningen, både när det gäller stat, kommun och landsting. Några motioner tar upp förslag om att värna folkbildningen, något som naturligtvis på alla sätt är viktigt. En motion tar upp fokus på kvalitet i stället för kvantitet. Det är en viktig, angelägen och aktuell diskussion. En motion, som vi säkert kommer att få höra om, tar upp amatörkulturens ställning och stöd i samhället.

Samtliga motioner avstyrks. I betänkandet finns det två reservationer och två särskilda yttranden.

Det som står i betänkandet kommer nu att debatteras. Jag vill avsluta med att säga en viktig sak. "Folkbildningen fyller många viktiga uppgifter i samhället. Den bidrar till att stärka och utveckla demokratin, höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället och öka människors samhällsengagemang. Folkbildning är också en viktig aktör i det gemensamma arbetet med att bryta människors utanförskap." Detta sade statsrådet Jan Björklund i en interpellationsdebatt, och med det vill jag överlämna betänkandet till debatt.

Anf. 166 SIV HOLMA (v):

Fru talman! I betänkandet finns två reservationer och två särskilda yttranden. I reservation 1 lyfter Vänsterpartiet och Socialdemokraterna fram betydelsen av kommuners och landstings ansvar för stöd till folkbildningen. De två särskilda yttrandena handlar också om folkbildningen och dess betydelse i en vidare mening.

Från Vänsterpartiets sida vill vi öka resurserna till folkbildningen med ytterligare 75 miljoner kronor på grund av de nya uppdrag som riksdagen har beslutat om i samband med folkbildningspropositionen 2006.

Den nyvalda regeringen har ökat anslaget med ungefär samma summa som den förra, socialdemokratiska, regeringen var beredd att göra. Men det är viktigt att ange den korrekta summan, det vill säga 490 miljoner kronor, och inte 500 miljoner som Lena Adelson Liljeroth och Jan Björklund säger. Av de 490 miljoner kronorna följde 140 miljoner med idrottens studie-, bildnings- och utbildningsverksamhet, Sisu, när de

gick över till Riksidrottsförbundet. Återstoden blev 350 miljoner som de övriga studieförbunden och folkhögskolorna ska dela på.

Prot. 2006/07:103
9 maj

Mina frågor till Anders Åkesson blir dels om min redovisning av siffrorna är korrekt, dels om han kan förklara varför de båda statsråden försöker blåsa upp siffrorna på detta sätt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 som handlar om vem som ska ha huvudansvaret för amatörkulturen. Vänsterpartiet anser att det behövs en särskild utredning som får i uppdrag att se över frågan om det övergripande ansvaret för amatörkultursektorn.

Amatörkulturen är en stor folkrörelse med ca 750 000 medlemmar i körer, teaterföreningar, hembygdsföreningar och mycket mer. Amatörkulturens samrådsgrupp, Ax, består av 16 medlemsorganisationer. Ax bildades 1996 och har sedan dess arbetat för uppvärdering av amatörkultur i kultur- och folkrörelsepolitiken. Regering och riksdag har uttryckt erkännande, men det saknas fortfarande konkreta åtgärder.

Vänsterpartiet vill stärka amatörkulturverksamheten med ytterligare 25 miljoner kronor. Vi motiverar vårt förslag med att dels har inte anslaget uppräknats med anledning av löne- och prisökningar, dels handlar det om att få medel till utvecklings- och samordningsverksamhet.

Varken Folkbildningsrådet, Kulturrådet eller Ungdomsstyrelsen vet vilket organ inom staten som ska ha huvudansvaret för amatörkulturen. Vänsterpartiet menar att det är viktigt att amatörkulturen synliggörs och erkänns. Så blir det om amatörkulturens verksamheter redovisas i statistik och får del av de offentliga medlen. Det är hög tid att klarlägga var huvudansvaret för amatörkulturen ska ligga, och för att göra det behövs, som sagt, en egen utredning.

Fru talman! Jag ställde en interpellation till kulturministern i december förra året. Hon besvarade den i år, närmare bestämt i februari. Svaret var då detsamma som i betänkandet: Regeringskansliet bereder frågan.

Kan Anders Åkesson förklara varför regeringen dröjer med ett beslut? Kommer amatörkulturen att bakas in i den aviserade kulturpolitiska utredningen?

Amatörkulturens samrådsgrupp redovisade vid sitt besök i kulturutskottet den 12 april att fem av riksdagens sju partier säger ja till en utredning om amatörkulturens ställning, ansvar och utveckling. De som inte svarade ja var Anders Åkessons centerparti, men man svarade i enkäten att man kunde överväga att en sådan utredning tillsattes.

Folkpartiet däremot hade ingen ståndpunkt men instämde i att ansvaret för amatörkulturen är oklart. Här finns ett brett parlamentariskt stöd för en utredning. Jag vill därför fråga Anders Åkesson om det är hans parti och kanske Folkpartiet som förhalar att den starkt efterfrågade utredningen tillsätts.

Fru talman! Jag vill också ta upp frågan om hur den här förstärkningen på 5 miljoner kronor till amatörkulturens centrala organisationer behandlades i 2007 års budget. Den nya regeringen antog den gamla regeringens förslag till anslagshöjning med 5 miljoner. Man kan säga att samtliga partier i riksdagen stöder och ställer sig bakom den förstärkningen. Vi kunde alla glädjas åt att miljonerna fördelades av Kulturrådet förra månaden.

Fru talman! Kulturutskottet var mellan den 6 och den 8 maj inbjudet till Västmanland. Jag vill även i kammaren framhålla att det är nyttigt att ta del av hur man runt om i landet utvecklar kulturen. Jag vill i det här sammanhanget särskilt redogöra för amatörkulturens situation i Västmanlands län som jag tror är ganska representativt för hela landet.

Teater Västmanland tog upp amatörkulturens villkor genom att redogöra för hur amatörteaterns ekonomi såg ut. Amatörteaterföreningarna för en ständig kamp för att klara sin ekonomi. Trots att de har en växande verksamhet har inte kommunerna skrivit upp sina bidrag i samma utsträckning som hyror, löner, uppföranderätter och produktionskostnader har ökat. Stödet från studieförbunden har minskat. Stödet från landstinget har stått stilla.

En amatörteaterförening i Västerås, Teater Oliver, har blivit uttagen som svensk representant till en världsfestival. I år är festivalen förlagd till Sydkorea. Föreningen arbetar febrilt för att kunna finansiera resan tur och retur till Sydkorea. Tiggarebrev och uppvaktningar har de producerat, hittills utan resultat. Kulturrådet ger heller inga bidrag till resekostnaderna. De ger bara stöd till professionell teater. Den här redovisningen tydliggör hur den ekonomiska situationen är för amatörkulturen i dag.

Fru talman! Alla partier säger sig stödja amatörkulturen, men när man kommer till konkreta åtgärder lyser de alltför ofta med sin frånvaro. Tidigare har jag fått för mig att Centerpartiet värderade amatörkulturen särskilt mycket. Men i dag vet jag och många med mig inte var Centerpartiet står i dessa viktiga frågor. Vad kommer Anders Åkesson att kunna bidra med för att amatörkulturen ska få bättre ekonomiska villkor?

Fru talman! Som jag tidigare nämnde redogjorde amatörkulturens samrådsgrupp vid sitt besök i kulturutskottet för sina tre punkter för rättvisa. Den första punkten handlade om frågan: Måste pengar till amatörkulturen gå via studieförbunden? De som utövar amatörkulturverksamhet som inte kanaliseras vid studieförbunden eller ungdomsorganisationerna har sämre förutsättningar att få bidrag eller riskerar att helt bli utan. Den andra punkten har rubriken Åldersintegration – straffbart!? Amatörkulturen organiserar människor oberoende av ålder, kön eller etnisk bakgrund. Om ungdomar tillhör ett ungdomsförbund och utövar amatörkultur får de bidrag dels till ungdomsförbundet, dels till själva verksamheten. Men om samma ungdomar utövar amatörkulturverksamhet i en kulturorganisation som har verksamhet från låt oss säga noll till nittio år får de inte ungdomsbidrag.

Jag har erfarenhet av att ha varit med i en åldersintegrerad verksamhet. I mitt fall handlade det om just amatörteater. Vi som stod på scen var från ett par månader gamla och jag tror att de äldsta var mellan 80 och 90 år. En intressant bieffekt i sammanhanget var att distriktssköterskan i samhället beskrev att hälsan hos de i 80-årsåldern som deltog i amatörteatern hade förbättrats betydligt.

Fru talman! Vänsterpartiet vill ha en ny stödform till föreningar med generationsövergripande verksamhet. Den tredje punkten som Ax tog upp var rättvisa skatteregler. Där kan jag kortfattat uttrycka mig som så att det naturligtvis ska vara rättvist mellan idrotten och kulturen när det gäller skattereglerna.

Det här var några punkter som utredningen gärna skulle kunna få innehålla tillsammans med att man gjorde en redovisning på nationell nivå för vem som ska ha huvudansvaret.

Anf. 167 GUNILLA CARLSSON I HISINGS BACKA (s):

Fru talman! För oss socialdemokrater har folkbildningen en lika viktig plats i vårt samhälle i dag som den hade för över hundra år sedan. Naturligtvis har den utvecklats utifrån hur samhället har förändrats, men dess grund ligger i den svenska bildningstraditionen. Folkbildningen har än i dag med sin pedagogik och sitt sätt att möta människor en unik möjlighet att bidra till att minska kunskaps- och klassklyftorna och att få fler att vara med och påverka sin egen situation, men även samhället i stort.

Att det är ett populärt sätt att lära kan vi se av de siffror över antalet deltagare som redovisas från Folkbildningsförbundet. Studiecirkeln är den vanligaste verksamheten. Varje år arrangeras ungefär 310 000 studiecirkelrundor i landet med totalt ca 2,5 miljoner deltagare.

Man anordnar ungefär 220 000 kulturarrangemang med mer än 15 miljoner besökare eller deltagare. Detta visar på en stor och bred verksamhet som genomförs runt om i hela landet. Det visar också på den folkliga förankring som folkbildningen har i Sverige.

Vi har i kulturutskottet en bred politisk samsyn på vikten av folkbildning. Det parti som skiljer ut sig är Moderaterna. Det har de gjort tidigare, och det gör de än i dag – senast i sitt eget kulturpolitiska program.

Allra bäst tycker jag att det hade varit om Moderaterna här i kammarerna i dag hade kunnat klargöra var de står i fråga om folkbildningen. Det är nog många inom folkbildningens verksamhet som är intresserade av att veta det. Moderaterna själva säger ju att deras kulturpolitiska program är ett program för att stimulera den kulturpolitiska debatten. Då hade det ju varit en fördel om de också hade valt att vara med i debatten. Det kanske var tänkt att vi andra skulle ha en debatt om deras program och att Moderaterna själva passivt skulle titta på.

Jag är glad att Anne Marie Brodén från Moderaterna inledde debatten i dag med en kort sammanfattning av dagens betänkande.

Det hade ju varit roligt att också få se några initiativ inom kulturområdet som är framåtsyftande och inte som i dag tar flera steg tillbaka.

Än så länge ger de vika för er andra borgerliga partier vad gäller folkbildningspolitiken. Det är inte utan att jag känner en stor oro för vad som kanske komma skall. Att ni andra skulle få Moderaterna att ändra sin syn på folkbildningen tror i alla fall inte jag.

Fru talman! I dag har vi att debattera ett betänkande som behandlar åtta motionsyrkanden om folkbildning som är väckta under allmänna motionstiden 2006. Där har vi socialdemokrater valt att lämna en reservation och ett särskilt yttrande tillsammans med Vänsterpartiet. I det särskilda yttrandet vill vi tydligt framföra vår syn på folkbildningens betydelse.

Vi vet att folkbildningen gör skillnad. Den ger möjlighet för människor att lära sig mer och att utvecklas. Genom studiecirkeln, kulturprojekten och genom folkhögskolornas verksamhet uppstår mängder med möten mellan människor. Det är möten som i en tid som vår kanske betyder mer än någonsin när kraven på den enskilde är högt ställda.

Men vi vill också lyfta fram vikten av folkbildningens frihet. Precis som deltagandet i folkbildningen är fritt och frivilligt behöver en god folkbildning vara befriad från pekpinna och tvång. Syftet med statens bidrag till folkbildningen bör fortsatt vara att utveckla och förstärka, inte att styra och begränsa.

Vi lyfter fram detta på grund av den syn som vi vet att Moderaterna har på folkbildningen. De anser att det är vi som politiker som ska tala om vad som ska vara folkbildning eller inte, att vi politiker ska säga att vi tycker att det är okej att man ska få statsbidrag till en viss studiecirkel men inte till en annan. Detta tycker vi inte är politikernas sak att styra. Detta ska folkbildningen själv avgöra utifrån statens syfte om bidrag till folkbildningen.

Vår reservation tillsammans med Vänsterpartiet handlar om det gemensamma ansvaret som vi tycker att staten, kommunerna, landstingen och huvudmännen har för stödet till folkbildningen. Det är precis som majoriteten i utskottet skriver, nämligen att kommunerna och landstingen själva har att bestämma över vilket stöd som man vill ge.

Men i den proposition som lades på riksdagens bord under den förra mandatperioden, och som vi också beslutade om då, lyftes denna fråga fram. Det sades i propositionen att folkbildningen är en gemensam angelägenhet för staten, landstingen, kommunerna och huvudmännen och att man från regeringens sida skulle ta initiativ till överläggningar med Sveriges Kommuner och Landsting om betydelsen av ett gemensamt ansvar för folkbildningen. Detta beslutade vi om i riksdagen. Och det fanns inga delade meningar om det då.

I likhet med det som folkbildningsminister Jan Björklund sade i en interpellationsdebatt i kammaren i december förra året svarade den borgerliga majoriteten i utskottet att den inte har för avsikt att ta initiativ till överläggningar med Sveriges Kommuner och Landsting eller kommentera nivån på de bidrag som kommuner och landsting ger till folkbildningen. Detta svar är vi inte nöjda med.

Fru talman! Vi beslutade i denna kammare att man skulle ta initiativ till en dialog. Och jag tycker att det är anmärkningsvärt att den nya regeringen inte fullföljer de beslut som har fattats här i Sveriges riksdag. Därför yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 168 ANDERS ÅKESSON (c):

Fru talman! Det var väldigt många frågor från Siv Holma, och de får vi möjligen hantera i ett replikskifte.

Jag kan notera att Gunilla Carlsson har gått från att vara sömnlös till att vara orolig, och det är ett steg framåt. När vi tidigare diskuterade folkbildning kopplad till kulturpolitik var oron större. Låt mig, fru talman, initialt säga att den majoritet som fattar beslut i utskott, regering och riksdag består av fyra partier i en allians. Man kan givetvis skapa de spöken som man själv vill genom att dissekera och plocka delar från alliansregeringens olika partier. Men det är klart att den politik som vi driver och för fram i kammaren är den som också tar sig uttryck i betänkanden från utskott, i beslut i kammaren och i beslut i regeringen. Så är det ju, och det känner säkert Gunilla Carlsson till.

Fru talman! Jag ska för ett ögonblick återgå till folkbildningen och belysa dess roll i samhällsbygget. Jag vill påstå att synen på civilsam-

hällets roll är avgörande för utvecklingen av demokratin i hela vårt samhälle. Vi lever i en tid med ett minskat deltagande i och färre som engagerar sig i politiken. Min tro är att vitaliseringen av demokratin måste ske lokalt. Det är bland deltagare i lokala föreningar, i nätverk, i lokala utvecklingsgrupper, i aktionsgrupper och i studiecirkel som ett brett medborgerligt samhällsengagemang kan växa. Studieförbunden och folkbildningen är därför en av civilsamhällets allra viktigaste aktörer, då inte minst för människor som av olika anledningar lever i utsatta livssituationer. Bildningssträvanden i civilsamhället är också av stor betydelse för både skapande och fördelning av samhällets tillväxt. Ur ett demokratiskt perspektiv, ur civilsamhällets perspektiv, är det därför en väldigt klok politik och en väldigt tydlig signal om folkbildningens fortsatta betydelse i ett modernt samhälle att riksdag och regering har fattat beslut om att väldigt kraftigt öka stödet till folkbildningsorganisationerna i landet.

Fru talman! Jag vill också hävda att studieförbund och folkhögskolor är viktiga aktörer för att kulturlivet ska leva lokalt runt om i hela landet och erbjuda både mångfald och hög kvalitet. Man skulle kunna uttrycka det som att folkbildningsorganisationerna vid sidan av annan lokal och regional organisationsstruktur är en del av det som man kan kalla en regional och lokal infrastruktur som möjliggör de nationella kulturpolitiska strävandena som vi fattar beslut om här i kammaren. Utan en mycket stor andel ideellt arbete, bland annat kanaliserat genom folkbildningsorganisationer, skulle det för nationella institutioner som Riksteatern med flera vara svårt, för att inte säga omöjligt, att fullgöra sina uppdrag.

Det statsbidrag som riksdag och regering har fattat beslut om, avsett för folkbildningen, syftar till att ge dessa goda förutsättningar att, utifrån folkbildningens egna värderingar och väldigt höga kvalitetsambitioner, arbeta långsiktigt med inriktning på egna mål och med hög kvalitet, att stärka människors kunskap, självtillit och delaktighet i demokrati och samhällsliv, att skapa möten mellan människor med bakgrund i olika länder, olika kulturer och olika livssituationer och att vända sig till och engagera människor som inte har samma förutsättningar som andra att ta del av det som samhället erbjuder och folkbildningsverksamheten.

Fru talman! Jag tycker att det betänkande som kulturutskottets majoritet har lagt fram i riksdagen för beslut mycket väl svarar upp mot de ambitioner som Centerpartiet och alliansregeringen har med folkbildningen, och jag yrkar därför bifall till förslaget i kulturutskottets betänkande 10 om folkbildningsfrågor.

Anf. 169 GUNILLA CARLSSON I HISINGS BACKA (s) replik:

Fru talman! Jag tog i mitt anförande upp vår reservation om att vi här i riksdagen under den förra mandatperioden beslutade om att man skulle ta initiativ till en dialog med Sveriges Kommuner och Landsting. I betänkandet som vi behandlar i dag säger den borgerliga utskottsmajoriteten att man inte tänker fullfölja detta beslut. Då undrar jag vilka andra punkter i den proposition som vi beslutade om under den förra mandatperioden som den borgerliga utskottsmajoriteten inte tänker genomföra. Är det satsningen på att få fler unga inom folkbildningen, eller är det kulturverksamheten? Jag tycker att det hade varit bra om Anders Åkesson hade varit tydlig i debatten i dag med vad man egentligen tycker.

Men jag undrar också över hur Anders Åkesson ser på det inlägg som hans egen partikamrat Birgitta Sellén, som också är vice talman, höll då hon faktiskt frågade mig om vad som händer i frågan om att starta dialogen med Sveriges Kommuner och Landsting. Hon säger också att hon är väldigt oroad över just hur kommuner och landsting drar ned på bidragen till folkbildningen.

Anf. 170 ANDERS ÅKESSON (c) replik:

Fru talman! Jag tror att Birgitta Sellén liksom jag brinner för folkbildningen och är mycket engagerad och därmed ställer frågan i syfte att utveckla en dialog men att Birgitta Sellén liksom jag och Gunilla Carlsson har en oerhört stor respekt för det kommunala självstyret. Det uttrycktes också väl i den proposition som riksdagen fattade beslut om.

Det finns former för dialog mellan stat, kommuner, landsting, folkbildningsråd etcetera, där intressenterna finns och där det som jag bedömer det är fullt möjligt att ta upp frågan. Dessutom har folkbildningsorganisationerna själva på olika sätt, både innan och efter att beslut angående propositionen fattades i kammaren, aktualiserat behovet av resursförstärkning och dialog mellan olika aktörer, lokala, regionala och statliga. Så frågan är på intet sätt ny, Gunilla Carlsson. Jag tror att den kommer att leva.

Anf. 171 GUNILLA CARLSSON I HISINGS BACKA (s) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt som Anders Åkesson säger: Frågan är inte ny. Din partikamrat Birgitta Sellén tog kanske upp den i debatten för att hon tyckte att det var en angelägen fråga. Det var också därför man hade med den i propositionen. Vi i utskottet ställde oss bakom det som den förra regeringen sade: att man skulle ta initiativ till en dialog för att frågan var viktig.

Därför blir jag förvånad när dagens utskottsmajoritet ställer sig bakom det som folkbildningsminister Jan Björklund lyfte fram i interpellationen: att han inte tänker ta initiativ till någon dialog. Jag tycker att det är anmärkningsvärt. Precis som jag sade i mitt anförande har vi beslutat om propositionen och att det ska införas en dialog. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att den nya utskottsmajoriteten inte tycker att det är viktigt att följa de beslut som fattas i kammaren.

Jag vill också fråga Anders Åkesson om han och Centerpartiet tycker att folkbildningen även fortsättningsvis ska vara fri från staten. Jag undrar om du här i kammaren i dag kan lova att inte rösta för att vi politiker ska bestämma vilka kurser inom folkbildningen som ska få bidrag och inte.

Anf. 172 ANDERS ÅKESSON (c) replik:

Fru talman! Jag upprepar, Gunilla Carlsson, att det finns forum för dialog mellan primärkommuner, landstingskommuner och stat även avseende folkbildningsverksamhet. Jag utgår från att man i mån av behov tar upp frågan där, eftersom kloka företrädare från samtliga aktörer är inblandade. Respekten för det primärkommunala och landstingskommunala självstyret är måhända större i den här regeringen än i den förra. Det kan möjligtvis ta sig ett sådant uttryck.

Detta är inte det enda beslut fattat av den förra riksdagsmajoriteten som den nya riksdagsmajoriteten ändrar på, så det är väl heller ingen större chock. Men nu söker oppositionen spöken att hänga upp skrämselfpropaganda kring. Den nya riksdagsmajoriteten och den nya regeringen har kraftfullt ökat resurserna till folkbildningen. Därför kan man inte skrämmas med det, utan försöker misstänkliggöra oss genom att hävda att vi inte vill föra en dialog.

Det finns forum för att föra dialogen. Jag är övertygad om att den kommer upp. Jag är övertygad om att folkbildningsorganisationerna själva kommer att lyfta fram den. Jag är inte fullt så bekymrad som Gunilla Carlsson över detta.

Avslutningsvis vill jag svara på frågan om folkbildningens frihet från statlig styrning. Jag har, till skillnad från Gunilla Carlsson, inte noterat någon ändrad ambition i det avseendet. Folkbildningen är fri. Den har en relation till samhället. Den är viktig i civilsamhället. Jag har inte uppfattat någon som helst signal som skulle tyda på motsatsen. Jag fortsätter att sova gott om nätterna.

Anf. 173 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag ställde en del frågor i mitt anförande. Vad jag förstod av Anders Åkesson ville han svara på dem i replikskiftet.

Den första fråga jag ställde handlade om redovisningen av siffrorna. Det ska vara 490 i stället för 500 miljoner om man ger en korrekt beskrivning och så vidare – jag ska inte återupprepa allt jag sade. Jag frågade vad Anders Åkesson trodde att det berodde på att statsråden, både folkbildningsministern och kulturministern, vill blåsa upp siffrorna.

Den andra frågan, som kanske har större betydelse i sammanhanget, är varför det dröjer med besked om utredningen om vem som ska ha ansvar för amatörkulturen. Jag ställde också frågan om amatörkulturen kommer att bakas in i den aviserade kulturpolitiska utredningen.

Beror dröjsmålet på att Centerpartiet i enkäten sade att de eventuellt kunde tänka sig att tillsätta en utredning? Är det sådana faktorer som gör att vi har fått vänta så länge på ett besked?

Anf. 174 ANDERS ÅKESSON (c) replik:

Fru talman! Sifferexercisen tror jag att Siv Holma har rätt i. Det är väl 490 som är anslaget. Frågan varför statsråden möjligen rör sig i andra sfärer tycker jag att Siv Holma kan ställa till statsråden. Det finns instrument för det i kammaren genom interpellationer och enkla frågor. Jag kan faktiskt inte svara för dem.

Amatörkulturens roll har vi fått belyst vid en uppvaktning i utskottet. Man uttryckte då också viss förnöjsamhet över resursförstärkningen på 5 miljoner, vill jag minnas.

Jag vet att Siv Holma i en interpellationsdebatt här i kammaren med kulturminister Lena Adelson Liljeroth fått rätt hyggliga svar om kulturministerns och departementets syn på amatörkulturen. Jag utgår från att den kommer att bli föremål för genomgång och intresse i den kulturpolitiska genomlysningen. Amatörkulturen är en viktig del av kulturlivet i samhället och den kulturpolitiska genomlysningen eller utredningen avser ju att ta upp kulturpolitiken, så det vore lustigt om man gjorde en kulturpolitisk genomlysning och undantog amatörkulturen.

Anf. 175 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Det var intressant att få upplysningen att frågan om vem som ska ha huvudansvaret för amatörkulturen kommer att behandlas just i den kulturpolitiska utredningen. Jag tycker att det hade varit förnämligt om man hade kunnat tillsätta en utredning om vem som ska ha huvudansvaret för amatörkulturen ganska snabbt.

Jag sade också i mitt anförande att det finns ett stort och brett stöd för att göra en utredning. Fem av riksdagens sju partier har sagt ja till en sådan. De två som inte har sagt ja tycker jag ändå har varit relativt öppna för detta, eftersom det varit oklart vem som ska ha ansvaret för amatörkulturen.

Jag har en viss förståelse för det här eftersom regeringen är relativt ny, men jag tyckte samtidigt att frågan var av stor dignitet. Den hade enkelt kunnat lösas genom att man tillsatt en utredning och fått den ordning som behövs.

Jag skulle vilja ställa en annan fråga också, som kanske inte direkt berör det här. Jag är intresserad av hur Centerpartiet ser på amatörkulturen. Förut har jag uppfattat det som att Centerpartiet värderar amatörkulturen mycket högt. Det skulle vara intressant att höra hur Anders Åkesson och Centerpartiet ser på amatörkulturen i framtiden.

Anf. 176 ANDERS ÅKESSON (c) replik:

Fru talman! Vi börjar med den sista frågan. Det är inga konstigheter med amatörkulturen. Den är en av många viktiga aktörer för ett gott civilsamhälle, Siv Holma. Jag noterade i Siv Holmas inlägg att hon efterlyste skatteregler som var mer gynnsamma bland annat för amatörkulturen. Det är bra, för då ansluter sig Siv Holma till samma synsätt som allianspartierna vad gäller synen på att likabehandla kultur och idrott i skattereglerna. Det gläder mig att Siv Holma är med i den kampen. Det hade blivit verklighet hur eller hur, men nu blir det en ännu större riksdagsmajoritet bakom.

Vi har inga problem med amatörkulturen, men vi vill utreda den i sitt sammanhang när vi gör den stora kulturpolitiska genomlysningen. Amatörkulturen är en del av de instrument som finns. Vi vill inte se det som att staten ska styra amatörkulturen, utan snarare se vilka aktörer det finns på den kulturella marknaden, om jag får använda uttrycket, som totalt sett ger ett gott samhälle. Det behöver inte innebära att det är staten som styr och ställer, men jag tycker att staten ska ha en väldig respekt för ett underifrånperspektiv också vad gäller kultur som möter de ambitioner och de ansträngningar som staten har. Jag tog i mitt anförande upp exemplet med Riksteatern och deras sannolika tillkortakommande om det inte fanns en mycket utbredd struktur med ideellt arbete, en organisationsstruktur lokalt och regionalt som kunde möta dessa ambitioner. Man kanske ska se på amatörkulturen på samma sätt.

Men låt oss se, Siv Holma, när utredningsarbetet sätter i gång. Låt oss se det tvärsektoriellt, och låt oss undvika de stuprör som vi har haft så mycket av under så lång tid.

Anf. 177 ANNE MARIE BRODÉN (m):

Fru talman! Jag tänkte bara kort bemöta Gunilla Carlsson genom att påminna om det jag sade om betydelsen av folkbildningen när jag inled-

de debatten. Där har vi i alliansen kommit överens om att en företrädare representerar oss alla.

Men jag vill ändå gå upp och prata om Moderaternas program. Jag är glad att du läser *Kulturen 2.0* eftersom det verkligen är ett inlägg i den kulturpolitiska debatten. Där lyfter vi fram folkbildningens betydelse på olika sätt, och vi diskuterar även kvalitetsfrågan.

Statsbidraget till folkbildningen är 2,7 miljarder och den nya regeringen förstärker dessutom med 490 miljoner – nästan ½ miljard. Det är en fantastisk satsning och en fantastisk ökning. Men det innebär ju inte att vi inte också vill ha en kvalitetsdiskussion. Vi lyfter fram detta i vårt program. Även en motionär från Socialdemokraterna lyfter fram den diskussionen: Hur ska vi se på folkbildningen? Ska vi titta på kvantitet eller på kvalitet? Det är en jätteviktig diskussion, och vi moderater är gärna med och fortsätter att diskutera.

Men som sagt: Vi är helt överens i alliansen om att folkbildningen är viktig.

Anf. 178 GUNILLA CARLSSON I HISINGS BACKA (s) replik:

Fru talman! Vad härligt – jag fick upp Anne Marie Brodén och Moderaterna i debatten om folkbildningen. Man kan väl säga att det var mitt syfte när jag tryckte till lite. Jag tycker nämligen att ni måste ta lite ansvar i alliansen. Jag förstår att ni ska samarbeta och komma överens, men ni måste väl också i varje parti ta ansvar för den politik ni driver. Eller är det så att ni har bildat ett gemensamt parti? I så fall får ni fundera på hur ni ska gå till val nästa gång, under en och samma partibeteckning.

Jag tycker faktiskt att ni måste ta ansvar för de politiska inlägg som ni gör i respektive parti. Det jag lyfte fram var ju Moderaternas syn på folkbildning. Vi hade debatter om folkbildningen här i kammaren under den förra mandatperioden också, och jag har stått här och debatterat med den nuvarande kulturministern Lena Adelsohn Liljeroth om hennes syn på folkbildning. Den är inte likadan som de andra borgerliga partiernas syn, utan man talar om att man ska kunna ifrågasätta vilka studiecirkel som ska ha bidrag. Man har i debatten sagt: Vi tycker inte att man ska ge statliga bidrag till den typ av studiecirkel som betecknas som hobbyverksamhet och hobbycirkel.

Det är klart att jag då ifrågasätter om det är vi politiker som ska stå här och tala om att vi tycker att en viss studiecirkel ska få statsbidrag medan en annan studiecirkel inte ska få det. Borde det inte vara folkbildningen själv som utifrån de syften vi tar beslut om här i riksdagen också ska bestämma vilka ämnen man ska ha i studiecirkelverksamheten?

Anf. 179 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Först måste jag göra Gunilla Carlsson besviken och säga att vi samarbetar bra. Vi är en allians, och vi är ett underlag för regeringen där vi pratar oss samman. Vi diskuterar på olika sätt och har kommit fram till den största satsningen som jag tror någonsin har gjorts när det gäller folkbildningen. Det talar väl sitt tydliga språk att Moderaterna är en del i detta arbete.

Det är självklart att det är Folkbildningsrådet, studieförbunden och folkhögskolorna själva som ska bedriva ett kvalitetsarbete. Men när vi delar ut väldigt mycket i statsbidrag är det ändå rimligt att diskutera

frågan om kvalitet kontra kvantitet. Eftersom jag vet att du, Gunilla Carlsson, själv har jobbat på studieförbund så vet du ju hur dessa diskussioner går där. Jag tror att det är oerhört angeläget att fortsätta den debatten och diskussionen. Den är inte ny för den här regeringen utan fanns också under den förra regeringens tid.

I betänkandet ser man hur Folkbildningsrådet jobbar med kvalitetsfrågan, och då är det ju tydligt att ett sådant behov finns. Annars hade man inte gjort det.

Jag har stämt träff med den nya ordföranden i Folkbildningsrådet under en av de kommande veckorna för att lyssna på hur deras arbete fortgår när det gäller detta. Jag tror att det är angeläget att också Gunilla Carlsson och övriga partier funderar på hur man ska jobba med detta och lyssna på dem som kan. Men jag tycker inte att man ska säga att allt är okej och att vi inte ska ha någon kvalitetsdiskussion. Jag tycker det är mycket märkligt att komma fram till det.

Anf. 180 GUNILLA CARLSSON I HISINGS BACKA (s) replik:

Fru talman! Om du, Anne Marie Brodén, hade läst folkbildningspropositionen *Lära, växa, förändra* hade du också sett att kvalitetsfrågorna var en stor fråga i propositionen. Det är alltså inte så att Socialdemokraterna inte tycker att kvalitetsfrågan är viktig. Det står klart och tydligt i folkbildningspropositionen, och den har vi också ställt oss bakom. Om Anne Marie Brodén påstår att vi inte tycker att kvalitetsfrågan är viktig är det helt fel.

Men det jag också ifrågasätter är det jag sade innan: Vem ska styra vad man har för cirkelverksamhet? Det är ju det Moderaterna lyfter fram. Man kan tänka sig att ge bidrag till studiecirklar i engelska eller i samhällskunskap, men man tycker inte att studiecirklar i till exempel keramik är sådant som man ska ge bidrag till. Det ifrågasätter jag, för det är faktiskt Folkbildningsrådet som tillsammans med studieförbunden och folkhögskolorna ska bedöma och sätta upp kriterier för hur man ska fördela bidraget. Jag tycker att kvalitetsfrågan är jätteviktig. Där skiljer vi oss inte åt. Men jag tycker inte att det är vi politiker som ska tala om vad som är folkbildning och inte. Det är de som jobbar inom folkbildningen bäst lämpade att göra.

Jag ska också passa på att ställa en fråga till Anne Marie Brodén om reservationen i utskottet angående dialogen med Sveriges Kommuner och Landsting. Tycker inte Anne Marie Brodén att det är anmärkningsvärt att utskottsmajoriteten inte fullföljer det beslut som vi faktiskt fattade i folkbildningspropositionen – att regeringen skulle inleda en dialog med Sveriges Kommuner och Landsting?

Anf. 181 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Först vill jag återkomma till frågan om kvalitet och vad Folkbildningsrådet ska göra. Det framgår väldigt tydligt i betänkandet vad man jobbar med, och där är ju kvalitetsfrågan i fokus. Det finns skäl till det. Det finns skäl till att lyfta fram kvalitetsfrågorna på det sätt som man gör. Det har funnits både det som är väldigt bra i folkbildningen och det som är mindre bra. Därför finns det anledning att vara glad över att vi är överens om att det är en fråga man faktiskt får diskutera och prata om. Låt oss fortsätta följa den saken! Det är självklart att det är de som ska

jobba med frågan, men vi har all rätt att ha synpunkter på hur statsbidragen används, och där kommer ju Folkbildningsrådets roll att bli ännu tydligare och ännu starkare.

Det andra är frågan om när man ska bestämma över kommuner och landsting. Anders har på ett klokt och bra sätt beskrivit det kommunala självstyret. Jag kommer från ett län, en region och ett landsting där man faktiskt satsar mer pengar på folkbildning. Det finns ju, som jag hörde i vänsterstyrda Västmanland, en helt annan diskussion där man inte vill satsa lika mycket pengar, och jag kan inte säga att jag kan ta ansvar för att bestämma över prioriteringarna i de olika landstingen.

Däremot kan man fortsätta föra ett resonemang i sina olika delar, men Jan Björklunds resonemang just nu delar jag fullt ut. Han säger dessutom att han ska följa frågan noga, och jag tror att han verkligen menar det när han säger det i ett svar här i kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)

12 § Stöd till ungdomsorganisationer och trossamfund

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2006/07:KrU11
Stöd till ungdomsorganisationer och trossamfund.

Anf. 182 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Fru talman! Vi har kommit till dagens sista debatt, som handlar om stödet till ungdomsorganisationer och trossamfund, 2006/07:KrU11.

För er som inte har läst betänkandet kan jag berätta att i det behandlas nio motionsyrkanden som har väckts under den allmänna motionstiden hösten 2006. Det är motioner som rör frågor om statsbidraget till ungdomsorganisationer och en översyn av lagen om stöd till trossamfund. Det handlar om HBT-personers situation och om HBT-frågor i trossamfunden. Det handlar även om att likställa religiösa och icke-religiösa livsåskådningsförbund när det gäller statsbidrag.

Utskottets majoritet har avslagit samtliga motioner. Betänkandet innehåller två reservationer.

Med denna föredömligt korta inledning lämnar jag över ärendet till debattörerna.

Anf. 183 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Fru talman! Betänkandet om stöd till ungdomsorganisationer och trossamfund kan kanske vid första anblicken se lite okontroversiellt ut. Men det finns saker som vi i Vänsterpartiet vill lyfta fram och som vi har reagerat på.

Jag ska börja med att yrka bifall till den reservation som jag har lämnat tillsammans med Miljöpartiet – reservation 2. Betänkandet innehåller bara två reservationer.

När det gäller statsbidrag till ungdomsorganisationer har det i flera år, vad jag vet, diskuterats hur man ska få till den bästa konstruktionen av

stödet. Det har framförts förslag om att stödet ska kopplas till mandatfördelningen för moderpartierna i riksdagen.

Jag tycker inte att det är det bästa förslaget som har framlagts. Man ska komma ihåg att ungdomsförbunden är egna juridiska personer. Dessutom finns det ingen direkt koppling från ungdomsförbund till framgångar eller motgångar i ett moderpartis val. Ett val kan för ett parti gå åt det ena eller det andra hållet, och det behöver inte alls vara kopplat till ungdomsförbundets aktivitet.

Det bör vara så att man har något slags koppling till aktivitetsnivå och antal medlemmar. Det är bara något slags grund för att det här ska fungera. Stödet bör alltså bygga på hur aktiv man är och hur många som är aktiva i ungdomsförbundet. Kan man hitta en konstruktion som löser det här på ett bra sätt så är vi tacksamma för det. Diskussionen behöver säkert föras vidare.

Vi i Vänsterpartiet tycker att lagen om stöd till trossamfund behöver ses över. Målet för det statliga stödet till trossamfunden är att ge dem möjlighet att bedriva religiös verksamhet i form av gudstjänst, sjukevård, undervisning och omsorg. Vi i Vänsterpartiet anser att principen om rätt till bidrag för att bedriva undervisning och omsorg grundad enbart på att man är ett trossamfund inte är rätt. Det måste finnas fler kriterier för att säkerställa att man bedriver undervisning och omsorg på ett bra sätt.

Bidrag kan inte ges om man inte bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på. Vi vill därför att man ser över lagen. Regeringen bör analysera vad det skulle innebära om orden undervisning och omsorg ströks i § 2 i lagen om stöd till trossamfund.

Fru talman! Det absolut hetaste i sammanhanget är naturligtvis HBT-frågorna. Synen på de homosexuella, bisexuella och transsexuella är i många trossamfund kontroversiell. Ofta vill de framstå som försvarare av alla människors lika värde. Men det finns grupper som gör undantag från detta inom de flesta trossamfund, vill jag påstå.

För Vänsterpartiet är detta en situation som inte är acceptabel. Om man menar något med att alla människor är lika mycket värda kan man inte undanta någon, oavsett sexuell läggning. Detta är något som inte ens är förhandlingsbart för Vänsterpartiet. Om man som trossamfund ska ta emot bidrag måste det vara kristallklart att man gör det utifrån de grundläggande värderingar som ställs upp av samhället.

Samtidigt är det fler och fler inom trossamfunden som vågar ta ställning och ifrågasätta de konservativa värderingar som finns. De verkar för öppenhet, respekt och könsöverskridande. De här personerna måste få vårt öppna stöd för att fortsätta jobbet.

En fråga som är kontroversiell är till exempel könsneutrala äktenskap. Vi ska inte debattera frågan här, men den är ett exempel på vad som är viktigt att lyfta upp i frågorna om trossamfunden. Jag tycker att frågan ska drivas framför allt av regeringen. Det är det som är poängen i det hela. Vi har en förhoppning om att det här kanske blir ett huvudnummer på nästa möte med regeringens råd för kontakter med trossamfunden, som jag förstår ska ske i juni. Statsrådet Sabuni ska leda det. Det blir en viktig markering för att slå tillbaka de mörka krafter som finns i olika trossamfund.

Trossamfundet ska markera att de ställer upp på de grundläggande värderingar som bygger på alla människors lika värde oavsett sexuell läggning. Dessa värderingar måste ligga till grund för varje samhällsbyggande. Vi kan aldrig acceptera att någon på något sätt blir illa behandlad för att man är homosexuell, bisexuell eller transperson. Detta är något som Vänsterpartiet aldrig viker ifrån.

Anf. 184 ESABELLE RESHDOUNI (mp):

Fru talman! Ulf Holm har under den allmänna motionstiden tagit upp frågan om statsbidrag till politiska ungdomsförbund. Han föreslår en översyn.

Varje år fördelar Ungdomsstyrelsen statsbidrag till ungdomsorganisationer. För att kunna söka bidrag måste ungdomsorganisationerna leva upp till målsättningarna för statsbidraget. 2007 får 88 organisationer dela på 184,2 miljoner. Bidraget är en viktig del i ungdomspolitik.

Många politiska och ideella organisationer bidrar till förståelsen för demokratin och dess uppbyggnad. Men de politiska ungdomsorganisationerna har en särställning när det gäller att väcka partipolitiskt intresse och skapa delaktighet hos unga människor. Miljöpartiet menar att dagens bidragssystem till politiska ungdomsorganisationer har blivit omodernt eftersom det i huvudsak är uppbyggt på medlemstal.

Dessvärre uppdagades det för några år sedan att vissa politiska ungdomsförbund hade fuskat med bidraget. Fusket handlade om att organisationerna uppgav felaktiga medlemstal, och i och med det kunde de kvittera ut mer pengar än de var berättigade till. Det är förstas fullständigt oacceptabelt att det fuskas. De politiska partiernas ungdomsförbund borde tvärtom vara föredömen. Bland deras medlemmar finns ju många av morgondagens politiker. Att i unga år börja sitt politiska engagemang i organisationer som det råder tvivel om när det gäller huruvida de har tillförsäkrat sig skattemedel som de inte är berättigade till leder till legitimitetsproblem för den politiska demokratin. Det är mycket allvarligt.

De politiska ungdomsförbunden har liksom moderpartierna problem med vikande medlemsiffror, även om det finns undantag. Det är allvarligt. Varje organisation borde självkritiskt granska varför det har blivit så. Hur är det med öppenheten? Finns det ett välkomnande klimat i organisationen? Hur ser det ut med den interna demokratin i de organisationer som ska värna den stora samhällsdemokratin?

Detta är viktiga frågeställningar då det enligt vår mening också är viktigt hur många fysiska personer som kontinuerligt deltar i den demokratiska beslutsprocessen. Det krävs utan tvekan en kritisk massa som väl avspeglar samhällsaktiviteterna.

Med det vill jag ha sagt att partierna, som i hög grad är bärare av vårt demokratiska system, faktiskt har en skyldighet att se till att medlemsrekryteringen hålls uppe. För tydlighetens skull vill jag i det sammanhanget säga att det i allra högsta grad gäller även Miljöpartiet de gröna. När Ulf Holm föreslår att vi behöver utreda om vi ska gå över till ett annat system än medlemsantalet handlar det alltså inte om att vi inte inser vikten av många politiskt aktiva ungdomar.

Men precis som när det gäller skattepolitik och en del annat finns det fördelar med schabloniserade generella modeller. Då kommer man bort

från subjektiva bedömningar av exempelvis vilka kriterier som gäller för att verkligen kunna räknas som medlem eller inte. Om man utgår från valresultatet finns det kontrollerade officiella siffror som ingen behöver tveka om. Om man dessutom har ett till storleken anständigt grundbidrag i botten bör det vara möjligt att på ett rimligt sätt säkerställa mångfalden.

En svårighet med det nuvarande bidragssystemet är kontrollen av de organisationer som tar emot bidrag. Samtidigt förhindrar grundlagens anonymitetsskydd en kontroll av medlemsregistret.

Anonymitetsskyddet är en central del av demokratin. Politiska organisationers medlemsregister måste också i fortsättningen vara skyddade från intrång från stat och myndigheter. Det talar starkt för ett förändrat bidragssystem som går att utvärdera och som inte frestar till missbruk i form av friserade medlemssiffror eller fusk med medlemstalet.

Integrations- och jämställdhetsministern har i ett frågesvar till riksdagen uttalat att hon överväger att ge en särskild utredare i uppdrag att titta närmare på vissa frågor som rör statsbidraget till ungdomsorganisationer. Vi anser att en sådan utredning bör tillsättas snarast och beredas skyndsamt och att modellen med ett fast grundbelopp, lika för alla, samt en del baserad på partiernas mandat i riksdagen kan vara ett alternativ.

Därmed vill jag yrka bifall till reservation 1 och 2.

Anf. 185 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! För att inte glömma bort det vill jag inledningsvis yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på de två reservationerna. Precis som vi har hört, finns det nio motionsyrkanden om stöd till ungdomsorganisationer och trossamfund. De här yrkandena är från den allmänna motionstiden. Efter behandlingen i kulturutskottet finns det två reservationer. Jag kommer som representant för majoriteten att i huvudsak kommentera dessa reservationer och därmed också de inlägg vi har hört i debatten här.

Först skulle jag vilja säga att frågorna om statsbidragen till ungdomsorganisationer inte på något sätt är nya för oss i utskottet eller i riksdagen. Så sent som förra året diskuterades frågan med anledning av en rapport från Riksrevisionen som hade rubriken *Statsbidrag till ungdomsorganisationer – hur kontrolleras de?* Jag tar inte nu upp tid med att återge Riksrevisionens förslag och vad riksdagen beslutade. Det kan läsas i betänkandet och i respektive rapport.

I november 2005 redovisade Ungdomsstyrelsen sin rapport *Statsbidrag till ungdomsorganisationer – en översyn och konsekvensanalys av förändrade regler*. Den är en uppföljning av de nya statsbidragsregler som i praktiken gäller från 2004.

Det finns med andra ord underlag för fortsatt arbete och diskussion om bidragssystemet till bland annat ungdomsorganisationerna. I budgetpropositionen för 2007 redovisar regeringen att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med en översyn av förordningen om statsbidrag till ungdomsorganisationer. Av betänkandets majoritetstext framgår också tydligt att regeringen har för avsikt att överväga Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer och därefter återkomma till riksdagen med förslag på lämpliga åtgärder. Frågesvar från integrations- och jämställdhetsministern pekar också på detta.

I detta sammanhang bör också den särskilda utredningen om den framtida folkrörelsepolitikens inriktning nämnas. Därtill kommer frågan säkert också att belysas i utvärderingen av effekten av statens stöd till idrotten.

Låt mig bara få tillägga att jag också har synpunkter på statsbidragen till ungdomsorganisationer. Då handlar det bland annat om bidragen till de generationsövergripande organisationerna och verksamheterna, som jag menar missgynnas i det nuvarande regelsystemet.

Med anledning av Miljöpartiets reservation vill jag säga att mycket är på gång i den här frågan som handlar om stödet till bland annat de politiska ungdomsförbunden. Jag skulle kunna tolka reservationen som en otålighet i frågan från Miljöpartiet. Vi menar att kraven i huvudsak är tillgodosedda och vill därför avslå reservationen.

Jag vill också ge några kommentarer till den andra reservationen som berör lagen om stöd till trossamfund i viss del och HBT-frågorna i trossamfundet. Låt mig först få säga att vår grundinställning är att staten ska stödja, inte styra. Självfallet ska också varje fri förening, kyrka och samfund uppmärksamma HBT-personers situation och också naturligtvis diskutera och ta upp HBT-frågor inom sina trossamfund, men som fria och obundna måste det vara deras eget beslut.

Det kan möjligtvis vara så att kraven i reservationen är kopplade till lagen om stöd till trossamfund. Jag uppfattade det lite grann så i ett inlägg här. Jag vill då bara påminna om syftet med det statliga stödet, som för övrigt inte är alltför omfattande. Det rör sig inte ens om 50 miljoner som ges till trossamfundet som omfattar över 740 000 personer i landet. Syftet med det statliga stödet är, som vi också har hört, att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfundet att bedriva en aktiv och långsiktig inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Lagen uttalar också att det endast får lämnas till trossamfund som bidrar till att stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på, som är stabilt och har egen livskraft.

Trossamfund är generellt sett samhällsnyttiga organisationer som medverkar i den ständigt pågående normbildningsprocessen, och denna process är nödvändig för att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som vårt samhälle vilar på.

Det konkreta krav som framförs i vänster- och miljöpartireservationen är att regeringen ska uppmärksamma HBT-frågorna i regeringens råd för kontakt med trossamfundet. I detta råd ska just frågor av gemensamt intresse för staten och trossamfundet diskuteras. Det är ministern själv som beslutar vilka frågor som ska tas upp. Hur skulle det förresten vara om vi här i riksdagen skulle ge dagordningar till varje samtalsgrupp och arbetsgrupp som regeringen har och tala om vilka frågor som de ska ta upp?

Nu har det enligt uppgift framförts önskemål om att rådet vid nästa möte ska ta upp utredningen om äktenskapet. Även om det är ministern som avgör vilka frågor som ska diskuteras kan vi utgå från att HBT-frågorna kommer upp till samtal i detta sammanhang. Av den anledningen vill vi också avslå den reservationen.

Anf. 186 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att Dan Kihlström repeterar mycket av det som har stått i betänkandet och det som många av oss har sagt. Men det finns några saker där jag tycker att du svävar på målet. Vi vet vad som står i reglerna för hur man ska bedriva verksamhet för att få bidrag och för att man ska betraktas som en seriös organisation helt enkelt.

Men det är inte så lätt när det gäller HBT-frågorna. Det finns nämligen ett antal människor i de olika trossamfunden som inte klarar av att föra fram de grundläggande värderingar som jag menar finns i samhället att alla människor har lika värde. Det är väldigt märkbart just när det gäller HBT-personer. I de flesta religiösa trossamfund finns det människor som inte anser att det är så. HBT-personer är någonting som man ska bortse ifrån. Sexuell läggning är någonting som man kan bortse ifrån. Man är alltså inte lika mycket värd.

Den här problematiken måste regeringen och staten naturligtvis uppmärksamma så att man faktiskt följer de gemensamt antagna grundläggande värderingar som vi har i samhället och som finns i de flesta samhällen. När det gäller homosexuella, bisexuella och transpersoner är det väldigt märkbart när dessa saker poppar upp. Då menar jag att man inte kan släppa dem. Man kan inte släta över, utan det måste uppmärksammas. Riksdagsmajoriteten måste på något sätt trycka på regeringen att detta är någonting som ska tas upp. Det måste uppmärksammas, annars kommer vi inte att kunna komma till rätta med det här, och då får vi ett problem när det gäller vår finansiering och våra bidrag.

Anf. 187 DAN KIHLLSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det är möjligt att Torbjörn Björlund uppfattade mig som lite svävande. Det tycker jag kanske inte att jag var. När vi nu pratar om trossamfunden och deras uppgift i samhället vill jag slå fast att trossamfunden är seriösa samhällsbyggare och en del av vårt samhälle. Ganska många människor är engagerade. Jag sade att nästan 750 000 människor på ett eller annat sätt har koppling till trossamfunden. Det viktigaste att säga är att trossamfunden som organisationer tillhör demokratin och vårt samhällsbygge och gör många bra insatser, vilket jag också nämnde.

Sedan sade jag faktiskt att självklart måste också trossamfunden ta upp de frågor som Torbjörn Björlund nämner och ingalunda lämna dem åt sidan utan också diskutera de frågorna. Men vi får inte heller glömma bort att vi faktiskt i Sverige har både åsiktsfrihet och frihet att tro vad man vill. Det är inte alldeles enkelt att bara stå här i talarstolen och bara uttala sig i svepande ordalag. Man ska följa den lagstiftning vi har, men man måste också utgå ifrån att det handlar om en religiös tro.

Jag menar att vi inte kan stå här och ge en massa uttryck för hur man ska bedriva verksamheten. Låt de här föreningarna och kyrkorna driva de här frågorna. Vi har en grundlig lagstiftning som gäller diskriminering och annat, och den ska naturligtvis trossamfunden följa liksom alla andra.

Det finns faktiskt jämförelser man kan göra. Jag vet ju att både Väns-terpartiet och Kristdemokraterna har statligt stöd och bidrag som vi får för vårt arbete. Det får vi för de politiska åsikter som vi har. Det finns ju ingen som går in och talar om att vi måste driva en fråga speciellt, utan vi har ju rätt att driva de frågor vi vill.

Anf. 188 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Dan Kihlström tar upp att det behövs stöd, men man har kanske inte klart för sig att det handlar om just de gränser som finns. Vi har lagar mot diskriminering, och vi har regler för hur man får hantera vissa saker. Vi har åsiktsfrihet och trosfrihet i Sverige, och det ska vi värna om. Det är väldigt viktigt. Likaså har vi politisk frihet att driva frågor, men inom vissa gränser, och häri ligger dilemmat.

Problemet är att det inom vissa trossamfund finns problem. Trots att man i dag kanske har fler som driver de här frågorna på rätt sätt finns det sådana som fortfarande tillåter sig att uttrycka synpunkter som egentligen går över gränsen. Vi har äktenskapsfrågan, som är väldigt kontroversiell och svår för många att hantera, där man faktiskt öppet går emot det vi menar med grundläggande värderingar. Det finns naturligtvis ett motsatsförhållande inom de här trossamfunden när man går emot sin mening att alla människor är lika mycket värda genom att i andra sammanhang säga att det inte är så. Man relaterar alltså detta till sin tro på något sätt.

Det här är frågor som man inte på något sätt kan komma undan att vi måste driva. Precis som vi som politiska partier ska driva frågan så måste även regeringen göra det för att visa på och ställa sig bakom de grundläggande värderingar som vi har kommit överens om i samhället. Det gäller ju inte bara sådana här frågor. Det kan gälla nazistiska uttryck eller vad som helst. Man måste hålla sig inom ramarna. Speciellt om man från samhället stöder med pengar eller på andra sätt så är det oerhört viktigt att man faktiskt har de här kraven.

Vi var inne på det här med idrotten. Det finns naturligtvis sådana paralleller också: Man måste ställa krav på att man driver vissa frågor för att ha ett stöd från samhället för det man gör. Det är oerhört viktigt. Det är centralt i det här sättet att bygga samhället med de värderingar som gäller för alla.

Anf. 189 DAN KIHSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Låt mig än en gång fastslå att jag anser att trossamfunden är en viktig del av vårt samhälle och utför både ett demokratiskt uppdrag och ett samhällsbyggaruppdrag. Vi har också lagar och föreskrifter, precis som både Torbjörn Björlund och jag har nämnt, som ligger till grund för vad man får stöd för. Jag sade att det här handlar om knappt 50 miljoner till så pass många människor. Det är inte ens 100 kronor per medlem som ges i statligt stöd.

Sedan tycker jag att man ska ha en respekt för trossamfunden. Jag sade att jag tycker att de naturligtvis ska ta upp de här frågorna och diskutera dem, men låt dem göra det på sina egna villkor.

Jag tycker att Torbjörn Björlund är ute lite grann och svävar. Det är ju självklart att om någon i ett trossamfund uttalar kränkningar eller diskrimineringar så har vi lagar för det, och det ska anmälas på sedvanligt sätt. Jag tycker att det är en väldig skillnad jämfört med det här andra som vi pratade om.

När det gäller att påverka trossamfunden, precis som man påverkar det övriga samhället, ja, då handlar det om den offentliga debatten och opinionsbildningen som vi har, som naturligtvis också trossamfunden tar till sig.

Nej, min grundinställning är fortfarande att vi ska följa de lagar och föreskrifter som vi har, och de gäller både företrädare och medlemmar i trossamfundet. Gör de något illa eller uttrycker sig på något sätt som är oförenligt med den lagstiftning vi har så ska det naturligtvis också anmälas. Men statens uppgift ska även på det här området vara att stödja, inte att styra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)

Prot. 2006/07:103
9 maj

*Stöd till ungdoms-
organisationer och
trossamfund*

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
2006/07:113 Följdändringar med anledning av bildandet av Sveriges
Kommuner och Landsting, m.m.

14 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 9 maj

2006/07:511 Ideologisk privatisering av skolor

av *Mikael Damberg* (s)
till statsrådet Jan Björklund (fp)

2006/07:512 Traumatiserade och hemlösa barn

av *Hillevi Larsson* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2006/07:513 Klass, kön, lön och frihet i arbetslivet

av *Luciano Astudillo* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2006/07:514 Nödvändig vård till svårt sjuka

av *Hillevi Larsson* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2006/07:515 Oljebolagens investeringar i Sudan

av *Peter Eriksson* (mp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:516 Resorna mellan Bryssel och Strasbourg i EU-parlamentet

av *Monica Green* (s)
till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 maj.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 8 maj

2006/07:1127 Situationen i republiken Iran

av *Hans Wallmark* (m)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1128 Moldaviens kränkning av HBT-personer

av *Börje Vestlund* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1129 Trafikledningssystem i Östersjön

av *Désirée Liljevall* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:1130 Häktet i Jönköping

av *Carina Hägg* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:1131 Minskade anslag till vuxenutbildningen

av *Olle Thorell* (s)

till statsrådet Jan Björklund (fp)

2006/07:1132 Mikrolån

av *Luciano Astudillo* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 maj.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 8 maj

2006/07:1110 Brister i Försäkringskassans utredningsarbete

av *Christer Winbäck* (fp)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

den 9 maj

2006/07:1072 Förföljda författare

av *Cecilia Wikström* i Uppsala (fp)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2006/07:1073 Det internationella arbetet mot klustervapen

av *Veronica Palm* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1080 Samarbete med Palestina

av *Peter Hultqvist* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1103 Svensk medverkan i Osloprocessen om klustervapen

av *Karla López* (mp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1107 Bevarande av Vinga fyr

av *Cecilia Wigström* i Göteborg (fp)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:1111 Respiratorvård och organdonation

av *Marianne Watz* (m)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2006/07:1112 Marknadsföring av alkohol i tv

av *Lars-Ivar Ericson* (c)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2006/07:1113 Skogsskövling på Borneo

av *Lars-Ivar Ericson* (c)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1114 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Kroatien

av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1115 Förbättrad förebyggande tandvård med fler tandhygienister som egna företagare

av *Cecilia Widegren* (m)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2006/07:1116 Fler kvinnliga företagare som tandhygienister

av *Cecilia Widegren* (m)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2006/07:1117 Renare luft i stan

av *Mats G Nilsson* (m)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2006/07:1118 Hanteringen i samband med att trafikförsäkringen träder i kraft

av *Hans Hoff* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:1119 Stoppade barnböcker på kurdiska

av *Siv Holma* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:1120 Skyddad yrkestitel och legitimation för ortoptister

av *Gunvor G Ericson* (mp)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2006/07:1121 Riksrevisionens kritik mot svensk kärnsäkerhetsberedskap

av *Peter Jeppsson* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

Prot. 2006/07:103
9 maj

2006/07:1122 Samägd kärnkraft i Sverige

av *Hans Wallmark* (m)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2006/07:1123 Situationen för den politiska oppositionen i Colombia

av *Luciano Astudillo* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 maj.

17 § Kammaren åtskildes kl. 19.45.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 5 § anf. 38 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 82 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 6 § anf. 112 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 144 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 170 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Eva-Lena Ekman

1 § Förnyad bordläggning	1
2 § Tullkontroll av kontanta medel, m.m.	1
Skatteutskottets betänkande 2006/07:SkU14	1
(Beslut fattades under 7 §.).....	1
3 § Sveriges tillträde till FN:s korruptionskonvention	1
Justitieutskottets betänkande 2006/07:JuU12	1
(Beslut fattades under 7 §.).....	1
4 § Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel	1
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2006/07:SfU7	1
Anf. 1 MAGDALENA STREIJFFERT (s)	1
Anf. 2 KALLE LARSSON (v)	3
Anf. 3 BODIL CEBALLOS (mp)	5
Anf. 4 KALLE LARSSON (v) replik.....	6
Anf. 5 BODIL CEBALLOS (mp) replik	7
Anf. 6 KALLE LARSSON (v) replik.....	7
Anf. 7 BODIL CEBALLOS (mp) replik	8
Anf. 8 MIKAEL CEDERBRATT (m).....	9
Anf. 9 KALLE LARSSON (v) replik.....	9
Anf. 10 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	10
Anf. 11 KALLE LARSSON (v) replik.....	10
Anf. 12 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	11
Anf. 13 FREDRICK FEDERLEY (c)	11
Anf. 14 KALLE LARSSON (v) replik.....	12
Anf. 15 FREDRICK FEDERLEY (c) replik	13
Anf. 16 KALLE LARSSON (v) replik.....	14
Anf. 17 FREDRICK FEDERLEY (c) replik	14
Anf. 18 FREDRIK MALM (fp)	15
Anf. 19 KALLE LARSSON (v) replik.....	16
Anf. 20 FREDRIK MALM (fp) replik	17
Anf. 21 KALLE LARSSON (v) replik.....	17
Anf. 22 FREDRIK MALM (fp) replik	18
Anf. 23 LARS GUSTAFSSON (kd)	18
Anf. 24 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m).....	19
Anf. 25 KALLE LARSSON (v) replik.....	20
Anf. 26 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	21
Anf. 27 KALLE LARSSON (v) replik.....	21
Anf. 28 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	22
Anf. 29 BODIL CEBALLOS (mp) replik	23
Anf. 30 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	23
Anf. 31 BODIL CEBALLOS (mp) replik	24
Anf. 32 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	24
Anf. 33 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	25
Anf. 34 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	25
Anf. 35 MAGDALENA STREIJFFERT (s) replik	26
Anf. 36 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	26

(Beslut fattades under 7 §.)	27
5 § Migration och asylpolitik	27
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2006/07:SfU8	27
Anf. 37 GÖTE WAHLSTRÖM (s)	27
Anf. 38 KALLE LARSSON (v)	29
Anf. 39 BODIL CEBALLOS (mp)	33
Anf. 40 MIKAEL CEDERBRATT (m)	36
Anf. 41 KALLE LARSSON (v) replik	38
Anf. 42 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	39
Anf. 43 KALLE LARSSON (v) replik	39
Anf. 44 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	40
Anf. 45 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	40
Anf. 46 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	41
Anf. 47 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	41
Anf. 48 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	41
Anf. 49 BODIL CEBALLOS (mp) replik	42
Anf. 50 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	42
Anf. 51 BODIL CEBALLOS (mp) replik	42
Anf. 52 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	43
Anf. 53 SOLVEIG ZANDER (c)	43
Anf. 54 KALLE LARSSON (v) replik	45
Anf. 55 SOLVEIG ZANDER (c) replik	45
Anf. 56 KALLE LARSSON (v) replik	46
Anf. 57 SOLVEIG ZANDER (c) replik	46
Anf. 58 BODIL CEBALLOS (mp) replik	47
Anf. 59 SOLVEIG ZANDER (c) replik	47
Anf. 60 BODIL CEBALLOS (mp) replik	48
Anf. 61 SOLVEIG ZANDER (c) replik	48
Anf. 62 FREDRIK MALM (fp)	48
Anf. 63 KALLE LARSSON (v) replik	50
Anf. 64 FREDRIK MALM (fp) replik	51
Anf. 65 KALLE LARSSON (v) replik	51
Anf. 66 FREDRIK MALM (fp) replik	52
Anf. 67 LARS GUSTAFSSON (kd)	53
Anf. 68 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	54
Anf. 69 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	55
Anf. 70 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	55
Anf. 71 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	56
Anf. 72 KALLE LARSSON (v) replik	56
Anf. 73 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	57
Anf. 74 KALLE LARSSON (v) replik	57
Anf. 75 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	58
Anf. 76 BODIL CEBALLOS (mp) replik	59
Anf. 77 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	59
Anf. 78 BODIL CEBALLOS (mp) replik	60
Anf. 79 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	60
Anf. 80 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m)	61
Anf. 81 KALLE LARSSON (v) replik	64
Anf. 82 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	65

Anf. 83	KALLE LARSSON (v) replik.....	66
Anf. 84	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	66
Anf. 85	BODIL CEBALLOS (mp) replik	67
Anf. 86	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	67
Anf. 87	BODIL CEBALLOS (mp) replik	68
Anf. 88	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	68
Anf. 89	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	69
Anf. 90	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	69
Anf. 91	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	70
Anf. 92	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	70
Anf. 93	KALLE LARSSON (v).....	71
	(Beslut fattades under 7 §.).....	71
6 §	Driftsformer för sjukhus	72
	Socialutskottets betänkande 2006/07:SoU11	72
Anf. 94	LARS-IVAR ERICSON (c)	72
Anf. 95	YLVA JOHANSSON (s)	72
Anf. 96	ELINA LINNA (v).....	77
Anf. 97	THOMAS NIHLÉN (mp)	80
Anf. 98	KENNETH JOHANSSON (c)	83
Anf. 99	ELINA LINNA (v) replik.....	85
Anf. 100	KENNETH JOHANSSON (c) replik	86
Anf. 101	ELINA LINNA (v) replik.....	86
Anf. 102	KENNETH JOHANSSON (c) replik	87
Anf. 103	THOMAS NIHLÉN (mp) replik	87
Anf. 104	KENNETH JOHANSSON (c) replik	88
Anf. 105	THOMAS NIHLÉN (mp) replik	88
Anf. 106	KENNETH JOHANSSON (c) replik	89
Anf. 107	CECILIA WIDEGREN (m)	89
Anf. 108	YLVA JOHANSSON (s) replik	92
Anf. 109	CECILIA WIDEGREN (m) replik	93
Anf. 110	YLVA JOHANSSON (s) replik	93
Anf. 111	CECILIA WIDEGREN (m) replik	93
Anf. 112	JOHAN PEHRSON (fp).....	94
Anf. 113	ELINA LINNA (v) replik.....	96
Anf. 114	JOHAN PEHRSON (fp) replik	96
Anf. 115	ELINA LINNA (v) replik.....	96
Anf. 116	JOHAN PEHRSON (fp) replik	97
Anf. 117	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	97
Anf. 118	YLVA JOHANSSON (s) replik	98
Anf. 119	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	99
Anf. 120	YLVA JOHANSSON (s) replik	99
Anf. 121	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	99
Anf. 122	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	100
Anf. 123	YLVA JOHANSSON (s) replik	103
Anf. 124	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik.....	104
Anf. 125	YLVA JOHANSSON (s) replik	104
Anf. 126	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	105
Anf. 127	ELINA LINNA (v) replik.....	106

Anf. 128 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	106
Anf. 129 ELINA LINNA (v) replik	106
Anf. 130 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	107
Anf. 131 THOMAS NIHLÉN (mp) replik	107
Anf. 132 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	108
Anf. 133 THOMAS NIHLÉN (mp) replik	108
Anf. 134 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	109
(Beslut fattades under 7 §.)	109
7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	109
SkU14 Tullkontroll av kontanta medel, m.m.	109
JuU12 Sveriges tillträde till FN:s korruptionskonvention.....	109
SfU7 Genomförande av EG-direktivet om offer för människohandel.....	109
SfU8 Migration och asylpolitik.....	110
SoU11 Driftsformer för sjukhus.....	113
8 § Vissa läkemedels- och psykiatrifrågor.....	113
Socialutskottets betänkande 2006/07:SoU12	113
Anf. 135 MAGDALENA ANDERSSON (m)	113
Anf. 136 ELINA LINNA (v).....	114
Anf. 137 KENNETH JOHANSSON (c)	115
Anf. 138 YLVA JOHANSSON (s)	115
Anf. 139 FINN BENGTSSON (m)	116
Anf. 140 JOHAN PEHRSON (fp)	118
Anf. 141 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	120
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)	120
9 § Äldrefrågor	120
Socialutskottets betänkande 2006/07:SoU13	120
Anf. 142 CECILIA WIDEGREN (m).....	120
Anf. 143 CATHARINA BRÅKENHIELM (s).....	121
Anf. 144 EVA OLOFSSON (v)	123
Anf. 145 THOMAS NIHLÉN (mp)	126
Anf. 146 MARGARETA B KJELLIN (m)	128
Anf. 147 EVA OLOFSSON (v) replik	131
Anf. 148 MARGARETA B KJELLIN (m) replik	131
Anf. 149 EVA OLOFSSON (v) replik	131
Anf. 150 MARGARETA B KJELLIN (m) replik.....	132
Anf. 151 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	132
Anf. 152 MARGARETA B KJELLIN (m) replik	133
Anf. 153 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	133
Anf. 154 MARGARETA B KJELLIN (m) replik.....	134
Anf. 155 LARS-IVAR ERICSON (c).....	134
Anf. 156 EVA OLOFSSON (v) replik	136
Anf. 157 LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	137

Anf. 158 EVA OLOFSSON (v) replik	137
Anf. 159 LARS-IVAR ERICSON (c) replik	137
Anf. 160 BARBRO WESTERHOLM (fp)	138
Anf. 161 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	139
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)	141
10 § Kulturmiljövård.....	141
Kulturutskottets betänkande 2006/07:KrU9	141
Anf. 162 DAN KIHLESTRÖM (kd)	141
Anf. 163 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s).....	142
Anf. 164 CECILIA WIKSTRÖM I UPPSALA (fp).....	143
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)	145
11 § Folkbildningsfrågor	146
Kulturutskottets betänkande 2006/07:KrU10	146
Anf. 165 ANNE MARIE BRODÉN (m)	146
Anf. 166 SIV HOLMA (v)	146
Anf. 167 GUNILLA CARLSSON I HISINGS BACKA (s).....	149
Anf. 168 ANDERS ÅKESSON (c).....	150
Anf. 169 GUNILLA CARLSSON I HISINGS BACKA (s) replik	151
Anf. 170 ANDERS ÅKESSON (c) replik.....	152
Anf. 171 GUNILLA CARLSSON I HISINGS BACKA (s) replik	152
Anf. 172 ANDERS ÅKESSON (c) replik.....	152
Anf. 173 SIV HOLMA (v) replik	153
Anf. 174 ANDERS ÅKESSON (c) replik.....	153
Anf. 175 SIV HOLMA (v) replik	154
Anf. 176 ANDERS ÅKESSON (c) replik.....	154
Anf. 177 ANNE MARIE BRODÉN (m).....	154
Anf. 178 GUNILLA CARLSSON I HISINGS BACKA (s) replik	155
Anf. 179 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	155
Anf. 180 GUNILLA CARLSSON I HISINGS BACKA (s) replik	156
Anf. 181 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	156
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)	157
12 § Stöd till ungdomsorganisationer och trossamfund	157
Kulturutskottets betänkande 2006/07:KrU11	157
Anf. 182 SOLVEIG HELLQUIST (fp).....	157
Anf. 183 TORBJÖRN BJÖRLUND (v).....	157
Anf. 184 ESABELLE RESHDOUNI (mp).....	159
Anf. 185 DAN KIHLESTRÖM (kd)	160
Anf. 186 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik.....	162
Anf. 187 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	162
Anf. 188 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik.....	163
Anf. 189 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	163
(Beslut skulle fattas den 10 maj.)	164
13 § Bordläggning.....	164

Prot. 2006/07:103	14 § Anmälan om interpellationer	164
9 maj	15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	165
<hr/>	16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	165
	17 § Kammaren åtskildes kl. 19.45.	167

Tryck: Elanders, Vällingby 2007